

ΠΙΠΙΝΑ Δ.ΕΛΛΗ

Νουβέλα...ιστορίες...αφηγήσεις κ.τ.λ.

...ΚΑΙ Ο ΘΕΟΣ ΕΠΛΑΣΕ ΤΟΝ ΑΝΤΡΑ!.. ...και ο θεός έπλασε τον άντρα!.. ...ΚΑΙ Ο ΘΕΟΣ ΕΠΛΑΣΕ ΤΟΝ ΑΝΤΡΑ!..

...ΚΑΙ Ο ΘΕΟΣ ΕΠΛΑΣΕ ΤΟΝ ΑΝΤΡΑ!..

...και ο θεός έπλασε τον άντρα!.. ...ΚΑΙ Ο ΘΕΟΣ ΕΠΛΑΣΕ ΤΟΝ ΑΝΤΡΑ!..

...και ο θεός έπλασε τον άντρα!..

...ΚΑΙ Ο ΘΕΟΣ ΕΠΛΑΣΕ ΤΟΝ ΑΝΤΡΑ!.. ...ΚΑΙ Ο ΘΕΟΣ ΕΠΛΑΣΕ ΤΟΝ ΑΝΤΡΑ!..

...και ο θεός έπλασε τον άντρα!..

...και ο θεός έπλασε τον άντρα!.. ...ΚΑΙ Ο ΘΕΟΣ ΕΠΛΑΣΕ ΤΟΝ ΑΝΤΡΑ!..

...και ο θεός έπλασε τον άντρα!.. ...και ο θεός έπλασε τον άντρα!.. ...ΚΑΙ Ο ΘΕΟΣ ΕΠΛΑΣΕ ΤΟΝ ΑΝΤΡΑ!..

...ΚΑΙ Ο ΘΕΟΣ ΕΠΛΑΣΕ ΤΟΝ ΑΝΤΡΑ!.. ...και ο θεός έπλασε τον άντρα!.. ...ΚΑΙ Ο ΘΕΟΣ ΕΠΛΑΣΕ ΤΟΝ ΑΝΤΡΑ!..

...και ο θεός έπλασε τον άντρα!.. ...και ο θεός έπλασε τον άντρα!..

...και ο θεός έπλασε τον άντρα!.....και ο θεός έπλασε τον άντρα!..

...ΚΑΙ Ο ΘΕΟΣ ΕΠΛΑΣΕ ΤΟΝ ΑΝΤΡΑ!.. ...και ο θεός έπλασε τον άντρα!.....και ο θεός έπλασε τον άντρα!.....ΚΑΙ Ο ΘΕΟΣ ΕΠΛΑΣΕ ΤΟΝ ΑΝΤΡΑ!..

...και ο θεός έπλασε τον άντρα!.. ...ΚΑΙ Ο ΘΕΟΣ ΕΠΛΑΣΕ ΤΟΝ ΑΝΤΡΑ!..

Σύδνεϋ 2006

**Εκδόσεις
Πιπίνα-Δέσποινα Ιωσηφίδου-Έλλη (Elles)**

**Copyright: Πιπίνα Δ. Ιωσηφίδου-Έλλη (Pipina-
Despina Elles)**

Σύδνεϋ 2006

ISBN 0 9578501 3 1

Αφιερωμένο με πολλή αγάπη
Στους άντρες της ζωής μου
Στον άντρα μου:

Γιώργο

Και στους γιους μας:

*Παναγιώτη
Μάριο
Αλέξανδρο
Μάρκο*

Λίγα λόγια από τη συγγραφέα για το...

...και ο Θεός επλάσε τον άντρα!..

... είναι ο τίτλος ενός νέου βιβλίου μου... Περιέχει μία νουβέλα, διάφορες ιστορίες με ποικίλο περιεχόμενο, αφηγήσεις και κάποια ελάχιστα από τα δοκίμιά μου που έχουν δημοσιευτεί κατά καιρούς στον ελληνικό Τύπο του Σύδνεϋ, εκτός από ένα που έχει γραφτεί για τον *Πρωϊνό Λόγο* στα Γιάννινα, το 2004. Πιστεύω λοιπόν πως θα σας κρατήσουν συντροφιά τις ώρες που θα θέλατε να διαβάσετε κάτι διαφορετικό.

Η νουβέλα και οι ιστορίες αν και είχαν σχεδιαστεί από το 1991, γράφτηκαν ή πήραν την τελική μορφή τους στην περίοδο μεταξύ του 1994 και του 2006. Οι αφηγήσεις γράφτηκαν το 2005-2006 ενώ τα δοκίμια έχουν γραφτεί σε διαφορετικά έτη.

Καλό διάβασμα λοιπόν!

Π.Δ. Έλλη

ΥΣ. Η επιμέλεια του κειμένου και τα εξώφυλλα του βιβλίου φιλοτεχνήθηκαν από τη συγγραφέα: Πιπίνα Δ. Ιωσηφίδου-Έλλη.

Contact e-mail: pipinaelles@hotmail.com

... και ο Θεός έπλασε τον άντρα!

Νουβέλα

-Ευχαριστώ Δημήτρη, αλλά δεν χρειάζεται να κατέβεις. Θα τρέξω στο σπίτι μου. Αλήθεια, δεν υπάρχει πρόβλημα.

-Ένα λεπτό Μαρία, μη βιάζεσαι τόσο πολύ! παρακάλεσε ο Δημήτρης και πριν αποτελειώσει το λόγο του, την έπιασε από το μπράτσο για να τη σταματήσει.

Η Μαρία ένιωσε την επιτακτική δύναμη της παλάμης του άντρα, τη θέλησή του της επιβολής και ξαφνιασμένη από τη στάση του, στάθηκε ακίνητη. Την επόμενη στιγμή κι εντελώς απροειδοποίητα, εκεί, δίπλα στο φτωχά φωτισμένο κεφαλόσκαλο του σπιτιού του ο ξαναμμένος Δημήτρης, άρπαξε στα στιβαρά του χέρια τη Μαρία, την τράβηξε πάνω στο στήθος του και τη φίλησε βίαια στα χείλια. Εκείνη σάστισε κυριολεκτικά, καθώς δεν είχε υποψιαστεί τις προθέσεις του. Ακόμη κι εκείνη τη στιγμή, που διαδραματιζόνταν όλα αυτά, δεν μπορούσε να καταλάβει πώς και γιατί συνέβαινε «αυτό... αυτό... το «κακό πράγμα!» Τρομαγμένη και αντιδρώντας από καθαρό το ένστικτο, η άπειρη νέα επιχείρησε απεγνωσμένα να ελευθερώσει τα μπράτσα της από τη φυλακή των δικών του και να ξεφύγει από την αγκαλιά του. Γυρνώντας το κεφάλι της στα πλάγια προσπάθησε ν' αποφύγει τα φλογισμένα χείλια του που τη φιλούσαν όπου και όπως τύχαινε. Το πρόσωπό της φλογιζόταν από ανάμεικτα συναισθήματα και η φωνή της πνιγόταν στην αγωνία για εκείνο «το φοβερό, το άπρεπο». Νόμιζε πως εκεί πάνω στο κεφαλόσκαλο, οι χτύποι της καρδιάς της ακούγονταν έξω και πέρα από το στήθος της, σαν

τους χτύπους ενός ανισόρροπου εκκρεμές. «Τώρα θα βγουν όλοι οι ενοικιαστές από τα δωμάτια και θα γίνω ρεζίλι!» σκέφτηκε και τα μάτια της γέμισαν από δάκρυα. Ένωσε να χάνεται. Έχασε στην κυριολεξία την αίσθηση του χρόνου και βυθίστηκε σ' ένα απροσδιόριστο χάος από τον πρωτόγνωρο πανικό της, ασθμαίνοντας ταυτόχρονα σα να είχε διανύσει χιλιόμετρα. Ο Δημήτρης που κυριαρχούσε απάνω της με τη μυϊκή του δύναμη, συνέχισε να τη φιλά, με τον ίδιο πάντα τρόπο: όπως και όπου μπορούσε. Είχε χάσει τον έλεγχο του παρασυρμένος από τον χειμαρώδη πόθο που τον σάρωνε μέρες τώρα για τη νεαρή «γειτόνισά τους», τη Μαρία. Εκείνη έκανε μία ύστατη προσπάθεια να τον ξεκολλήσει από πάνω της.

-Άσε με σου λέω! Δεν μπορώ... να πάρω αναπνοή! ψιθύρισε ξέπνοα.

Μάταια ikέτευσε. Ο Δημήτρης συνεπαρμένος από την έλξη που η νέα ασκούσε εν αγνοία της απάνω του και αλύγιστος στην κρεσία της, συνέχισε να την σφίγγει και να τη φιλά απεγνωσμένα, θαρρείς με ένα είδος ανεξήγητης απελπισίας. Ήταν σαν να επρόκειτο κάποια στιγμή, να του ξεφύγει για πάντα η πολύτιμη λεία του. Τα χείλια του λαιμαργα, ανικανοποίητα ρουφούσαν τη σάρκα της όπου την ακουμπούσαν, στο πρόσωπο, στο λαιμό, ενώ τα χέρια του την πόναγαν. Η Μαρία είχε βουλιάξει στον ήλιγγο του πάθους του. Κάποια στιγμή κουρασμένη από την άκαρπη προσπάθειά της ν' απαλλαγεί από τον παθιασμένο νέο, έπαψε ν' αντιδράει και κλείνοντας τα μάτια της, αφέθηκε στα χέρια του ηττημένη. Ο Δημήτρης νιώθοντας ξαφνικά την αλλαγή της στάσης της, το βάρος της μέσα στα χέρια του, σταμάτησε. Φοβήθηκε ότι η νέα είχε χάσει τις αισθήσεις της. Της ψέλλιζε τώρα ασυνάρτητα λόγια και έχοντας καταληφθεί ξαφνικά από τη

λαχτάρα του φόβου, προσπαθούσε να υποστηρίξει το σώμα της, που ήταν κυριολεκτικά έτοιμο να καταρρεύσει.

-Μαρία μου, γλυκειά μου, συγχώρεσέ με! Δεν ξέρω τι κάνω ο τρελός, είπε αγχομένος και βλέποντας τα μάτια της ν' ανοιγοκλείνουν κατάλαβε ότι η Μαρία δεν είχε χάσει τις αισθήσεις της.

-Μπορείς να σταθείς; ρώτησε με αγωνία και επεχείρησε να την αφήσει ελεύθερη.

Η Μαρία επιστρατεύοντας όλη τη δύναμη που της είχε εναπομείνει, ανόρθωσε το σώμα της αργά και σιωπηλή χωρίς ούτε ένα βλέμμα προς το μέρος του, έστρεψε την πλάτη της, και με απλωμένο το αριστερό της μπράτσο κατόρθωσε μ' ένα βήμα μπροστά να φτάσει και να πιαστεί τελικά από το προστατευτικό κιγκλίδωμα της σκάλας. Κρατώντας πάντα την πλάτη της γυρισμένη στο νέο άντρα που είχε μαρμαρώσει, άρχισε να κατεβαίνει στην αρχή αργά και με ασταθή βήματα, ύστερα όσο πιο γρήγορα μπορούσε. Από το κεφαλόσκαλο ο Δημήτρης παρακολούθησε τη φιγούρα της, ν' απομακρύνεται από κοντά του, να κατεβαίνει τα πολλά σκαλοπάτια, να σκουραίνει και να γίνεται σχεδόν ένα με το σκοτάδι του χώρου, να πατάει στο κατώφλι της εισόδου-εξόδου, να το δρασκελίζει τελικά και να χάνεται.

Απόμεινε εκεί πάνω βουβός, κατειλημμένος από μία παράξενη θλίψη: η Μαρία δεν είχε στραφεί ούτε μια φορά να τον κυττάξει. Ξαφνικά, ένιωσε μόνος κι έρημος με μία ασυνήθιστη ενοχή να τον τυλίγει. Ήταν αναστατωμένος από την αντίδραση της Μαρίας στη δική του, τη σχεδόν επιθετική, ορμή. Έτριβε με την ιδρωμένη παλάμη του το μέτωπό του στεναχωρημένος ενώ οι σκέψεις διέσχιζαν το μυαλό του σαν αστραπές. Το είχε ταραξει βαθύτατα εκείνο που είχε συμβεί πριν από λίγο. «Την τρόμαξα ο ηλίθιος! Την τρόμαξα! Δεν έχει φιληθεί από άντρα. Το ένιωσα. Είναι άπειρη. Πώς τα

κατάφερε και δεν έμπλεξε με κανέναν; Στην εποχή μας! Πολύ περίεργο μα την αλήθεια. Κι εγώ... την τρώμαξα! Να δούμε τι θα ακολουθήσει μετά από το αποψινό».

Εκείνη ακριβώς τη στιγμή άνοιξε η πόρτα του δωματίου-διαμερισμάτος τους. Ήταν ο αδερφός του ο Βασίλης.

-Ρε σό, τι κάνεις εκεί; Κόλλησες βλέπω! είπε με πειραχτικό τόνο στη φωνή του.

-Με βλέπεις να κάνω κάτι; είπε σοβαρά ο Δημήτρης.

-Τι έγινε λοιπόν με τη γειτόνισσα; επέμενε ο Βασίλης.

-Τι εννοείς; ρώτησε ο Δημήτρης πειραγμένος.

-Έλα τώρα! Με δουλεύεις; Όση ώρα ήταν εδώ, την έφαγες με τα μάτια σου, τον πείραξε ο Βασίλης.

-Εντάξει εντάξει γιατρέ. Εσύ ξέρεις και τα ερμηνεύεις όλα. Έλα άσε τις ανοησίες! Σαν τι ήθελες επιτέλους να γίνει; Το κορίτσι πήγε στο σπίτι του και μάλιστα χωρίς συνοδεία... και ας είναι και βράδυ.

-Ναι... και λοιπόν; Δεν πρόκειται να τη φάει κανείς! 'Η μήπως πρόκειται; Και αν είναι έτσι... γιατί δεν τη συνόδεψες; ρώτησε και πάλι, πάντα πειραχτικά, ο Βασίλης

-Δε φαίνεται να την πολυσυμπαθείς... αδερφέ μου, είπε ο Δημήτρης κουρασμένα.

-Α! Κάνεις μεγάλο λάθος. Τη συμπαθώ και πολύ μάλιστα. Τι να σου κάνω όμως; Με πρόλαβες. Το κορίτσι φαίνεται να έχει μάτια μόνο για σένα. Ας προσέχει λοιπόν. Δεν κρύβονται αυτά τα πράγματα ξέρεις. Κι εσύ... κι εσύ αδερφέ μου δε μπορείς να κρυφτείς! Σ' αρέσει μάγκα μου, φως, φανάρι! είπε σοβαρά αυτή τη φορά ο Βασίλης.

Ο Δημήτρης δε μίλησε. Τι μπορούσε να πει; Ότι το κορίτσι έπαθε το σοκ της ζωής του με τη συμπεριφορά του; Συγχισμένος καθώς ήταν γύρισε απότομα και με γρήγορα βήματα μπήκε στο μεγάλο δωμάτιο, αφήνοντας το Βασίλη

πίσω του να τον κοττάζει ειρωνικά, καθώς απομακρυνόταν. Τελικά τον ακολούθησε με αργά βήματα. Πίσω στο μεγάλο δωμάτιο ο Δημήτρης είχε καθίσει στο μοναδικό τραπέζι. Ο Βασίλης έκανε το ίδιο. Τον κόνταξε σοβαρός αυτή τη φορά. Δεν μίλησαν για λίγο. Όμως η σιωπή ανάμεσά τους δεν βάστηξε πολύ.

-Νόμιζα ότι θα την πήγαινες στο σπίτι της. Τι έγινε; Λέγε λοιπόν! είπε ο Βασίλης νευρικά αυτή τη φορά.

-Τίποτα δεν έγινε. Ανάκριση μου κάνεις ρε; ρώτησε με σκληρή φωνή ο Δημήτρης.

-Όχι δε σου κάνω ανάκριση, αλλά νομίζω ότι έπρεπε να την πας στο σπίτι της. Κι αν δεν την πήγες, γιατί κάθησες στο κεφαλόσκαλο αντί να έρθεις μέσα. Τι κάνατε; Μιλούσατε; ρώτησε ο Βασίλης δείχνοντας ότι δεν είχε σκοπό να τον αφήσει ήσυχο.

-Μιλούσαμε παιδί μου, ναι μιλούσαμε! «Άντε να μη πω τίποτα παραπάνω! Να μη σου ξεφύγει τίποτα!», μουρμούρισε ανάμεσα από τα δόντια του και ύστερα ρώτησε νευριασμένος:

-Πού είναι το παράξενο επιτέλους; Ξεφορτώσου με!

Ο Βασίλης δε συνέχισε. Από τις αντιδράσεις του Δημήτρη ήταν σίγουρος πλέον ότι κάτι είχε συμβεί ανάμεσα σ' εκείνον και στη μικρή. «Αδιόρθωτος είναι!» σκέφτηκε θυμωμένος, βέβαιος για τη βιασύνη και την επιπολαιότητα του αδερφού του. Τον ήξερε. Ήταν πρόθυμος για κάτι τέτοια ο μικρότερος αδερφός του. Είχε τάσεις και ιδιότητες που τον διαφοροποιούσαν σα χαρακτήρα από εκείνον.

Ξαφνικά εκεί που μιλούσαν άνοιξε η πόρτα και εμφανίστηκαν οι γονείς τους. Άλλαξαν αμέσως συζήτηση και ύφος, όμως εκείνοι, που είχαν δει τη γειτόνισσα να φεύγει από το σπιτικό τους με έναν ύποπτο τρόπο, είχαν αναρωτηθεί για τη συμπεριφορά της τόσο... ώστε να ρωτήσουν στη συνέχεια...

Η Μαρία που με δυσκολία είχε κατεβεί τη μεγάλη σκάλα της οικίας Βασιλείου, έφτασε επιτέλους στην εξώπορτα και περνώντας το κατώφλι της βρέθηκε στο δρόμο. Από εκεί συνέχισε να περπατάει βιαστικά, αδιαφορώντας για το τι μπορούσε να συμβαίνει γύρω της ή πίσω της. Ήταν σα να είχαν περάσει ώρες εκεί πανω, σ' εκείνο το παλιό κεφαλόσκαλο της κατοικίας Βασιλείου. Είχε σκοτεινιάσει για τα καλά. «Όσο πιο σκοτεινά τόσο πιο καλά!» σκέφτηκε στεναχωρημένη. Τουλάχιστον δεν ήταν εύκολο να την αναγνωρίσουν οι όποιοι γείτονες, αν επιβαλόταν να τους προσπεράσει στο διάβα της. Ένωθε τη ντροπή να της καίει τα μάγουλα και τα μηνίγγια της να σφυροκοπούν στον ίδιο άτακτο ρυθμό όπως η καρδιά της. Είχε μία πικρή γεύση στο στόμα της και μία επιθυμία να βουτηχτεί σε μία μπανιέρα και να μουλιάσει σα λερωμένο ρούχο.

Η χωρίς φεγγάρι ολοσκότεινη νύχτα, την ανακούφιζε. «Ο άντρας δεν είναι σαν τη γυναίκα. Ορμάει απάνω της να δρέψει του καρπούς της λες και δικαιωματικά. Είναι σαν τον πολεμιστή που θέλει να νικήσει. Ε, κι ύστερα; Δε θα ενδώσω στον πρώτο τυχόντα. Αυτό είναι το μόνο βέβαιο!» σκέφτηκε θυμωμένη εκ των υστέρων η Μαρία. Μία άλλη όμως φωνή ρώτησε αν ο Δημήτρης ήταν ο πρώτος τυχόντας. Η Μαρία κοκκίνησε. Δεν ήξερε τι να σκεφτεί τελικά. Το αρχικό ξάφνιασμά της το είχε αντικαταστήσει ο φόβος, ύστερα η ντροπή και τέλος ένα είδος οργής, για τον αιφνιδιασμό που δέχτηκε από έναν, «δήθεν πολιτισμένο, άνθρωπο!» ένιωσε κοντά σ' όλα τα άλλα και ένα είδος περιφρόνησης για τον νέο άντρα. Δεν ήταν μαθημένη από τέτοιες συμπεριφορές, δεν ήξερε και δεν περίμενε να της συμβεί κάτι τέτοιο, όχι τουλάχιστον χωρίς τη συγκατάθεσή της. Αισθανόταν τόσο πολύ μόνη εκείνες τις στιγμές. Μέσα της εξακολουθούσε να επικρατεί μία ασυνήθιστη αναστάτωση, τόσο πια, που της

ήταν αδύνατον να την κατατάξει. Δεκάδες σκέψεις διέσχιζαν κυριολεκτικά το νου της επηρεάζοντας τα χρώματα και τη θερμοκρασία του προσώπου της.

Αργότερα κάποια στιγμή και όταν είχε επανακτήσει την αυτοκυριαρχία της, άρχισε να αξιολογεί το περιστατικό με κάποια επείκεια. Και επιτέλους γιατί ένιωθε έτσι; Δεν είχε συμβεί και τίποτα το τραγικό. Φιλιά ήταν και επομένως είχαν κιάλας σκορπίσει στον αέρα. Ή μήπως δεν ήταν έτσι; Μήπως πέρα από την εξωτερική επαφή είχε αγγίξει και τις συναισθηματικές της χορδές, της γυναίκας; «Όχι... όχι... δεν μπορεί... είναι αδύνατον κάτι τέτοιο!...» σκέφτηκε αστραπιαία, αμυνόμενη λες στο σκεπτικό της, και ενσυνείδητα γύρισε πίσω στις αρχικές σκέψεις της για τα «φιλιά... του Δημήτρη». Κτύπησε το πρόσωπό της στον καθρέφτη. «Τα φιλιά δεν άφηναν σημάδια!» Όχι... τουλάχιστον στο δικό της δέρμα! Δεν έβλεπε οδονηρά σημάδια... κάποια ελαφρά ίσως; Κτυτάχτηκε και πάλι στον καθρέφτη πιο προσεκτικά. Τι παράξενο! Νόμιση ότι θα υπήρχαν «εμφανή σημάδια, είδους... κακώσεων». Ευτυχώς που δεν ήταν ακριβώς έτσι. «Ω! Εκτός από αυτό εδώ!...» το είδε ξαφνικά εκείνο το σημάδι και τρόμαξε. Ευτυχώς «αυτό» το ένα, για καλή της τύχη βρισκόταν στη βάση του λαιμού της και θα μπορούσε να τα καλύψει με λίγη πούδρα, μ' ένα ελαφρύ make-up τέλος πάντων. Όμως ό,τι κι αν ήταν, θ' αποτελούσε άραγε την αόρατη σημαδούρα, ένα είδος άγκυρας μιας, κάποιας συνέχειας; Άγνωστο; «Αχ! μακάρι και νά 'ξερα! Ίσως ναι... ίσως όχι!...» σκέφτηκε και ξανακοκκίνησε. Αλλά μήπως και δεν εξηρτάτο επιτέλους από την ίδια; «Σίγουρα, έτσι είναι. Δεν θα επιτρέψω σε κανέναν να με καταντήσει έρμαιο της θέλησής του!» σκέφτηκε και μια αστραπή πείσματος διαπέρασε τα μάτια της. Τίναξε το κεφάλι της με αποφασιστικότητα. Αλήθεια «πόσο μόνη, πόσο μόνη!» ένιωθε. Σε ποιον θα

τολμούσε να μιλήσει για εκείνο το επεισόδιο; Ποιον θα μπορούσε να εμπιστευτεί, για ν' ακούσει μία άποψη; Είχε μία καλή φίλη: την Κατερίνα. Αχ, αυτά ήταν τόσο προσωπικά... που μάλλον ντροπή της έφερναν!

Ο Δημήτρης είχε πρόσφατα αποφοιτήσει από τη σχολή εφέρδων και είχε έλθει για να υπηρετήσει στην πόλη, όπου οι γονείς του είχαν εγκατασταθεί πριν από πολλά χρόνια, έχοντας αφήσει πίσω τους το χωριό. Ο αδερφός του κι αυτός είχαν σπουδάσει στην Αθήνα. Ο Βασίλης, μεγαλύτερός του, είχε σπουδάσει ιατρική ενώ εκείνος είχε επιλέξει τη φιλολογία. Μέλλον επάγγελμα λοιπόν: καθηγητής, φιλόλογος. Αντίθετα, η αδερφή τους η Βάσω, ούτε το μυαλό αλλά ούτε και την όρεξη των αδερφών της, διέθετε. Στο Γυμνάσιο έσπρωχνε το χρόνο με τα ψέματα. Τα είχε καταφέρει να μείνει σε κάποια τάξη ή τάξεις -άγνωστο τι ακριβώς συνέβαινε με την εκπαίδευσή της, με την όλη παιδεία της γενικά- και επομένως δεν ήταν σαφής και η ηλικία της. Και τι πείραζε άλλωστε; Σιγά και να μην την ένοιαζε «τη χριστιανή». Οι γονείς της, αγράμματοι οι ίδιοι, αλλά έξυπνοι και συμφεροντολόγοι, θα της εύρισκαν έναν καθώς πρέπει γαμπρό. Άλλωστε και η προίκα υπήρχε και τ' αδέρφια της, μορφωμένα καθώς ήταν, θα της εύρισκαν έναν της σειράς τους αργότερα, όπως και έγινε τελικά κάποια στιγμή στο μέλλον.

Ο Δημήτρης που δεν ενδιαφερόταν να ξεγελάσει τον εαυτό του σχετικά με το IQ της αδερφής του, για να διασώσει την οικογενειακή τους υπόληψη -κάποτε μάλιστα την αποκαλούσε «κουτορνίθι»- και οπωσδήποτε εξ αιτίας αυτής της αντίληψης, είχε εκπλαγεί ακούγοντας ότι η γειτονοπούλα τους η Μαρία -τους χώριζε μόλις ένας χαμηλός πέτρινος τοίχος- έβγαινε κάποτε μαζί της. Είχε διαπιστώσει ότι το κοριτσάκι και μικρότερο από την χοντροκομμένη αδερφή του

ήταν και μυαλά διέθετε και επιπλέον πίστευε πως κάπου τέλος πάντων «θα έφτανε», αφού είχε στο πρόγραμμά της να ακολουθήσει την πορεία των σπουδών και της μελέτης.

Η Μαρία από την πλευρά της, είχε ενοχληθεί κάποια στιγμή από την συμπεριφορά του Δημήτρη, όταν μπροστά της, είχε αποκαλέσει την αδερφή του: «κουτορνίθι». Είχε προσποιηθεί ότι δεν είχε ακούσει και εκείνος που είχε προσέξει τη συμπεριφορά της, είχε εντυπωσιαστεί με τη σειρά του από «το τακτ της μικρής». Πολλά δεν ήξερε για «το κοριτσάκι», για την ανατροφή και την αγωγή που είχε λάβει, προπάντων όμως για τα όνειρά της. Σαν «άντρας», δεν είχε ούτε πρόθεση ούτε σκοπό να δείξει περισσότερη κατανόηση και ευαισθησία, ίσως γιατί δεν ήθελε μία σοβαρή σχέση με τη Μαρία, κι έτσι ακριβώς έγινε: η σχέση έμεινε επιφανειακή, καθώς εξαρχής ήταν κούφια και γυμνή από τις απαραίτητες προϋποθέσεις και επομένως φτωχή σε χυμώδεις σχέσεις, που οδηγούν κάποτε σε κάποιες θετικές μάλλον συνέπειες.

Η οικογένεια της Μαρίας ήταν της μικροαστικής τάξης. Ο πατέρας της ο Γιώργος Πανεράκης, είχε μία μικρή επιχείρηση με είδη τροφίμων και η μητέρα της η Φρόσω, ήταν μία απλή και προκομμένη γυναίκα, που ήξερε πώς να προσέχει το σπίτι της, τα παιδιά της και την οικονομία της οικογένειάς της. Ήταν έξυπνη και αγαπούσε την εκπαίδευση. Η ίδια δεν είχε την ευκαιρία να αξιοποιήσει την ανάγκη της και το ζήλο της για τα γράμματα εξαιτίας έλλειψης χρημάτων αφενός και αφετέρου εξαιτίας του κοινωνικού-οικονομικού κατεστημένου την εποχή της εφηβικής της ηλικίας. Αυτό υπαγόρευε τον περιορισμό της γυναίκας. Το ελάχιστο αναμενόμενο ήταν να παντρευτεί αυτή και περαιτέρω να συγκεντρώνεται στις συζυγικές της υποχρεώσεις και σ' εκείνες της μητέρας και της νοικοκυράς. «Σιγά τώρα μην βάλουμε τη

γυναίκα πάνω στο κεφάλι μας για να μας διαφεντεύει», έλεγαν συχνά και με καμάρι οι αγράμματοι άντρες. Αλλά και οι γραμματισμένοι δεν έβλεπαν πάντα με καλό μάτι την προσπάθεια της γυναίκας να ελευθερώνεται μέσω της παιδείας. Τι άραγε; Ήθελαν έναν συνεχή συναγωνισμό-ανταγωνισμό με το άλλο φύλο; Όχι βέβαια. Τη γυναίκα την ήθελαν να τρέχει κοντά τους, στο ελάχιστο νεύμα τους.

Έλα όμως που εκείνες οι εποχές είχαν ξεπεραστεί με τη σειρά τους, αν και όχι «απόλυτα». Γιατί ο όρος «απόλυτα», είναι ακραίος. Δεν ήταν δυνατόν η γυναίκα να θέλει να γίνει ισότιμη με τον άντρα! Ίσως όμως και να ήταν εφικτό τελικά, αν αποφάσιζε να συγκεντρωθεί στην καριέρα της και να ξεχάσει τα παντρολογήματα και την οικογένεια. Στα θέματα του γάμου και της οικογένειας, ο άντρας υπερτερούσε, καθώς η φύση από μόνη της του είχε δώσει το δικαίωμα και τον τρόπο να τακτοποιεί και την καριέρα του και το γάμο του και την οικογένειά του. Καθώς όμως ο χρόνος κυλούσε, πολλά, από τα άλλοτε μονομερή κοινωνικά κεκτημένα, είχαν επιτρέψει την διείσδυση του γυναικείου φύλου στα άλλοτε «αντρικά οικόπεδα», αν και «παρα φύσει». Το «περί εκπαίδευσης των γυναικών» πρόνομο, δεν ήταν πλέον συζητήσιμο. Και πού ήταν επιτέλους το άδικο; Θα μπορούσε και να ρωτήσει κανείς.

Όταν λοιπόν η Φρόσω παντρεύτηκε κι απέκτησε τη Μαρία, προσπάθησε να της μεταδώσει τη δική της μεγάλη αγάπη για τα γράμματα διαθέτοντας όση υπομονή και επιμονή χρειαζόταν. Κατά συνέπεια τη βοηθούσε όταν και όπου εκείνη τη χρειαζόταν και αυτό είχε πάντα θετικά αποτελέσματα. Αφού μία ελάχιστη μερίδα της επιτυχίας της Μαρίας ανήκε στη Φρόσω, επόμενο ήταν ν' ανησυχεί για την πρόοδο της θυγατέρας της, τα αποτελέσματά της στους διαγωνισμούς, ή τις επιτυχίες της.

Η Μαρία που μόλις είχε τελειώσει το Γυμνάσιο εκείνη τη χρονιά, είχε ένα σπουδαίο όνειρο: να πάει στο Πανεπιστήμιο. Ο πατέρας της όμως εκτός από τις οικονομικές δυσκολίες του, είχε και συντηρητικές απόψεις στο θέμα της απομάκρυνσής της κόρης του από το σπίτι τους και την οικογένειά της. Ως εκ τούτου είχε λάβει αρνητική στάση σε ό,τι αφορούσε τις σπουδές της στην Πρωτεύουσα ή στη Θεσσαλονίκη. Η Μαρία είχε αποφασίσει να περιμένει για ένα μικρό διάστημα, ώσπου να σκεφτεί και να βρει τρόπους για την πραγματοποίηση των στόχων της. Αρχικά λοιπόν είχε επιχειρήσει να βρει μία «δουλίτσα», έλα όμως που δεν ήταν εύκολο. Και ενώ θα μπορούσε να τη βοηθήσει ο πατέρας της, της το είχε ξεκόψει: δεν ήθελε ν' ανακατευτεί. Όλα εκείνα τα ακατανόητα καμώματα του πατέρα της οφείλονταν στο γεγονός ότι ήταν ένας «ψωροπερήφανος». Έτσι τον είχε χαρακτηρίσει η γιαγιά της από τη μεριά της Φρόσως, κάποια στιγμή, όταν συζητώντας μαζί του, δεν μπορούσε να καταλάβει γιατί επιτέλους αρνιόταν να βοηθήσει τη Μαρία ως προς το πιο σπουδαίο: το αγαθό της εργασίας. Άλλωστε επιβαλόταν, αφού σύμφωνα με το κοινωνικό-πολιτικό κατεστημένο της εποχής πετύχαινες ευκολότερα στον τομέα αυτόν, αν είχες κάποιον να σε βοηθήσει. Κι αφού ήταν έτσι, γιατί όχι; Στο μπάτο-μπάτο της γραφής, με τις γνωριμίες που είχε, μπορούσε να βρει και να «βάλει κάπου» τη Μαρία, να της βρει δηλαδή μία «δουλίτσα» σε κάποια κρατική υπηρεσία ή έστω και στο γραφείο ενός μεγαλο-επιχειρηματία ή κάποιου γιατρού ή δικηγόρου, μέχρι επιτέλους να δούνε τι θα έκανε το κορίτσι με τη ζωή του. Τόσοι μπαινόβγαιναν στο παντοπωλείο του. Ας ρώταγε και κανέναν από τους «νταβραντισμένους» πελάτες του. Θα του έπεφτε η υπόληψη;

Σε εκείνες «τις αξιώσεις» -έτσι είχε αποκαλέσει ο Πανεράκης τις υποδείξεις- και σε όλα τα επιχειρήματα που

είχαν προβληθεί από την άμεση και έμμεση οικογένεια, ο Πανεράκης είχε απαντήσει: «Είναι και η Ακαδημία! Γιατί την έχουμε δίπλα στην πόρτα μας; Ας διαβάσει και ας καθήσει για εξετάσεις, όπως και τόσα άλλα κορίτσια!..» και είχε βάλει τελεία και παύλα στην συζήτηση.

Τη γνώμη της γιαγιάς της, σχετικά με την «ψωροϋπερηφάνεια του πατέρα της», τη μοιραζόταν και η μητέρα της Μαρίας. Η Φρόσω αγαπούσε και εκτιμούσε τον άντρα της «τον Πανεράκη!» -όπως τον αποκαλούσε πάνω στις απογοητεύσεις της-, όμως τα καμώματά του είχαν κοστίσει στην οικογένειά τους αρκετά προβλήματα και κυρίως οικονομικά. Γιατί ο άντρας της, καθώς είχε περισσότερο από όσο έπρεπε φιλότιμο, διέθετε το μικρό σπίτι τους όχι μόνο για τους συγγενείς από το χωριό, αλλά και για τους συγγενείς των συγγενών και κάποτε και για τους φίλους των. Αυτό βέβαια ήταν το ένα σκέλος της αδυναμίας του, το άλλο ήταν ότι συνέτρεχε τους συγχωριανούς του στους γιατρούς -κυρίως μεσήλικες- όταν κατέφθαναν στη πόλη τους σταλμένοι από τον «επιπόλαιο» πατέρα του που ζούσε στο χωριό. «Λες και ο Πανεράκης είναι εκατομμυριούχος! Αυτό πια δεν είναι φιλότιμο, είναι οικονομική αυτοκτονία!» είχε δηλώσει φίλος της οικογενείας, για τον Πανεράκη. Έχανε χρήματα, όχι μόνο γιατί άφηνε τη δουλειά του στα χέρια των υπαλλήλων του για να εξυπηρετήσει τους «αφιλότιμους συγγενείς», αλλά γιατί επί πλέον πλήρωνε και τα έξοδά τους. «Εκείνος πια θεωρεί το γιο του ή πολύ πλούσιο ή πολύ «βλάκα»! Άντρες!» είχε πει η γιαγιά της κάποια στιγμή, θεωρώντας υπεύθυνο για τα προβλήματα του γαμπρού της, τον πατέρα του. Η καϋμένη η γιαγιά που είχε προσπαθήσει για «χρόνια και ζαμάνια» να καταλάβει το γαμπρό της χωρίς επιτυχία τελικά, είχε καταλήξει σιωπηλά να τον θεωρεί «κομμάτι «αγαθόν» για τις αδιόρθωτες αδυναμίες του».

Η Φρόσω, ήξερε τα ταλέντα της Μαρίας «της» και σπάραζε η καρδιά της να τη βλέπει να στεναχωριέται άδικα. Η κόρη της ήταν καλή μαθήτρια, από την πρώτη τάξη του Δημοτικού ως τις τελευταίες τάξεις του Γυμνασίου -από τις πρώτες μάλιστα- και οι καθηγητές της έλεγαν τα καλύτερα και έδιναν εγγυήσεις για την επιτυχία της στο Πανεπιστήμιο. Άλλα κορίτσια που δεν έφταναν τη Μαρία της «ούτε στο δαχτυλάκι της», και σπούδαζαν, και δουλειά εύρισκαν, και καλό γαμπρό θα πετόχαιναν στο τέλος, «σίγουρα πράγματα!» σκεφτόταν από μόνη της η Φρόσω και κούναγε το κεφάλι της στεναχωρημένη. Όσο για το κατεστημένο και το θέμα της εργασίας... μόνο με γνωριμίες και με «μέσα» θα μπορούσε ένα κοριτσάκι σαν τη «Μαρία της», να βρει μία καλή «δουλίτσα», σε περίπτωση που δε θα μπορούσε τελικά να σπουδάσει.

Υπό την επίρρεια όλων αυτών των σκέψεων και εξαιτίας του άλυτου προβληματισμού της, η Φρόσω είχε αποφασίσει να πείσει την Μαρία να προσπαθήσει να βρει μία δουλειά όπουδήποτε, έστω και ως ταμίας σε κάποια μικροεπιχείρηση, με στόχο την εκμετάλλευση του χρόνου και την ελπίδα ότι κάτι θετικό θα συνέβαινε και τα πράγματα θ' άλλαζαν στο εγγύς μέλλον. «Είναι άλλωστε μικρή η Μαρία μου. Δε χάθηκε ο κόσμος αν περιμένει έναν ακόμη χρόνο» σκεφτόταν όταν ήταν μόνη στο σπίτι, και ευχόταν για την πραγματοποίηση των επιθυμιών της έχοντας για στήριγμα κι ελπίδα την πίστη της στη μητέρα του Χριστού.

Η Βάσω Βασιλείου, μεγαλύτερη από τη Μαρία -ίσως και κατά πέντε χρόνια- τα είχε καταφέρει στο Γυμνάσιο να επαναλαμβάνει τις τάξεις, σαν από χόμπι. Τελικά αφού είδε κι «αποΐδε» ότι δεν πήγαινε πουθενά, παρατώντας το Γυμνάσιο είχε βαλθεί να βρει γαμπρό. Βοηθούσε τη μάννα της στις

δουλειές του σπιτιού, κεντούσε κάποια εργόχειρα και δεν είχε τίποτα άλλο στο μυαλό της από του να καταφέρει τον φίλο της, ένα νεαρό αξιωματικό, να την παντρευτεί. Το ότι ήταν άχρωμη -«ξεπλουσιάρα» την είχε αποκαλέσει άσπονδη φίλη της στο σχολείο- χοντροκομμένη, με αντρικά χαρακτηριστικά στο πρόσωπο, ασουλούπωτο σώμα και ένα βάδισμα «κρεμασμένο» και άχαρο -έσερνε σχεδόν τα πόδια της- θα μπορούσε να χαρακτηριστεί από κάποιον τυχαίο: ως ένα ασήμαντο ατύχημα της φύσης. Εκείνο που έκανε τα πράγματα δυσκολότερα γι αυτήν και τους γύρω της, ήταν το καθυστερημένο -σε μεγάλη ποσοστό δυστυχώς- μυαλό της, η κακία και η ζήλεια της, που την απομόνωναν τελικά και της στερούσαν τη φιλία συνομηλίκων και άλλων.

Πολλές φορές είχε επιδιώξει να μιλήσει στη Μαρία, από το φράχτη. Η Μαρία την απέφευγε συστηματικά για πολύν καιρό καθώς όλο και περισσότερο διαπίστωνε την απουσία ακόμη και του ελαχίστου κοινού ανάμεσά τους. Κάποια στιγμή όμως η Βάσω, έχοντας επιμείνει να κνηγάει από επίμονα ως άγρια τη Μαρία, την είχε καταφέρει να ενδώσει στην επιμονή της και να μιλήσουν για μερικά λεπτά «πάνω από τον φράχτη». Τότε, καλώς ή κακώς, η Μαρία είχε εκμυστηρευτεί στη γειτόνισσά της ότι ενδιαφερόταν να δώσει εξετάσεις στο Πανεπιστήμιο και ότι προσπαθούσε επίμονα εκείνο το διάστημα, να βρει τον καλύτερο τρόπο για να πετύχει στους στόχους της. Είχε επίσης ομολογήσει, πως μολονότι ο πατέρας της δυσκολευόταν οικονομικά να τη στείλει για σπουδές έξω από την πόλη τους, εκείνη εξακολουθούσε να μελετάει για να κρατήσει το μυαλό της ενεργό για τις εισαγωγικές εξετάσεις στο Πανεπιστήμιο, όταν και αν το κατόρθωνε. Όταν η Βάσω την είχε ρωτήσει, γιατί δεν επιχειρεί να βρει έναν άνθρωπο να φτιάξει τη ζωή της, η Μαρία είχε απαντήσει ότι αλλού ήταν στραμμένα τα μάτια της

και όχι στο γάμο. «Εγώ πάντως δεν ενδιαφέρομαι για καριέρα ή ό,τιδήποτε άλλο. Άλλωστε έχω και δύο μορφωμένους αδερφούς, έτσι δε θα αργήσω ν' αποκατασταθώ, να... να παντρευτώ εννοώ...» είχε πει η Βάσω και η Μαρία είχε μείνει άναυδη με το σκεπτικό της και την έλλειψη αξιοπρέπειας. «Φυσικά όλα αυτά αποτελούν ατράνταχτη απόδειξη του χαμηλού διανοητικού της επιπέδου», είχε σκεφτεί η Μαρία για τη Βάσω και για μία στιγμή -άγνωστο το γιατί- ένιωσε λύπη και απογοήτευση για όλα όσα είχε ακούσει από το στόμα της. «Είμαστε που είμαστε γυναίκες, να μην έχουμε και σταλιά εγωισμό και αξιοπρέπεια... ε... πάει πολύ!» είχε σκεφτεί η Μαρία στη συνέχεια και τότε την κατάλαβε κάποιο αίσθημα αηδίας για το πεινασμένο για άντρα, θηλυκό.

Εκείνη λοιπόν την περίοδο έρευνας για δουλειά και τρόπους που θα την βοηθούσαν να σπουδάσει, η Μαρία γνώρισε το Δημήτρη Βασιλείου. Ταυτόχρονα, ίσως και λίγο αργότερα, πληροφορήθηκε για κάποια από τα μυστικά της οικογενείας Βασιλείου εντελώς τυχαία, από «την απορριφθείσα, την «πικροχολιασμένη πρόην» του Βασίλη Βασιλείου», του μεγαλύτερου αδερφού του Δημήτρη. Σύμφωνα μ' εκείνες τις πληροφορίες, ο Νάσσος Βασιλείου -«ο πατήρ»- υπήρξε ένας πολύ διορατικός «χωριάτης».

Πριν από χρόνια, δύο από τα τρία αδέρφια του Ν.Βασιλείου είχαν φύγει στο εξωτερικό κι αυτός μαζί με τον εναπομείναντα στην πατρίδα αδερφό του, είχαν ιδιοποιηθεί όλη την πατρική περιουσία, αφήνοντας τους δύο ξενιτεμένους αδερφούς τους «στα κρύα του λουτρού». Βέβαιοι ότι το αδίκημά τους δε θα τιμωρόνταν, είχαν μοιραστεί την γονική περιουσία οι δυο τους και αργότερα αυτός με την οικογένειά του, είχε μετοικήσει στην κοντινή πόλη. Με τα λίγα χρήματα που είχε βάλει στην άκρη δουλεύοντας χρόνια στα χωράφια,

αγόρασε ένα χαμηλόσπιτο στον τόπο της παραμονής τους, για μια «μπουκιά ψωμί». Καθώς τα παιδιά τους ήταν μικρά την περίοδο που η χώρα μόλις και επέπλεε από τα προβλήματα που της είχαν κληροδοτήσει οι πόλεμοι και ο χειρότερος απ' όλους, ο εμφύλιος, τα έβγαζαν πέρα σχεδόν άνετα. Με τις «αιματηρές οικονομίες τους» -όπως έλεγε η «κυρά-Νάσσινα»-, είχαν πετύχει ν' αποταμιεύσουν ένα χρηματικό ποσό στην άκρη. Όταν με την πάροδο του χρόνου τα πράγματα άρχισαν να καλύτερεύουν πούλησαν το χαμόσπιτο που υπήρξε η πρώτη κατοικία τους. Με τα χρήματα από αυτή την πώληση, προσθέτοντας επιπλέον και τις οικονομίες τους, αγόρασαν το εβραϊκό όπου έμεναν, το σχεδόν ετοιμόρροπο διώροφο, που τελικά αποδείχτηκε προσοδοφόρο, καθώς άντεχε να ενοικιάζεται ακόμη και παρά την εμφάνισή του, του εγκαταλελειμένου σπιτιού.

Η βελτίωση της πορείας των οικονομικών της οικογενείας Βασιλείου, απόδειξε τρανταχτά ότι ο Νάσσος Βασιλείου «τα είχε τετρακόσια». Είχε ταλέντο ως προς την επαύξηση των οικονομικών πόρων τους. Με την αγορά του τεράστιου εβραϊκού διώροφου σπιτιού με τα πολλά δωμάτια, απέδειξε το εμπορικό του δαιμόνιο, καθώς τα είχε νοικιάσει όλα σε φτωχές οικογένειες -δηλαδή οικογένεια και δωμάτιο- εκτός από ένα, εκείνο που το προόριζε για τη δική του οικογένεια. Και έτσι έγινε. Κράτησαν δηλαδή ένα τεράστιο δωμάτιο όπου κοιμόνταν, περνούσαν την ημέρα τους ή δέχονταν τους όποιους επισκέπτες τους. Εκεί μέσα συγκεντρώνονταν όλοι οι χώροι ενός σπιτιού: η κρεβατοκάμαρα, το καθιστικό και το σαλόνι. Εκεί μέσα στέγνωναν τα ρούχα τους το χειμώνα όταν ο καιρός ήταν άσχημος και όχι σπάνια η «πανέξυπνη» Βάσω έβαζε κάποια

από τα εσώρουχά της στον φούρνο της «μασίνας» τους για να στεγνώνουν γρήγορα.

Οι διάδρομοι χρησιμοποιούνταν για το μαγείρεμα και για να κρατάνε αποσκευές ή άλλα πράγματα, εκείνα που δε χωρούσαν τέλος πάντων, στο απέραντο, το λειτουργικό κατά τα άλλα, δωμάτιο. Ο «κυρ-Νάσσοσ» δεν στεναχωριόταν για τέτοια πράγματα. Ήταν επιχειρηματίας - κτηματίας. Λίγο ήταν; Νοίκιαζε δωμάτια και έβγαζε χρήματα. Με αυτόν το τρόπο σπούδασε τα παιδιά του και αυτά τα ενοικιά του είχαν ξεπληρώσει τα όποια δάνεια.

Θα μπορούσε λοιπόν να πει κανείς, αν μη τι άλλο, ότι ήταν ένας αξιόπαινος άντρας, αφού με τη στέρηση μιας περίσσιας πολυτέλειας, αυτός και η οικογένειά του -η οικογένεια Βασιλείου- είχαν πετύχει σε πολλαπλά επίπεδα. Αφού δεν είχαν εξ αρχής τα χρήματα με τη σέσουλα, για να πετύχουν και να τα αποκτήσουν στο μέλλον, έπαιξαν σωστά τα χαρτιά τους. Το σχέδιο ήταν να περιμένουν με υπομονή ώσπου οι μορφωμένοι πλέον γιοί τους θα τους ανακούφιζαν από τα όποιες φύσης οικονομικά τους βάρη και φυσικά η επιτυχία τους θα ολοκληρωνόταν αν εύρισκαν και έναν «ματσωμένο» άντρα, για να τους ελαφρώσει από την «άνοστη» μοναχοκόρη τους, τη Βάσω. Στο συνολικό σχέδιο επιτυχίας της οικογένειας Βασιλείου, βασικός παράγοντας ήταν τα ακίνητά τους που ήταν αδιάψευστα περιουσιακά στοιχεία. Και κάτι ακόμη, πολύ-πολύ σημαντικό: το σχέδιο προέβλεπε οι γιοι τους να πάρουν τρανή προίκα, αφού είχαν πανεπιστημιακή μόρφωση, που με τη σειρά της εγγυόταν την καλοζωία και την αξιοπρέπεια στη μέλλουσα σύζυγό τους. Θα έφτιαχναν λεφτά όχι αστεία!

Για όλα αυτά «τα σπουδαία και πραγματοποιήσιμα σχέδια» ο Νάσσοσ Βασιλείου και η γυναίκα του Όλγα, είχαν ένα ύφος γεμάτο υπεροψία και μία αταίριαστη ακαταδεξία.

Ήταν φανερό ότι μέσα τους έδιναν συγχαρητήρια στον εαυτό τους για όλα όσα είχαν πετύχει και κυρίως με τα παιδιά τους, που δεν φαινόταν να διαφέρουν στο συμφέρον και στον υπολογισμό από τους γονείς τους. Δεν μπορούσε να πει κανείς κάτι ενάντια σε όλα αυτά. Απεναντίας οι άνθρωποι ήταν αξιέπαινοι, εκτός βέβαια από το θέμα της αλλαγών τους και την επίδειξη των απαιτήσεών τους, σε ότι αφορούσε τα παιδιά τους.

Λαλίστατοι λοιπόν γονείς και θυγατέρα, αποτελούσαν αδιάψευστη απόδειξη του γεγονότος ότι κατά βάθος ήταν ψυχροί υπολογιστές. Η Όλγα Βασιλείου, πολύ πριν εμφανιστούν στο προσκήνιο «οι σπουδαγμένοι γιοι τους» είχε πει ενώπιον της νεαρής Μαρίας με μία επιδεικτική πεποίθηση και αδικαιολόγητη επιθετικότητα: «Τι στο καλο! Μορφωμένοι άντρες είναι. Τόσα λεφτά ξοδέψαμε για να τους δούμε να γίνονται άνθρωποι. Δε θα πάρουν καμιά ξεβράκωτη και πεινασμένη για να την ταΐζουν!» και είχε προσθέσει με ύφος μάρτυρα: «τόσα στερηθήκαμε για να δούμε μία άσπρη μέρα στη ζωή μας!» Τα ίδια περίπου είχε πει και ο Νάσος Βασιλείου σε κάποιον θείο της Μαρίας -προφανώς για να μην της περάσει ούτε στιγμή κάποια αστεία ιδέα- ότι δηλαδή θα μπορούσε ποτέ να έχει κάτι με τους κανακάρηδες του αυτή ή οποιαδήποτε άλλη «γυναίκα» στην πολιτεία τους, αν δεν υπήρχαν οι απαραίτητες οικονομικές προϋποθέσεις. Ποιος είπε ότι η πρόληψη δε βοηθάει! Σίγουρα στην περίπτωση της Μαρίας είχε γίνει, με περισσότερους από έναν τρόπο, κατανοητό ότι δεν θα ήταν έξυπνο να πάει στο σπίτι τους ιδιαίτερα ύστερα από την άφιξη των γιων τους. Γιατί με τις πεποιθήσεις που είχαν, το μόνο πιθανόν ήταν ότι θα την κατηγορούσαν ότι αποβλέπει στο να «διπλαρώσει» κάποιον από αυτούς.

Μία ανοιξιάτικη μέρα η Μαρία είχε ξαφνικά πληροφορηθεί από τη Βάσω, ότι «κατέφθαναν τα αδέρφια» της. Η Βάσω έκανε πολλές χαρές. Πίστευε -έτσι έλεγε- ότι επιτέλους θα είχαν καβαλλιέρο η ίδια και η φίλη της Μαρία, λες και είχαν εξόδους, παρέα. «Έρχονται για να υπηρετήσουν τη θητεία τους. Ξέρεις ο Δημήτρης έγινε έφεδρος. Ο Βασίλης, αν και γιατρός, είναι απλός στρατιώτης, για να τελειώσει γρήγορα το στρατιωτικό του, όπως καταλαβαίνεις». Με «δικαιολογημένο» ενθουσιασμό είχε πει τα νέα και στην «κυρία Φρόσω», τη μητέρα της Μαρίας, που αφού κούνησε το κεφάλι της συμεριζόμενη ειλικρινά τη χαρά της είπε: «να τους καλοδεχτείς Βάσω». Ο πατέρας της Μαρίας είχε κουνήσει δεξιά-αριστερά το κεφάλι του και είχε πει: «ο κυρ- Νάσσος έχει γερό μέσον, για να φέρει εδώ και τους δύο γιους του. Δεν γίνονται έτσι αυτά! Και δεν του φαίνεται του μπαγάσα του γέρου!» Δεν είχε όμως παραλείψει να προσθέσει με υπερβολική αυστηρότητα, ότι η Μαρία δε θα έπρεπε να πάει στο σπίτι τους, από τη στιγμή που θα πατούσαν πόδι εκεί μέσα τ' αδέρφια της: «Δεν μου αρέσουν αυτά τα καμώματα γυναίκα. Θα πουν ότι η κόρη μας πάει να ριχτεί στους γιους του κυρ-Νάσσου. Να μου λείπει. Ούτως ή άλλως... δεν τον χωνεύω αυτόν τον παλιόγερο! Να χαίρεται τους γιους του, και... μακριά από την θυγατέρα μου. Ακούς;» είχε πει με μία θυμωμένη χειρονομία. Δεν του άρεσαν οι Βασιλείου ούτε κι «αυτή η σιγανοπαππαδιά η Βάσω». Απλά προσπαθούσε να δείχνει ότι ήταν αρκετά κοινωνικός προς τους γείτονές τους, σαν μικροεπιχειρηματίας που ήταν και φερνόταν με το απαιτούμενο τακτ όταν τους αντάμωνε στο δρόμο. «Αν οι γιοι τους είναι σαν αυτούς - και μάλλον θα πρέπει να είναι αφού το μήλο πέφτει κάτω από τη μηλιά...- ποιος τους θέλει; Δεν τό 'χουμε για πέταμα το κορίτσι μας!» είχε πει ολοκληρώνοντας το σκεπτικό του. Η Μαρία έτσι κι αλλιώς, δεν είχε πάει στο

οπίτι τους παρά μόνο μία φορά κι εκείνοι: γονείς και θυγατέρα, είχαν προστρέξει τα πάντα ενώπιόν της: απόψεις και χαρακτήρα. Δεν είχε λοιπόν καμμία διάθεση ν' αλλάξει τη συνήθειά της: να συνεχίσει δηλαδή ν' αποφεύγει τη Βάσω στο μέλλον, όπως άλλωστε είχε κάνει και στο παρελθόν. «Άλλωστε, δεν υπήρχε ανάμεσά τους κάτι κοινό, ούτε για δείγμα».

Όταν οι δυο γιοι του Νάσσου Βασιλείου αφίχθησαν τελικά, η αδερφή τους η Βάσω, που περισιπούδαστα τους είχε μιλήσει για τη Μαρία, όταν ήταν μακριά από την πόλη τους, έσπευσε τώρα να προσθέσει και κάποια άλλα, λες και ξαφνικά όλο κάτι την ανησυχούσε σε σχέση με τη γειτόνισσα. Παρουσίασε λοιπόν «τη φίλη της» με τον πιο ύπουλο τρόπο. Ίσως και να την είχαν «ορμηνέψει» οι γονείς της. Άγνωστο. Είχε πει πως υπήρχε κάποιος άντρας στη ζωή της Μαρίας και ότι αλληλογραφούσε μαζί του, χωρίς όμως να μπορεί τελικά να πει ποιος ήταν κι από πού, και επομένως με αόριστα στοιχεία, προφανώς γιατί ήθελε να δημιουργήσει την εντύπωση ότι η φίλη της δεν ήταν μία άπειρη... νέα. Ίσως και να τους υπεδείκνυε με τον τρόπο της να μην είναι διστακτικοί απέναντί της, μια και ήδη είχε πάρε-δώσε με κάποιον άντρα.

Η Μαρία που μόλις είχε πατήσει τα δεκαεννιά της χρόνια, δεν είχε μέχρι εκείνη τη στιγμή, κάποιου είδους δεσμό, με εκπρόσωπο του άλλου φύλου. Η αυστηρότητα του οικογενειακού περιβάλλοντός της, οιπίστεις της και η συγκέντρωσή της στα μαθήματα, είχαν συντελέσει στην άψογη και συντηρητική -αν όχι ψυχρή κάποτε- συμπεριφορά της, παντού και πάντα. Ήταν όμορφη, έξυπνη, ευγενική και καλότροπη και όλοι είχαν να λένε για την παρουσία της. Όμως η Βάσω ερχόταν τώρα ν' ανατρέψει και να σηλώσει την εικόνα της, να την παρουσιάσει σα μία νέα που ναι μεν

είχε κάποιον, δε δίσταζε όμως να θέλει να έχει και κάποιον άλλον, στην απουσία του.

Τι συνέπειες όμως θα μπορούσαν να έχουν τέτοιου είδους δηλώσεις για την Μαρία; Εύλογες. Αρχικά παρουσιαζόταν ως εύκολη λεία! «Θα σας τη συστήσω, θα τη δείτε και μόνοι σας», είχε πει η Βάσω μ' ένα αστείο ύφος υπεροψίας. Οι δύο άντρες που ήξεραν την αδερφή τους, δεν είχαν δώσει πολύ σημασία στα λόγια της. Ανυπομονούσαν όμως να γνωρίσουν την Μαρία από κοντά, καθώς από την πρώτη κιόλας ημέρα που την είχαν δει να μπαينو-βγαίνει από την πίσω πόρτα του σπιτιού της για μικροδουλειές βοηθώντας τη μητέρα της, το λιγότερο που είχαν διαπιστώσει ήταν η εξωτερική της εμφάνιση. Τα σπίτια τους που τα χώριζε ένας φράχτης, ήταν πολύ κοντά και από τα παράθυρα ή από την αυλή τους διαπίστωναν ξανά και πάλι ότι η «γειτόνισσα ήταν ένα πολύ όμορφο κορίτσι». «Να δούμε όμως και τι μυαλά κουβαλάει!» είχε πει με κάποια δόση ειρωνείας ο Βασίλης, ο γιατρός, κουνώντας το κεφάλι του καθώς η αδερφή του την προσφώνουσε «φιλενάδα». Επόμενο δεν ήταν; «πες μου με ποιον πας, να σου πω ποιος είσαι»!

Η Μαρία, μολονότι δεν είχε αντιληφθεί τη διπλοπροσωπία της Βάσως απέναντί της και στην οικογένειά της, από μόνη της δεν σκόπευε ν' αλλάξει συνήθειες και να πάει στο σπίτι της, ιδιαίτερα τώρα που είχαν καταφτάσει οι δύο αδερφοί της. Είχε ήδη πειστεί ότι οι γονείς τους «θα τους διαφύλατταν σαν κόρη οφθαλμού» από τις όποιες «υποχθόνιες θηλυκές υπάρξεις», για τις οποίες πίστευαν ότι παραμόνευαν την άφιξή τους στην πολιτεία τους για να τους κάνουν δικούς τους και να τους κατασπαράξουν σαν «λάμιες», καταστρέφοντας ταυτόχρονα τα όνειρα των γονέων: Βασιλείου.

Επιπλέον ήταν και όλα τα άλλα, όσα είχε ακούσει κατά καιρούς η Μαρία από τους γονείς της, εκείνα που είχε πει ο πατέρας της στη μητέρα της στην παρουσία της, που την κράταγαν άσφαλτα μακριά από εκείνη την οικογένεια. Δεν υπήρχαν κοινά σημεία ανάμεσά τους. Αφού άλλωστε και η ίδια δε συμπαθούσε το αντρόγυνο Βασιλείου, τι καλό θα απόρρεε από την γνωριμία της με τους γους τους; «Κανένα, μα τω Θεώ! Επομένως... δε χρειάζεται!» έτσι σκεπτόταν η Μαρία και παρόμοια ήταν διατεθειμένη να πράξει.

«Άλλες όμως οι βουλές των θεών και άλλες οι των θνητών», όπως αποδείχτηκε στην πορεία.

Πέρασαν ημέρες από την άφιξη των δύο νέων αντρών. Μία-δύο φορές η Μαρία τους είχε δει άθελά της να φέρνουν βόλτα στην αυλή τους, όταν είχε ανοίξει τα παράθυρα του δωματίου της για να το αερίσει λιγάκι. Η Άνοιξη προμήνυε πως το καλοκαίρι πλησίαζε ολοταχώς. Τα λουλουδία στον κήπο τους είχαν ανθίσει, οι γραβανιές είχαν μπουμπουκιάσει και οι γλάστρες με το βασιλικό στο παράθυρο της, είχαν αρχίσει να γεμίζουν από τη μυρωδάτη πρασινάδα. Της άρεσε λοιπόν «εκείνη η γλυκειά ανοιξιάτικη πνοή να γλυστράει πάνω από το περβάζι του μεγάλου παραθύρου» μέσα στο όμορφο δωμάτιό της -λες και επρόκειτο για μαγική πεμπουσία και όχι για άρωμα που αναδύοταν από τον φυτόκοσμο και σκορπιζόταν στον αέρα.

Η αυλή των Βασιλείου ήταν σε χαμηλότερο επίπεδο από εκείνο του σπιτιού τους. Πέρα από μία συκιά σε μία από τις γωνίες της, η υπόλοιπη ήταν γυμνή από δέντρα ή άνθη και ένα δυο λουλουδάκια απεριποίητα σε γλάστρες ανήκαν σε κάποιον από τους ενοικιαστές τους. Έτσι εντελώς τυχαία, η οικογένεια της Μαρίας, τους έβλεπαν να κυκλοφορούν εδώ κι εκεί στη στεγνή αυλή τους, πότε με τις ρόμπες τους πάνω από

τις πυτζάμες τους και πότε με τη φανελίτσα τους σε ζεστότερες ημέρες. Η Μαρία τραβούσε γρήγορα την κουρτίνα του παραθύρου της και κατέφευγε στην τραπεζαρία τους, όπου άκουγε το ραδιόφωνο ή έκανε κάτι χρήσιμο για την ώρα της, αν ήταν μόνη στο σπίτι τους.

Ο πατέρας της που δεν ανεχόταν τέτοιου είδους συμπεριφορές από άντρες, τους κατηγορούσε για απρέπεια και καθώς ένιωθε ότι τα μάτια τους ήταν πάνω στην θυγατέρα του οργιζόταν ακόμη περισσότερο. «Φτου σας παλιοχωριάτες! Γυρνάν λες και είναι στη θάλασσα. Έχουμε και κορίτσια βρε χαϊβάνια! Αλλά και τι να πεις; κάνουν τους πρωτευουσιάνους. Μην τους κυττάτε μωρέ τους παλιοχωριάτες. Αυτά θέλουν γι αυτό και ξεμπλετσώνονται μπροστά στο άλλον κόσμο!» είχε πει κάποια φορά που τους είχε «τσακώσει» να κυττάζουν προς το σπίτι τους.

Η Μαρία κοκκίνιζε από τη στάση του πατέρα της. «Δεν ήταν όμως και ολωσδιόλου άδικος!» σκεφτόταν. Δεν του έδινε λοιπόν αφορμές για ν' ανησυχεί με τη συμπεριφορά της απέναντι σ' εκείνους τους «παλιο-χωριάτες», όπως τους είχε αποκαλέσει θυμωμένος.

Δεν πέρασαν μέρες και κάποια στιγμή, όπως ήταν φυσικό, η Μαρία έπεσε επάνω στη Βάσω και τους αδερφούς της. Σάστισε, αλλά προσπάθησε να ηρεμήσει και μ' ένα ευγενικό χαμόγελο φρόντισε να κρατήσει με την τυπικότητά της, την απόστασή της από εκείνους. Έγιναν οι συστάσεις από τη Βάσω και τα παράπονα ότι δεν πάταγε στο σπίτι τους, ενώ άλλοτε έκαναν τόσα σχέδια να βγαίνουν έξω όλοι μαζί... ότι την απέφευγε και τα παρόμοια. Οι δύο άντρες ήταν αρκετά ευγενικοί με τη Μαρία κι εκείνης τα μάτια, άθελά της, στάθηκαν περισσότερο στο Δημήτρη για το ψηλό παρουσιαστικό του και τη διάθεσή του. Ο Βασίλης, κοντότερος

και «παχουλούλης», ήταν πιο συγκρατημένος, «ίσως γιατί η επιστήμη του τον είχε κάνει σοβαρότερο, από ότι η φιλολογία το νεότερο αδερφό του», είχε σκεφτεί η Μαρία κάνοντας μία γρήγορη σύγκριση των δύο.

-Λοιπόν Μαρία, θα τα καταφέρουμε να σε πείσουμε να πάμε μαζί για καφέ; είχε ρωτήσει ο Δημήτρης, βάζοντας τα δυνατά του να τη γοητεύσει.

-Συγγνώμη αλλά δε θα μπορέσω, δικαιολογήθηκε η νέα.

-Ίσως μια άλλη ημέρα; επέμενε εκείνος.

-Δεν μπορώ να σας απαντήσω, είπε η Μαρία, όσο πιο ευγενικά μπορούσε.

Χώρησαν, χωρίς τα τρία αδέρφια να πείσουν τη Μαρία ν' αποδεχτεί την πρόσκλησή τους.

-Αλλιώς μας τὰ 'πες, είπε ο Βασίλης κυττάζοντας αυστηρά τη Βάσω.

-Ε, άν έχει φίλο... ξέρεις πώς είναι, είπε εκείνη πικρόχολα.

-Φαίνεται καλό κορίτσι, είπε ξανά ο Βασίλης και κύτταξε επίμονα τη Βάσω.

Εκείνη απέφυγε το βλέμμα του, μη ξέροντας τι να πει.

-Εντάξει, εντάξει, σ' ακούσαμε, είπε ξαφνικά με πείσμα.

-Την ζηλεύεις; τη ρώτησε ο Βασίλης κυττώντάς την προσεκτικά.

-Γιατί να τη ζηλέψω; Τι έχει αυτή που δεν το έχω εγώ; ρώτησε νευριασμένη η Βάσω.

-Έχετε μόνο ένα κοινό: ότι είστε και οι δύο γένους θηλυκού, απάντησε αυστηρά ο Βασίλης.

-Παράτα με! Ακόμη ούτε που τη γνωρίζεις, και μιλάς, είπε η Βάσω και προχώρησε μόνη της, ως το σπίτι τους.

Την επόμενη ημέρα, νά 'σου πάλι η Βάσω επιδεικνύοντας την ίδια αφελή συμπεριφορά: «το βιολί

βιολάκι», σα να μην είχε ποτέ συμβεί τίποτα. Πλησιάζοντας τον φράχτη, καλημέρισε την μητέρα της Μαρίας.

-Καλημέρα κυρία Φρόσω...

Η Φρόσω που τινάζε έναν διάδρομο στην πίσω βεράντα, ανταπόδωσε τον χαιρετισμό της.

-Καλημέρα παιδί μου. Τι κάνεις;

-Καλά είμαι κυρία Φρόσω μου. Ήθελα να σας παρακαλέσω για κάτι. Είδαμε την Μαρία εχτές και νομίζω ότι δεν θέλει να βγούμε όλοι μαζί, γιατί δεν την αφήνετε.

-Ποιος το είπε αυτό; είπε η Φρόσω, ντροπιασμένη.

-Λέω κυρία Φρόσω μήπως δεν την αφήνετε, ξέρω κι εγώ; είπε, προσπαθώντας να διορθώσει το προηγούμενο ψέμα της

-Φρόσω! Ακούστηκε η φωνή του άντρα της καθώς ερχόταν να την βρει.

-Εδώ, έξω στη βεράντα, απάντησε εκείνη.

-Α, μπα, η Βάσω! Τι κάνεις παιδί μου; ρώτησε ο Πανεράκης βλέποντας πως η γυναίκα του προφανώς μιλάγε με τη γειτόνισσα και τους είχε διακόψει.

-Καλά είμαι, κύρ-Γιώργο... ήρθα να σας ζητήσω μια χάρη, είπε αδίστακτα εκείνη.

-Ναι; σε ακούω, απάντησε ο Πανεράκης με φανερή περιέργεια.

Τι θα μπορούσε να του ζητήσει η γειτόνισσά τους.

-Να... θα ήθελα να σας ρωτήσω αν αφήνετε τη Μαρία να έρθει μαζί μας για καφέ.

-Πού; ρώτησε με υποψία ο Πανεράκης.

-Πού αλλού κυρ-Γιώργο; Στην πλατεία. Θα βγούμε παρέα με τα αδέρφια μου, χαμογέλασε εκείνη, εντελώς κυρία του εαυτού της.

Ο Πανεράκης μπερδεύτηκε για μία στιγμή, αλλά ύστερα είπε με αυστηρό ύφος:

-Ε, αφού μου το ζητάς εσύ... Μην αργήσετε όμως, εντάξει; Δεν θέλω την κόρη μου να γυρνάει έξω, πέρα από τις εννιά το βράδυ.

-Ευχαριστώ πολύ κυρ-Γιώργο, είπε εκείνη και χαμογέλασε με μία ελαφρή ειρωνία στη φωνή της, που δεν διέφυγε την προσοχή της Φρόσως.

Ωστόσο, φώναξε την κόρη της:

-Μαρία... σε θέλει η Βάσω....

Δεν άργησε να φανεί η Μαρία.

-Καλημέρα Βάσω, είπε παραξενεμένη. Με θέλεις για κάτι;

-Γεια σου Μαρία! Ξέρεις, ρώτησα τον πατέρα σου και είπε ότι μπορείς να έρθεις μαζί μας για καφέ. Θα έρθεις λοιπόν;

Η Μαρία κύτταξε τη μάνα της. Η ματιά της ήταν πολύ αυστηρή.

-Να σου πω... δεν μπορώ σήμερα, ίσως μία άλλη φορά.

Η Φρόσω που μπήκε ξαφνικά μέσα, δεν μπόρεσε να κρύψει την ικανοποίησή της.

Η Μαρία, παρόμοια με τους γονείς της, μυριζόταν κάτι ύποπτο σ' όλα αυτά. Κάποια πράγματα δεν της φαινονταν σωστά. Και πρώτα από όλα δεν καταλάβαινε την επιμονή της Βάσως. Μήπως τ' αδέρφια της Βάσως την είχαν ανάγκη; Μάλλον όχι. Αυτό απαντούσε η λογική της. «Υστερα δεν μπορεί, θα πρέπει να ανήκουν σε κάποιους συγκεκριμένους κύκλους... λόγω σπουδών και τα παρόμοια» είχε συλλογιστεί. Αυτή που θα χωρούσε; Εκτός του ότι δεν είχε χρήματα για να κυκλοφορεί ελεύθερα, ο πατέρας της και η μάνα της το είχαν τονίσει: Οφείλε να κρατήσει τη θέση της όσο πιο ψηλά μπορούσε κι αυτό σίγουρα δε θα γινόταν με το να βγαίνει με δύο αγνώστους ανθρώπους, και μάλιστα από μία οικογένεια, που θεωρούσαν το χρήμα, ως το πιο σπουδαίο κριτήριο για

την επιτυχία, αλλά και για την ευτυχία των δύο «μορφωμένων» γιών της. «Όχι δεν θα το κάνω!» ξανασκέφτηκε και ξαναείπε:

-Συγγνώμη! Ίσως κάποια άλλη φορά. Δεν θα χαθούμε δα! Γείτονες είμαστε.

Πέρασαν μερικές ημέρες από εκείνη την τελευταία φορά που μίλησε με τη Βάσω. Η Μαρία αισθανόταν πολύ καλά, πολύ ελεύθερη. Όλοι της έλεγαν όχι μόνο πόσο μυαλωμένη ήταν, αλλά και πόσο όμορφη και ταπεινή και ένιωθε περήφανη που δεν είχε υποκύψει στις αγενείς πιέσεις της γειτόνισσας. Η Μαρία από πολύ ενωρίς είχε αναπτύξει έναν ιδιόμορφα δυνατό χαρακτήρα και μία ασυνήθιστη για την ηλικία της ωριμότητα. Ήταν αξιοπρεπής, περήφανη, ήθελε να είναι καλή και όχι απλά να φαίνεται, κι είχε πάντα καλούς τρόπους. Ήξερε πώς να αντιμετωπίζει πολλές καταστάσεις: τη συνομιλία σε οποιοδήποτε θέμα, να μπορεί να καθήσει στο τραπέζι με τους πιο απαιτητικούς κανόνες του σαβουάρ-βιβρ. Η αλήθεια είναι ότι ποτέ της δεν είχε περιοριστεί στα μαθήματα του Γυμνασίου. Είχε μάθει να ράβει κάποια από τα ρούχα της -μία φούστα ή ένα εύκολο ενσάμπλ- της άρεσε το κέντημα, το μαγείρεμα, η καθαριότητα, η κηπουρική και τόσα άλλα. Το καλύτερό της χόμπι ήταν το διάβασμα κι ύστερα η μουσική. Πέρα από τις ασχολίες αυτού του είδους, φρόντιζε να γυμνάζεται -έστω και είκοσι λεπτά- τέσσερις ή πέντε φορές την εβδομάδα, «για να μη σκουριάζουν οι κλειδώσεις» της, όπως έλεγε, χαμογελώντας ευχαριστημένη με τον εαυτό της.

Τα ενδιαφέροντά της την είχαν απομακρύνει από τα φτηνά περιοδικά, και την είχαν ωθήσει στις εφημερίδες για την καθημερινή ενημέρωσή της, σε μελέτες σχετικές με την επιστήμη που ονειρευόταν να ακολουθήσει, καθώς και στη μελέτη έργων κλασικών ή αναγνωρισμένων συγγραφέων της

εποχής τους. Τα δώρα της ήταν πάντα βιβλία και πολύ λιγότερο την ενδιέφεραν πράγματα όπως η πολυτέλεια ή οι έξοδοι με παρέες ή τα πάρτυ, που ήταν δικαιολογία για να γνωρίζονται και να «τα φτιάχνουν μεταξύ τους οι νέοι για χάρη του έρωτα και μόνο». Αυτά τα τελευταία ούτως ή άλλως, ήταν απαγορευμένος καρπός. Δεν την ένοιαζε όμως γιατί δεν τα είχε ανάγκη. Είχε όμως μία καλή φίλη την Κατερίνα -φίλες από παλιά από τα χρόνια του Δημοτικού και ύστερα στο Γυμνάσιο- και δύο-τρεις άλλες, που κάνανε παρέα. Όταν αντάμωναν όλες μαζί το τι αστειό και γέλιο έπεφτε... δεν περιγράφεται. Τ' ανέκδοτά τους ήταν ατέλειωτα και το καλαμπούρι τους ανεξάντλητο. Ήταν όλες «μονές», δεν τις πείραζε που δεν είχαν φίλο κι ούτε που σκέφτονταν κάτι τέτοιο, για το άμεσο μέλλον. Τα προβλήματα των σχέσεων με το άλλο φύλο τους ήταν γνωστά και ο πονοκέφαλός τους... μεγάλος. Τα κοριτσόπουλα καλοπερνούσαν με τα δικά τους: την βολτίτσα τους, τις μικροεκδρομούλες τους, τον κινηματογράφο και τα μικροφλερτάκια τους ή τους πλατωνικούς τους έρωτες. Όταν μαζεύονταν στα σπίτια της μιας ή της άλλης φίλης -πάντα μεταξύ τους- άκουγαν μουσική, έλεγαν πολλά ανέκδοτα, μιλούσαν για τη μόδα ή για τα αγόρια και τη σχέση τους με το φύλο τους και συχνά κριτικάριζαν κάποια νουβέλα ή κάποιο σχόλιο στις εφημερίδες. Στην πραγματικότητα τα πολιτικά δεν ήταν και πολύ της αρεσκείας τους. Άλλωστε δε συνηθιζόταν στους κοριτσιόστικους κύκλους ν' ασχολούνται με τέτοια σοβαρά πράγματα για τα οποία τα κοριτσόπουλα δεν ήταν αρκετά ενημερωμένα. Αυτά ήταν θέματα κατοπινά... εκεί... στο Πανεπιστήμιο ίσως να αποκτούσαν τη συνείδηση του τι εστίν πολιτική: συλλαλητήρια απεργίες και τα συναφή, και πόσο σκληροί ήταν οι καρποί της. Όλες ονειρεύονταν «μία θέση στον ήλιο» που θα τους την εξασφάλιζε η οικονομική

ανεξαρτησία μέσω σπουδών. Δύο απο τις φίλες τους ετοιμάζονταν για την Παιδαγωγική Ακαδημία. Η στενή της φίλη η Κατερίνα είχε διαλέξει την Μαθηματική Σχολή και ετοιμαζόταν για τις εξετάσεις εκείνο το χρόνο.

Δύσκολοι οι καιροί. Και πότε δεν ήταν; Η χώρα σύσσωμη αγωνιζόταν να ξεπεράσει τα αιώνια προβλήματά της: το θέμα της οικονομίας ήταν παντοτινό. Οι υπηρεσίες ήταν μετρημένες και οι θέσεις λιγοστές. Τα μέσα και το ρουσφέτι πήγαιναν καπνός, η γραφειοκρατία που ταλάνιζε τους μη έχοντας τα μέσα, απασχολούσε κάποιους υπαλλήλους, ενώ οι λοιποί μόλις φυτοζωούσαν! Τα οικομικά-κοινωνικά προβλήματα, χειροπιασμένα, ταλαιπωρούσαν τη χώρα που μόνο χώρα των ζητιάνων δεν είχε κατακτήσει. Αυτό το διαπίστωνε κανείς στους δρόμους και στις εκκλησίες. Είχαν ανοίξει οι δρόμοι στο άγνωστο «με βάρκα την ελπίδα!» στην κυριολεξία! Καταβρόχθιζαν τους νέους ανθρώπους που μετανάστευαν και ερήμωναν την ελληνική επαρχία. Η ζωή ποτέ δεν ήταν εύκολη. Όμως οι ξένες πατρίδες ήταν ανέκαθεν το μεγαλύτερο και το πιο απάνθρωπο τίμημα για την εξασφάλιση του επιούσιου.

Ήταν η σπουδαία δεκαετία του 1960.

Είχε καλοκαιριάσει για τα καλά. Εκείνο το απόγευμα η Μαρία είχε ραντεβού με την φίλη της, την Κατερίνα. Είχε ντυθεί πολύ όμορφα. Ένα μονοκόμματο φόρεμα από όμορφη άσπρη ποπλίνα, με κάθετα κεντίδια σε απαλά χρώματα - πορτοκαλί και πράσινο- εφαρμοστό στη μέση και ίσιο στη φούστα -μόλις κάτω από το γόνατο-, «ξεμανίκωτο» και με «λαιμόκοψη», άφηνε τους λεπτούς, κομψούς, στρογγυλούς ώμους της να διαγράφονται και τα λεπτά μπράτσα της να χύνονται όμορφα, διατεθειμένα να αποδεχτούν τη

μελαχροινάδα που προσφέρει ο ήλιος. Τα άσπρα αξεσουάρ -γοβίτσες και τσάντα- συμπλήρωναν το απλό και κομψό ντύσιμό της. Καθώς άφηγε το σπίτι και πριν ακόμη ανοίξει την εξώπορτα άκουσε τη μητέρα της να φωνάζει:

-Μαρία, να προσέχεις παιδί μου και μακριά... ξέρεις εσύ.

Εννοούσε βέβαια τους Βασιλείου. Ύστερα μόνη της και ενώ η Μαρία είχε σταθεί στην πόρτα για να ακούσει την μητέρα της, βάλθηκε να μιλάει στον εαυτόν της: «Βάλανε την αδερφή τους να σε ψαρέψει. Καλά το λένε: οι φίλοι βγάζουν μάτια!» Εμείς δε διαθέτουμε προίκες, την τιμή μας έχουμε μόνο, μ' ακούς;» ρώτησε πιο έντονα αυτή τη φορά.

-Ναι μαμά... Μπορώ να κάνω και αλλιώς; Έτσι που φωνάζεις... θα σ' ακούσουν και οι «καλοί» μας γείτονες! Αλλά προσπάθησε να θυμάσαι πως ακόμη καλά-καλά δεν τους είδα, επομένως ούτε που τους ξέρω. Μην ανησυχείς σε παρακαλώ, δεν είμαι κανένας βλάκας. Ξέρω τι να κάνω αν βρεθούν μπροστά μου, απάντηση εκείνη.

Η Μαρία όλα αυτά δεν τα έλεγε έτσι απλά, τα πίστευε κιόλας. Παρόλο που δεν είχε συμπληρώσει τα δεκαεννιά της χρόνια, ήξερε πολύ καλά πώς να φερθεί στις πιο πολλές περιπτώσεις τέλος πάντων και να βγάζει ασπροπρόσωπους τους γονείς της.

Η ώρα είχε κιόλας περάσει. Χαιρετώντας την μητέρα της άνοιξε τελικά την εξώπορτα κι αποχώρησε βιαστικά. Πήρε την αστική συγκοινωνία, γιατί αλλιώς δε θα τα κατάφερνε να είναι στην ώρα της στο ραντεβού της με την Κατερίνα. Κατέβηκε στην Πλατεία τελικά και προχώρησε προς το café όπου είχαν συννενοηθεί να συναντηθούν. Στο μυαλό της ήρθαν τα λόγια της μάννας της. Χαμογέλασε στη σκέψη της. «Πες ότι τους συναντάω κάποια στιγμή. Εντάξει, θα τους γνωρίσω -ίσως ναι, ίσως όχι- λίγο καλύτερα κι αυτό θα είναι το

τέλος. Η Βάσω θα το πάρει απόφαση ότι δε μ' ενδιαφέρουν οι δύο αδερφοί της και θ' αρχίσει να βγαίνει μόνη μαζί τους, μέχρι να «τακτοποιηθούν» κι έτσι θα ηουχάσω από δαύτη».

-Μπα... μπα! Η Μαρία μας! άκουσε ξαφνικά την αντιπαθητική φωνή της Βάσως.

«Ο Χριστός και η Παναγία! Κατά φωνή και...» σκέφτηκε η Μαρία σαστισμένη από το απρόοπτο. Δεν μπορούσε να καταλάβει από πού είχαν ξεφυτρώσει και ήταν εκεί μπροστά της αυτή, «ο κοντούλης-παχουλούλης Βασίλης και ο ψηλός Δημήτρης... Ω, εκείνη... κι αν δεν καμάρωνε σα γύφτικο σκεπάρι ανάμεσά τους!» Τους έβλεπε λίγο καλύτερα από εκείνη την πρώτη φορά. Α, ναι βέβαια! Ήταν κι αυτοί ξανθοί και με γαλανά μάτια, σαν τη Βάσω. «Βρε... βρε... τα τζιμάνια!» σκέφτηκε μέσα της και χαμογέλασε στη σκέψη της ειρωνικά. Όμως αυτό άλλαξε και απότομα ένιωσε να θυμώνει, λες και εκείνοι δεν είχαν δικαίωμα να παρουσιαστούν μπροστά της.

-Καλησπέρα, είπε προσπαθώντας να φανεί αδιάφορη χωρίς επιτυχία.

Οι δύο άντρες την καλησπέρασαν ευγενικά και περίμεναν με αρκετό τακτ για τη Βάσω, που με ύφος γεμάτο υπεροψία είπε:

-Να σου συστήσω ξανά τ' αδέρφια μου Μαρία! Γιατί έτσι που σε είδαμε την τελευταία φορά... θέλω να πω, έτσι που βιαζόσουν... δε νομίζω να τους θυμάσαι!

-Ο Δημήτρης και ο Βασίλης. Δε χρειάζεται να μου θυμίσεις ονόματα, έχω αρκετά καλή μνήμη, φοβάμαι! Είπε ειρωνικά χωρίς καμμία επιφύλαξη αυτή τη φορά.

-Βουνό με βουνό μόνο δε σμίγει αγαπητή μου! είπε ο Δημήτρης και περίμενε τη Μαρία ν' ανταποκριθεί.

Εκείνη χαμογέλασε αφήνοντας μία σειρά διαμαντένια δόντια ν' αστράψουν κι έτεινε το χέρι της προς τον Δημήτρη.

«Τουλάχιστον ξέρει τους κανόνες του σαβουάρ βιβρ!» σκέφτηκε μέσα της. Ο Βασίλης την κύτταζε χωρίς να κρύβει το θαυμασμό του. Η Μαρία τραβώντας επιδεικτικά το χέρι της από την παλάμη του Δημήτρη, μια κι εκείνος δεν εννοούσε να τ' αφήσει, το έτεινε στη συνέχεια στο Βασίλη, χαμογελώντας ευγενικά. Δεν είχε σκοπό να τους αποκαλύψει τη δυσαρέσκεία της, όχι εκείνη τη στιγμή τουλάχιστον.

-Τι κάνετε; Χαίρομαι που σας ξανα-γνωρίζω! είπε και γέλασε χαριτωμένα, λες και επρόκειτο για κάποιο παιχνίδι.

Μα ναι, της άρεσε ξαφνικά αυτό... το παιχνίδι! Ο Βασίλης έτεινε το χέρι του κρατώντας τα μάτια του μέσα στα δικά της. «Κούκλα είναι!» σκέφτηκε μέσα του και με κωμικό τρόπο που έκανε την ομήγυρι να γελάσουν είπε:

-Εγώ να δεις!

Δεν ήταν όμως αστείο. Ο Βασίλης είχε ερωτευτεί τη νέα από την πρώτη φορά που την είχε γνωρίσει. Ήταν ο αποκαλούμενος κεραυνοβόλος και ξεχάστε το, αν σας λένε ότι δεν υφίσταται. «Να μια γυναίκα που θα έκανε και τον δυσκολότερο άντρα ευτυχισμένο!» είχε σκεφτεί στα ενδόμυχα του νου του, χωρίς να κυττάξει τίποτ' άλλο. Η Μαρία τον είχε κιάλας στεναχωρήσει. Το έβλεπε. Το κοριτσάκι ήταν σοβαρό, έξυπνο και καλοβαλμένο. Από πού τα ήξερε όλα αυτά; Ύστερα μάλιστα από την πρώτη-γρήγορη συνάντησή τους ο Βασίλης είχε στεναχωρηθεί από τις κατηγορίες της κακεντρεχούς Βάσως, για το «κοριτσάκι». Ήταν ακριβώς το αντίθετο από ότι έλεγε «η κακίστρω η Βάσω». Απλή, υπερήφανη, ευγενική, η Μαρία ήταν αναμφίβολα μία γλυκειά ύπαρξη. Έπαιρνε όρκο γι αυτό. Τι να έκανε όμως; Έβλεπε ότι ο Δημήτρης κέρδιζε. «Τα μάτια της είχαν δείξει την προτίμησή τους», είχε σκεφτεί ο Βασίλης, έστω κι αν αυτό δεν ήταν, παρά μόνο μία εντύπωση.

-Μπορούμε να σας κεράσουμε έναν καφέ; ρώτησε ευγενικά ο Δημήτρης.

-Ευχαριστώ αλλά δε θα μπορέσω... Έχω ραντεβού με τη φίλη μου, την Κατερίνα. Την ξέρεις Βάσω! είπε η Μαρία απευθυνόμενη προς την αδερφή τους.

-Ίσως θα μπορούσαμε να το κάνουμε κάποια άλλη μέρα, πρόσθεσε ο Βασίλης.

-Ίσως! έκανε η Μαρία και ζητώντας συγγνώμη έκανε ν' αποχωρήσει.

-Τώρα έχουμε το «ίσως» της Μαρίας για να πιαστούμε από κάπου, ψιθύρισε ο Βασίλης με παράπονο.

-Συγγνώμη, δεν κατάλαβα τι είπατε, είπε η Μαρία απευθυνόμενη στον Βασίλη.

-Θα χαρούμε πολύ αγαπητή να πιούμε έναν καφέ, ένα ποτό, κάτι τέλος πάντων! επέμενε τώρα ο Βασίλης.

-Ναι βέβαια, κάποια άλλη στιγμή, ευχαριστώ! είπε η Μαρία κι αφού τους χαιρέτησε προχώρησε προς το ζαχαροπλαστείο όπου την περίμενε η Κατερίνα.

Η Μαρία ένιωθε μία ανεξήγητη, αδικαιολόγητη αναστάτωση. «Κακός οiwνός, ετούτο» σκέφτηκε. Στην απουσία τους προσπάθησε να επανακτήσει την αυτοκυριαρχία της. «Σα θηρία έτοιμα να κατασπαράξουν το θύμα τους ήταν αυτοί οι δύο!» σκέφτηκε ερμηνεύοντας τη λάμψη των ματιών τους όταν την κυττούσαν κι ένας φόβος φώλιασε μέσα της ζαφνικά. Όχι δε θα πήγαινε για καφέ μαζί τους. Δεν τους εμπιστευόταν. Το ένστικτό της της υπαγόρευε να κρατήσει την απόστασή της από τη συντροφιά τους. Όταν λοιπόν συνάντησε την Κατερίνα, ήταν αουνήθιστα σοβαρή.

-Τι σου συμβαίνει φιλενάδα; ρώτησε η Κατερίνα.

-Τίποτε στην ουσία. Θα γελάσεις αν σου πω...

-Δοκίμασέ με!

-Μόλις συναντήθηκα με «το τρίο Βασιλείου». Δύο αδερφοί και η αδερφή. Αλατιέρα σου λέω! είπε η Μαρία κουνώντας το κεφάλι της.

-Ενδιαφέρον! Πώς σου φαίνονται τέλος πάντων αυτοί οι δύο; Οπωσδήποτε εξυπνότεροι από τη Βάσω. Τελείωσαν Πανεπιστήμιο οι χριστιανοί! είπε η Κατερίνα κυττάζοντας πλάγια τη φίλη της.

-Χμ! Ίσως! Δεν ξέρω γιατί ανησυχώ! είπε πάλι η Μαρία.

-Έλα καϊμένη, που βλέπεις φαντάσματα εκεί που δεν υπάρχουν! επέμενε η Κατερίνα.

-Τι παρήγγειλες; ρώτησε η Μαρία λες και ήθελε ν' αποφύγει περεταιίρω συζήτηση με τη φίλη της για τα τρία αδέρφια Βασιλείου.

-Έναν ελληνικό σκέτο, είπε η Κατερίνα με σοβαρότητα.

-Πώς τον πίνεις αυτόν τον καφέ παιδί μου; είπε η Μαρία κάνοντας μία γκριμάτσα.

-Α! Περί γούστου... είπε αστεειυόμενη η Κατερίνα.

-Σωστά... σωστά... Ε, τότε και εγώ έναν ελληνικό σκέτο, για να 'μαστε... ασορτί! γέλασε με τη σειρά της η Μαρία.

Ήρθε μία σερβιτόρα και παρήγγειλαν τον καφέ της Μαρίας.

-Οι γονείς μου τρέμουν, λες και πρόκειται για κάποιον μπαμπούλα, είπε σκεφτική η Μαρία.

-Αν εννοείς το τρίο... Δεν έχουν και άδικο. Η οικογένεια Βασιλείου, τρέχει από πίσω σου, από ότι καταλαβαίνω. Οικογενειακή εφόρμηση! Τι τους συμβαίνει;

-Καλή η ερώτηση, αλλά εγώ, τι θα πρέπει να κάνω; Ποια είναι η γνώμη σου; ρώτησε η Μαρία.

-Τίποτα να μην κάνεις. Ό,τι είναι να γίνει θα γίνει... έστω κι αν προσπαθεις ν' αποφύγεις κάποια πράγματα. Εξάλλου δε σε φοβάμαι εσένα. Δεν είναι λίγοι αυτοί που έσπασαν τα μούτρα τους μαζί σου, είπε χαριτολογώντας η Κατερίνα.

-Υπερβάλλεις τώρα, αλλά εντάξει δε λέω τίποτα. Θα προσπαθήσω ν' αποφύγω τις κακοτοπιές, είπε ξανά η Μαρία καθώς ήθελε ν' αφήσουν αυτή τη συζήτηση στην άκρη.

Τρίτη απόγευμα, και η Μαρία είχε αποφασίσει να καθήσει μέσα και να διαβάσει, όπως έκανε τα περισσότερα απογεύματα.

-Μαρία... Μαρία!

Ήταν η Βάσω, Τριτιάτικα.

-Μαμά, δεν είμαι εδώ, μ' ακούς; είπε η Μαρία σε χαμηλό τόνο στη μάνα της, όταν ήρθε μέσα να της πει, ότι τη φώναζε η γειτόνισσα.

Η Φρόσω δεν είπε κουβέντα. Μόνο βγήκε στην πίσω βεράντα.

-Καλησπέρα παιδί μου. Η Μαρία δεν είναι εδώ! Θέλεις να της πω κάτι;

-Κυρία Φρόσω, θα είμαι στο σπίτι μου... όταν θα έρθει, αν θέλει ας περάσει, να πιούμε έναν καφέ.

-Εντάξει θα της το πω. Γεια σου τώρα, είπε η Φρόσω και μπήκε μέσα.

Ήταν θυμωμένη. Διαισθανόταν την κακία της Βάσως.

-Βρωμοκόριτσο, πάει να μπλέξει τη Μαρία μου! Ευτυχώς το παιδί μου δεν είναι τέτοιο.

Η Φρόσω, δεν είπε τίποτε άλλο στη Μαρία. Ετοιμάστηκε να βγει. Ήθελε να επισκεφτεί τη μητέρα της, που ζούσε χρόνια τώρα με την αδερφή της. Δεν έμεναν και τόσο μακριά απ' αυτούς, αλήθεια.

-Μαρία, εγώ θα πάω στη γιαγιά. Αν θες να έρθεις αργότερα, θα γυρίσουμε μαζί.

-Δεν ξέρω μαμά. Ίσως! είπε η Μαρία χωρίς να έχει κάτι συγκεκριμένο κατά νου.

Είχαν περάσει κανα - δυο ώρες αφότου είχε φύγει η μητέρα της. Πλησίαζε οχτώ απογευματινή. Ήταν αλήθεια ωραίο εκείνο το απόγευμα. Το καλοκαίρι είχε καταφθάσει και οι μυρωδιές του μικρού τους κήπου εξελίσσονταν σε αισθησιακό παράγοντα μέσα σ' εκείνη την ησυχασμένη ατμόσφαιρα. Ήταν όμορφα. Όχι όμως για πολύ, γιατί έτσι ξαφνικά ακούστηκε να καλεί ποιος άλλος από την ενοχλητική γειτόνισσά της!

-Μαρία!.. Μαρία!.. άκουσε τη Βάσω για δεύτερη φορά εκείνο το απόγευμα.

«Διάβολε! Δεν το βάζει κάτω. Πρέπει να μπορώ να την αντιμετωπίζω!» σκέφτηκε παίρνοντας βαθιά αναπνοή.

Σηκώθηκε αργά και προχώρησε προς την πίσω πόρτα. Άνοιξε και βγήκε στη βεράντα. Ο ήλιος βάδιζε σταθερά προς τη δύση του. Την είδε να κάθεται δίπλα στο φράχτη. «Μια τέτοια ώρα;» αναρωτήθηκε η Μαρία.

-Τι κάνεις τέτοια ώρα δίπλα στο φράχτη, παιδί μου; ρώτησε περιεργη.

-Γεια σου Μαρία... Ξέρεις τα παιδιά κι εγώ σκεφτήκαμε να σε καλέσουμε να πιούμε έναν καφέ, δε σου είπε η μάνα σου; ρώτησε χωρίς να έχει απαντήσει στην ερώτηση της Μαρίας.

-Όχι, γιατί δεν την είδα. Έλεπε όταν γύρισα πίσω. Τέτοια ώρα όμως για καφέ; Είναι κάπως αργά. Λείπουν και οι γονείς μου. Δεν μπορώ να βγω, απάντησε η Μαρία ήσυχα.

-Γιατί μωρέ; Ένας τοίχος μας χωρίζει. Δε θα πας μακριά! είπε θιγμένη δήθεν, η Βάσω.

-Αυτό είναι αλήθεια! είπε η Μαρία κι απόρησε πού της ξέφυγε κάτι τέτοιο.

-Λοιπόν; επέμενε η Βάσω.

-Καλά, καλά... Ν' αφήσω ένα σημείωμα στη μάνα μου τουλάχιστον, είπε ράθυμα η Μαρία.

-Έλα από εδώ. Θα σε περιμένω, επέμενε εκείνη.

-Δεν μπορώ να έρθω από το φράχτη! Συγγνώμη, δεν κάνω τέτοια πράγματα, απάντησε η Μαρία και η φωνή της έκρουβε ακαταδεξία και περιφρόνηση.

-Εγώ πώς το κάνω; ρώτησε εντελώς ανόητα η Βάσω, που δεν ήξερε πού να τραβήξει τη γραμμή μεταξύ του χυδαίου και της καλής συμπεριφοράς.

-Ελα, άσε τώρα. Εντάξει, θα έρθω... κι από το δρόμο. Αν θες περίμενέ με έξω από την εξώπορτά σου, αλλιώς... καλύτερα να έρθω μία άλλη μέρα, πρότεινε η Μαρία σε τόνο που δε σήκωνε άλλα λόγια.

-Εντάξει μωρέ! είπε η Βάσω φανερά εκνευρισμένη.

Η Μαρία την άφησε, μπήκε μέσα, φόρεσε ένα άλλο μπλουζάκι, μία ίσια κομμένη φούστα, τα καφέ της πέδιλα και αφήνοντας ένα σημείωμα στη μητέρα της, πήρε μία ελαφριά πλεχτή ζακέτα απάνω της και βγήκε στο δρόμο του σπιτιού της. Ήταν περασμένες οχτώ και μισή. Στο δειλινό ο τόπος είχε πάρει να σκιάζεται αν και οι τελευταίες λιγοστές λάμπεις του ήλιου στη δύση έγλυφαν κάποια ψηλά μέρη του. Δεν άργησε να βγει στον κεντρικό δρόμο. Δεν υπήρχε πολύ κίνηση. Τα φώτα του Δήμου είχαν αρχίσει να ανάβουν και κάποιοι που περπατούσαν βιαστικά γυρνώντας από τις δουλειές τους, της φάνηκαν ότι την κύτταζαν. Αυτά είχαν οι γειτονιές και οι γείτονες. Ωστόσο η Μαρία δεν είχε και πολλούς γνωστούς τριγύρω. Με τη μελέτη και τα λίγα πάρε-δώσε των γονέων της με τους γείτονες, δεν γνώριζε την πλειοψηφία τους.

Σε λίγα λεπτά είχε φτάσει στο σπίτι των Βασιλείου. Δεν την περίμενε όμως η Βάσω όπως είχαν συμφωνήσει, αλλά ο Δημήτρης. Προσποιήθηκε ότι δεν τον είδε κι ετοιμάστηκε να κάνει στροφή και να φύγει, όταν άκουσε τη φωνή του:

-Μαρία! Μαρία, μη φεύγεις! Ο Δημήτρης είμαι.

Η Μαρία και πάλι προσποιήθηκε ότι δεν τον είχε δει και τον καλησπέρισε.

-Καλησπέρα σας!

-Καλησπέρα σου! Στον ενικό Μαρία! Μη με κάνεις να νιώθω εκατό χρόνων με τον πληθυντικό σου!

Η Μαρία δεν γέλασε όπως ίσως και να ήταν φυσικό εκείνη τη στιγμή. Απεναντίας τον κύτταξε φανερά πειστωμένη. Δεν πίστευε ότι ο νέος μπορούσε να τη βλέπει τόσο καλά στο λιγοστό φως του Δήμου, κοντά στην σκοτεινή σχεδόν αυλόπορτα του σπιτιού τους. Εκείνος όμως ένιωσε τις αντιδράσεις της και επέμενε.

-Μη φεύγεις σε παρακαλώ. Βλέπεις η Βάσω ετοιμάζει τον καφέ... και για να μην τον αφήσει στη μέση, πρότεινα να σε περιμένω εγώ, δικαιολογήθηκε.

-Συγγνώμη αλλά αλλιώς είχαμε συμφωνήσει με τη Βάσω... είπε ψύχραιμα η Μαρία και μέσα της είχε φουντώσει για τη συμπεριφορά της γειτόνισσας, που όλο και περισσότερο την υποψιαζόταν ότι την έσπρωχνε να «τα φτιάξει» με τον ένα από τους δύο νέους, για τους δικούς της προφανώς λόγους. «Παλιοθήλυκο!» σκέφτηκε ξανά και σ' αλήθεια είχε πεισματώσει τόσο, που σκεφτόταν τι μπορούσε να κάνει για να της δώσει ένα καλό μάθημα.

Ο Δημήτρης προχώρησε πίσω από τη Μαρία. Εκείνη όμως του ζήτησε να προηγείται καθώς, όπως είπε, δεν ήξερε καλά τα κατατόπια του σπιτιού τους. Ο Δημήτρης υπάκουσε μ' ένα μικρό χαμόγελο. Η Μαρία ήταν ένα έξυπνο κοριτσάκι και όχι καμμία κουτή όπως κάποιες - κάποιες!

Γύρω στις εννιά και το σπίτι με τα μικρά παράθυρα ήταν τώρα ένας σκοτεινός όγκος. Η είσοδος φωτιζόταν ελάχιστα, τόσο που στο εσωτερικό του μικρού διαδρόμου, καλά που έβλεπες μπροστά σου. Προχώρησαν αργά. Ένας ηλεκτρικός γλόμπος ελαχίστων κηρίων, μόλις και έδειχνε τα

σκαλοπάτια της απότομης και ατέλειωτης σκάλας που ξετυλιγόταν μπροστά τους. Την ανέβηκαν. Έτριζε σε κάθε σκαλοπάτι. Η Μαρία περιεργάστηκε το άθλιο περιβάλλον. Είχε περάσει καιρός από εκείνη τη μοναδική φορά που είχε επισκεφτεί αυτό το «παλιόσπιτο». «Έτσι έκαναν τα χρήματά τους ετούτοι εδώ! Ζώντας σ' ένα περιβάλλον άθλιο, χωρίς καμμία άνεση, χωρίς τα απαραίτητα. Πενήντα-εκατό χρόνια πίσω! Εντάξει υπάρχει ηλεκτρικό και νερό». Ανατρίχιασε. «Αυτή είναι η τελευταία φορά που μπαίνω εδώ μέσα», σκέφτηκε με κάποιο συναίσθημα που πλησίαζε εκείνο της σιχασιάς. Επιτέλους έφτασαν στην πόρτα του χώρου όπου έμενε η οικογένεια Βασιλείου.

«Λιττότητα» είναι βέβαια ένας καλός και αξιοπρεπής όρος. Εδώ, μέσα σε αυτό το δωμάτιο που υπήρχαν όλοι οι χώροι ενός συνηθισμένου σπιτιού -εκτός από κουζίνα και τουαλέττα- επικρατούσε και μία αδικαιολόγητη ακαταστασία, παρόμοια μ' εκείνη στο δωμάτιο της φίλης της Βάνας, όταν η μητέρα της και ο πατέρας της βρίσκονταν στα πρόθυρα του διαζυγίου τους. Η Βάνα, το «έσκαγε» κυριολεκτικά από εκείνο το περιβάλλον -σχεδόν ανελλιπώς- ώσπου έχασε τη χρονιά της «το καϋμένο», κι έφυγε από την πολιτεία τους, για να συνεχίσει σε γυμνάσιο κωμόπολης κι από εκεί στην πρωτεύουσα, στο Αρσάκειο... "for better for worse!" Αλήθεια, έτσι ήταν. Η Μαρία κούνησε το κεφάλι της. Τι στο καλό της συνέβαινε; Θα έπρεπε να είχε φύγει, αφού αισθανόταν έτσι για όλους ετούτους «τους Βασιλείου -τους κάθε άλλο παρά βασιλικούς!-» και για τα πράγματά τους. «Τι γύφτοι, θεέ μου!» σκέφτηκε ξανά και ντράπηκε για τη δική της κατάντια να έχει γνωριμίες με τέτοια «άθλια υποκείμενα» σαν τη Βάσω. Είχε ξεχάσει ότι οι δύο άντρες ήταν μορφωμένοι και ότι αργά ή γρήγορα θα είχαν το δικό τους, το σίγουρα πολιτισμένο

οπτικό, που δε θα είχε καμμία σχέση μ' εκείνο το δωμάτιο των γονέων τους.

-Ελα Μαρία! ακούστηκε η φωνή της Βάσως.

-Καλησπέρα σας! είπε η Μαρία πολύ σοβαρή.

-Καλησπέρα Μαρία, είπε ο Βασίλης, που είχε κιόλας σηκωθεί από το κάθισμά του μπροστά στο μικρό -ανάλογα με τον αριθμό των μελών της οικογενείας τους- τραπέζι, για να την χαιρετήσει, κάνοντας ταυτόχρονα μία ανεπαίσθητη υπόκλιση, που όμως δε διέφυγε το μάτι της Μαρίας. Αυτό της άρεσε. Την κολάκευε. Στον μπάτο-μπάτο της γραφής ο άνθρωπος ήταν γιατρός! Αν τίποτα άλλο... είχε τουλάχιστον μυαλό! Το σπουδαιότερο ίσως προτέρημα, σύμφωνα με την δική της αντίληψή της.

-Θα πιούμε τον καφέ μας και μετά... είπε ο Δημήτρης άστοχα, ενώ η Βάσω είχε μόλις καθήσει γύρω από το τραπέζι.

-Συγγνώμη που ήρθε ο Δημήτρης να σε περιμένει κάτω στην πόρτα αντί για την αφεντιά μου. Είπα ξέρεις να ετοιμάσω τον καφέ, για να 'ναι έτοιμος μόλις θ' ανέβαινες.

-Καταλαβαίνω, είπε άχρωμα η Μαρία και χωρίς να κυττάζει κάπου συγκεκριμένα.

-Φαίνεσαι ανήσυχη. Συμβαίνει κάτι; ρώτησε ξανά η Βάσω ενώ έβαζε τα φλυτζάνια με τον καφέ πάνω στο τραπέζι.

-Όχι κι ανήσυχη! Είναι αργά. Είμαι λίγο κουρασμένη.

-Δουλεύεις κάπου; ρώτησε ο Βασίλης.

-Όχι ακόμα. Δεν βιάζομαι, γιατί δεν είμαι βέβαια για κάποια πράγματα ακόμη. Σηκώνομαι όμως πρωί. Μελετώ, είπε η Μαρία ήσυχα.

-Μελετάς; Τότε πώς και δεν έδωσες εξετάσεις σε κάποια σχολή; ρώτησε ξαφνικά ο Δημήτρης.

-Ναι δεν έδωσα... Είναι αλήθεια ότι υπήρχαν κάποια προβλήματα... με τον πατέρα μου. Έχει κάποιες στερεότυπες ιδέες στο θέμα αυτό... Δε θέλει να φύγω από το σπίτι.

-Δηλαδή; ρώτησε αδιάκριτα ο Δημήτρης ενώ ο Βασίλης τον κύτταξε με διαφορούμενο ύφος.

-Α, αν δεν σας πειράζει, δε θέλω να μιλήσω γι αυτό το θέμα τώρα, είπε η Μαρία κοφτά και ο Βασίλης χαμογέλασε μάλλον ενθαρρυντικά, κυττώντας την.

«Έχει χαρακτήρα, η μικρή!» σκέφτηκε χωρίς να φροντίσει να κρύψει το θαυμασμό του προς εκείνη. Ο Δημήτρης γέλασε χοντρά, θέλοντας να της δείξει ότι ήταν δικαίωμά της να μιλήσει ή όχι.

Η Μαρία πήρε το ποτήρι της και λέγοντας «στην υγεία σας», ήπιε λίγο νερό. Άφησε το ποτήρι της κάτω χωρίς να πει τίποτε και περίμενε.

-Πότε τελείωσες το Γυμνάσιο τελικά; ρώτησε ο Βασίλης.

-Πέρυσι, αποκρίθηκε η Μαρία.

-Και η βαθμολογία σου; ξαναρώτησε ο Βασίλης.

-Η βαθμολογία μου; Γιατί ρωτάτε αν επιτρέπεται; Από περιέργεια ή από ενδιαφέρον;

Ο Βασίλης γέλασε και κούνησε το κεφάλι του.

-Συγγνώμη. Έχεις δίκιο. Υπήρξα αδιάκριτος.

-Μάλλον! είπε η Μαρία ασυνήθιστα σκληρή.

Ο Δημήτρης δεν μπορούσε να κρύψει το ενδιαφέρον του τώρα. Η Μαρία του είχε κινήσει την περιέργεια. Αρχικά ήταν η εμφάνισή της, τώρα όμως ήταν κι άλλα, εκείνα που βγαίνουν σιγά-σιγά από το εσωτερικό ενός χαρακτήρα όταν έχεις την ευκαιρία να τον ανακαλύπτεις, με τη δική του άδεια όμως. Η νέα ένιωθε τη ματιά του και δεν της άρεσε αυτό που αισθανόταν. «Βγήκε για το κυνήγι του θηλυκού» σκέφτηκε για τον άντρα που άκουγε στο όνομα Δημήτρης, και ξαφνικά ένιωσε άσχημα. Ο Βασίλης φαινόταν πιο ήρεμος και πιο σοβαρός. «Μοιάζουν και οι τρεις τους σε κάτι... σ' εκείνο του κυνηγού που θηρεύει για κάτι... ό,τι κι αν είναι αυτό»

οκέφτηκε ξανά. «Ο Βασίλης είναι ίσως ο πιο άνθρωπος από τα τρία αδέρφια», ξανασκέφτηκε μετανιωμένη που είχε γενικολογήσει.

-Οι γονείς σας; ρώτησε η Μαρία, έτσι για να πει κάτι.

-Βγήκαν για μία επίσκεψη. Ήρθε κάποιος συγχωριανός τους, απάντησε η Βάσω.

-Ωραία... ωραία! είπε σα μεγάλη γυναίκα.

-Δεν έβαλες καθόλου ζάχαρη Βάσω. Για φέρε λιγη, μήπως θέλει και κάποιος άλλος, είπε ο Βασίλης και πρόσθεσε:

-Πώς σου φαίνεται ο καφές Μαρία; Τον δοκίμασες; ρώτησε ο Βασίλης.

-Όχι ακόμα, περιμένω να κρυώσει, είπε η Μαρία.

-Πικρός είναι, έχει δικίο ο Βασίλης είπε ο Δημήτρης για να πει κάτι και αυτός.

Η Μαρία δεν είπε τίποτε για λίγο. Η Βάσω που είχε σηκωθεί, γύρισε κρατώντας τη ζάχαρη σε ένα «παλιοκούτι», τέτοιο το χαρακτήρισε η Μαρία μόλις το είδε. Ήθελε να φύγει από εκεί μέσα. Το περιβάλλον και τα τρία αδέρφια, της φαινόταν σαν ένα κακό, φτηνό θέατρο με άπειρους ηθοποιούς. Δεν μπορούσε να εξηγήσει, γιατί τα πόδια της δεν την έπαιρναν από εκεί, γιατί την κρατούσαν καρφωμένη.

-Πιείτε τον καφέ σας να πούμε το φλυτζάνι, είπε η Βάσω και η Μαρία έκανε άθελά της μία γκριμάτσα αποδοκιμασίας.

Ο Δημήτρης την είδε και του έκανε εντύπωση. Ήπιε μία γουλιά από το μικρό φλυτζάνι και την κύτταξε σα να τη γύμνωνε.

-Δεν... ενδιαφέρεσαι να μάθεις για την τύχη σου Μαρία; Η Μαρία τον κύτταξε σοβαρή.

-Δεν ξέρω για τι πράγμα μιλάς. Την τύχη του τη φτιάχνει ο άνθρωπος μόνος του, έτσι ξέρω εγώ, είπε και ήπιε για πρώτη φορά από τον καφέ της.

-Μην το λες! Βγαίνουν να ξέρεις! είπε η Βάσω ανοίγοντας διάπλατα τα κοιμισμένα θαρρείς μάτια της και υψώνοντας τα ξεπλυμένα ξανθά φρύδια της, που σα να μην έφτανε αυτό, ήταν και καταμαδημένα.

-Βγαίνουν, αν ίσως πεις όλα όσα ξέρεις για τον ενδιαφερόμενο. Μόνον έτσι, γέλασε ειρωνικά η Μαρία και πρόσθεσε σοβαρά και με εμφανή δόση περιφρόνησης αυτή τη φορά.

-Ίσως και να είναι όπως λες τελικά! Εγώ πάντως δεν χάνω τον καιρό μου με τέτοιου είδους ενασχολήσεις.

«Αυτή τη μικρή που τα ξέρει όλα... αυτήν... »

-Δημήτρη, τι θα έλεγες να πάμε για μία μερίδα πόκερ... ρώτησε ο Βασίλης ξαφνικά μη βρίσκοντας κανένα ενδιαφέρον σε εκείνη την ανόητη συζήτηση.

-Μαρία ξέρεις πόκερ; ρώτησε ο Βασίλης.

-Όχι, δεν παίζω καθόλου χαρτιά.

-Για καλαμπούρι ξέρεις, είπε ο Βασίλης.

-Όχι ευχαριστώ! Δεν ενδιαφέρομαι να παίξω. Μπορώ όμως να χαζέψω μερικά λεπτά κυττάζοντάς σας, πριν να φύγω.

Ήπιε μία δύο γουλιές από τον καφέ της πολύ ήσυχα.

-Τι, κιάλας; ρώτησε απογοητευμένος ο Δημήτρης.

Η Μαρία γέλασε. Κύτταξε τον καφέ της, είχε μείνει ο μπάτος.

-Για έναν καφέ ήρθα, όχι για να ξημερωθώ! Και ξέρετε κάτι; Δεν έπρεπε καν να είμαι εδώ. Έφυγα από το σπίτι, χωρίς να το ξέρουν. Έλειπαν όλοι και τους άφησα ένα σημείωμα.

-Εντάξει, δεν είμαστε μακριά. Θα σε πάμε εμείς είπε ο Δημήτρης.

-Ευχαριστώ, αλλά δε θέλω να σαςβάλω σε κόπο.

-Δεν είναι κόπος αυτό, κάθε άλλο, πρόσθεσε ο Βασίλης ήσυχα.

-Όχι παρακαλώ. Εσείς να παίξετε το πόκερ σας και εγώ να φύγω, πριν ν' αρχίσετε και σας διακόψω το παιγνίδι.

Ο Δημήτρης σηκώθηκε πρώτος. Η Μαρία δεν είχε σηκωθεί ακόμα. Ο Βασίλης τη ρώτησε ευγενικά.

-Θα σε ξαναδούμε Μαρία;

-Τι να σας πω; Ας αφήσουμε τα πράγματα στην τύχη. Δεν είναι πιο ενδιαφέρον αυτό;

Ο Δημήτρης έδειξε ανησυχία για μία στιγμή. Ο Βασίλης... ενδιαφερόταν κι αυτός για τη Μαρία! Δεν είχαν ανταλλάξει μία κουβέντα ως τότε γι αυτό το κορίτσι. Ήταν τόσο πεπεισμένος ότι η Μαρία θα ήταν «η δική του»! Επομένως δεν ήξερε πώς σκεφτόταν, αλλά από την πρώτη κιόλας στιγμή- υποψιαζόταν κάποιο ιδιαίτερο ενδιαφέρον πίσω από την προσεκτική του συμπεριφορά. Ήταν αλήθεια ότι μέχρι εκείνη τη στιγμή, ο Βασίλης που έτρεμε στη σκέψη ότι ίσως κάποια στιγμή και να μπορούσε να κρατήσει στην αγκαλιά του εκείνο «το μωράκι», δεν είχε αποκαλύψει κάποια σημάδια ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για τη νεαρή γειτόνισσα, πέρα από την ευγενική του συμπεριφορά που ήταν κατά κάποιο τρόπο και χαρακτηριστικό της όλης συμπεριφοράς του στον όποιον απέναντί του. Θα μπορούσε να πει κανείς, ότι είχε αφήσει το πεδίο δράσης στην αποκλειστικότητα του Δημήτρη. «Και τώρα ξαφνικά... ρίχνει τον κύβο;» αναρωτήθηκε ο Δημήτρης προσέχοντας την συμπεριφορά του.

-Ε, καλά τώρα... δεν είπαμε ότι έχουμε δύο καβαλιέρους να βγαίνουμε έξω; η ρητορική ερώτηση της Βάσως είχε γίνει με έναν τρόπο απαράδεκτο για την προσωπικότητα της Μαρίας.

-Εσύ έχεις δύο καβαλιέρους αγαπητή μου. Εγώ... «από πού κι ως πού»; ρώτησε η Μαρία χαμογελώντας.

Σηκώθηκε αργά και αφού καληνύχτησε, κίνησε για την πόρτα. Ο Δημήτρης πρόλαβε και την άνοιξε για να περάσει. Η

Μαρία τον ευχαρίστησε, ενώ ο Βασίλης παρακολουθούσε με ενδιαφέρον τις κινήσεις και τις αντιδράσεις των δύο νέων. Η Βάσω έριξε ένα βλοσυρό βλέμμα στη Μαρία καθώς εκείνη διάβαινε το κατώφλι της πόρτας του δωματίου-διαμερίσματος.

-Καληνύχτα Μαρία. Θα σε δω αύριο, είπε η Βάσω καθυστερημένα, λες και μιλούσε στον τοίχο.

Δεν ήταν βέβαιο αν η Μαρία την είχε ακούσει, εκείνη την ύστατη στιγμή. Ο Βασίλης στεκόταν όρθιος μέχρι να κλείσει η πόρτα πίσω τους. Η Μαρία βγήκε πρώτη και ο Δημήτρης την ακολούθησε έχοντας κλείσει την πόρτα πίσω του. Στον κακοφωτισμένο διάδρομο, οι πόρτες ήταν κλειστές και φωνή ή κουβέντα, πουθενά. Γύρισε και κύτταξε το Δημήτρη. Τα μάτια του γυάλιζαν στο λιγοστό φως και τα μαλλιά του καθώς ήταν ξανθά, φώτιζαν τα χαρακτηριστικά του που ήταν αρκετά δυνατά.....

«-Ευχαριστώ Δημήτρη, αλλά δεν χρειάζεται να κατέβεις. Θα τρέξω στο σπίτι μου. Αλήθεια, δεν υπάρχει πρόβλημα.

-Ένα λεπτό Μαρία, μη βιάζεσαι τόσο πολύ! είπε ο Δημήτρης και πριν αποτελειώσει το λόγο του, την έπιασε από το μπράτσο για να τη σταματήσει.

Η Μαρία ένιωσε τη βιαιότητα της παλάμης του άντρα, τη θέλησή του της επιβολής και ξαφνιασμένη από τη στάση του, στάθηκε ακίνητη. Την επόμενη στιγμή, κι εντελώς απροειδοποίητα, εκεί δίπλα στο φτωχά φωτισμένο κεφαλόσκαλο του σπιτιού του, ο ξαναγμένος Δημήτρης, άρπαξε στα στιβαρά του χέρια τη Μαρία, την τράβηξε πάνω στο στήθος του και τη φίλησε βίαια στα χείλια.»

Η Μαρία δεν είχε καιρό να τον αποφύγει. Εξάλλου εκείνη η απότομη σκάλα δεν ήταν και το καλύτερο για την όποια έκπληξη, πόσο μάλλον για την απρόβλεπτη αυτή κίνηση του νέου άντρα.

Στη σκάλα έτρεξε σαν να την κυνηγούσαν. Έτσι προσπέρασε και τους Βασιλείου που δεν τους αντιλήφθηκε καθόλου πάνω στη σαστιμάρα της. Εκείνοι με τη σειρά τους απόρησαν.

-Δεν ήταν η γειτόνισσα αυτή, μωρή γυναίκα; ρώτησε ο χοντροκομμένος Ν. Βασιλείου τη μαραζωμένη γυναίκα του.

-Ναι αυτή ήταν. Σα νά 'βγαινε από το σπίτι μας. Έτσι φάνηκε.

-Χμ!.. γρύλισε κυριολεκτικά εκείνος και δεν ξαναμίλησε μέχρι που μπήκαν στο δωμάτιό τους.

Τα τρία παιδιά τους ήταν όλα εκεί. Έπαιζαν χαρτιά. Ο νους του κ. Βασιλείου πήγε στη θέση του.

-Σα να πήρε το μάτι μου τη... γειτονοπούλα, είπε ξαφνικά πριν ακόμα τους χαιρετήσει.

-Ήταν εδώ πατέρα, την είχα καλέσει εγώ για καφέ, είπε η Βάσω λες κι ήταν το πιο φυσικό πράγμα στον κόσμο.

-Έτρεχε μωρές σαν να την κυνηγούσαν! είπε η κ. Βασιλείου και κάθησε σε μία καρέκλα.

Ο Βασίλης κύτταξε ερευνητικά τον αδερφό του, ενώ εκείνος είπε αδιάφορα.

-Βιαζόταν να πάει στο σπίτι της. Είπε ότι άργησε κι αντί να περιμένει να την πάμε, το έβαλε στα πόδια.

-Χμ! είπε πάλι ο κ. Βασιλείου ανικανοποίητος.

Το αντρόγυνο βγήκε ξανά στο διάδρομο για να ζεστάνουν λίγη σούπα, για βραδυνό.

Η Μαρία έτρεμε. Ευτυχώς που δεν είχαν έρθει ακόμα οι δικοί της στο σπίτι. Μπήκε μέσα και κλείστηκε στο δωμάτιό της. Την είχε σοκάρει η συμπεριφορά του Δημήτρη. Την είχε αφήσει έτσι, ξαφνικά, όπως ακριβώς όπως της είχε επιτεθεί. «Εκτός από εμένα που είχα μείνει ξερή στα χέρια του, φαίνεται να αντιλήφθηκε κάποιον ή κάποιους άλλους, γι αυτό και μ'

ελευθέρωσε από τις λαβίδες των χεριών του. Δε λες καλά που δεν μ' έσπρωξε κι από τις σκάλες πάνω στη βιασύνη του!» σκέφτηκε η Μαρία κάπως ησυχασμένη και ήρεμη από μία άποψη, αλλά γενικά αρκετά θυμωμένη για όλα όσα είχαν συμβεί εκείνο το απόγευμα κι ακόμη περισσότερο με τον εαυτό της και την υποχώρησή της στα «θέλω» των γειτόνων της. «Από πού κι ως πού παιδί μου; Α, είμαι εντελώς ηλίθια!» Ήταν τόσο θυμωμένη μ' εκείνους και με τον εαυτό της που δεν είχε σκεφτεί ούτε στιγμή ότι ο Δημήτρης, ίσως και να ήταν ερωτευμένος μαζί της.

«Αυτοί είναι τόσο πεινασμένοι για γυναίκα, όσο πεινασμένη είναι για άντρα η αδερφή τους» είχε πει μία νηπιαγωγός, η Άρτεμη, «άσπονδη φίλη» της Βάσως, που γνώριζε την οικογένεια Βασιλείου για πολλά χρόνια. Η Μαρία την είχε συναντήσει μία μέρα στο αστικό λεωφορείο κι ανοίγοντας συζήτηση για τη Βάσω και τους νεοαφιχθέντες αδερφούς της, είχε πετάξει πικρόχολα λόγια εναντίον τους, σαν οικογένεια. «Τον Βασίλη τον γνωρίζω από χρόνια. Κάτι πήγε να γίνει ανάμεσά μας, αλλά βλέπεις δεν τους έφτανε που ήμουν μία σκέτη νηπιαγωγός. Ήθελαν περισσότερα. Βλέπεις ο γιος τους σπούδαζε στην ιατρική. Κι εγώ που νόμιζα ότι τους άρεσα, ότι άρεσα στο Βασίλη τέλος πάντων. Αλλά δεν είχα την προίκα που απαιτείτο για να τον αγοράσω!»

-Σκασίλα μου μωρέ! Είπε δυνατά η Μαρία λες κι ήταν αυτή η Άρτεμη. Κι ύστερα ξανασκέφτηκε ανατριχιάζοντας... «Μωρέ να μη λέω πολλά και δε θέλω να βρεθώ σε μία τέτοια θέση με τους παλιοχωριάτες». Η έκφραση: «παλιοχωριάτες» δεν ήταν δική της, όμως χωρίς να το θέλει είχε χρησιμοποιήσει την ίδια έκφραση με τον πατέρα της για τους Βασιλείου και δεν ήταν η μόνη φορά. Εντελώς αφηνιδιαστικά είχε δοκιμάσει και διαπιστώσει τη μυϊκή δύναμη του άντρα, αλλά και την πρακτικότητα με την οποία το ένστινκτο τον οδηγούσε να

ικανοποιήσει μία ανάγκη του αν και με πολύ φτωχά αποτελέσματα σ' εκείνη ειδικά την περίπτωση, τέλος πάντων. «Καλά τον κατάλαβα εγώ... όσο πίναμε τον καφέ είχε τα μάτια του καρφωμένα απάνω μου ο αυθάδης, αδιαφορώντας για τον αδερφό του ή την αδερφή του. Τι άραγε να σήμαινε αυτό; μήπως και οι άλλοι ήξεραν τι είχε στο νου του ο Δημήτρης κι έκαναν «τα στραβά μάτια;» Τίναξε το κεφάλι της. Οποιοδήποτε αυτές οι σκέψεις της τη στεναχωρούσαν. Ένιωθε ένα παράξενο αίσθημα ντροπής σα να έφταιγε για το ενδιαφέρον του νέου. Δεν ήταν όμως ούτε κουτή, ούτε εύκολη. Δεν είχε καμμία διάθεση να μπλεχτεί σε οποιαδήποτε περιπέτεια, με οποιονδήποτε άντρα. Αυτή είχε άλλο σκοπό: να κάνει αυτό το κάτι στη ζωή της για ν' ανεξαρτητοποιηθεί οικονομικά. Αυτό ήθελε. Δεν μπορούσε να παραμείνει «υπό εξάρτησιν» για πολύν καιρό. Το πώς θα το πετύχαινε; αυτό αναμφίβολα χρειαζόταν πολλή σκέψη, τόλμη, δουλειά κι αποφασιστικότητα. Όλα αυτά ήταν προσωπικά της ζητήματα και πέρα από τα σχέδια του πατέρα της, που είχε κιόλας αρχίσει ν' αδημονεί γιατί η Μαρία δεν ενδιαφερόταν να δώσει εξετάσεις στο Διδασκαλείο της Ακαδημίας ή στη Σχολή Νηπιαγωγών. «Μεσ' την πόρτα μας... και δε θέλει!» σκεφτόταν και θύμωνε άθελά του με τη Μαρία αλλά ακόμη περισσότερο με τον εαυτό του που δεν μπορούσε να της προσφέρει εκείνο που επιθυμούσε.

Ο Δημήτρης δεν μπορούσε πλέον να κρυφτεί. Το πώς και το γιατί αυτό το κορίτσι «του είχε ανάψει τα αίματα», δεν μπορούσαν να απαντηθούν. Η Μαρία του είχε κλέψει τη σκέψη από την πρώτη κιόλας στιγμή, τότε που την είχε συναντήσει στο δρόμο. Ο Βασίλης το ήξερε -δεν ήταν κάτι που μπορούσε να κρατηθεί μυστικό από εκείνον- και παρόλο που κι ο ίδιος είχε εντυπωσιαστεί από τη Μαρία, αποφάσισε

να υποχωρήσει, αφήνοντας εντελώς ελεύθερο το πεδίο δράσης για τον Δημήτρη, που έχοντας αντιληφθεί το ενδιαφέρον του Βασιλή, είχε πέσει κυριολεκτικά με τα μούτρα στην κατάκτηση της Μαρίας.

-Ξέρω, ξέρω τι έχεις στο νου σου. Όμως πρόσεχε. Η μικρή είναι άβγαλτη κι άσε την αδερφή μας να λέει βλακειές. Και κάτι άλλο: μην επαναλαμβάνεις τα σκάνδαλα της πρωτεύουσας... του είχε πει κάποια στιγμή ο Βασιλής.

-Πώς μου μιλάς έτσι; Κι εσύ... πώς τα ξέρεις όλα αυτά; Από πού; Ποιους ρώτησες; Είσαι γιατρός, γι αυτό; είχε ρωτήσει θυμωμένος ο Δημήτρης.

-Τα γνωρίζω γιατί έχω μιλήσει μ' έναν-δυο γνωστούς. Για τη «σεμνότυφη αδερφή» μας άκουσα κάτι... που δεν την κολακεύει καθώς παριστάνει την «αϊ-παρθένα!» είπε πάλι ο Βασιλής σοβαρός.

-Σιγά τώρα! Εγώ δε βλέπω να τρέχει τίποτα με δαύτη... Τέτοιο κουτορνίθι που είναι! είπε ο Δημήτρης κάνοντας το Βασιλή να τον κυττάζει με κάποια περιφρόνηση.

-Το παράκανες με τα διακοσμητικά σου. Το ξέρεις; Φιλολόγος κι εσύ μια φορά! Να μη σ' ακούσουν ο Νάσσοσ και η Όλγα. Να θυμάσαι όμως κάτι φίλε μου: κάτι τέτοια «κουτορνίθια» σαν την... -να μη λέμε ονόματα- για κάτι τέτοια είναι ζύπνια. Και ξέρεις γιατί; Γιατί είναι περισσότερο ενστικτώδη όντα από ότι ένας μορφωμένος άνθρωπος.

-Καλά μωρέ, εντάξει. Άλλο είναι το θέμα μας. Σ' αρέσει η Μαρία; τον στραβοκύταξε έτοιμος «για πόλεμο».

Ο Βασιλής τον κύτταξε με τα μάτια καρφωμένα στα δικά του.

-Μπορεί και να μου αρέσει. Είναι όμως δεκαεννιά χρονών κι εγώ κοντεύω τα τριάντα... Δε θέλω σχέσεις με κοριτσάκια. Αν συμβεί κάτι, είμαι ένας υπεύθυνος άντρας...

-Ενώ εγώ... είμαι ανεύθυνος. Αυτό δεν εννοείς; είπε νευρικά ο Δημήτρης.

-Δεν είπα κάτι τέτοιο. Αν και το ιστορικό σου δεν σου απονέμει θετική βαθμολογία... Αντίθετα. Εντάξει. Αυτή τη φορά ίσως και να είσαι αληθινά «τοιμπημένος» -και πού ξέρεις;- μπορεί και να ταιριάζεις με τη... Και γιατί όχι; Είσαι νεότερος από εμένα. Γνωρίζουμε ότι το κορίτσι θέλει να σπουδάσει, επομένως έχει πολύν καιρό μπροστά του. Και κάτι ακόμα, μην ξεχνάς ότι οι γονείς μας θα επαναστατήσουν αν μυριστούν κάτι. Θα πουν ότι ξοδεύτηκαν! Το να πάρεις μία μικρή δεν τους φτάνει. Ατυχώς δεν τους ενδιαφέρουν οι ποιότητες. Θα πρέπει η νέα που θα πάρεις... -ή θα πάρω τέλος πάντων- να έχει και τρανταχτή προίκα. Και νομίζω ότι η Μαρία δεν έχει! Επομένως, να προσέχεις να μην μπλέξεις, να μην μπλέξετε, θα έπρεπε να πω.

-Όπως πάντα λοιπόν «γιατρέ μου», καλύτερη είναι η πρόληψη! Αυτό δε συστήνεις; ρώτησε ειρωνικά ο Δημήτρης.

-Γιατί όχι; Και πάλι όμως δεν είμαι πολυπράγμων, γι αυτό και δεν ξέρω! Μία βόλτα να κάνεις στην πλατεία και να συναντήσεις ένα-δύο γνωστούς, θα σου πουν ότι το συγκεκριμένο κοριτσάκι δεν είναι περπατημένο. Άλλωστε και η οικογένειά της είναι γνωστή στην πιάτσα. Οι γείτονές μας τους γνωρίζουν καλά. Αν η μικρή είχε κάτι, όλοι θα το ήξεραν. Στο Γυμνάσιο ήταν άψογη. Μόλις τελείωσε. Ούτε τα δεκαεννιά της δεν έχει συμπληρώσει μου είπε κάποιος. Πρόσεχε λοιπόν τι πας να κάνεις, είπε και πάλι σοβαρά ο Βασίλης.

-Καλά, καλά, δεν θα της κλέψω την τιμή, είπε αγχομένος από τα λόγια του αδερφού του ο Δημήτρης.

-Αυτό σίγουρα, είναι το μόνο που δεν μπορείς να κάνεις. Αλοιμόνό σου. Σου το ξαναλέω: ο πατέρας της είναι γνωστός στην πιάτσα και από ότι άκουσα, δεν αστειεύεται.

Εξάλλου το λέει και το όνομα... κρητική η καταγωγή! Προστατεύει λοιπόν το κορίτσι του σαν κόρη οφθαλμού. Αυτό να το θυμάσαι! επέστησε και πάλι την προσοχή του Δημήτρη ο αδερφός του Βασιλῆς.

Η συζήτηση των δύο αδερφών είχε γίνει δύο μέρες αργότερα από το βράδυ της επίσκεψης της Μαρίας στο σπίτι τους για τον «καφέ». Με την κατεύθυνση που είχε πάρει, είχε εκνευρίσει τα δύο αδέρφια. Αλλά και οι γονείς τους ύστερα από εκείνο το βράδυ του «καφέ», παρακολουθούσαν τις κινήσεις τους και προσπαθούσαν να μάθουν κάτι περισσότερο για τη σχέση των γιων τους με την γειτόνισσα. Κάτι είχε αλλάξει στο σπίτι τους από εκείνο το βράδυ. Οι Βασιλείου ανησυχούσαν καθώς υποπιτεύονταν ότι δεν μπορούσαν να μάθουν την απόλυτη αλήθεια γύρω από τις σχέσεις των νέων. Στην ουσία όμως όλες οι ανησυχίες τους ήταν αβάσιμες, τουλάχιστον ως εκείνη τη στιγμή.

-Κάτι έγινε με την γειτόνισσα εκείνο το βράδυ. Αυτά κάνουν οι ξεβράκωτες. Ματιάζουν τα σπουδαγμένα παιδιά και προχωράνι, είπε «χολιασμένη» η Όλγα Βασιλείου.

-Δες νά 'ναι έτσι βρε γυναίκα, ή τρέχεις, κατά πως πράττεις όλο ένα, είπε ο Νάσσος Βασιλείου.

-Μωρέ τσι ξέρω εγώ τσι ξετσιπούτεις, κι αυτή εδώ... θαρρείς είναι λιγότερη; επέμενε η γυναίκα του.

Η Όλγα δε θα δεχόταν ποτέ να δημιουργηθεί οποιαδήποτε «παραξήγηση». Τόσα λεφτά είχαν ξοδέψει για «τα βλαστάρια τους, και θάρχουνταν τώρα μία π.....α να τα πάρει έτοιμα; Αμ όχ' κι έτσ'!»

Η Μαρία είχε μία καλή ιδέα περί των αντιλήψεων της Όλγας Βασιλείου. Εκείνη η ίδια τα είχε πει μία φορά μπροστά της, στην παππαδιά που έμενε σε ένα από τα δωμάτια που νοίκιαζαν, για κάποια άλλη, και η Μαρία είχε υποθέσει ότι επρόκειτο για την Άρτεμη και τον Βασίλη. «Τι σου είναι

ετούτα τα θηλυκά!» είχε πει με κακία λες και η ίδια δεν ήταν γυναίκα και λες και δεν είχε θυγατέρα. Αλλά βέβαια μιλούσε με προσδοκίες, γιατί είχε έτοιμη την προίκα για την κόρη της. Προίκα έδινε... προίκα έπρεπε να λάβει. Τι έτσι θα ξεχνιούνταν όλα όσα είχαν κάνει για τα παιδιά τους;

Καϋμένη «κυρά Νάσαινα»! Δεν είχε γνωρίσει ποτέ τίποτα περισσότερο από τη γεννητήσια πράξη, που από τη φύση της αποβλέπει στο ξέδοσμα και την ανάπαυση του εργάτη από τη μία πλευρά, στο φτιάξιμο της οικογένειας από την άλλη. Τι ήταν έρωτας, ερωτική λαχτάρα και πόθος για το σύντροφο, ίσως δεν είχαν έρθει ποτέ, με έναν χοντροκομμένο άντρα σαν το δικό της. Πού νά 'ξερε αυτή από λεπτότητες και τα υπόλοιπα! Η γέννηση, η ζωή και ο θάνατος ήταν εκεί, έρχονταν κι έφευγαν κι εκείνη ήταν ένας θεατής της καθημερινότητας, χωρίς την παραμικρή ευαισθησία, με μία γλώσσα τραχιά που άγγιζε το βρώμικο, γιατί έτσι είχε μάθει, απαιδευτη καθώς ήταν και πολύ περισσότερο στα κοινωνικά. Για τα παιδιά της είχε απαιτήσεις. Ήταν όμως από αγάπη ή από καπρίτσιο και για το συμφέρον; Μάλλον ίσχυε το δεύτερο σκέλος της ερώτησης. Άλλωστε αποδείχτηκε κι αυτό με τον καιρό.

Ο Δημήτρης καιγόταν τώρα από τον πόθο του για τη Μαρία, που εντελώς ανύποπτη για τις σκέψεις του, εξακολουθούσε να τον αποφεύγει και μαζί του και την υπόλοιπη οικογένεια. Δεν έπαιρνε όμως έπαινο για τη στάση της. Η «καϋμένη» η Όλγα Βασιλείου είχε χάσει τον ύπνο της. Ρώταγε τη θυγατέρα της, τη Βάσω που δεν ήξερε τίποτα και φυσικά δεν τολμούσε να μιλήσει στους γιους της για τους φόβους της. Η Μαρία άνοιγε το παράθυρο της κρεβατοκάμαράς της και τράβαγε την κουρτίνα για να εμποδίζει τη θέα τους απ' έξω. Το έκανε έχοντας πάντα

υπόψη της τους απέναντι. Δεν έβγαινε στην πίσω βεράντα κι απέφευγε συστηματικά τη χρήση του δρόμου που ήξερε ότι έπαιρναν εκείνοι. Έκανε ό,τι περνούσε από το χέρι της, από καθαρό φόβο για κάποια εξέλιξη που ίσως και να της κόστιζε πολύ περισσότερο από ότι πίστευε.

Στο μεταξύ, έχοντας περιμένει πολόν καιρό ψάχνοντας στις τοπικές εφημερίδες η Μαρία, επιτέλους βρήκε κι έπιασε δουλειά ως ταμίας, σ' ένα εμπορικό κατάστημα. Άρχισε σχεδόν αμέσως. Αν και ο μισθός ήταν ο συνηθισμένος για τέτοιες δουλειές, έβγαζε το χαρτζιλίκι της τέλος πάντων.

Εκίναγε στις εφτάμιση το πρωί, γιατί σύμφωνα με το καλοκαιρινό ωράριο, άρχιζε στις οχτώ. Το μαγαζί άνοιγε ενωρίτερα από άλλα, καθώς οι πελάτισσές του που ήταν επαγγελματίες, άρχιζαν τα ψώνια τους από ενωρίς.

Είχε δεν είχε πέντε ημέρες που είχε αρχίσει, η Μαρία. Πήγαινε με τα πόδια καθώς ήταν καλός ο καιρός. Είχε αποφασίσει ότι αν βαρυσόταν ή αργούσε μερικά λεπτά θα έπανε την αστική συγκοινωνία. Αργότερα βέβαια, προς το τέλος του καλοκαιριού, θ' άρχιζαν μισή ώρα αργότερα.

Εκείνο το συγκεκριμένο πρώτο Σάββατο αφότου είχε αρχίσει σε εκείνη τη «δουλίτσα» η Μαρία, αποφάσισε για μία αλλαγή, να πάρει την αστική συγκοινωνία. Τα χρειάστηκε όμως όταν είδε τον Βασίλη ντυμένο στη στολή του απλού στρατιώτη να περιμένει στη στάση. Αυτό δεν το περίμενε, καθώς ο Βασίλης έπαιρνε το λεωφορείο από άλλη στάση. Έτσι τουλάχιστον είχε ακούσει εκείνο το βράδυ «του καφέ» από το ίδιο του το στόμα, ανάμεσα στα άλλα διάφορα ασήμαντα που είχαν πει. Τι δουλειά είχε λοιπόν σε εκείνη τη στάση; Η Μαρία έκανε να φύγει αλλά δεν γινόταν πια, έπρεπε να πάει στη δουλειά και δεν προλάβαινε να αλλάξει σχέδια και να περπατήσει. Ο Βασίλης την είδε που ερχόταν και την παρακολούθουσε με φιλικό μειδίαμα. Όταν έφτασε στη στάση

η Μαρία τον χαιρέτησε πολύ ευγενικά, σα να μην τον ήξερε σχεδόν καθόλου.

-Καλημέρα σας κ. Βασιλείου.

-Καλημέρα σας δεσποινίς! ανταπόδωσε την ευχή εκείνος και χαμογέλασε με ύφος αστείο.

Την πλησίασε και τη ρώτησε εμπιστευτικά.

-Γνωριζόμαστε δεσποινίς;

Η Μαρία για μία στιγμή δεν ήξερε αν έπρεπε να γελάσει ή να μείνει σοβαρή απέναντί του. Παραμέρισε όμως κάθε άλλη σκέψη και απάντησε.

-Συγγνώμη αλλά δεν ήξερα τι στάση να κρατήσω.

-Τη φιλική... αγαπητή μου, τη φιλική! είπε ο Βασίλης και ρώτησε δήθεν αδιάφορα.

-Πώς και τέτοια ώρα για την αγορά;

-Έπιασα μία δουλειά προσωρινά. Έχω τα μικροέξοδά μου. Χρειάζομαι λοιπόν χαρτζιλίκι. Δεν μπορώ να επιβαρύνω τον πατέρα μου για τα προσωπικά μου.

-Πολύ ωραία! Μπράβο σου, είπε με φανερή ικανοποίηση ο Βασίλης.

Η Μαρία χαμογέλασε μελαγχολικά.

-Για φαντάσου να εισπράττω και μπράβο για κάτι που είναι εντελώς φυσικό, κοινό για όλους τους ανθρώπους τέλος πάντων.

Ο Βασίλης πραγματικά ντροπιασμένος, βιάστηκε να προσθέσει:

-Συγγνώμη, το είπα μάλλον χωρίς να σκεφτώ. Πάντως είναι πολύ καλό αυτό που κάνεις. Θέλω να πω δεν τεμπελιάζεις.

-Και πάλι ευχαριστώ. Κάνω κάτι που είναι αξιέπαινο μην «τεμπελιάζοντας» υποθέτω, είπε με ελαφριά ειρωνεία η Μαρία.

Ο Βασιλης την κύτταξε ντροπιασμένος, και δεν ήξερε τι ν' απαντήσει ύστερα από δύο αποτυχημένες παρατηρήσεις του προς την νέα. Η Μαρία δεν περίμενε ν' ακούσει κάτι άλλο από τον Βασιλη και πρόσθεσε:

-Τέλος πάντων, μην νομίζεις ότι παρεξηγήθηκα από τα λόγια σου. Καταλαβαίνω τι εννοούσες με τις παρατηρήσεις σου και συμφωνώ, μόνο που εγώ ήθελα να κάνω άλλα πράγματα και όχι αυτό που άρχισα να κάνω. Αλλά τι κάθομαι και σου τα λέω αυτά; Είναι δικό μου το πρόβλημα και κανενός αλλουνού.

Η Μαρία σιώπησε και κύτταξε μακριά. Δεν ήθελε άλλες κουβέντες μαζί του. Είχαν μαζευτεί και κάποιοι άλλοι γνωστοί και άγνωστοι. Το λεωφορείο φάνηκε στη γωνία του δρόμου και όλοι πήραν την αναμενόμενη στάση για να ανέβουν πριν καλά-καλά φτάσει μπροστά τους. Κάποιοι μάλιστα με ανείπωτη αναίδεια μπήκαν μπροστά από άλλους, λες και αυτό δεν ήταν παρά κάτι εντελώς φυσικό. Φοβόταν να καθήσουν όρθιοι -στο χειρότερο σενάριο- για πέντε-δέκα λεπτά.

-Δεν μου είπες πού δουλεύεις.

-Πρέπει; ρώτησε η Μαρία.

-Όχι!

Η Μαρία δεν ξαναμίλησε. Μπήκε στο λεωφορείο και προχώρησε μπροστά. Βρήκε μία θέση δίπλα σε μία γιαγιά και κάθησε. Δεν της άρεσε τελικά εκείνη η συνάντηση με τον Βασιλη. Αλλά τι μπορούσε να κάνει; Σε μία μικρή πολιτεία σαν τη δική τους, τέτοια πράγματα δεν μένουν μυστικά.

Όταν έφτασε στο εμπορικό, η συνάδελφός της, που ήταν αρκετά χρόνια μεγαλύτερη της, την υποδέχτηκε χαμογελαστά.

-Έλα κορίτσι μου και θέλω παρέα!

Η Ευγενία, έτσι την έλεγαν τη «συνάδελφο» είχε συμπαθήσει τη Μαρία από την πρώτη στιγμή. Είχε τελειώσει το Γυμνάσιο πριν μία δεκαετία περίπου και δούλευε στο εμπορικό ισάριθμα χρόνια. Ήταν συγγενής του ιδιοκτήτη και τα λόγια της είχαν πέραση. Ο ιδιοκτήτης μόλο που ήταν ένα γνωστός, σοβαρός επιχειρηματίας είχε και τα αστεία του και τα σοκαριστικά -συχνά «χοντρά»- ανέκδοτά του, και δεν τον πείραζε καθόλου που η νέα υπάλληλός του άκουγε. Η Ευγενία του θύμιζε ότι η Μαρία ήταν μικρή και ότι δεν χρειαζόταν να υπερβάλλει μπροστά της, αλλά εκείνος «το χαβά» του. Έτσι η Μαρία από τη στιγμή που έπιασε δουλειά, ένιωθε κοντά τους, «σα στο σπίτι της».

Είχε κίνηση εκείνο το Σάββατο το εμπορικό. Όσο για το απόγευμα... ποιος ήξερε;

Το μεσημέρι η Μαρία έφυγε βιαστικά. Δεν περίμενε το λεωφορείο. Χρειαζόταν να περπατήσει. Ήταν θέμα εξάσκησης άλλωστε και της έκανε καλό. Το απόγευμα άρχιζε στις 3.30 κι ήταν αλήθεια ότι ήθελε να ξεκουραστεί λιγάκι και να βάλει τις σκέψεις της σε μία σειρά. Αισθανόταν ότι πρόδινε τα όνειρά της με τη δουλειά που είχε πιάσει. Η κοινωνία τους δε χώραγε πολλά ανεβοκατεβάσματα στον τομέα της προόδου. Ένιωθε ολομόναχη στον ανήφορό της. Έβλεπε τους ορίζοντές της να στενεύουν, χωρίς τις διεξόδους που όφειλε να ψάξει και να βρει για να ξεφύγει από την κατάσταση στην οποία την είχε σπρώξει η ανάγκη και οι δηλώσεις του πατέρα της: «Να σου πω Φρόσω, αν η κόρη μας ήθελε να κάνει προκοπή, θα πήγαινε στην Ακαδημία για δασκάλα, άντε και στη Σχολή... πώς την είπαμε; των Νηπιαγωγών ντε, όπως κάνουν τα άλλα παιδιά που δεν μπορούν να φύγουν από τον τόπο τους για διάφορους λόγους. Πού είναι το κακό; Μου λες; Νομίζω ότι δεν της αρέσει να κάνει τίποτα. Ούτε για δουλειά κυττάζει!..» Η Μαρία που είχε ακούσει κατά λάθος αυτή τη συγκεκριμένη

συζήτηση των γονέων της, είχε καταστεναχωρηθεί με τα λόγια του πατέρα της. Δεν πίστευε στα αυτιά της. Αυτή ήταν λοιπόν η γνώμη του πατέρα της για τη θυγατέρα του, που μέχρι που τελείωσε ήταν περήφανος για την πρόοδό της και την σειρά της ανάμεσα σε τόσο μεγάλο αριθμό μαθητριών; Δεν ήταν αυτή που είχε ξεκινήσει να ψάχνει για δουλειά κυρίως όταν ο πατέρας της είχε πει πως δεν πρόκειται να ψάξει να της βρει κάτι ο ίδιος, αλλά ότι μόνη της έπρεπε να το κάνει;

Στα δεκαεννιά της η Μαρία αισθανόταν ότι δεχόταν πολλά χαστούκια στην επαρχιακή πόλη τους, καθώς οι δουλειές ήταν δύσκολες. Αφενός οι κρατικές υπηρεσίες ήταν μικράς κλίμακας και αφετέρου οι ανάγκες στον ιδιωτικό τομέα ήταν αρκετά περιορισμένες. Άλλωστε τα περιθώρια εκλογής σπουδών ήταν ουσιαστικά ανύπαρκτα. «Έχει ο Θεός!» σκεφτόταν το κοριτσάκι.

Το απόγευμα του ιδίου Σαββάτου, κατά τις έξι, νά 'σου και μπαίνει στο μαγαζί η Βάσω. Ευτυχώς που έλεπε εκείνη την ώρα το αφεντικό. Χαρές κι αγκαλιές και φιλιά κι ένα μεγάλο ερωτηματικό εκ μέρους της Μαρίας ως προς το πού επιτέλους οφείλονταν αυτά τα παράξενα ξεσπάσματα της «αγαπητής γειτόνισσας».

-Πώς το ήξερες ότι είμαι εδώ; ρώτησε η Μαρία περίεργη.

Είχε πιστέψει ότι ο Βασίλης είχε πει κάτι... Αλλά και πάλι, δεν του είχε πει ποιο ήταν το εμπορικό όπου δούλευε.

-Η μάνα σου, μου το είπε, απάντησε η Βάσω με έντεχνη αφέλεια.

Η Μαρία έγινε έξω φρενών, αλλά προσπάθησε να μην το δείξει. Το κορίτσι αυτό είχε διάβολο μέσα του. Γιατί; Τι ήθελε επιτέλους από αυτήν; Ή μήπως κρυβόταν κάποιος άλλος πίσω από την Βάσω; Ο Δημήτρης για παράδειγμα!

-Να σου συστήσω τη συνάδελφό μου Ευγενία, είπε η Μαρία χωρίς να την κωττάξει.

-Βάσω, είπε εκείνη και έδωσε το χέρι της στην Ευγενία.

«Άθλιο υποκείμενο!» Σκέφτηκε μέσα της η Μαρία κι ένιωσε κυνηγημένη, ξαφνικά. Δεν πρόλαβε ν' αποσώσει τη σκέψη της και να ο αδερφός της Βάσως, ο Δημήτρης στο κατώφλι του μαγαζιού. Η Μαρία έμεινε άφωνη. Τι ήταν πάλι ετούτο; Οικογενειακή επίσκεψη μέσα στο ξένο το μαγαζί; Μα τι ήθελαν επιτέλους να χάσει τη δουλειά που μόλις είχε πιάσει;

-Ξέχασα να σου πω ότι ο Δημήτρης ήταν απ' έξω. Μιλούσε μ' έναν γνωστό του.

-Γεια σας κορίτσια! είπε εκείνος λες και τις γνώριζε από χρόνια.

Η Ευγενία κότταξε ειρωνικά τη Βάσω και το Δημήτρη, έτσι που ήταν μαζί δίπλα-δίπλα.

-Σε ζηλεύω Μαρία μου. Μακάρι να έρχονταν και οι δικοί μου φίλοι έτσι να με δούνε στο μαγαζί που δουλεύω, είπε με τέτοιο τόνο ώστε να την ακούσουν καλά τα δύο αδέρφια.

Ο Δημήτρης χωρίς να τηρήσει τους κανόνες της καλής συμπεριφοράς έτεινε το χέρι του στην Ευγενία, αγνοώντας παντελώς τα λόγια που εκείνη είχε μόλις ξεστομίσει.

-Δημήτρης Βασιλείου κυρία μου! είπε χαμογελώντας.

«Λίγο έλειψε να της φιλήσει το χέρι!» σκέφτηκε η Μαρία κι ένιωσε μία αντιπάθεια για τα δύο αδέρφια και την υποκριτικότητά τους, αν κι αυτή ξεκινούσε από διαφορετικά κίνητρα στον καθένα τους.

Η Ευγενία τον κότταξε καλά και ρώτησε:

-Τι κάνετε κύριε Βασιλείου;

-Γιατί τόση τυπικότητα κυρία μου; Δημήτρη με λένε...

-Εντάξει λοιπόν Δημήτρη! Στον μπάτο -μπάτο της γραφής οι φίλοι της Μαρίας είναι και δικοί μου, είπε εκείνη ανέμελα αυτή τη φορά.

Η Μαρία την κότταξε με αγωνία. Κάποιοι πελάτες μπήκαν μέσα και έτρεξε να τους εξυπηρετήσει, όμως η Ευγενία την πλησίασε αμέσως και της είπε:

-Μίλα εσύ με τα παιδιά και θα τους σερβίρω εγώ τους κυρίους.

Η Μαρία φάνηκε ότι ήταν σε αδιέξοδο και η Ευγενία το αντιλήφθηκε.

-Μαρία, φέρε μου σε παρακαλώ τον νέο τιμοκατάλογο για τις κρέμες! Διάταξε με ύφος, μόνο και μόνο για να βοηθήσει τη Μαρία.

Η Μαρία είπε «αμέσως Ευγενία!» και χάθηκε πίσω από το μαγαζί στην αποθήκη. Η Ευγενία ήρθε από πίσω της

-Συμβαίνει κάτι; τη ρώτησε.

-Πολλά! Θέλω να φύγουν από εδώ, τώρα! είπε η Μαρία κουρασμένη.

-Εντάξει, είπε εκείνη απλά.

Βγήκε λοιπόν αμέσως έξω κρατώντας ένα πακέτο και αμέσως ύστερα η Μαρία κρατώντας ένα βιβλίο.

Η Ευγενία έψαξε και η Μαρία κότταξε.

-Πεντακόσιες τριάντα δύο δραχμές... είναι και κάποια πενήνταράκια... αλλά εντάξει δεν πειράζει, είπε και περίμενε να πάρει τα χρήματα από τους δύο πελάτες τους, ενώ η Μαρία τα τύλιγε και τα τοποθετούσε σε μία σακκουλίτσα χάρτινη.

Ο Δημήτρης και η Βάσω χάζευαν με κάποια πράγματα στη βιτρίνα του μαγαζιού, όταν οι δύο πελάτες αποχώρησαν. Τότε ο Δημήτρης πλησίασε την Ευγενία και τη Μαρία που τακτοποιούσαν πίσω στη θέση τους, κάποια από τα πράγματα που είχαν δει και από τα οποία είχαν διαλέξει οι δύο πελάτες τους.

-Λοιπόν κυρίες μου, για να μην ενοχλούμε άλλο, κι αφού σας είδαμε έστω και για λίγο, σας αφήνουμε με την

ελπίδα να σας δούμε κάποια στιγμή... αργότερα, είπε αόριστα και πρότεινε το χέρι του στην Ευγενία.

-Ναι, βέβαια, έχει δίκιο ο Δημήτρης. Γεια σας κορίτσια, γεια σας, είπε και η Βάσω και προχώρησε έξω από το μαγαζί πρώτη.

Ο Δημήτρης βρήκε τότε την ευκαιρία να πετάξει σκύβοντας προς το μέρος της Μαρίας.

-Θα σε περιμένω απ' έξω όταν τελειώσεις.

Χωρίς να περιμένει απάντηση έφυγε γρήγορα προς τα έξω. Η Ευγενία άρχισε να γελάει βλέποντας τον φόβο και το άγχος στο πρόσωπο της Μαρίας.

-Τι έχεις επιτέλους κοριτσάκι μου; Σε κορτάρει ο Δημήτρης; Ε, και λοιπόν; Δε χαιρέσαι; Δε θα σε φάει. Άλλωστε «... και ο Θεός έπλασε τον άντρα!..» γι αυτή τη δουλειά! Αυτό είναι το μόνο βέβαιο. Να σου πω και κάτι ακόμη Μαρία μου; Διασκέδασε και λιγάκι με τα καραγκιοζζίκια των άλλων. Μην τα παίρνεις στα σοβαρά. Πίστεψέ με ξέρω. Είσαι καλό παιδί γι αυτό κι ανησυχείς. Όμως μην αφήνεις να σε δυσαρεστούν τέτοια πράγματα. Η ζωή είναι πολύ πιο μεγάλη από αυτού του είδους τις συμπεριφορές. Περίμενε και θα καταλάβεις τι εννοώ.

Όμως τα πράγματα που ακούγονταν τόσο απλά από την Ευγενία, εξελίχτηκαν μάλλον άταχτα για τη Μαρία. Εκείνο το βράδυ διαπίστωσε ότι ο Δημήτρης πιστός στα λόγια του την περίμενε έξω από το μαγαζί. Αν και προσποιήθηκε ότι δεν τον είδε, αντιλήφθηκε γρήγορα πως αυτού του είδους οι τακτικές δεν ωφελούσαν σε τίποτα. Ο Δημήτρης την άρπαξε από το μπράτσο τρομάζοντάς την και σκύβοντας στο αυτί της ψιθύρισε:

-Επιτέλους Μαράκι μου, γιατί κάνεις πως δεν υπάρχω; Τι φοβάσαι λοιπόν; Δεν θα σε φάω!

Η Μαρία δεν του απάντησε. Προσπάθησε μόνο να χαμογελάσει για να μην καταλάβουν οι περαστικοί τίποτα. Όμως όλων τα μάτια καρφώνονταν επάνω τους. Κάποιος πέταξε σε μουσικό τόνο: «Ο Ωρραίος και η ωραία!» Ήταν αναμφίβολα ένα ελκυστικό ζευγάρι νέων. Η παρουσία τους έδειχνε κάτι το ασυνήθιστα ρομαντικό. Εκείνη πολύ νέα και ομορφούλα, λεπτή, με σκούρα μαλλιά και σκούρα μπλε μάτια, εκείνος ψηλός, κομψός, ξανθός με γαλανά μάτια. Εξακολούθησε να της μιλάει λες και γνωρίζονταν για πολύν καιρό, ενώ η Μαρία ήταν φαινομενικά ήρεμη, αλλά για να το πετύχει αυτό κατέβαλλε συνεχή προσπάθεια. Ο φόβος της είχε εξελιχτεί σε πανικό. Αγωνιούσε να μη τη δούνε γνωστοί της με το νέο αυτόν άντρα και την κουτσομπολέψουν στους δικούς της.

-Τι θέλεις επιτέλους Δημήτρη; ρώτησε σιγανά.

-Εσένα! είπε εκείνος χαμογελώντας.

-Μα είναι ντροπή, γνωρίζω την οικογένειά σου. Δεν μπορώ να σχετιστώ μαζί σου πίσω από την πλάτη τους. Είμαι βέβαια ότι δεν εγκρίνουν.

-Ποιος το λέει αυτό; Νομίζεις ότι ενδιαφέρονται για τέτοια πράγματα; Δεν παντρευόμαστε, μία γνωριμία είναι ετούτη η δική μας. Να γνωριστούμε λοιπόν λίγο καλύτερα... Μ' αρέσεις, είπε εκείνος.

Η Μαρία χαμογέλασε ανόρεχτα.

-Νομίζεις ότι αυτό φτάνει; Δε θα πρέπει να με ρωτήσεις κι εμένα τι σκέφτομαι για όλα αυτά;

-Ναι αμέ! Τα σκέφτηκα αυτά που λες... αλλά είμαι βέβαιος ότι εγκρίνεις, είπε ξένοιαστα λες κι ήταν μικρό παιδάκι.

Η Μαρία σοβαρεύτηκε ακόμη περισσότερο.

-Λυπάμαι αλλά κάνεις λάθος. Δεν «εγκρίνω», κι ακόμη περισσότερο δε μου αρέσουν αυτού του είδους οι σχέσεις.

-Προηγούνται των επομένων, είπε εκείνος πονηρά.

Ποια ήταν τα επόμενα; Τι εννοούσε άραγε; Η Μαρία τον κότταξε. Πώς ήταν δυνατόν ο άντρας να είναι τόσο ευθύς στην κυνικότητά του: «Μ' αρέσεις... Προηγούνται των επομένων...» ο Δημήτρης είχε αποφασίσει να αγνοήσει τι επιτέλους άρεσε και σ' εκείνη. Η στάση του εξέφραζε τη δύναμη και το θράσος του απόλυτου άρρενα.

-Όχι δεν μπορώ να σε βλέπω, αν αυτό είναι τελικά εκείνο που επιδιώκεις. Θα το μάθουν οι δικοί μου και δεν θέλω να τους ντροσιάσω. Μία τέτοια πράξη μου θα ήταν τιμωρητέα σύμφωνα με τα πιστεύω των γονιών μου. Άλλωστε δεν ταυτίζονται η ανάγκη σου και η δική μου κι αυτό θα πρέπει να το αποδεχτείς.

-Μα πού πάει το μυαλό σου. Μία βόλτα μαζί, ένας καφές ή ένας κινηματογράφος, ποιον θα βλάψουν επιτέλους; Μου αρέσει η παρέα σου, αυτό είναι.

-Μάλιστα! Τότε γιατί να βλέπομαστε μόνοι; Μου λες; Εδώ δεν είναι η πρωτεύουσα. Είναι πόλη της επαρχίας, ο κόσμος είναι λίγος, οι γλώσσες μεγάλες και τα στόματα δεν χάσκουν. Δεν τα έζησες πριν να φύγεις; Δεν μπορεί να ξέχασες κάποιες νοοτροπίες, τον τρόπο ζωής του τόπου. Είσαι άντρας και είμαι ένα κορίτσι!

-Σε φίλησα και θέλω να το ξανακάνω, είπε ο Δημήτρης χαμογελώντας κι ένιωσε το σώμα της Μαρίας να προσπαθεί ν' απομακρυνθεί από κοντά του. Δεν άφηγε όμως το μπράτσο της, γεγονός που προκαλούσε τα βλέμματα των άλλων.

-Ωραίο ζευγαράκι, ποιοι είναι; Ακούστηκε να ρωτάει κάποια, όταν περνούσαν μπροστά από ένα καφενείο...

Η Μαρία είχε αρχίσει να τρέμει. Δεν ήταν βέβαια για τα συναισθήματά της. Ήταν θυμός, ήταν κάτι άλλο; Της ήταν άγνωστο.

-Πάμε να πιούμε ένα ποτό; ρώτησε ο Δημήτρης.

-Όχι, θέλω να πάω στο σπίτι μου, επέμενε τώρα η Μαρία.

Ο Δημήτρης την σταμάτησε και την κύτταξε στα μάτια.

-Έλα Μαράκι, κάνε μου τη χάρη!

-Δε μ' αρέσει να μ' αποκαλείς έτσι. Δεν είμαι το Μαράκι σου! είπε εκείνη θυμωμένη.

Δεν ήθελε να τον ακούει. Όμως εκείνος προχώρησε μαζί της. Περιπάτησαν αρκετή ώρα με κατεύθυνση τελικά τα σπίτια τους. Καθώς περνούσαν έξω από το παρκάκι της γειτονιάς την οδήγησε αποφασιστικά προς ένα κάθισμα.

-Άκουσέ με! Δεν είμαι παλιάνθρωπος. Μ' αρέσεις. Αν δε σου αρέσω για κάποιον λόγο, αν δε θες να μιλάμε καθόλου, εντάξει, θα το δεχτώ. Όμως αισθάνομαι ότι δεν είναι έτσι.

Η Μαρία σιώπησε. Κάτι συνέβαινε μέσα της, κάτι που ήταν ασύμφωνο με τη λογική της, άσχετο προς τους κανόνες της ηθικής, κάτι το πρωτόγνωρο ως εκείνη τη στιγμή. Ο αιφνιδιασμός και το σοκ του απροσδόκητου πρώτου φιλιού, είχε γίνει μία παράξενη ανάμνηση θαρρείς και το γεγονός δεν αφορούσε εκείνη. Η τωρινή επίθεσή του Δημήτρη ευθέως στο θυμοειδές της, είχε επιπτώσεις στη θέλησή της. Παιζόταν ένα επικίνδυνο παιχνίδι. Το ένιωθε βαθιά μέσα της. Τι θα έπρεπε να κάνει; Γιατί δεν τον έβριζε, δεν τον χαστούκιζε, δεν αντιδρούσε τώρα πια, αλλά καθόταν παθητικά λες και περίμενε κι άλλα επιχειρήματα για να πειστεί. Αφού το έβλεπε: ήθελε μία φίλη, κάτι το προσωρινό, δεν ήταν γι' αυτόν η γνωριμία «του καλού σκοπού».

Εαφνικά ένιωσε αδύνατη δίπλα του. Γιατί; Δεν καταλάβαινε. Ήταν αλήθεια μπερδεμένη. Ήταν εκείνη η επιμονή του που είχε αρχίσει να την επηρεάζει; Διαπίστωνε τελικά ότι το ενδιαφέρον του άντρα την κολάκευε. Ανακάλυπτε φοβισμένη ότι δεν ήθελε να τον απομακρύνει.

Το πρόβλημά της πολλαπλασιαζόταν ξαφνικά. Δεν αντιμετώπιζε μόνο τα θέλω του Δημήτρη αλλά και τη δική της αδυναμία, που αντίθετη προς τη λογική της ως εκείνη τη στιγμή, τη «δάγκωσε». Δε μίλησε, σκέφτηκε ξανά και ξανά ώσπου βαρέθηκε. Και όπως συνήθως συμβαίνει, η καθυστέρηση της όποιας απάντησης από την Μαρία, θεωρήθηκε από τον Δημήτρη ως θετική μαρτυρία, και η στάση της συγκαταβατική απέναντί του. Έσκυψε και άπλωσε απάνω της τα χέρια του, και γύρω από το σώμα της. Η Μαρία δεν αντέδρασε καθόλου. Τη σήκωσε μαλακά και την οδήγησε μέσα στο πάρκο σ' ένα άλλο κάθισμα κρυμμένο από τους πεζούς. Το αδύνατο φως μόλις που τους επέτρεπε να βλέπονται. Ο Δημήτρης κάθησε δίπλα της και τυλίγοντας με το μπράτσο του τους ώμους της, άρχισε να της μιλάει σιγανά.

-Ξέρεις Μαρία εκείνο το βράδυ στη σκάλα. Είχα πεισματώσει τόσο πολύ μαζί σου. Με την αγέρωχη στάση σου, με την αδιαφορία σου στα λόγια μας. Νόμισα πως θα τρελαινόμουν αν δε σ' αγκάλιαζα και δε σε φιλούσα. Τι μου κάνεις κοριτσάκι μου, τι μου κάνεις! Είμαι τρελά ερωτευμένος μαζί σου. Μ' αρέσεις, μ' αρέσεις τόσο πολύ. Αρχικά ήθελα να παίξω μαζί σου, αλλά όσο περνούν οι μέρες τρελαινόμαι, παθαίνω όταν δε σε βλέπω.

Ο νέος με πνιγμένη φωνή μέσα από το παραλήρημά του έσκυψε με δύναμη απάνω της τη φίλησε με πάθος, δαγκώνοντας σχεδόν τα χείλια της Μαρίας. Ένα πρωτόγνωρο αίσθημα την κατέκλυσε. Ήταν σα να μην ήταν αυτή, η Μαρία!

Ο Δημήτρης κάποια στιγμή σταμάτησε, έκανε πίσω την κύτταξε στο αμυδρό φως και χαϊδέψε τα μαλλιά της. Η Μαρία γεμάτη ντροπή χαμήλωσε τα μάτια της. Προσπάθησε να πει κάτι.

-Μα μόλις που γνωριζόμαστε, ψιθύρισε ενώ εκείνος έσκυψε και πάλι απάνω της για να τη φιλήσει στα μάτια.

Η Μαρία τραβήχτηκε από κοντά τους και σφάλισε σφιχτά τα μάτια της. Χαμήλωσε το κεφάλι της ντροπιασμένη. Η εξυπνάδα της είχε εκμηδενιστεί εκείνη τη στιγμή. Ο νους της δεν κατέβαζε έξυπνες ερωτήσεις ή απαντήσεις. Είχε μουδιάσει ξαφνικά όπως εκείνο το βράδυ εκεί πάνω στο κεφαλόσκαλο του σπιτιού του. Ο Δημήτρης δεν την άφησε. Άπλωσε το χέρι του και πιάνοντας το πηγούνι της νέας σήκωσε το κεφάλι της και τη φίλησε ξανά στα χείλια, στα μάγουλα, στα μάτια, στα μαλλιά, στο λαιμό... απαλά λες και προσπαθούσε να εντοπίσει κάτι απάνω της, που θα του έδινε την ευκαιρία να χορτάσει τον πόθο του. Όμως αυτό δε γινόταν και η Μαρία το ένιωθε. Μία στιγμή που η Μαρία τόλμησε ν' ανοίξει τα μάτια της αντίκρουσε το βλέμμα του, στα ορθάνοιχτα μάτια του, που γυάλιζαν μέσα στο σούρωπο σωστές «γυαλυνόρες», τρόμαξε.

«Θεέ μου, πόσο ντρέπομαι!» σκέφτηκε η Μαρία και εντελώς απότομα, ακουμπώντας αποφασιστικά τις παλάμες της στο στήθος του, τον έσπρωξε. Ύστερα καταβάλλοντας κόπο δήλωσε αποφασιστικά με παράξενα βραχνιασμένη φωνή.

-Θέλω να πάω στο σπίτι μου! Τώρα αμέσως!

Ο Δημήτρης σηκώθηκε με αργές, κουρασμένες, κινήσεις. Σιωπούσε. Άφησε τη νέα να σηκωθεί μόνη της, χωρίς καθόλου να την ακουμπάει. Φαινόταν λυπημένος και η Μαρία ένιωθε ένα τοίμπημα στην καρδιά της, αλλά δεν το έδειξε. Προχώρησαν δίπλα-δίπλα, προς την έξοδο του πάρκου. Ο Δημήτρης γύριζε και την κύτταζε διαρκώς. Θαύμαζε το τέλειο προφίλ της μέσα στο λιγοστό φως και πίστευε ότι δεν είχε δει πιο χαριτωμένο γυναικείο κεφάλι. Αναστέναξε. Η Μαρία κρατούσε το κεφάλι της μπροστά, γιατί δεν τολμούσε να τον κυττάξει. Ντρεπόταν λες και είχε κάνει κάτι φοβερό. Ήταν όμως εκείνο το βλέμμα του που την είχε τρομάξει.

-Πότε θα σε δω; ρώτησε με σιγανή φωνή παλλόμενη από συγκίνηση.

-Δεν ξέρω, απάντησε η Μαρία με βραχνή φωνή.

Προχώρησαν βυθισμένοι στις σκέψεις τους. Χώρισαν κοντά στο σπίτι της. Η Μαρία τον καληνύχτησε κι εκείνος ανταποκρίθηκε λέγοντας:

-Θα σε ονειρεύομαι απόψε όπως κι όλα τ' άλλα βράδια.

Η Μαρία δεν είπε τίποτα. Απομακρύνθηκε με γρήγορα βήματα από κοντά του. Τι συνέβαινε επιτέλους; Πώς είχαν φτάσει έτσι ξαφνικά και σ' ετούτο το σημείο τα πράγματα με τον άγνωστο αυτόν άντρα; Τα μάγουλά της φλέγονταν και η καρδιά της χτυπούσε δυνατά. Φτάνοντας έξω από το σπίτι της σκέφτηκε πώς θα ήταν η ζωή της αν ο Δημήτρης έφευγε ξαφνικά, όπως είχε έρθει. Ένωσε το γνώριμο τοίμημα στην καρδιά. «Δε θέλω να φύγει!» ομολόγησε στον εαυτό της, παραξενεμένη κι η ίδια από την ανακάλυψή της. «Πώς είναι δυνατόν; Μέχρι πριν λίγες ώρες τον απεχθανόμουν. Ή μήπως αυτό ερχόταν μέσα μου εξαιτίας των γονιών του και της αδερφής του; Κι εκείνο το βλέμμα του όταν με φιλούσε; Μου φάνηκε τόσο κυνικό! Θε μου βοήθησέ με! Μήπως κάνω λάθος με όλα;»

Άνοιξε την πόρτα του σπιτιού τους. Όλοι έλειπαν. «Καλύτερα!» σκέφτηκε και προχώρησε στην τουαλέτα. Κότταξε ερευνητικά το πρόσωπό της. Ύστερα πλύθηκε καλά και ήρθε στην κουζίνα. Πήρε ένα μήλο και αφού το καθάρισε, άρχισε να το αργομασάει. Δεν ήθελε φαγητό. «Κι αυτό πολύ είναι!» σκέφτηκε ξανά. Στην κρεβατοκάμαρά της οι γριλλίες ήταν κλειστές. Τις άφησε έτσι. Δεν ήθελε ν' αντικρύζει το σπίτι των Βασιλείου, απέναντι. Δεν μπορούσε να ξεκαθαρίσει μέσα της αν ήθελε να συναντηθεί άλλη φορά με το Δημήτρη, έστω και ύστερα από αυτή την τρομερή ανακάλυψη, ή αν θα έπρεπε να τον ξεχάσει και να μάσει το μυαλό της. «Αχ, πατέρα

μου τι μου κάνεις; Αν σπούδαζα όμως θα είχα το μυαλό μου στη μελέτη κι όχι σ' αυτά και ο κάθε Δημήτρης θα δυσκολευόταν να κάνει καμάκι. Ποιον; εμένα!» Μετά από αυτή τη σκέψη επαναστάτησε μέσα της: «Αηδίες και δικαιολογίες! Αν δε τα θέλεις, δεν τα παθαίνεις!..» σκέφτηκε θυμωμένη με τον εαυτό της. Σίγουρα πολλά πράγματα δεν πήγαιναν καλά μέσα της. Ακόμη κι εκείνη τη στιγμή και ύστερα από εκείνη την επικοινωνία με τον άντρα, δεν μπορούσε να ξεχωρίσει μέσα της αν τα συναισθήματά της σε σχέση με όλη αυτή την ιστορία, ήταν μία πρόκληση για μία γεύση του έρωτα ή αν ήταν απλά επιθυμία για φλερτ. «Θα δείξει!» σκέφτηκε και συγκεντρώθηκε στη ανάγνωση ενός τομίδιου μεσαιωνικής ιστορίας.

Ο Δημήτρης αισθανόταν πολύ κουρασμένος. Είχε απογοητευτεί από τη συμπεριφορά της Μαρίας.

-Τι συμβαίνει ρε συ; τον ρώτησε ο Βασίλης.

-Τίποτα! απάντησε εκείνος κουρασμένα.

-Σιγά τώρα. Ποιον κοροϊδεύεις; Η Μαρία είναι... Έτσι; τον ξαναρώτησε.

Ο Δημήτρης ρώτησε ξαφνικά:

-Πού είναι οι υπόλοιποι;

-Στης παππαδιάς. Δεν κατάλαβες; Κουτσομπόληδες, παππιάς και παππαδιά. Σε κυττάζουν λες και μπορούν να μαντέψουν τα πάθη σου για να πλάσουν εκείνες τις πικάντικες ιστορίες, βρώμικες τις πιο πολλές φορές. Ιερωμένος σου λέει ο άλλος!

-Άστους, καλά είναι εκεί που είναι, όλοι μαζί αγράμματοι και παθιασμένοι! είπε ο Δημήτρης μάλλον θυμωμένος αυτή τη φορά.

-Λοιπόν; ρώτησε ο Βασίλης λες και δεν είχε ακούσει την παρατήρηση του αδερφού του για τον παπιά, την παππαδιά και τους γονείς τους.

Ο Δημήτρης ξάπλωσε στο κρεβάτι του.

-Να πάρω τα δύο τελευταία μαθήματα και να κάνω κανένα φροντιστήριο. Είναι και η θητεία πάνω από χρόνο, είπε σα να μονολογούσε.

-Εντάξει, κι ύστερα; ρώτησε ο Βασίλης με ενδιαφέρον.

-Υστερα... ποιος ξέρει τι θα γίνει ύστερα! Έχω και την πρωτευουσιάνα, που με περιμένει, απάντησε ο Δημήτρης.

-Τι θα κάνεις τελικά μ' αυτήν;

-Έχει ψιλά και μπορεί να με υποστηρίξει, το ξέρεις αυτό. Όπως ονειρεύονται οι Βασιλείου τέλος πάντων, είπε βαρυστημένα.

-Στο μεταξύ... ψάχνεις για γκόμενα! Ελπίζω να μη στοχεύεις στη Μαρία, είπε ο Βασίλης φανερά ανήσυχος, λες και συνεχώς προσπαθούσε να ξυπνήσει στον αδερφό του τις ευθύνες του, του αξιόπιστου μέλους της κοινωνίας και όχι του άντρα που κωνηγάει χωρίς πυξίδα και κατεύθυνση, καθοδηγούμενος μόνο από το ένστικτο.

Ο Δημήτρης πιάνει το μέτωπό του...

-Δεν ξέρω τι έπαθα μαζί της ρε γα...ο! Νιώθω να καίγομαι. Τη θέλω. Στην υπηρεσία τη βλέπω μπροστά μου. Στα όνειρά μου ή όταν πίνω καφέ ή μιλάω με κάποιον. Τι μου συμβαίνει;

-Στο είπα και πριν. Δεν μπορείς να παίζεις μαζί της. Είναι καλό κοριτσάκι.

-Το λες και το ξαναλές! Κι εγώ σε ξαναρωτάω: μήπως τη θέλεις για πάρτυ σου;

-Δε νομίζω αδερφέ. Σου έχω μιλήσει για αυτό. Απλά το εκτιμώ το κοριτσάκι. Είναι από καλή πάστα και τόσο

πολιτισμένο που ούτε οι πρωτεουσιάνες κλάσεως, δεν τη φτάνουν.

-Από πού το κατάλαβες;

-Από τον τρόπο που κάθεται, που πίνει τον καφέ της, από τις κινήσεις του σώματός της, από το πνεύμα της και από την υπέροχη ελαφριά ειρωνεία της. Δεν είναι πεινασμένη για τίποτα, το κατάλαβες; Έχει αγωγή και παιδεία, σπάνια χαρίσματα, που τα οφείλει στην οικογένειά της, αλλά και στο προσωπικό της ενδιαφέρον και την ευαισθησία της. Θα μπορούσε να σταθεί δίπλα στον όποιονδήποτε. Το μόνο πρόβλημά της είναι ότι δεν έχει μία γερή προίκα. Όποιος όμως μπορεί κι έχει τα κότσια να την πάρει για δική του, είμαι βέβαιος ότι θα ζήσει ευτυχισμένος κοντά της και θα την κάνει διπλή την προίκα που δε θα πάρει, χάρι στην αγάπη της.

-Τι μαλ...ες κάθεται και λες; Με ποιον είσαι επιτέλους; Ξεχνάς και τους γονείς μας;

-Ξέρω τι λέω και να το θυμάσαι αυτό. Θα βρεθεί αυτός ο ένας και για την Μαρία.

-Μήπως είσαι εσύ, αυτός ο ένας; ρώτησε ο Δημήτρης κυττώντας τις άκρες από τα πόδια του.

-'Όχι, δεν είμαι αυτός. Πάψε επιτέλους να υποψιάζεσαι τα ανύπαρκτα από τη ζήλεια σου. Η Μαρία δε θέλει εμένα, το νιώθω. Αν με ήθελε, μπορεί και να δοκιμάζα. Άλλωστε ήσουν κι εσύ, σε είδα πώς την κύτταγες από την πρώτη στιγμή κι ας μην είπες τίποτα, είπε αυστηρά ο Βασίλης.

Ο Βασίλης το ένιωσε. Η Μαρία αντιστεκόταν στον Δημήτρη κι εκείνος είχε αγγίξει τα όρια της υπομονής του, τόσο πολύ που σκεφτόταν ξαφνικά τις σπουδές του και την «πρωτεουσιάνα» με την προίκα. Κατά βάθος χάρηκε. Γιατί ήθελε να βοηθήσει και τους δύο νέους στην πραγματικότητα. Δεν ήξερε όμως τι μπορούσε να κάνει ώστε ούτε η Μαρία να πληγωθεί, αλλά ούτε και εναντίον του αδερφού του να έρθει.

Αντίθετα από τον Δημήτρη την έπαιρνε στα σοβαρά τη Μαρία. Οι γονείς τους με τις απαιτήσεις τους ασκούσαν μία ανυπόφορη πίεση σ' αυτόν και σ' αδέρφια του. Ήταν τόσο απόλυτοι στις απόψεις τους για το μέλλον των παιδιών τους!

Ο Δημήτρης έκλεισε τα μάτια του. Η Μαρία ήρθε μπροστά του με τα σκούρα μπλε μάτια της –μπλε ουρανοί- που ξεκούραζαν, με τα όμορφα, πυκνά μαύρα μαλλιά της, με το καλογραμμένο μικρό, κόκκινο στόμα και το όμορφο δέρμα. Σκέφτηκε την κορμοστασιά της, τη λεπτή φιγούρα της, το απλό κι όμορφο ντύσιμό της το γλυκό της άρωμα, το χαριτωμένο προσωπάκι της το χωρίς βαψίματα και φτιασιδία. Η Μαρία δεν τα χρειαζόταν αυτά. Έφερε στο νου του την πρωτεουσιάνα. Καμμία σχέση ανάμεσα στις δύο. «Μία κουκλίτσα είναι... ετούτη εδώ... μία κουκλίτσα!» αναστέναξε κι άφησε να τον παρασύρει η κόπωση.

Ο Βασίλης τον είδε να βυθίζεται στον ύπνο. Κούνησε το κεφάλι του. Ξανασκέφτηκε σκληρά. Δεν είχε το δικαίωμα να πει στην Μαρία να φύγει μακριά από τον Δημήτρη. Ότι αν σχετίζονταν οι δυο τους στενά, δε θα κατέληγαν πουθενά. Πώς να της έλεγε τέτοια πράγματα; Μπορεί και να μη γινόταν πιστευτός. Άλλωστε η Μαρία ίσως από μόνη της τελικά, χάριν της εξυπνάδας της, να τα κατάφερνε ν' αποκρούσει το Δημήτρη. Αν είχε εκείνη την πέμπτη αίσθηση, όπως λένε για τις γυναίκες. Πέρασε το χέρι του βαριά πάνω στο μέτωπό του. Βασανιζόταν. Δεν ήταν ασυνείδητοι οι δυο τους, ο Δημήτρης κι αυτός, το ζήτημα ήταν ότι δεν είχαν τη δύναμη ν' αντιπαλέψουν με τους γονείς τους. Υπήρχε μία άγραφη συμφωνία ανάμεσά τους: η στέρηση χρόνων για να τους σπουδάσουν. Όφειλαν να κάνουν εκείνο που επιβαλόταν.

Τώρα εξελίσσονταν όλα με μία αβεβαιότητα. Δεν ήταν δυνατόν να πληγωθεί εκείνο το κορίτσι από μία αδυναμία του

Δημήτρη. Και όμως, εκείνος επέμενε και ίσως να μη σκεφτόταν το κόστος. Ποιος ήξερε πού θα κατέληγε αυτή η υπόθεση που καλά-καλά δεν είχε αρχίσει. Οι δύο νέοι αντιπάλευαν ο ένας τον άλλον. Σίγουρα όμως η Μαρία ήταν το πιο ευαίσθητο και ευάλωτο πλάσμα από τους δύο.

«Μου αρέσει λοιπόν. Είναι ένας πειρασμός το ενδιαφέρον του. Όμως οι γονείς του; Δεν ταιριάζουμε σε τίποτα σαν οικογένειες. Έχουν λίγα χρήματα, αλλά είναι άξεστοι, αμόρφωτοι, ακοινωνητοι, απαιτητικοί. Φοβούνται, για τα παιδιά τους «να μην μπλέξουν». Αν η όποια ιστορία που αρχίζει είναι εκ των προτέρων καταδικασμένη, πρέπει να πεθαίνει στην αρχή της. Δεν μπορεί το οικονομικό να προσδιορίζει τη σχέση. Πρέπει να τελειώνω λοιπόν με αυτό το ανόητο παιχνίδι. Δε θα με ήθελαν ποτέ στην οικογένειά τους το ίδιο και οι δικοί μου, το γιο τους. Αυτό επιβάλλεται να κάνω. Ίσως πάλι ο Δημήτρης δεν ενδιαφέρεται πέρα από του να περνάει καλά τον καιρό του!» Αυτή η τελευταία σκέψη της υπογραμμίστηκε από μόνη της. Η Μαρία δε θα άφηνε ποτέ να φτάσουν οι όποιες σχέσεις της σε απροχώρητο σημείο. Η αγωγή της μπλοκάριζε τη φύση της, το ένστικτό της... Επομένως δε θα γινόταν ποτέ το χατίρι του. Ήταν όλα προγεγραμμένα!

Ήταν Σάββατο. Είχε ταλαιπωρήσει τη σκέψη της εκείνη την ημέρα μέχρι πονοκεφάλου. Το βράδυ τελειώνοντας είχε ραντεβού με τη φίλη της Κατερίνα. Ήθελε να μιλήσουν να μοιραστεί τις σκέψεις της μαζί της. Κάτι καλό θα έβγαινε από αυτήν τη συνάντηση. Είχαν λίγες ημέρες να συναντηθούν, και η τελευταία τους συνάντηση ήταν πριν από εκείνη με τον Δημήτρη. Η Μαρία που απέφευγε να τον συναντήσει, είχε αρχίσει ν' ανησυχεί περισσότερο για τον εαυτό της και την

εικόνα που θα παρουσίαζε στους γύρω της, βγαίνοντας μαζί του. Ήταν βέβαια ότι πολλοί δεν τον γνώριζαν τον Δημήτρη, καθώς έλειπε για μεγάλο διάστημα από την πολιτεία τους με κάποια διαλείμματα σε αυτήν, τις διακοπές του, μέχρι που άρχισε να υπηρετεί τη θητεία του. Δεν ήξερε τους ακριβείς λόγους για τις αραιές επισκέψεις του στην πολιτεία τους, ήταν όμως φανερό ότι όλα σχετιζόνταν με τα οικονομικά της οικογενείας του.

Η Κατερίνα συνεπής όπως πάντα την περίμενε έξω από το μαγαζί χαζεύοντας για μερικά λεπτά στην βιτρίνα του. Δίπλα της περίμενε για κάποιον και ένας νέος άντρας ψηλός ξανθός, που δεν ήταν άλλος από τον Δημήτρη. Η Κατερίνα, κύτταξε αδιάφορα προς το μέρος του και ύστερα ένευσε στην Μαρία. Εκείνη της χαμογέλασε και της έδειξε με το χέρι της «πέντε λεπτά». Η Κατερίνα κύτταξε γύρω της άλλη μία φορά και ύστερα γύρισε την πλάτη της στη βιτρίνα και περίμενε να περάσουν τα πέντε λεπτά. Η Μαρία στο μεταξύ είχε βγάλει την πουκαμίσια του εμπορικού κι αρπάζοντας την τσάντα της και την ζακέτα της καληνύχτησε την Ευγενία. Κυττάχτηκε μία στιγμή στον καθρέφτη κι αμέσως μετά βγήκε έξω. Εκεί την περίμενε μία έκπληξη που δεν μπορούσε να καθορίσει τελικά, αν της ήταν ευχάριστη. Πρώτα-πρώτα, η Κατερίνα -εκείνη τη στιγμή γύριζε για να κυττάξει αν ερχόταν η Μαρία- χαμογελώντας την πλησίασε με ένα βήμα και ταυτόχρονα η έκπληξη-εμφάνιση, ο Δημήτρης, που απλώνοντας το χέρι του άρπαξε με δύναμη το μπράτσο της.

-Μαρία μου! είπε έκπληκτη η Κατερίνα και η Μαρία κατακόκκινη από την ντροπή της είπε μασώντας τα λόγια της.

-Γλυκειά μου, να σου συστήσω το Δημήτρη, που δεν ξέρω από πού ξεφύτρωσε τέλος πάντων.

-Χαίρομαι δεσποινίς! είπε ο Δημήτρης που κατάλαβε ότι τα είχε κάνει θάλασσα για την Μαρία.

-Πώς είστε; ρώτησε η Κατερίνα μ' ένα πειραχτικό χαμόγελο.

-Να πω ότι είμαι καλά... θα ήταν άτοπο... Το σωστότερο είναι να σας ζητήσω συγγνώμη και αν μου επιτρέπετε τελικά κυρίες μου, μια που ήρθαν έτσι τα πράγματα, θα σας πρότεινα έναν καφέ, είπε ο Δημήτρης προσπαθώντας να καλύψει το ολοφάνερο: ότι μάλλον δεν βρισκόταν τυχαία εκεί...

-Δεν νομίζω ότι είναι σωστό να συμφωνήσω ή να διαφωνήσω μαζί σου, αγαπητέ μου! Η Κατερίνα κι εγώ είχαμε μέρες να συναντηθούμε, οπότε κρίνε από μόνος σου τι θα πρέπει να κάνεις, είπε η Μαρία.

Η Κατερίνα βιάστηκε να μαλακώσει την οξύτητα ανάμεσα στους δύο, χαμογελώντας φιλικά και προτείνοντας,:

-Γιατί όχι; Θα μου δοθεί έτσι η ευκαιρία να γνωρίσω και εγώ έναν «γνωστό!» της Μαρίας, τον πρώτο, από ό,τι τουλάχιστον μπορώ να θυμηθώ, είπε τονίζοντας τις λέξεις.

Τελικά οι τρεις τους, με τον Δημήτρη στη μέση της τριάδας τους, αποχώρησαν από εκείνο το σημείο και κατέληξαν σ' ένα ζαχαροπλαστείο, κάπου σε μία από τις κεντρικές οδούς της πολιτείας τους. Παρήγγειλαν καφέ και το έριξαν στην συζήτηση για την επικαιρότητα, από την οποία όμως η Μαρία αποτραβιόταν και μάλλον συχνά, αν όχι εσκεμμένα. Όσο περνούσε η ώρα και ενόσω ο Δημήτρης και η Κατερίνα συνέχιζαν να κουβεντιάζουν, η Μαρία όλο και περισσότερο κλεινόταν στον εαυτό της. Ήταν φανερό ότι κάτι την ανησυχούσε. Δεν παρακολουθούσε τη συζήτησή τους ως τη στιγμή που η Κατερίνα ρώτησε το Δημήτρη πονηρά:

-Τόσα χρόνια στην πρωτεύουσα και να μην υπάρχει «σπλάχνο»; αυτό Δημήτρη μου, δύσκολα μπορώ να το πιστέψω...

-Ε... ξέρεις φλερτάκια και ψιλοπράγματα, είπε εκείνος παρακολουθώντας αδιάκοπα με την άκρη του ματιού του τις αντιδράσεις της Μαρίας.

-Εσείς οι άντρες ξέρετε και τα κρύβετε... ποιος σας ξέρει, προπάντων όταν σπουδάζετε στην πρωτεύουσα, επέμενε η Κατερίνα.

-Δε μου λες κοριτσάκι μου, βαλτή είσαι; είπε χαμογελώντας ο Δημήτρης μέσα του όμως «έβραζε». «μουσίτσα που είσαι, αλλά το καταλαβαίνω... η Μαρία είναι φίλη σου», σιγομουρμούρισε και οι δυο νέες τον κότταξαν ερωτηματικά.

-Α, μη δίνετε σημασία! Κάτι σκέφτηκα, είπε αμήχανα αυτή τη φορά, ερευνώντας τα πρόσωπα των κοριτσιών για ίχνη δυσαρέσκειας.

Τα κορίτσια είχαν χάσει κάπως το ενδιαφέρον τους. Η Μαρία φαινόταν πολύ κουρασμένη. Αποφάσισαν να «το διαλύσουν». Θα μπορούσε να πει κανείς, ότι η βραδυά είχε τελειώσει άδοξα. Η Μαρία είχε δικαιολογηθεί για την συμπεριφορά της, λέγοντας ότι είχε πονοκέφαλο. Ο Δημήτρης προθυμοποιήθηκε να τη συνοδέψει στο σπίτι της. Η νέα αρνήθηκε έντονα λέγοντας ότι προτιμούσε να πάρει ένα ταξί. Έτσι αφήνοντας την Κατερίνα με το Δημήτρη, έκανε αυτό ακριβώς που είχε πει και με τον τρόπο της κατάφερε τελικά ν' απαλλαγεί από «την επικίνδυνη», συντροφιά του Δημήτρη. Ανακουφισμένη έφτασε σπίτι της σ' ελάχιστες στιγμές και κατέληξε στο κρεβάτι της πολύ ενωρίτερα από ότι είχε υπολογίσει, όταν έκλεινε ραντεβού με την Κατερίνα.

Ο Δημήτρης κυνηγούσε τη Μαρία άγρια. Ήταν ολοφάνερη η επιμονή του. Ήθελε να πετύχει στις επιδιώξεις του. Αυτό όμως δεν άρεσε στη νέα. Ο άντρας δεν της άφηνε περιθώρια ν' ανασάνει, να νιώσει ότι μπορεί ν' αποφασίσει

και εκείνη για ένα ραντεβού της. Έτσι που την πίεζε αφόρητα την ωθούσε ν' αντιδράει με το μοναδικά ανώδυνο τρόπο που γνώριζε: εκείνον της φυγής. Δεν άντεχε σε τέτοιου είδους πιέσεις. Και γιατί θα έπρεπε να ενδίνει στις επιθυμίες του άντρα; Δεν ήθελε να κερδίσει τίποτα απ' αυτόν. Ίσως να έψαχνε για λίγη τρυφερότητα, σα ρομαντική φύση που ήταν, αλλά δεν της άρεσε να υποκύπτει στα εγωϊστικά θέλω του άντρα. Είχε πολόν καιρό μπροστά της. Το σκεφτόταν ξανά τώρα, στο κρεβάτι της και αγανακτούσε. Ήταν βέβαιο ότι είχαν αλλάξει οι καιροί. Η γυναίκα της εποχής της επεδίωκε όλο και περισσότερο μέσα στην κοινωνία της τη χειραφέτησή της και την εξάλειψη της διάκρισης των φύλων. Είχαν ήδη αρχίσει να διαφαίνονται οι καρποί αυτής της προσπάθειας. Μία νέα γυναίκα μπορούσε πλέον να ξεφύγει από τα παραδοσιακά δεδομένα και να κάνει κάτι διαφορετικό για τον εαυτό της. Ήταν βέβαιο ότι η Μαρία ανήκε σε αυτή την ομάδα των γυναικών τουλάχιστον στην ηλικία της των δεκαεννέα χρόνων. Αυτή απ' όλες τις συνομήλικές της, δεν ήταν δυνατόν να «πισωπερπατήσει στη στασιμότητα της εποχής της μητέρας της». Είχαν περάσει εκείνα και δεν μπορούσαν να ξαναγυρίσουν. Από τις συνομήλικές της, όσες είχαν εκπαίδευση, επεδίωκαν να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στην εκλογή του τρόπου της ζωής που θ' ακολουθούσαν, καθώς και στην εκλογή του συντρόφου τους. Η Μαρία μιλάγε με φίλες του δικού της μορφωτικού επιπέδου και γνώριζε ότι όλες συμφωνούσαν με τις απόψεις αυτές. Δεν ήταν καθόλου υποφερτό να υποκύπτουν σε συμπεριφορές παρελθόντων εποχών. Η απασχόληση ήταν θέμα αξιοπρέπειας και εφόσον υπήρχε οικονομική απεξάρτηση τότε και ο τρόπος ζωής ήταν θέμα επιλογής.

Την Κυριακή -κοντά μεσημέρι- και εντελώς απροειδοποίητα, η Κατερίνα επισκέφτηκε την Μαρία. Η κυρία Φρόσω την υποδέχτηκε με ευχαρίστηση όπως συνήθως και οι δυο νέες κλείστηκαν στο δωμάτιο της Μαρίας για λίγο. Ύστερα από αρκετή ώρα εμφανίστηκαν και η Μαρία ανήγγειλε στην μητέρα της ότι θα πήγαιναν για έναν περίπατο στη λίμνη, καθώς το καλούσε η καλοκαιριάτικη μέρα. Θα γυρνούσαν ενωρίς πριν τις δύο για το μεσημβρινό τραπέζι. Η Φρόσω πρότεινε στην Κατερίνα να γυρίσει πίσω με τη Μαρία και να φάνε όλοι μαζί. Η Κατερίνα όμως, αφού την ευχαρίστησε πολύ για την πρόσκληση αρνήθηκε εξίσου ευγενικά. Άλλα την είχαν φέρει στο σπίτι τους.

-Μαρία μου... μου τα είπε όλα...

-Τι σου είπε και ποιος; Ρώτησε η Μαρία απότομα.

-Ο Δημήτρης βέβαια! Σ' αγαπάει το παιδί, είναι τρελό για σένα.

-Κατερίνα μου! Σιγά, σιγά, δεν ξέρεις εσύ. Δεν γνωρίζεις την οικογένεια Βασιλείου. Και να μ' αγαπάει όπως λες και να τον αγαπάω... -ευτυχώς δε συμβαίνει κάτι τέτοιο και δεν πρέπει να συμβεί τέλος πάντων- δεν πρόκειται να βγει τίποτα από αυτή την ιστορία. Είναι καταδικασμένη από την αρχή της. Οι γονείς του αποβλέπουν σε προίκες και οικονομικά συμφέροντα, γι αυτόν και τον άλλο τους γιο, το Βασίλη. Εγώ τι έχω να δώσω; Προπαγάνδα για τον εαυτόλη του έκανε, για να σε κερδίσει με το μέρος του, για να κάνεις αυτό που ακριβώς κάνεις αυτή τη στιγμή, είπε πειστωμένη η Μαρία.

Η Κατερίνα μπήκε στο νόημα αμέσως. Η Μαρία της εξήγησε ότι το περασμένο βράδυ ήθελε να μιλήσουν μεταξύ τους για όλα αυτά και ότι ο Δημήτρης βγήκε στο δρόμο τους και τα χάλασε.

-Μα ακόμα καλύτερα Μαρία μου, γιατί έτσι μπόρεσα και τον άκουσα με τα ίδια μου τα αυτιά. Μήπως λοιπόν κάνεις λάθος; Μήπως όλα όσα σκέφτεσαι είναι μία παρεξήγηση;

Η Μαρία δεν είπε τίποτα. Σιώπησε και όταν ξαναμίλησε έπιασε άλλο εντελώς θέμα. Η Κατερίνα κατάλαβε ότι εκείνη η συζήτηση είχε κλείσει. Κάθισαν τελικά σ' ένα από τα μαγαζιά της παραλιακής. Ήταν μία θαυμάσια ημέρα.

-Σκέφτομαι να μάσω κάποια χρήματα και να πάω στην πρωτεύουσα Κατερίνα. Πρέπει κάτι να κάνω, γιατί αλλιώς θα μου στρίψει. Δεν μπορώ να φανταστώ τον εαυτό μου έρμαιο της τοιγκούνας της τύχης μου. Δεν μπορώ να δουλεύω σε μαγαζιά τη στιγμή που έχω την ικανότητα να σπουδάσω -όχι δασκάλα όπως μου έφαγε το κεφάλι ο πατέρας μου, αλλά κάτι μεγαλύτερο. Πρέπει λοιπόν να ετοιμάσω το έδαφος προς αυτή την κατεύθυνση, και όχι να υποκύψω στις πιέσεις του πατέρα μου, επειδή ο αδερφός του του έγραψε ότι όλα τα κοριτσόπουλα από την επαρχία που καταφθάνουν στην πρωτεύουσα για να σπουδάσουν, γίνονται που...ες. Βέβαια... άλλο φοβόταν ο μπάρμπας μου: μήπως του φορτωθώ, και της γυναίκας του. Καταλαβαίνεις. Όρεξη είχα, να πάω στον μπάρμπα μου και ν' αντιμετωπίζω την «ξυνή» γυναίκα του!

Η Κατερίνα την κύτταξε προσεκτικά. Την καταλάβαινε, και πολύ καλά μάλιστα. Με τη Μαρία ήταν φίλες για χρόνια και ήξερε τις ικανότητές της. Η δική της μητέρα ήταν εκείνη που είχε προτρέψει τη Μαρία να επιμείνει στο θέμα των σπουδών της. Κατά τη γνώμη της, ήταν άδικη η απόφαση του πατέρα της να μην την αφήσει, ενώ είχε την ικανότητα να δώσει εξετάσεις στο Πανεπιστήμιο με καλές προοπτικές επιτυχίας. Πόσο θ' άλλαζε η ζωή της, αλήθεια!

-Όχι δε θα με θάψει ο πατέρας μου με τις ιδέες του, Κατερίνα μου!

Η Μαρία διψούσε για μία άλλη ζωή κι αυτό ήταν ολοφάνερο. Και ο Δημήτρης; Θα είχε ποτέ θέση στη ζωή της;

-Ρωτάς; Εγώ πιστεύω ότι είναι ολοφάνερο. Όχι, αυτό δεν το βλέπω, είπε με βεβαιότητα.

Γύρισαν από τον περίπατό τους. Αφού κάθησε για λίγο μαζί της, η Κατερίνα έφυγε τελικά. Η Φρόσω φαινόταν ότι είχε να πει κάτι στην κόρη της τη Μαρία, αλλά δυσκολευόταν.

-Ήρθε η γειτόνισσα και σε ζητούσε... για να πάτε βόλτα στη λίμνη, έτσι είπε. Της είπα ότι ήσουν με τη φίλη σου την Κατερίνα, είπε η Φρόσω, κατσουφιασμένη.

-Εντάξει μαμά, μην ανησυχείς. Γιατί ανησυχείς; Την κτύπησε ερωτηματικά.

-Είπε... αν θέλεις να βγείτε το βράδυ, για να πάτε σινεμά, είπε κατσουφιασμένη η Φρόσω.

-Καλά μαμά, θα το σκεφτώ. Είπε πάλι η Μαρία και την βοήθησε να στρώσουν το τραπέζι.

Ο πατέρας της έλειπε. Δε θ' αργούσε βέβαια. Κάπου θα είχε σκαλώσει με κανέναν φίλο του. Τι να έκανε κι εκείνος; «Όλο δουλειά-δουλειά και τίποτα άλλο!» είχε πει η μητέρα της.

Όταν τελικά ήρθε ο Γιώργος Πανεράκης και απόφαγαν, η Μαρία βγήκε στην πίσω βεράντα όπως συνηθιζόταν στο σπιτικό τους, για να τινάξει το τραπεζομάντηλο. Ο Δημήτρης ήταν στην αυλή εκείνη τη στιγμή και της έγνεψε. Η Μαρία ανταποκρίθηκε στο γνέψιμό του με μία ελαφριά κίνηση του κεφαλιού της.

Το απόγευμα κατά τις πεντέμιση η Βάσω άρχισε να τη φωνάζει. Η Μαρία βγήκε από την πίσω πόρτα και την καλησπέρισε.

-Μαρία, σου είπε η μητέρα σου για το απόγευμα;

-Ναι.

-Και λοιπόν;

-Δεν ξέρω, τι να σου πω.

-Ελα τώρα κι εσύ! Από τότε που ήρθαν τ' αδέρφια μου, σε χάσαμε, είπε και η φωνή της ακουγόταν μάλλον ειρωνική στις τελευταίες λέξεις.

-Τι ώρα ειπες θα πάτε; ρώτησε η Μαρία ήσυχα.

-Κατά τις επτά, είπε η Βάσω.

-Καλά λοιπόν. Φώναξέ με όταν θα είστε έτοιμοι, είπε η Μαρία και γύρισε στο δωμάτιό της.

Κατά τις έξη ήταν έτοιμη και παίρνοντας ένα βιβλίο κάθισε να διαβάσει ώσπου να τη φωνάξει η γειτόνισά της.

Στις εξη και μισή περίπου, ακούστηκε η Βάσω. Η Μαρία σηκώθηκε και άνοιξε την πόρτα. Η Βάσω ήταν εκεί.

-Μαρία είσαι έτοιμη;

-Ναι...

-Ωραία! Αν ξεκινήσεις τώρα, θα σε δούμε στη στάση του λεωφορείου. Εντάξει;

-Ναι, είπε η Μαρία και χαιρετώντας τους γονείς της που έπιναν καφέ ξεκίνησε.

Δεν άργησε να φτάσει στη στάση. Την περίμεναν η Βάσω και οι αδερφοί της. Χαιρετήθηκαν κι άρχισαν δήθεν να συζητούν για το πιο έργο θα έβλεπαν. Στην πραγματικότητα όμως είχαν συγκεντρωθεί στην Μαρία. Την κύτταζαν με τα μάτια ορθάνοιχτα από το θαυμασμό. «Τι κορίτσι είν' ετούτο; Μία κουκλίτσα κι όχι... με κούφιο κεφάλι, σίγουρα!» σκέφτηκε για πολλοστή φορά ο Βασιλης. Η Βάσω εντελώς αδιάκριτα την εξέτασε από την κορφή ως τα νύχια.

-Ωραία τα παπούτσια σου Μαρία! Από πού τα πήρες; Ρώτησε εκπλήσσοντας όλους τους άλλους με την ανόητη ερώτησή της.

Η Μαρία είπε ένα όνομα ανόρεχτα.

-Λες να έχουν νούμερο σαράντα; ρώτησε ξανά την Μαρία, λες και το έκανε επίτηδες.

-Πού να ξέρω; απάντησε εκείνη, εκνευρισμένη.

Ο Βασίλης για να σώσει την κατάσταση και το ρεζιλεμά τους από τις ανοησίες της Βάσως, απευθύνθηκε στην Μαρία:

-Μαρία είσαι η καλεσμένη μας και επομένως έχει σημασία η γνώμη σου, για το έργο που θα δούμε.

-Ευχαριστώ Βασίλη, αλλά για να είμαι ειλικρινής δεν πειράζει και πολύ. Αν όλοι εσείς συμφωνείτε, θα σας ακολουθήσω.

Το λεωφορείο που είχε φανεί στη γωνία είχε αρχίσει κιάλας να πλησιάζει. Σε λίγο είχαν επιβιβαστεί και οι τέσσερις τους. Ο Βασίλης τράβηξε τη «μουτρωμένη» Βάσω μαζί του και αναγκαστικά η Μαρία κάθισε με τον Δημήτρη, που την παρέσυρε και κάθισαν δύο τρία καθίσματα πίσω από τη Βάσω και το Βασίλη. Καθώς το λεωφορείο δεν είχε κόσμο εκείνη τη στιγμή, ο Δημήτρης άρπαξε την ευκαιρία να πάρει το χέρι της Μαρίας στην παλάμη του και να το σφιξει. Εκείνη επεχείρησε αμέσως να το τραβήξει, αλλά ο Δημήτρης τη σταμάτησε με τα λόγια του που αν και ήσυχια μέσα σ' αυτή της την αναστάτωση στο έπακρο:

-Είσαι μία κούκλα, το ξέρεις; Και με τρελαίνεις. Μα τον Θεό, με τρελαίνεις. Μου λείπει η παρέα σου, αλλά εσύ μου κρύβεσαι και το ξέρω. Γιατί μου το κάνεις αυτό Μαράκι μου;

Η Μαρία γύρισε και τον κύτταξε για πρώτη φορά με μία ασυνήθιστη τόλμη. Τα μάτια του ήταν παρακλητικά και ένιωσε μέσα της κάτι να λιώνει. «Δεν ήταν κακός, απλά έτυχε να είναι ένας Βασιλείου! Ορίστε που κατήντησα. Να λυπάμαι τον Δημήτρη, ενώ, μα την αλήθεια, εγώ είμαι για λύπηση!» σκέφτηκε μέσα της και χαμογέλασε με οίκτο για το άτομό της. «Πανάθεμα στο μητρικό μου ένστικτο!» ξανασκέφτηκε μέσα της κι ένιωσε να ζεσταίνεται η καρδιά της για τον άγνωστο αυτόν άντρα.

-Πιστεύεις ότι μπορούμε να βγαινουμε κρυφά από τους γονείς σου και τη Βάσω; Τι θα σκεφτούν για μένα; Για μας; ρώτησε σιγανά με παράπονο για τα λόγια του που τα είχε θεωρήσει ως απερισκεψία του.

-Δεν είμαστε μωρά! Αν δεν τους αρέσει... είπε εκείνος.

-Δε σε πιστεύω, δεν πιστεύω ότι αυτά που λες, τα πιστεύεις... Ξέρω τις απόψεις των γονιών σου και δε με γελάς.

-Μη μου μιλάς για κανέναν άλλον, παρά μόνο για μάς, είπε νευρικά ο Δημήτρης κι άφησε το χέρι της. Η Μαρία λυπόταν τον άντρα, τον εαυτό της, λυπόταν για το τείχος που ορθώνανε ανάμεσά τους οι κοινωνικές αντιλήψεις-πίστεις και τα οικονομικά συμφέροντα. Δε μίλησε άλλο, αλλά γύρισε το κεφάλι της στο παράθυρο του λεωφορείου. Όλα έτρεχαν με ρυθμό «ζαλιστικό!» Ή μήπως ζαλιζόταν απ' όλα εκείνα τα όμορφα, τα δύστυχα, τα απελπιστικά κεντρίσματα των αντιπαραθέσεών της με τον άντρα;

Κάποια στιγμή έφτασαν στην πλατεία κι εκεί κατέβηκαν. Είχαν χωριστεί και πάλι σε δύο παρέες, όπως στο λεωφορείο.

-Τι τρέχει αδερφέ μου; ρώτησε η Βάσω το Βασίλη, καχύποπτη.

-Τι εννοείς; ρώτησε εκείνος, δήθεν ανήξερα.

-Δε μου λες, γι αυτό είχατε φαγωθεί να βγούμε όλοι μαζί, για να γίνουν αυτοί οι δύο ζευγαράκι και να μην φαίνονται;

-Τι θέλεις παιδί μου επιτέλους; ρώτησε θυμωμένος ο Βασίλης.

-Άκουσέ τον τι ρωτάει! Όλα είναι φως φανάρι! είπε εκείνη πεισιμωμένη και προχώρησε σοβαρή.

-Άκου να σου πω Βάσω. Μην πονηρέυεσαι. Η Μαρία είναι ένα καλό κοριτσάκι και ο Δημήτρης ένα νέο παιδί. Τι να

σου κάνει στα εικοσιπέντε του; Δείξε λίγη κατανόηση και μην παρεξηγείς τη συμπεριφορά τους. Μόνη σου το είπες τόσες φορές ότι το κορίτσι αποφεύγει την παρέα μας.

-Τά 'μαθα εγώ, έννοια σου! Μου τά 'πε η Άρτεμη...

-Τώρα μάλιστα... άλλη κουτσομπόλα κι εκείνη!

-Ναι, πες εσύ ό,τι θες. Την είδε να πηγαίνει με τον Δημήτρη σ' ένα ζαχαροπλαστείο.

-Α! Αυτό είναι ψέμα. Ήταν μαζί η φίλη της, η Κατερίνα, μου το είπε ο Δημήτρης.

Η Βάσω δεν ξαναμίλησε. Ήταν γνωστό ότι πάντα ζήλευε, απλά κι αυτή τη φορά δε μπόρεσε να κρυφτεί η ζήλεια της. Ο Βασίλης ήθελε να γνωρίσει λίγο καλύτερα τη Βάσω. Δεν είχαν πολόν καιρό για επικοινωνία, τα τελευταία οχτώ χρόνια. Αυτή ήταν μικρότερή του, αυτός σπούδαζε. Όταν αντάμωναν, αυτός απομονωνόταν για λίγη μελέτη, κ.τ.λ.

-Δεν χαίρεσαι για τη φίλη σου τη Μαρία και για τον αδερφό σου;

-Σιγά μωρέ την παρθένα!

-Τι θες να πεις;

-Αυτή μόνη της μου είπε ότι αλληλογραφούσε με κάποιον...

-Αυτό δεν την κάνει ούτε λιγότερο παρθένα, ούτε πρόστυχη. Για τ' όνομα του Θεού αδερφή μου! Κάτι τέτοια λες και φαίνεσαι τελείως καθυστερημένη! Και οφείλω να σου πω και κάτι άλλο: είναι ολοφάνερο ότι ζηλεύεις.

-Σιγά να μην ζηλεύω! Ποια μωρέ; αυτήν την ξεβράκωτη;

-Μπράβο Βάσω! Και πού να το ήξερε η Μαρία αυτό που μόλις είπες.

-Εσύ θα πας να της τα φτάσεις; Πολύ που με νοιάζει! Λες και δε βλέπεις πώς κόλλησε του Δημήτρη.

-Α, τώρα μάλιστα! Δεν ντρέπεσαι να μιλάς έτσι, τη στιγμή που ξέρεις ότι εμείς την κυνηγούμε για να τη δούμε, για να της μιλήσουμε και όχι αυτή εμάς;

-Σιγά ντε! Είναι αυτή μια σιγανοπαππαδιά!

-Δεν ξέρω γιατί χάνω τον καιρό μου μαζί σου. Άντε γεια σου, φεύγω! Δεν μπορώ ν' ακούω άλλο τα φτηνά κουτσομπολιά σου!

Ο Βασίλης απομακρύνθηκε κουνώντας το κεφάλι του με θυμό. Η Μαρία και ο Δημήτρης επιτάχυναν το βήμα τους. Η Μαρία κατευθύνθηκε προς τη Βάσω και ο Δημήτρης προς το Βασίλη. Κάτι θα πρέπει να είχε συμβεί ανάμεσά τους γιατί από τα πρόσωπά τους και από τις κινήσεις του σώματός τους διαπιστωνόταν ότι για κάποιο λόγο είχαν οξυνθεί τα πνεύματά τους. Αυτό τουλάχιστον εξακριβώθηκε όταν η Μαρία και ο Δημήτρης τους πλησίασαν. Η Βάσω δεν ήθελε να μιλήσει με τη Μαρία και εκείνη περπατούσε δίπλα της σιωπηλή. Η νέα αισθανόταν ένοχη. Είχαν άραγε μαλώσει για χατίρι της αυτή και ο Βασίλης; Τώρα ένιωθε ότι ο καθένας μπορούσε να μαντέψει ότι ο Δημήτρης «την ήθελε». Τι άραγε σήμαινε αυτό; Δεν την ήθελε βέβαια για συντρόφισσά του σε κάποιο χορό ή κάποιο παρτυ, σε έναν περίπατο ή για παρέα στον κινηματογράφο. Όχι... την ήθελε να γίνει το κορίτσι του, να γίνει η φίλη του... ή καλύτερα ακόμη η ντόμπρα έκφραση: «η φιλενάδα του». Όχι δεν της άρεσε της Μαρίας αυτός ο τίτλος. Όμως ήταν γεγονός ότι τα πράγματα εξελίσσονταν αργά, προς μία δύσκολη κατάσταση και χωρίς ενθάρρυνση από κανέναν. Ούτε ήταν δυνατόν να ξεκαθαριστούν τα όποια ερωτηματικά είχαν γεννηθεί μέχρι εκείνη τη στιγμή. Εξάλλου έλειπαν οι ουσιαστικές λέξεις: «σ' αγαπώ!» Αυτό και μόνο μπερδευε τα πάντα. Η Μαρία ήξερε βέβαια πως αυτά δεν γίνονταν στο «άψε-σβήσε». Όμως δεν έπρεπε να γνωρίζει κάποια πράγματα; Δεν ήταν δυνατόν να αεροβατεί μαζί του.

Τι θα του ήταν... «η γκόμενα»; Η Μαρία δαγκώθηκε τροποιασμένη στην τελευταία της σκέψη.

Έφτασαν επιτέλους κάτω από τον κινηματογράφο. Ανέβηκαν μπροστά οι άντρες πίσω τα δύο κορίτσια σιωπηλά μαζί με άλλους. Ο Δημήτρης έκοψε τα εισιτήρια και ήρθε πίσω στους άλλους.

-Αρχίζει σε είκοσι λεπτά, είπε.

-Να καθήσουμε εδώ έξω για λίγο και να μπούμε μέσα σε δέκα λεπτά, ώστε να βρούμε καλές θέσεις, πρότεινε ο Βασίλης.

-Ναι βέβαια για να καθήσουμε όλοι μαζί είπε η Βάσω.

-Σαν τους χωριάτες! Μη τυχόν και χαθούμε! Α ρε Βάσω! είπε ο Δημήτρης...

-Καλά κάθησε όπου σ' αρέσει, είπε η Βάσω και χαμήλωσε το βλέμμα της αναποκοκκινισμένη. Κατάλαβε ότι είχε προδοθεί η επιθυμία της.

-Να καθήσουμε οι δυο μας και τα παιδιά μπορούν να καθίσουν μαζί, πρότεινε η Μαρία στη Βάσω.

Ο Δημήτρης έβραζε από το θυμό του, ενώ ο Βασίλης πήγε κοντά στη Μαρία και έπιασε τη συζήτηση μαζί της. Πραγματικά του άρεσε να μιλάει με τη Μαρία. Κολακευόταν «μα την αλήθεια» να μιλάει με μία τόσο χαριτωμένη νέα. Εκείνη έδειχνε μία ιδιαίτερη εκτίμηση στο πρόσωπό του. Φαινόταν σωστός και ήταν πάντα ευγενικός απέναντί της. Ήταν συμπαθητικός και απέφευγε τώρα πια να κάνει ασυνήθιστες ή αδιάκριτες ερωτήσεις, όπως θα έκανε ίσως κάποιος άλλος με τη δική του θέση και αξία. Αυτό της άρεσε της Μαρίας, την κολάκευε. Ο Βασίλης ήταν παχουλούλης αλλά πιο γλυκός από το Δημήτρη. Ήταν ένας άνθρωπος χαμηλών τόνων, πιθανόν και εξαιτίας της επίδρασης της επιστήμης του στην προσωπικότητά του, ίσως όμως να ήταν έτσι κι από γεννησιμιού του. Η Μαρία τον άκουγε με

ενδιαφέρον και κάποια στιγμή χαμογέλασε με κάτι που της είπε. Η Βάσω έβραζε από τη ζήλεια της και ο Δημήτρης ένιωθε ότι ο Βασίλης προσπαθούσε να την κατακτήσει.

-Βασίλη, να σου πω, είπε ξαφνικά και αφήνοντας τη Βάσω μόνη προχώρησε και διέκοψε τη συζήτησή του με τη Μαρία.

Ο Βασίλης σταμάτησε και γυρνώντας είπε πειραχτικά:

-Ναι ξέρω, ξέρω, αγαπητέ...

Άφησε λοιπόν το Δημήτρη να πάρει τη θέση του δίπλα στη Μαρία, κι εκείνος περίμενε τη Βάσω που οικειοθελώς αργούσε. Όταν επιτέλους έφτασε δίπλα του του δήλωσε έξω φρενών ότι αυτή ήταν η τελευταία φορά που έβγαινε μαζί τους, γιατί απλά περίσσευε.

-Αν θες να ξέρεις αγαπητή μου αδερφή... περισσεύουμε και ο δύο, είπε ο Βασίλης ειρωνικά και η Βάσω αποφάσισε να μη συνεχίσει.

Ήξερε απολύτως τι θ' ακολουθούσε. Ο Δημήτρης θα καθόταν με τη Μαρία και αυτή με το Βασίλη. «Τι δουλειά έχω εγώ μαζί τους; έπρεπε να είμαι με τον Κώστα... και όχι με τα αδέρφια μου, που ο ένας γκομενίζει κι ο άλλος του κρατάει φανάρι!» σκέφτηκε «σκαομένη» στην κυριολεξία.

Ο Δημήτρης κάθησε με τη Μαρία πίσω από το Βασίλη και την ανταριασμένη Βάσω. Η Μαρία ένιωθε την καταγιδα να πλησιάζει. «Αν όχι αργότερα, σήμερα, οπωσδήποτε μία από τις επόμενες ημέρες θα δούμε τις συνέπειές της. Αυτό είναι στα «χαρτιά!» σκέφτηκε ξανά και ξανά η Μαρία, επιτρέποντας στο σκεπτικό της να διασπάει την προσοχή της προς τα λόγια του καβαλιέρου της. Κι εκείνος το πρόσεξε κάποια στιγμή και παραπονέθηκε: «Τι με θωρρείς ακίνητη... πού τρέχει ολογισμός σου!» Η Μαρία που βρήκε αστείο τον τρόπο με τον οποίο ο Δημήτρης απήγγελε τους στίχους και γέλασε, καθιστώντας

ακόμη μία φορά, ευκολότερο το πλησίασμα του Δημήτρη κοντά της.

Η Μαρία -όπως και οι άντρες της παρέας- είχε αντιληφθεί την ασυνήθιστα «ασυμμάζευτη» συμπεριφορά της Βάσως και την κακή της διάθεση και ήταν βέβαια, για τους λόγους αυτής της συμπεριφοράς. Δεν ηθελε όμως να φανεί ότι τα έπαιρνε όλα στα σοβαρά, γιατί έτσι ακριβώς όφειλε να πράττει στην παρουσία των άλλων, έστω και αν αυτοί οι άλλοι ήταν τ' αδέρφια της. Στο μπάτο-μπάτο της γραφής, αυτή δεν είχε κάνει ούτε μία απρέπεια απέναντί τους. Ένωθε τη συνείδησή της απόλυτα ήσυχη και κυρίως είχε πετύχει να φρενάρει κάπως τη γεμάτη ανυπομονησία συμπεριφορά του Δημήτρη, απέναντί της. Ήταν εντυπωσιακή η ισορροπία που είχε πετύχει η Μαρία στην παρέα τους, έστω και υπό την παρουσία της ασυνήθιστης συμπεριφοράς της Βάσως, προς το άτομό της.

Άρχισε το έργο. Τα φώτα έσβησαν και ο Δημήτρης έγειρε ελαφρά προς το μέρος της Μαρίας. Πέρασε αργά το μπράτσο του γύρω στους ώμους της και την τράβηξε κοντά του. Η Μαρία μαζεύτηκε στεναχωρημένη, παρόλο που το περίμενε. Ήταν βέβαια κι η καλή τύχη του Δημήτρη που τα καθίσματα πίσω τους, ήταν άδεια. Με το χέρι του γύρισε το πρόσωπό της προς το δικό του και σκύβοντας τη φίλησε μ' έναν τρόπο που της έκοψε την αναπνοή. Η Μαρία δεν μπορούσε να ξεχωρίσει τα αισθήματά της εκείνη τη στιγμή. Η γυναικεία της φιλαρέσκεια ικανοποιείτο, όμως τα δικά της συναισθήματα - και κατά παράδοξο τρόπο-, δε σχετιζονταν παρά ελάχιστα μ' εκείνα που αισθανόταν ο Δημήτρης. Ο νέος είχε φουντώσει ολόκληρος και τραβώντας την προς τα κάτω, λίγο έλειψε να την τραβήξει από το κάθισμά της. Τρόμαξε... Αν τους παρακολουθούσαν κάποιοι που τους είχαν δει, αν την αναγνώριζαν, αν ήταν γνωστοί του πατέρα της ή άλλων

συγγενών της; Ο Δημήτρης κατάλαβε πως η Μαρία δεν αντιδρούσε θετικά και σταμάτησε.

-Συμβαίνει κάτι; τη ρώτησε μαλακά.

-Ναι, συμβαίνει ότι είμαστε σε δημόσιο χώρο και ότι μπορεί κάποιος τέλος πάντων να μας κοττάζουν, είπε εκείνη φοβησμένη.

-Ελα ηρέμησε, θα προσπαθήσω να συγκρατηθώ, στο υπόσχομαι. Μου φτάνει να κρατάω το χέρι σου, είπε εκείνος.

Αναστενάξε.

-Αχ! Τι κουκλίτσα πού είσαι! είπε και φίλησε τα μαλλιά της αναστενάζοντας και πάλι.

Ο Δημήτρης είχε αναστατωθεί. Δεν ήταν βέβαια ο κατάλληλος χώρος για ερωτικές περιπτώξεις. «Ένα δωμάτιο κάπου, αυτό είναι, αλλά πού;» Σκέφτηκε το σπίτι του, «μπα όχι! Η Μαρία δε θα το δεχόταν ποτέ. Και σωστά βέβαια! Κάποιου φίλου ίσως. Θα τον ρωτούσε η Μαρία, γιατί και για ποιο λόγο. Αλλά κι αυτό θα ήταν πολύ δύσκολο.» Πέρασαν τρία τέταρτα αφότου είχε αρχίσει το έργο. Άλλες σκηνές τις παρακολούθησαν και άλλες απλά τις άφηναν να παρέρχονται. Δεν ήταν εύκολο να συγκεντρωθούν, έτσι καθισμένοι ο ένας δίπλα στον άλλον: «το δαυλί και το μπαρούτι»...

-Πάμε στο σπίτι ενός φίλου μου, μετά από το έργο; Ρώτησε ξαφνικά ο Δημήτρης κάνοντας τη Μαρία να τιναχτεί από τη θέση της.

-Γιατί; Για ποιο λόγο.

-Έχει παρτάκι, ένα παρτάκι γενεθλίων, είπε εκείνος αναπνέοντας δίπλα στο αριστερό αυτί της, και προκαλώντάς της μία ασυνήθιστη θέρμη.

-Α, δεν μπορώ, δεν το γνωρίζουν οι γονείς μου. Ξέρεις... θ' αναρωτηθούν, θ' ανησυχήσουν... Δεν αργώ ποτέ, ξέρεις. Άλλωστε και να τό 'θελα δε θα μου έκαναν ποτέ το χατίρι. Στενοχωριούνται για μένα, κι έτσι... δε μ' αφήνουν.

-Δε θ' αργήσουμε, αλήθεια σου λέω.

-Και τ' αδέρφια σου; Χωρίς τ' αδέρφια σου θα πάμε;
Ρώτησε η Μαρία περίεργη.

-Ναι, γιατί όχι; απάντησε εκείνος αδιάφορα.

-Και η αδερφή σου; Θα πάει κατευθείαν να τα πει στους γονείς σου και δεν αποκλείεται ν' ακουστούν πράγματα, που θα φτάσουν στα αυτιά των γονέων μου. Α, όχι, δεν μπορώ. Φοβάμαι, τρέμω για τα λόγια του κόσμου! είπε πάλι η Μαρία.

Άρχισαν ν' ανάβουν τα χαμηλά φώτα. Ήταν διάλειμμα. Ο Βασίλης γύρισε πίσω, τους κύτταξε και χαμογέλασε. «Δε βαρύνεσαι, παιδιά είναι!» σκέφτηκε και γύρισε μπροστά του. Η Βάσω δεν καταδέχτηκε να κυττάξει. Ο Δημήτρης σηκώθηκε όμως και όπως είπε στην Μαρία θα πήγαινε στο μπαρ για ν' αγοράσει μερικούς ξηρούς καρπούς. Σταμάτησε λοιπόν μπροστά από τη Βάσω και τον Βασίλη και τους ρώτησε αν ήθελαν κάτι από το μπαρ. Η Βάσω έκανε πως δεν άκουσε και ο Βασίλης είπε πως ήθελε μία λεμονάδα. Ο Δημήτρης αφανίστηκε στο μπαρ, για να εμφανιστεί πάλι σε μερικά λεπτά. Βιάστηκε πρώτα πίσω στον Βασίλη για να του δώσει τη δροσερή λεμονάδα του και αμέσως μετά πίσω στην Μαρία. Η Βάσω έβραζε από το κακό της. Την έτρωγε το γεγονός ότι ο αδερφός της κέρναγε τη Μαρία, αφού πρώτα είχε πληρώσει το εισητήριό της για τον κινηματογράφο. Δεν μπορούσε να καταπεί το γεγονός ότι τα πράγματα πήραν μία τέτοια εξέλιξη ανάμεσα στην Μαρία και στο Δημήτρη. Δεν περίμενε να συνδεθούν μ' αυτόν τον τρόπο και μάλιστα από την πρώτη κιάλας στιγμή. Τι ήταν άραγε ήταν αυτό που κατάφερε τον αετονύχη Δημήτρη να ενδώσει στην Μαρία; Τι του είχε πει, τι του είχε κάνει, αλλά κυρίως πότε, πού και πως και μάλιστα πίσω από την πλάτη τους, τη δική της και των γονέων της; «Σιγανοπαππαδιά! Αυτό είναι. Εγώ φταίω που την φώναζα.

Ήθελα να κάνουμε παρέα όλοι μας, δεν είπαμε να τα φτιάξει κιόλας με το Δημήτρη!» σκέφτηκε μνησικάκα.

Η Μαρία είχε μαζευτεί στο κάθισμά της. Ήθελε να φύγει από εκεί και να εξαφανιστεί, αλλά δεν τόλμησε να κουνηθεί, από φόβο μήπως αντιδράσουν ο Βασίλης και η Βάσω. Ανησυχούσε περισσότερο για τη Βάσω και τους γονείς της. Ήξερε ότι μετά από εκείνο το απόγευμα, οι έστω και χωρίς υπόβαθρο σχέσεις τους θ' άλλαζαν προς το χειρότερο. Η Βάσω θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι είχε αποδείξεις της ενοχής της: είχε επιτρέψει στον εαυτό της και στο Δημήτρη να καθήσουν χώρια κι επομένως ήταν υπεύθυνη για την εξέλιξη των σχέσεών τους. Αυτό που πείραζε τη Μαρία ήταν ότι οι επιφυλάξεις της έναντι της Βάσως και της οικογενείας της καθώς και αντιδράσεις της και οι αρνήσεις της στις προσκλήσεις της, είχαν σβηστεί αυτόματα μ' εκείνη την «ολοφάνερα καταδικαστέα προκλητική στάση της, τουλάχιστον στο μυαλό της Βάσως». Γιατί ένα ήταν βέβαιο: ότι ποτέ δε θα θεωρούσαν υπεύθυνο τον άντρα, παρά τη γυναίκα που τόλμησε ν' ανταποκριθεί στις προκλήσεις του. Η Μαρία φανταζόταν ότι από εκείνο το απόγευμα και στο εξής η γλωσσοκοπάνια Βάσω και η μίζερη μάνα της, θα την ανεβοκατέβαζαν με διάφορα ευτελή-χυδαία επίθετα κι αυτό την έκανε να τρέμει. Τι θα έκανε αν το στόμα τους έφτανε τις φαντασιώσεις τους γι αυτήν και τον Δημήτρη στους δικούς της;

Και μη νομίζετε ότι είχε άδικο. Γιατί κάποια στιγμή και μάλιστα γρηγορότερα από ότι φανταζόταν η Μαρία, συνέβη κι αυτό. Η Όλγα Βασιλείου βρήκε τη θεία της Μαρίας και της δήλωσε ότι ο γιος της ο Δημήτρης, δε θα παντρευόταν ποτέ μία «ξεβράκωτη» σαν τη Μαρία. Και η θεία της σοκαρισμένη από την παράξενη εκείνη δήλωση -«η γυναίκα δεν είχε ιδέα περί τίνος επρόκειτο»- κι επειδή η ίδια είχε παντρευτεί από αγάπη

και φανερά χωρίς προίκα, αντιδρώντας είχε πει πως αυτά τα πράγματα δεν τα ξέρει κανείς, γιατί είναι τυχερά. Η κυρία Βασιλείου είχε αποχωρήσει από τη συζήτηση με τη θεία της, εκσφενδονίζοντας απειλές κι εξορκισμούς, συμπεριφορά που είχε προσβάλλει τη συνομιλήτριά της. «Τι κακίστρω είναι ετούτη η χωριάτα!» είχε πει η θεία της Μαρίας θυμωμένη από την άσχημη συμπεριφορά της κ. Βασιλείου και μάλιστα καταμεσής στο δρόμο. Ευτυχώς που δεν τα «έφτασε» και στους λοιπούς της οικογενείας. Τα είπε μόνο στη Μαρία με τη συμβουλή να προσέχει, γιατί μάννα, πατέρας και θυγατέρα Βασιλείου, ήταν «τσαγούλια». Απ' όλα αυτά όμως είχε καταλάβει ότι κάτι έτρεχε ανάμεσα σ' αυτή και στο Δημήτρη.

Στο τέλος του έργου ο Δημήτρης παρέσυρε τη Μαρία μακριά από τη Βάσω και τον Βασίλη.

-Γιατί το κάνεις αυτό; είχε ρωτήσει Μαρία στεναχωρημένη.

-Το ξέρουν κιόλας, τους το είπα.

-Διαφωνώ μαζί σου, είπε η Μαρία. Θα τους περιμένουμε εδώ έξω και θα φύγουμε μαζί, όπως ήρθαμε.

Όμως ο Βασίλης και η Βάσω είχαν εξαφανιστεί. Δεν ήταν πουθενά. Ο Δημήτρης χαμογέλασε πονηρά.

-Δεν βλέπεις ότι έχουν φύγει κιόλας;

Η Μαρία κατάλαβε ότι τα δύο αδέρφια είχαν βγει από την μπροστινή έξοδο και ήταν ήδη εκτός του χώρου του κινηματογράφου. Αυτό λοιπόν το ασήμαντο γεγονός απέβη η εστία αλληπαλλήλων δεινών. Η Βάσω έπαψε να τη φωνάζει από το φράχτη και η κ. Βασιλείου είχε γυρίσει το κεφάλι της από την άλλη πλευρά όταν την είχε συναντήσει κάποια στιγμή, στο δρόμο. Η Φρόσω άρχισε κι αυτή με τη σειρά της ν' αναρωτιέται γιατί η γειτόνισσα είχε αποτραβηχτεί εντελώς από τη συνήθειά της «του φράχτη», και όπως ήταν επόμενο,

κάποια στιγμή έθεσε τα ερωτηματικά της στην Μαρία. Εκείνη με τη σειρά της -όπως ήταν φυσικό-, δεν τόλμησε να πει τίποτα στη μητέρα της. Ευτυχώς που η θεία της -η μόνη, που «εκ των πραγμάτων» είχε πληροφορηθεί για την υποτυπώδη έως «πλατωνική» σχέση της Μαρίας με το Δημήτρη-, δεν είχε πει τίποτα σε κανέναν πέρα από την αφεντιά της. Ήταν όμως βέβαιο ότι δε θ' αργούσε να μαθευτεί το πράγμα από τα εδώ και τα εκεί σχόλια, όχι μόνο της οικογένειας Βασιλείου, αλλά κι από άλλους, γνωστούς κυρίως της Μαρίας, καθώς θα την έβλεπαν κάποια στιγμή, αν συνέχιζε να κυκλοφορεί με το Δημήτρη Βασιλείου, έστω και πολύ προσεκτικά. «Καπνός χωρίς φωτιά δεν γεννιέται!»

-Έλα επιτέλους, πάμε μία βολτίτσα οι δυο μας! είπε ο Δημήτρης παρακλητικά και συγχρόμως ένιωθε πολύ ευτυχισμένος που είχαν απομείνει οι δυο τους.

-Πού να πάμε; ρώτησε η Μαρία με απορία, και συνέχισε.

-Μαζί δεν είμαστε; Ας περπατήσουμε λιγάκι για να ξεμουδιάσουμε μετά από τόση ώρα στα καθίσματα.

-Πού εδώ στην πλατεία; επέμενε ο Δημήτρης προσπαθώντας να της πει πλαγίως ότι ο ίδιος επιθυμούσε να μείνουν κάπου εντελώς μόνοι, κρυμμένοι από τα βέβηλα, ξένα μάτια.

-Ναι, γιατί όχι; Τι κάνουμε; ρώτησε η Μαρία ενώ ήξερε πολύ καλά τι επεδίωκε ο Δημήτρης.

Η Μαρία τις έτρεμε τις μοναξιάς αυτού του είδους. Πολλά και ασυγχώρετα μπορούσαν να συμβούν σε μία τέτοια περίπτωση. Είχε ακούσει και είχε διαβάσει για δεκάδες περιπτώσεις τέτοιου είδους -αρχικά αθώων- τετ-α-τετ και τις συνέπειές τους.

-Δε θα μας δούνε; ρώτησε εντελώς ανόητα.

-Και σαν μας δούνε; Τι φοβάσαι; τη μάλωσε ο Δημήτρης προσπαθώντας να την καταφέρει.

-Δε φοβάμαι αλλά... κόμπιασε εκείνη.

-Θέλω να είμαστε μακριά από όλους! επέμενε ο Δημήτρης βέβαιος για την ικανότητά του να πείσει τη Μαρία.

-Εννοείς κάπου μόνοι μας, είπε πάλι λες και δεν καταλάβαινε η νέα αλλά τελικά ξέσπασε:

-Γιατί τα μασάς τα λόγια σου Δημήτρη; Δεν είσαι ειλικρινής μαζί μου. Εγώ δεν μπορώ να κρύβομαι από τον κόσμο σα να είμαι ένοχη για κάτι. Το κατάλαβες; Ούτε και μου λείπει κάτι. Ξέρεις; Φοβάμαι πως δεν είμαι το κατάλληλο πρόσωπο για σένα. Εσύ χρειάζεσαι ένα κορίτσι να σου κάνει τα χατήρια. Εγώ δε μπορώ. Μου αρέσει... η παρέα σου, αλλά ως εκεί. Κατάλαβες;

Δεν μίλησαν άλλο. Ο Δημήτρης είχε θυμώσει ξαφνικά.

-Θα σε πάω στο σπίτι σου! είπε νευριασμένος.

-Δεν χρειάζεται. Ξέρω το δρόμο και μπορώ να πάω και μόνη μου, κι ακόμη περισσότερο...

Δημήτρης δεν την άφησε να αποτειλώσει την φράση της και αρπάζοντάς την με βία από το μπράτσο την παρέσυρε μαζί του.

-Κάνεις πως δεν καταλαβαίνεις! Παιζεις μαζί μου. Τι προσπαθείς να πετύχεις; Θέλεις να με κάνεις να υποφέρω; Εντάξει τα καταφέρνεις μια χαρά. Όχι ρε γ...ο, εγώ θα σε πάω στο σπίτι σου, αλλιώς θα δημιουργήσω σκηνή.

Η Μαρία δε μίλησε. Ένωθε ξανά την πίεση του άντρα, ώστε αναγκάστηκε να υποχωρήσει στα θέλω του. Προχώρησαν αμίλητοι, σχεδόν γρήγορα, η Μαρία με σκυμμένο το κεφάλι και ο Δημήτρης έχοντας ένα σκληρό βλέμμα στα μάτια του. Αργότερα όταν είχαν μπει σε απόκεντρο ήσυχο δρόμο, ο Δημήτρης χαλάρωσε το σφιξίμο στο μπράτσο της Μαρίας. Η Μαρία τον κύτταξε για πρώτη

φορά ικετευτικά. Από μέσα της μίλαγε στη δική του συνείδηση και παρακαλούσε να την καταλάβει. Ήθελε να του φωνάξει να την αφήσει μόνη. Να της επιτρέψει κι εκείνης να έχει μεράδι στην όποια πορεία των πραγμάτων ανάμεσά τους κι όχι να την πιέζει με τον τρόπο του. Δεν έβλεπε λοιπόν πόσο την έκανε να υποφέρει; Κάποια στιγμή κάτω από την επίρρεια των δικών της σκέψεων επαναστάτησε:

-Με ποιο δικαίωμα επιτέλους με πιέζετε όλοι σας Δημήτρη;

-Εγώ... εγώ... Με το δικαίωμα της αγάπης μου το κάνω... Δεν ξέρω για τους άλλους! είπε εκείνος ξαφνιασμένος.

-Αγάπης; Πρώτη φορά τ' ακούω αυτό... και μάλλον δεν ακούγεται... αυτό δε λέγεται αγάπη. Λέγεται αντρικός εγωϊσμός! είπε με παράπονο τώρα η Μαρία.

-Πες το όπως θες. Εγώ σε θέλω κοντά μου, κάθε στιγμή, είπε εκείνος με πάθος.

-Μόνο που αυτό ούτε γίνεται, ούτε και θα γίνει ποτέ! είπε λυπημένη αυτή τη φορά η Μαρία.

-Πώς το ξέρεις αυτό; Είπε ο Δημήτρης πειστωμένος. Όλα τα ξέρεις εσύ. Στην πραγματικότητα όμως δεν έχεις ιδέα τι μου συμβαίνει.

Τα μάτια του υγράνθηκαν. Γύρισε το πρόσωπό του από την άλλη μεριά.

-Σ' αγαπάω! Ότι κι αν γίνει να ξέρεις πως σε αγαπάω... είπε σιγανά.

Σταμάτησε μία στιγμή.

Η Μαρία τον κότταξε στα μάτια. Δεν ήταν άραγε εκείνο που περίμενε ν' ακούσει; Δεν καταλάβαινε τι ακριβώς συνέβαινε μέσα της αλλά η ομολογία της αγάπης του που την περίμενε για να νιώσει δίκαια την ανταπόκρισή της στη φωνή του, την είχε αγγίξει βαθιά. Το παράξενο συναίσθημα στοργής και υποχώρησης έναντι του άντρα κυριάρχησε μέσα της πολύ

δυνατό αυτή τη φορά. Άπλωσε το χέρι της κι έπιασε το δικό του.

-Δημήτρη, συγχώρεσέ με, αλλά φοβάμαι την όποια σχέση μαζί σου. Ξέρω ότι θα μου κοστήσει αν προχωρήσω μαζί σου, αν ενδώσω στις επιθυμίες σου. Αν μ' αγαπούσες αρκετά δεν θα έσπρωχνες έτσι τα πράγματα. Ξέρεις ότι υπάρχει ένα μεγάλο χάσμα ανάμεσά μας. Δεν είμαι ούτε κουτή ούτε ανίδη. Το ξέρω ότι οι δρόμοι μας θα χωρίσουν κάποια στιγμή κι αυτό δεν είναι προειδοποίηση, γιατί το ξέρεις καλύτερα από εμένα. Έτσι θα γίνει, και το λέω γιατί δε μ' αρέσει αυτή η στασιμότητα, αυτή η αδράνεια στην οποία βρίσκομαι. Ούτε μ' αρέσουν τα κουτσομπολιά του ενός και του άλλου, αν υποχωρήσω και συνδεθούμε όπως εσύ θέλεις. Μ' αρέσεις ίσως περισσότερο απ' ότι θέλω να το παραδεχτώ, όμως έχω και μία οικογένεια, κι ένα όνομα που δε μπορώ να τα ντροπιάσω, με μια σχέση, σαν τη δική μας, που δε θα οδηγήσει πουθενά. Κι αν ακόμη άλλαξαν τα αισθήματά σου απέναντί μου όπως ομολογείς... και πάλι... Όχι Δημήτρη... Δεν είμαι καλή για σένα, γιατί δεν θα υποχωρήσω στις θελήσεις σου και θέλω να ξέρεις την αιτία.

-Τι είναι αυτά που λες; Μιλάς λες και διαβάζεις κάποια ρομαντική νουβέλα. Σύνελθε κορίτσι μου! Ποιος τα λέει όλα αυτά;

-Δημήτρη, σε παρακαλώ! Δεν έχουμε μέλλον μαζί. Δε θα μπορέσω να ζήσω με τον εαυτό μου όταν εσύ θα έχεις πετάξει μακριά μου, έτσι γιατί το έχουν υπαγορεύσει τα συμφέροντά σου;

Ο Δημήτρης έκλεισε τα μάτια του μόνο για μία στιγμή. Ύστερα γύρισε το κεφάλι του και έσκυψε για να τη φιλήσει. Τότε ήταν που ένιωσε τα μάγουλά της υγρά.

-Μωρό μου, μην κλαις σε παρακαλώ! Νά 'ξερες πόσο σ' αγαπάω! Πόσο σε θέλω κοντά μου, δική μου για πάντα!

Η Μαρία δε μίλησε. Εκείνος τράβηξε το μαντήλι του. Σκούπισε τα μάτια της και την ξαναφίλησε.

-Έλα, γλυκειά μου! Είσαι το πιο γλυκό μωρό! Το πιο όμορφο και σ'αγαπάω.

Προχώρησαν στο πάρκο δίπλα τους. Το φως ήταν λιγοστό και πιο μέσα σ' αυτό επικρατούσε το σκοτάδι. Κάθισαν σ' ένα μισοφωτισμένο παγκάκι. Η Μαρία καθόταν με το κεφάλι σκυφτό. Ο Δημήτρης κρατούσε «το χεράκι της» και την κύτταζε. Ένιωθε τόσο περίεργα. Ήταν λύπη, άγχος, χαρά. Όλα ξεκινούσαν από την παρουσία εκείνης της μικρής. Μία «σεπτή, ιερή παρουσία»... να πώς είχε αρχίσει να τη βλέπει τη Μαρία. Τη θαύμαζε. Ήξερε τώρα πια ότι ήταν ένα ασυνήθιστο, ένα καλό κορίτσι και φοβόταν τη δική του ορμή. Δεν ήθελε να την πληγώσει, όμως καιγόταν. Άπλωσε το μπράτσο του γύρω της. Την αγκάλιασε και την έσφιξε απάνω του. Τη φίλησε στα μαλλιά και στα χέρια, στα ματόκλαδα και στα μάγουλα. Την κύτταξε μέσα στα μάτια που γυάλιζαν μέσα στο θαμπό φως και την έσφιξε ακόμη περισσότερο απάνω του. Το αγαπούσε αυτό το πλάσμα, όμως ήξερε όπως εκείνη, ότι τα πράγματα ανάμεσά τους, δε θα κατέληγαν σε κάποιο θετικό αποτέλεσμα κάτω από εκείνες τις συνθήκες. Ήθελε να χτυπήσει το κεφάλι του κάποια στιγμή, αλλά ύστερα ένιωθε ότι «μα την αλήθεια» δεν ήταν γεννημένος για τέτοιες θυσίες. Γνώριζε ότι η Μαρία δε θα υποχωρούσε στην καρδιά της, δεν θα επέτρεπε την αξιοπρέπεία της να κουρελιαστεί, να γίνει θύμα μιας καταδικασμένης αγάπης. Το γνώριζε βαθιά μέσα του πως η αγάπη του για εκείνη ήταν καταδικασμένη. Και η Μαρία όχι μόνο το ήξερε αλλά και με θάρρος και τόλμη είχε δηλώσει ότι η αγάπη εκείνη δεν έπρεπε να απογειωθεί, αλλά να οβήσει εκεί που είχε πάρει να φουντώσει.

Ο Δημήτρης τη φίλησε ξανά και ξανά και η Μαρία τον άφηνε να τη χαϊδεύει όλο και περισσότερο. Ένωσε τον άντρα να τρέμει και να σείεται πάνω στο πάθος του και το μόνο που αποκόμιζε ήταν η ευχαρίστηση ότι του άρεσε, ότι την ήθελε και ότι αυτό αποδεικνυόταν με τη συμπεριφορά του. Για κάποιο ανεξήγητο λόγο, αυτό της έφτανε. Εκείνος όμως έγινε τολμηρότερος έσυρε την παλάμη του στους μηρούς της καθώς το φόρεμά της είχε ανασηκωθεί με τις τόσες κινήσεις τους. Ένωσε την παλάμη του να ανεβαίνει όλο και πιο ψηλά και να σφίγγει τον μηρό της τόσο, που σίγουρα θα το είχε μωλωπίσει. Η Μαρία με τη σειρά της είχε αναστατωθεί από την κατάσταση στην οποία βρισκόταν ο Δημήτρης. Αυτή η στάση του την έκανε να βρει τη δική της αυτοκυριαρχία. Σοβαρεύτηκε και συμμαζεύτηκε. «Εντάξει η αλήθεια είναι ότι δεν έτρεχε και τίποτα το σοβαρό... ήταν όλα κάπως παιδιακίστικα». Χάδια και φιλιά. Για το Δημήτρη όμως; Δεν είχαν περάσει παρά ελάχιστες στιγμές όταν τον ένωσε να χαλαρώνει και τραβώντας το χέρι του από τους μηρούς της, άλλαξε συμπεριφορά. Τη φίλησε με τρυφερότητα και γέλασε με ένα πονηρό γελάκι:

-Αν ήξερες τι μου συνέβη, μόλις πριν μία-δυο στιγμές! Χάθηκαν μερικές δεκάδες χιλιάδες ανθρωπάκια για χάρη σου!..

Η Μαρία δεν καταλάβαινε τι ακριβώς εννοούσε, έτσι δεν είπε τίποτα. Ο Δημήτρης που αντίθετα νόμισε ότι είχε γίνει κατανοητός, δεν καταλάβαινε γιατί η Μαρία δεν έλεγε κάτι σχετικά μ' ένα τόσο σπουδαίο γεγονός. Αυτό ήταν μία κάποια απόδειξη τέλος πάντων... Δεν του πέρασε στιγμή από το μυαλό ότι η Μαρία μπορεί να μην υποψιαζόταν καθόλου μα καθόλου, τι ακριβώς εννοούσε με τη δήλωσή του: «Χάθηκαν μερικές δεκάδες χιλιάδες ανθρωπάκια για χάρη σου!» Ω, Μαρία, Μαρία! Ανήκε στον κύκλο των μη «μυημένων

στο σεξ» νεαρών γυναικών, που ωστόσο πίστευαν ότι θεωρητικά τουλάχιστον γνώριζαν τα κοινά και καθημερινά φαινόμενα που συνεπάγονταν οι σχέσεις των δύο φύλων. Κι αν ακόμη ήταν έτοι ο Δημήτρης δεν είχε πειστεί γι' αυτό. Απλά πίστευε ότι η Μαρία ήταν υπόδειγμα αυτοκυριαρχίας στον τομέα των σχέσεων των φύλων.

Η Μαρία σηκώθηκε ξαφνικά. Κρύωνε.

-Είναι αργά, πάμε... είπε σιγανά.

-Ναι πάμε, συμφώνησε εκείνος.

Βγήκαν από το πάρκο. Προχώρησαν. Ο Δημήτρης την κρατούσε αγκαζέ, της μιλούσε ψιθυριστά και κάπου-κάπου έσκυβε για να τη φιλήσει.

-Να φανταστεί κανείς ότι με λίγη αγκαλιά και λίγα φιλιά, με κατάφερες... είπε πάλι χαμογελώντας. Λες και ήθελε να επικοινωνήσει μαζί της τη δική του έκπληξη.

Η Μαρία όμως αν και πάλι δεν κατάλαβε τι εννοούσε ο άντρας, δε ρώτησε, γιατί εκτός του ότι ντρεπόταν για το πονηρό ύφος του, ανησυχούσε μήπως με τις κουβέντες αργήσει να φτάσει στο σπίτι της. Αυτές ήταν οι μόνες ίσως ευτυχισμένες στιγμές ανάμεσά τους. Ο Δημήτρης δεν εννοούσε να καταλάβει επιτέλους, ότι αυτά που έλεγε, δε βοηθούσαν τη σχέση του με τη Μαρία. Εκείνη άλλα χρειαζόταν, άλλου είδους δηλώσεις, μία ζεστασιά και ένα ειλικρινές ενδιαφέρον για τα καθημερινά της προβλήματα, για τις έγνοιες της... για τις επιθυμίες της, για το μέλλον της, για τα όνειρά της. Για κάποιο λόγο ένιωθε, πως ο Δημήτρης παρά το γεγονός ότι της είχε πει πως την αγαπούσε, στην ουσία δεν ήταν εκεί, μαζί της.

Η έλξη που ασκούσε η Μαρία στον Δημήτρη, αν και είχε ξεπεράσει τα όρια που είχε θέσει ο ίδιος στον εαυτό του, όταν είχε ριχτεί σ' αυτή την περιπέτεια, εξακολουθούσε να βρίσκεται υπό τον έλεγχό του. Πίεζε μέσα του το αίσθημα που είχε φουντώσει για τη Μαρία. Μα όλοι πια μέσα στην

οικογένειά του ζούσαν υπό την πίεση των συμφερόντων τους; Από τι τάχα ήταν πλασμένοι; Από πέτρα; Δεν υπήρχε εκείνος ο όμορφος αυθορμητισμός που ζεσταίνει τον έρωτα. Διαφαινόταν απόφιο και υπολογισμένο, το φυσικό μέρος της σχέσης. Ήταν μία καταδικασμένη σχέση, και εξελισσόταν λίγο-πολύ όπως την είχε προγραμματίσει. Η Μαρία ένιωθε ότι η σχέση τους ήταν ένα σενάριο και αυτοί οι ηθοποιοί που το ζωντάνευαν στο σανίδι. Ήταν στ' αλήθεια δύο μαριονέττες που στην ουσία κατευθύνονταν περιστασιακά μέσα στο σκηνικό της ζωής. Τίποτα περισσότερο, τίποτα λιγότερο!

Καθώς βάδιζαν οι δυο τους σιωπηλοί, η Μαρία δε σκεφτόταν παρά ότι σε λίγο θα έπρεπε να χωρίσουν και ότι θα προχωρούσε μόνη της. «Μόνη μου και στη ζωή κάποια στιγμή, χωρίς αυτόν δίπλα μου» σκέφτηκε. Αυτό ήταν. Ήταν λοιπόν ανόητο κάτω κάτω από τις συνθήκες που επικρατούσαν στο περιβάλλον τους, να επιτρέπουν στους γείτονες να τους σχολιάζουν. Κι αναμφίβολα οι γείτονές τους κυκλοφορούσαν παρόμοια, όπως κι εκείνοι. «Προς τι ο πόνος; Αυτή η υπόθεση θα τελειώσει ούτως ή άλλως άδοξα!» σκέφτηκε μέσα της η Μαρία με πίκρα.

*Α*κολούθησαν αρκετά παρόμοια ραντεβού της Μαρίας με το Δημήτρη εδώ κι εκεί στον χώρο της πολιτείας τους. Η νέα αν και ερωτευμένη δεν επέτρεπε υπερβολές, αλλά και ο Δημήτρης είχε διαρκώς υπόψη του ότι δεν του επιτρεπόταν να υπερβεί τα όρια. Γνώριζε καλύτερα από όλους την εξέλιξη αυτής της ιστορίας. Είχε διαπιστώσει τελικά ότι δεν τα είχε καταφέρει να κρατηθεί στα όρια που είχε θέσει για τον εαυτό του αρχικά. Δεν είχε κατορθώσει να μείνει ανεπιηρέαστος από τη σχέση του μ' εκείνο το κορίτσι. Την είχε ερωτευτεί τρελά και πόναγε στη σκέψη του χωρισμού τους. Παρά το δικό του μαρτύριο, για να κάνει τη Μαρία να μην ελπίζει, της «πέταγε»

συχνά κάποια ασυνάρτητα στην ουσία πράγματα. Συχνά μασούσε τα λόγια του. Στα καλά καθούμενα αναφερόταν σε κάποια γυναίκα -που δεν ήταν «φάντασμα»-, κάποια συμφοιτήριά του, στην ηλικία του όπως έλεγε, που μάλιστα είχε κάνει λέει, έκτρωση για χατήρι του! Αυτό το τελευταίο αδιάψευστο στοιχείο κυνισμού εκ μέρους του, είχε ακουστεί εντελώς άτοπο. «Δε συζητάει κανείς τα κρυφά του με τέτοια αδιαντροπιά!» είχε σκεφτεί η Μαρία και είχε κοκκινήσει. Κάποια στιγμή μάλιστα, σε σχέση με την παραπάνω υπόθεση, ο Δημήτρης είχε φτάσει στο σημείο να παριστάνει το θύμα, λέγοντας ότι για το λόγο αυτόν όφειλε να την παντρευτεί. Ότι όφειλε να την αποκαταστήσει και τα παρόμοια. Ύστερα από το τελευταίο που είχε πει ο Δημήτρης, η Μαρία χωρίς να πει τίποτα, είχε αποφασίσει μέσα της ότι ναι ο Δημήτρης περνούσε την ώρα του μαζί της, κάνοντας όσο καλύτερα μπορούσε το κέφι του, αν και όχι ολοκληρωτικά. Είχε τώρα λόγους να υποψιάζεται όλο και περισσότερο ότι ο νέος ή ότι ήθελε να την καταφέρει να ολοκληρώσει τη σχέση της μαζί του ή ότι κάποια στιγμή θα της μιλούσε για το πόση προίκα διέθετε αν ήθελαν η σχέση τους να καταλήξει σ' ένα θετικό αποτέλεσμα.

Το γεγονός ότι ο άνθρωπος είχε αφήσει να φανεί ότι είχε έτοιμη μία άλλη γυναίκα, στην πρωτεύουσα -προφανώς με την κατάλληλη προίκα- ήταν ο καταλυτικός διακόπτης της σχέσης τους για τη Μαρία. Είχε χάσει κι εκείνη τη λίγη εμπιστοσύνη που του είχε δώσει, όταν της είχε πει ότι την αγαπούσε. Όχι, ο Δημήτρης περνούσε τον καιρό του, αυτό ήταν όλο. Χωρίς λοιπόν να πει τίποτα από όλα όσα είχαν απασχολήσει μέχρι δακρύων τη σκέψη της και είχαν ταλανίσει τα συναισθήματά της η Μαρία, είχε αποφασίσει να ξεκόψει εντελώς από τον Δημήτρη. Είχε χάσει πολύ χρόνο μαζί του παρασυρμένη από εκείνη «την συνταρακτική εξομολόγηση της αγάπης του». Ήταν αρκετό όλο αυτό που είχε ήδη συμβεί.

Ούτε ραντεβού λοιπόν, ούτε φιλιά, ούτε αγκαλιές. Ήταν ευτύχημα το ότι οι σχέσεις τους είχαν παραμείνει σ' εκείνο ακριβώς το στάδιο όπου βρίσκονταν, καθώς και οι δύο προσπαθούσαν να είναι «επιφυλακτικοί μέχρι... αηδίας!» Με το που είχε πει ο Δημήτρης εκείνα τα λόγια «περί εκτρώσεως» για χατίρι του από μία συμφοιτήριά του «φάντασμα», η Μαρία άρχισε να τον αποφεύγει συστηματικά. Κάποια στιγμή μάλιστα, που εκείνος, σχεδόν εξαγριωμένος, την είχε κυνηγήσει επίμονα για μέρες, η Μαρία αποφάσισε ότι θα κυκλοφορούσε μόνο πρωί και μεσημέρι, πηγαίνοντας στη δουλειά της και γυρνώντας από αυτήν. Το βράδυ ερχόταν και την έπαιρνε η μητέρα της Φρόσω, ή ο πατέρας της ο Γιώργος Πανεράκης, όπως τους το είχε ζητήσει. Είχε αποφασίσει να τον απομακρύνει οριστικά από κοντά της και να λυτρωθεί από αυτή την άρρωστη σχέση την προγραμματισμένη εκ των προτέρων από τον ίδιο.

Ύστερα από δέκα μήνες εργασίας στο εμπορικό, και έχοντας συγκεντρώσει αρκετά χρήματα για το ταξίδι της στην πρωτεύουσα, άφησε τη δουλειά της στο εμπορικό. Κανείς δεν ήξερε από τους Βασιλείου για τα σχέδια της Μαρίας. Είχαν μάθει για τη συμπεριφορά της Μαρίας προς τον Δημήτρη και έτριβαν τα χέρια με μία νοσηρή χαρά. Δεν ένιωθαν κανέναν οίκτο για την «αρρώστια» του γιού τους: τον έρωτά του για την Μαρία. Μόνο ο Βασίλης αναρωτήθηκε πώς άραγε να αισθανόταν το κοριτσάκι μετά από αυτή την κατάληξη. Ήταν βέβαιος ότι η Μαρία είχε αποφασίσει για τον χωρισμό τους. Ο Δημήτρης δεν ήθελε καν να μιλήσει για το θέμα αυτό. Σίγουρα είχε χάσει την αυτοπεποίθησή του ως προς του να κερδίζει όλες τις ερωτικές μάχες.

Η Μαρία επισκέφτηκε τελικά την πρωτεύουσα, όπου απευθύνθηκε σε κάποιες σχολές κι έμαθε αρκετά για κάποια

πράγματα που θα μπορούσε να κάνει, χωρίς μεγάλη δυσκολία ή μεγάλο κόστος. Είχε σκεφτεί ότι θα μπορούσε ίσως να σπουδάσει σε κάποια σχολή Αισθητικών και ταυτόχρονα να εργάζεται και να συντηρεί τον εαυτό της. Επιστρέφοντας πίσω στην πολιτεία τους, την περίμενε μία ανέλπιστα υπέροχη είδηση: είχε αποφασιστεί η ίδρυση νέων Πανεπιστημίων στη χώρα και είχε μνημονευτεί ως υποψήφια ανάμεσα στις άλλες πολιτείες και η δική τους. Πολλές ελπίδες είχαν εγερθεί ξαφνικά για το μέλλον της νέας, με τις θετικές αυτές προϋποθέσεις. Έκανε μία μικρή έρευνα και βεβαιώθηκε για όλα όσα είχαν δημοσιευτεί. Αναγνώριζε ότι εξηρτάτο τελικά από την ίδια να δει τ' όνειρό της να πραγματοποιείται, αρκεί να μελετούσε μεθοδικά και όσο περισσότερο μπορούσε, εκείνο το μοναδικό καλοκαίρι.

Έτσι και έγινε. Η Μαρία αφήνοντας τη δουλειά που είχε για λίγους μήνες, κλείστηκε στο σπίτι της και μελετούσε... και μελετούσε... από το πρωί ως το βράδυ ώσπου γέμιζε το κεφάλι της και δε χώραγε ούτε ένα απειροελάχιστο κόκκο γνώσης πλέον μέσα του. Τίποτα άλλο δεν ήταν αρκετά ενδιαφέρον ώστε ν' αποσπάσει την προσοχή της από τους στόχους της. Και βέβαια ούτε ο Δημήτρης που... και μάλλον ευτυχώς, έλειπε στην πρωτεύουσα εκείνο το καλοκαίρι και έτσι εντελώς φυσικά πλέον η Μαρία δεν πιεζόταν από κανέναν και για τίποτα.

Ο έρωτάς της γι αυτόν είχε εξελιχτεί σε μία ανάμνηση που την έκανε ν' αναστενάζει, χωρίς όμως να την πονάει ή να την ταλαιπωρεί. Είχε απορροφηθεί τόσο πολύ από τη μελέτη της, που όταν εργαζόταν πάνω στην εξεταστέα ύλη, στο μακρύ διάστημα της ημέρας, δεν φύτρωνε ο άντρας καθόλου στις σκέψεις της, όπως συνέβαινε άλλοτε, στις αρχές τουλάχιστον. Καλό σημάδι. Θα μπορούσε ίσως και να ξεχάσει εντελώς εκείνο τον έρωτα, αν ήταν έρωτας επιτέλους. Κάποιες φορές

συζητώντας με τη φίλη της την Κατερίνα, είχε πει ότι η σχέση της με το Δημήτρη ήταν μία πολύ άρρωστη σχέση. Από την πρώτη της στιγμή ήταν καταδικασμένη. Εκείνη η επιφυλακτικότητα, που οφειλόταν στην έλλειψη εμπιστοσύνης, μια και δεν υπήρχαν προοπτικές ή μέλλον, ήταν αφύσικη, άρρωστη. Προς τι τα φιλιά και τα χάδια; «Ρεζιλίκια. Όπως άρχισε άτσαλα έτσι και θα τελειώσει», είχε πει στην Κατερίνα. Έπαιρνε βαθιά αναπνοή και κλείνοντας τα μάτια της ανακουφισμένη, έλεγε ότι ευχαριστούσε το Θεό που της δόθηκε η ευκαιρία ν' ασχοληθεί μ' εκείνο που επιθυμούσε πάνω απ' όλα: τη μελέτη με στόχους.

Η Κατερίνα είχε συζητήσει κάποια στιγμή με την αδερφή της Καλλιρόη, το άδοξο τέλος της λιγόμενης πλατωνικής σχέσης της Μαρίας με τον Δημήτρη: «Και το άλλο που είχε πει της Μαρίας πριν να φύγει για την Πρωτεύουσα, όπου έλειπε για κανά εξάμηνο; Καθώς είχε αποθρασυνθεί προς το τέλος εκείνης της περιόδου, και χωρίς κανείς να του ζητήσει να απολογηθεί, είχε πετάξει «την κοτσάνα του» στη Μαρία με πρωτοφανή κακία, λες κι ήθελε να την εκδικηθεί για τη συμπεριφορά της: «Στο μπάτο-μπάτο της γραφής δε σ' άγγιξα, δεν έπαθες ποτέ τίποτα! Είσαι όπως σε γέννησε η μάννα σου!» Λόγια από άντρα που αγαπάει, είναι ετούτα;» Ευτυχώς που η Μαρία ήταν κορίτσι αρχών. Μπορείς να φανταστείς αν ήταν καμμιά χαζοχαρούμενη τι θα γινόταν; Θα την αγόραζε και θα την πούλαγε ο κερατάς και δε θα λογοδοτούσε σε κανέναν. Ευτυχώς που η φίλη μου είναι κορίτσι με τα όλα της, όχι αστεία. Να είχα εγώ αδερφό, θα σου 'λεγα αν άφηνα κανέναν να την πλησιάσει. Θα την έκανα νύφη μου και ας μας την έδιναν όπως τη γέννησε η μάννα της!» είχε πει θυμωμένη.

Η Καλλιρόη είχε καταλάβει πολύ περισσότερα. «Ο Δημήτρης φαίνεται ότι είναι ένας κακομαθημένος, μίζερος και κοντόφθαλμος νέος, ανάξιος να μεγαλώσει με μία καλή

γυναίκα στο πλάϊ του και να δεις που μία μέρα θα κλαίει μετανιωμένος για την Μαρία. Ν' ακούμε τους γονείς μας, δε λέω όχι, με μέτρο όμως. Και ξέρεις ίσως είναι τυχερή η Μαρία που ξέφυγε από αυτή τη δυσσίωνη, ούτως ή άλλως σχέση», είχε πει προσπαθώντας να κατευνάσει την εκνευρισμένη Κατερίνα.

Ένα πρωινό του Ιουλίου η Μαρία έδωσε εξετάσεις στο Πανεπιστήμιο. Δεν είχε «καθόλου αγωνία... μα καθόλου».

Τα αποτελέσματα που βγήκαν το Σεπτέμβριο, ήταν το πιο ωραίο δώρο της ζωής της. Είχε περάσει στο Πανεπιστήμιο της πολιτείας τους και με καλή σειρά. Ήταν μία φοβερή επιτυχία για το κοριτσόπουλο «που λίγο έλειψε να χάσει το τραίνο της μόρφωσης», όπως έλεγε η ίδια η Μαρία. Η οικογένεια έκανε μεγάλες χαρές. Περιττό να μιλήσει κανείς για το ανέβασμα των μετοχών της Μαρίας μέσα σε λίγες ώρες. Ακόμα και ο καθηγητής της, στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών -ένας κλάουν που τη φλερτάριζε- «έμασε τα βρεγμένα του ο κοντοπίθαμος» και κοκκινίζοντας αναγκάστηκε να τη συγχαρεί. Τότε της φάνηκε ακόμη πιο μικρός και πιο ασήμαντος, καθώς το ηθικό της είχε ανεβεί. Ο άντρας την είχε πληγώσει στο τέλος μίας από τις παραδόσεις του. Για να την εκδικηθεί επειδή δεν του έδινε τη σημασία που απαιτούσε, της είχε πετάξει με αλλαζονικό ύφος: «Τι τις θέλεις τις σπουδές εσύ; Πες του πατέρα σου να σου ετοιμάσει προίκα και να σε παντρεύει». Δεν είναι μικρό πράγμα να αποδεικνύεις σε κάποιους ανίδεους, ότι αξίζεις πολλά περισσότερα από εκείνα που σου αποδίδουν.

Καϋμένη Μαρία! Είχε περάσει πολλά εκείνη την τελευταία χρονιά, αλλά τελικά απέδειξε πως ήταν παλικάρι.

Αργότερα, κάποια στιγμή, επέστρεψε στην πολιτεία τους και ο Δημήτρης. Μια μέρα, εντελώς τυχαία, η Κατερίνα

τον συνάντησε στην Πλατεία. Είχανε μήνες να συναντηθούν. Ο Δημήτρης τη χαιρέτησε με γελαστό ύφος θεωρώντας ότι ήταν δικός του άνθρωπος, αφού ήταν φίλη της «αγαπημένης του Μαρίας». Η Κατερίνα τον αντιμετώπισε ευγενικά «τον κερατά, τον προικοθήρα», αλλά και με ύφος που μαρτύραγε την περιφρόνησή της στο πρόσωπό του. «Ξεδιάντροπο» τον ανέβαζε και «ξεδιάντροπο» τον κατέβαζε μπροστά στην Μαρία, καθώς την έβλεπε να στεναχωριέται κάποτε «για τα μούτρα του». Η Κατερίνα ένιωθε ότι την είχε ταπεινώσει τη φίλη της με τα καμώματά του. Για τον λόγο αυτό και τον απόφευγε. «Η θέλεις μία κοπέλα ή δεν τη θέλεις. Τι διάβολο την παιδεύεις και την κυνηγάς. Πού είχε βρει τους νόμους και τους κανόνες για να βολέψει τον εαυτό του, αυτός ο κύριος; Άντρας σου λέει... το μάλλον μικρανθρωπάκι. Να κυνηγάει την Μαρία από τη μια και από την άλλη να της λέει για... «τη δική του» στην Πρωτεύουσα! Άντε πήγαινε με δαύτην και άσε το δικό μας κορίτσι ήσυχο. Μην τα θέλεις όλα δικά σου βρε κερατά! Και την πίττα ολόκληρη και το σκόλο χορτάτο! Άμε στο διάβολο αναθεματισμένο και γυρισμό μην έχεις!»

-Τα έμαθες; ρώτησε η Κατερίνα προσπαθώντας να μη παραβλέψει ούτε μία από τις αντιδράσεις του Δημήτρη.

-Τι να μάθω; τη ρώτησε εκείνος.

-Πέρασε το κοριτσάκι μας στο Πανεπιστήμιο παιδί μου, πώς σου ξέφυγε; Δεν διαβάζεις εφημερίδες κοτζάμ καθηγητής; τον ειρωνεύτηκε η Κατερίνα.

-Εννοείς τη Μαρία;

-Γιατί ξέρεις και καμμία άλλη και μου διέφυγε, ρώτησε με καυστικό ύφος η Κατερίνα.

-Σου έκανα κάτι και δεν το ξέρω; απάντησε ο Δημήτρης ενοχλημένος από το θράσος της μικρής.

-Α μπα! Έτσι είμαι εγώ, όταν ρίχνουν την Μαρία... είπε η Κατερίνα και αφήνοντάς τον σύζυλον, απομακρόνθηκε.

«Μούτρο, «σκυλογέτημον», ελπίζω να μη σε ξαναδώ μπροστά μου!» σκέφτηκε μέσα της ευχαριστημένη που του πέταξε στα μούτρα την επιτυχία της «μικρής του αγαπημένης».

Εκείνη την ημέρα ο Δημήτρης παρακολουθούσε το δρόμο όσο ποτέ άλλοτε. Όπως και πριν, έφαγε τον κόσμο να συναντήσει τη Μαρία. Δεν γνώριζε ότι έλειπε. Εκείνη είχε φύγει για ένα τριήμερο στην εξοχή. Η Κατερίνα βέβαια του το είχε κρύψει. Ήθελε να νιώσει κι εκείνος λίγη από την αλλοτινή αγωνία της φίλης της.

«Αυτό το παιδί δε θέλει να καταλάβει τι θα πει απόρριψη. Ή έχει μυαλό κοκκόρου ή έχει την ακράδαντη πίστη του Δον Ζουάν... κρίμα στη μόρφωσή του!» είχε πει η Κατερίνα, κουνώντας το κεφάλι της.

Ο Δημήτρης δεν ήξερε τι να κάνει. Αισθανόταν σα να τσουρουφλιζόταν. Δεν μπορούσε να ηρεμήσει.

-Ησύχασε ρε συ! Σαν ανήσυχο τσοπανόκυλο γρυλλίζεις! Παρατήρησε ο Βασίλης. Δεν πας καλύτερα καμμία βόλτα έξω να ξεσκάσεις;

-Τι να την κάνω τη βόλτα; απάντησε εκείνος εκνευρισμένος.

-Δεν ξέρω. Με νευρίασες με τα πάνω-κάτω σου. Δεν ρωτάς κι εμάς πώς είμαστε. Μόνο το τομάρι σου σ' ενδιαφέρει. είπε νευριαμένος ο Βασίλης.

Ο Δημήτρης άρπαξε το σακκάκι του και βγήκε. Και νάτη απάνω στο δρόμο με μία ταξιδιωτική τσάντα, η Μαρία.

-Μαρία! αναφώνησε και τα μάτια του γυάλισαν λες κι από δάκρυα που μόλις τα συγκρατούσε.

-Γεια σου Δημήτρη; Τι κάνεις;

-Καλά, καλά. Κι εσύ;

-Κι εγώ... είμαι καλά.

-Τα έμαθα, τα έμαθα όλα, συγχαρήτρια για το Πανεπιστήμιο...

-Α! Ναι... Ευχαριστώ.

-Μπορώ να σε δω αργότερα;

-Δεν νομίζω, είμαι πολύ κουρασμένη.

-Πρέπει να μιλήσουμε για κάτι...

-Όχι Δημήτρη, δεν έχουμε να πούμε τίποτα.

-Τώρα που πέρασες στο πανεπιστήμιο... ξέρεις...

Η Μαρία περιμένει ν' ακούσει.

-Όχι δεν ξέρω, τι εννοείς; ρωτάει τελικά καθώς ο Δημήτρης αργούσε να απαντήσει.

-Ε... Να... τώρα που πέρασες, ξέρεις... μπορούμε ν' αλλάξουμε κάποια πράγματα... τη σχέση μας... ξέρεις κάτι μπορεί να γίνει μεταξύ μας.

Η Μαρία χαμογέλασε με πικρία.

-Όχι Δημήτρη για σένα και για μένα, τέρμα! Η καλή μέρα φαίνεται από το πρωί. Γεια σου λοιπόν.

-Μαρία...περίμενε! πρόλαβε να πει ο νέος.

Περισσότερο σοβαρή από ποτέ και κρατώντας πάντα την τσάντα της, του γύρισε την πλάτη κι έστριψε στη γωνία του δρόμου κι αυτό ήταν.

Ύστερα από μέρες κάποια Κυριακή που η Μαρία με την Κατερίνα ανέβαιναν στην Πλατεία, ένα καινούργιο αυτοκίνητο σταμάτησε δίπλα τους. «Βρε, βρε... Ο Βασιλης! Ο μπαμπάς του του αγόρασε ένα καινούργιο παιχνίδι!» είπε στην Κατερίνα, μέσα από τα σφιγμένα χείλια της η Μαρία.

-Κορίτσια για πού το βάλατε; Να σας πάω όπου θέλετε!

-Ευχαριστούμε πολύ, αλλά φτάσαμε στον προορισμό μας... Γεια σου λοιπόν, είπε η Μαρία με μία κάποια ασυνήθιστη υπεροψία, αφήνοντας το Βασιλη να αναρωτιέται.

-Ε όχι να γίνω και «πάσα», βρε Κατερίνα μου, όχι ρε του κερατά! Πόσα θα δω ακόμα από αυτή την οικογένεια; είπε η Μαρία γυρίζοντας την πλάτη της στον γιατρό Βασιλείου που ίσως «με τη σειρά του ήθελε να δοκιμάσει την τύχη του μαζί της», αυτό τουλάχιστον σκέφτηκε εκείνη τη στιγμή η Μαρία, ανύποπτη για τα αισθήματά του.

«Το έλεγα ότι έχει περηφάνεια αυτό το πλάσμα... και στην τελική δεν μπορώ να κάνω τίποτα... Ο Δημήτρης θα λυσσάζει στην κυριολεξία, αν κάνω κάτι με το κορίτσι τώρα ύστερα από όλα αυτά ανάμεσά τους. Και η Μαρία... Θα φαινόμουν στα μάτια της... Έπρεπε τότε που την γνώρισα να είχα κάνει κάτι εγώ πρώτος, αφήνοντας τον Δημήτρη και τα θέλω του στην άκρη. Είχα τις ευκαιρίες. Όσο για τους γονείς μου... είχα τους τρόπους να τους καταφέρω εγώ! Είναι πολύ αργά για στιδήποτε! Δεν μπορώ να τινάξω στον αέρα όλη την οικογένεια. Θα μας πάθει και η Όλγα!..» Σκέφτηκε ο Βασίλης και απομακρύνθηκε αργά από το σημείο εκείνο. Είχε αλήθεια στεναχωρηθεί πολύ με την άρνηση της Μαρίας.

Αυτό ήταν το τέλος για εκείνη τουλάχιστον την περίοδο. Γιατί ύστερα από πολλά-πολλά χρόνια ο Δημήτρης αφυπνισμένος και στα εξήντα τόσα του... επανήλθε... δριμύς όπως άλλοτε!..

Η Μαρία τελείωσε τη φοίτησή της, πήρε το πτυχίο της και παντρεύτηκε. Ο άντρας της και εκείνη έφυγαν στο εξωτερικό, όπου έμειναν για αρκετά χρόνια. Στο διάστημα αυτό απέκτησαν δύο παιδιά. Επισκέπτονταν τη πατρίδα συχνά, για ν' ανταμώνουν με τους συγγενείς και τους φίλους. Ευτόχησαν σαν οικογένεια και κάποια «τυχερή» στιγμή αποφάσισαν και γύρισαν στην πατρίδα, καθώς είτε «έξω» είτε

στην πατρίδα κι όπως κι αν έρχονταν τα πράγματα, όφειλαν να υποστηρίξουν τις όποιες κινήσεις των παιδιών τους.

Μία μέρα η παντοτινή φίλη της η Κατερίνα, είπε στη Μαρία ότι είχε λάβει ένα παράξενο τηλεφώνημα από κάποιον παλιό συμφοιτητή της. Είχε ρωτήσει για τη Μαρία, τι κάνει και πού βρίσκεται. Είχε ζητήσει μάλιστα το τηλέφωνό της, όμως η Κατερίνα δεν του το είχε δώσει, λέγοντας ότι δεν μπορούσε να το κάνει, χωρίς την άδεια της Μαρίας.

-Σιγά τώρα! Με δουλεύεις! είχε πει γελώντας η Μαρία.

-Αλήθεια σου λέω. Είπε ένα όνομα... να δεις πώς τον λέγανε... Σπυρόπουλο... Σπυρο... κάτι...

-Άστο δε με νοιάζει να μάθω χρυσή μου. Αν ξαναπάρει να μην του δώσεις το τηλέφωνό μου. Δεν ενδιαφέρομαι να δω ή να μιλήσω σε κανένα από τα φαντάσματα του παρελθόντος.

Όμως ο τύπος... ξανατηλεφώνησε! Αυτή τη φορά άλλαξε και τη φωνή του και το όνομά του. Είπε στην Κατερίνα πως επρόκειτο για μία συνάντηση των φοιτητών του έτους των και ότι κάποιος συμφοιτητής του έδωσε το τηλέφωνό της, που το είχε βρει στον κατάλογο και είχε πάρει το θάρρος να τηλεφωνήσει και να ρωτήσει για το τηλέφωνο της Μαρίας, αν το είχε φυσικά, γνωρίζοντας ότι ήταν παλιά φίλη της, μια και ο ίδιος δεν ήξερε το επίθετό της.

Η Κατερίνα πέφτοντας στην παγίδα, του έδωσε το τηλέφωνο της Μαρίας. Την επόμενη η Μαρία έλαβε ένα τηλεφώνημα.

-Γεια σου Μαρία...

-Ποιος είναι; ρώτησε η Μαρία τον άγνωστο.

-Είμαι ο... Θάνος, ο... συμφοιτητής σου! Βρε Μαρία δεν με θυμάσαι;

-Όχι... λυπάμαι!

-Έλα, ένα ψεματάκι σου είπα. Ο Δημήτρης είμαι Μαρία μου.

-Ποιος Δημήτρης; Δεν θυμάμαι κανένα συμφοιτητή μου Δημήτρη, είπε με περιέργεια η Μαρία για την οικειότητα του αγνώστου στο τηλέφωνο.

-Ο Δημήτρης Βασιλείου.

-Ο Δημήτρης Βασιλείου! Μάλιστα!... Γεια σου λοιπόν Δημήτρη. Τι κάνεις;

-Τι να κάνω; Έτσι ψυχρά που μου λες το γεια σου και το τι κάνεις κτλ;

-..... Τιμουδιά η Μαρία. Περιμένει.

-Καλά είμαι. Έφαγα όλον τον κόσμο για να σε βρω, χρόνια τώρα, είπε με παράπονο.

-Δεν κατάλαβα; ρώτησε η Μαρία παραξενεμένη.

Είχε ακούσει καλά, αλλά δεν καταλάβαινε τίποτα: μήτε το παράπονό του, ούτε την απαίτησή του. Από πού είχε ξεφυτρώσει ετούτο το φάντασμα του παρελθόντος φορτωμένο με αιτήματα και αξιώσεις; Τώρα που τον άκουγε με τ' αυτιά της όλο και περισσότερο δεν μπορούσε να το πιστέψει πώς ήταν δυνατόν να της συμβαίνει κάτι τέτοιο.

-Θέλω να σε δω, θέλω να συναντηθούμε, παιδί μου!

Η Μαρία σοκαρισμένη προσπάθησε να κρατήσει την ψυχραιμία της.

-Ο Δημήτρης, είπες... Ο Δημήτρης, ο Βασιλείου...

-Ναι Μαρία μου!

-Αστείεέεσαι βέβαια... έτσι δεν είναι; Αστείεέεσαι! είπε η Μαρία με νεύρο.

-Όχι... εγώ είμαι και θέλω τόσο πολύ να σε δω! παρακάλεσε η φωνή.

-Υστερα από τριάντα πέντε σχεδόν χρόνια έρχεσαι και μου ζητάς να συναντηθούμε... Αλλά τον λόγο... δεν κατάλαβα τον λόγο αγαπητέ!.. είπε η Μαρία προσπαθώντας να

συγκρατήσει την οργή που πήρε να φουντώσει ξαφνικά μέσα της, για το θράσος εκείνου του ανθρώπου.

-Να σε δω λιγάκι... κέτευσε πάλι εκείνος.

-Ναι αλλά... Θα πρέπει να θέλω και εγώ... είπε εκείνη με παγερή ψυχραιμία.

-Έλα τώρα... πες πως θέλεις!.. την παρακάλεσε ξανά.

-Όχι δε θέλω. Σίγουρα όχι! Μα πώς τολμάς να λες ψέματα για ν' αποσπάσεις τον αριθμό του τηλεφώνου μου και ύστερα ζητάς να με δεις; Δεν είμαστε πλέον παιδιά... ξέσπασε φουρτουνιασμένη η Μαρία.

-Έχω ένα γράμμα σου από τότε ξέρεις... πέταξε εντελώς απερίσκεπτα ο Δημήτρης.

-Ε, και; Με απειλείς κιόλας; τον ειρωνεύτηκε η Μαρία.

-Όχι δε σε απειλώ... σε παρακαλώ... Ναι σε παρακαλώ πολύ, κάνε μου αυτή τη χάρη, Μαρία.

-Όχι δε μπορώ να σου κάνω αυτή ή οποιαδήποτε άλλη χάρη. Πώς τολμάς τώρα πια; Είμαστε μεγάλοι άνθρωποι, έχουμε οικογένεια... ή μήπως εσύ δεν έχεις; ρώτησε πιο μαλακά τώρα η Μαρία.

-Έχω... τρία παιδιά. Δύο θυγατέρες κι έναν γιο, είναι μεγάλα, καταλαβαίνεις, εκμυστηρεύτηκε εκείνος ήσυχχα.

-Ωραία λοιπόν να σου ζήσουν! Κι εγώ έχω έναν αξιολάτρευτο σύζυγο και δύο παιδιά... είπε η Μαρία με κάποια ελπίδα να τον διώξει από εκείνο το ακουστικό.

-Μα τι σημασία έχουν όλ' αυτά; εγώ δεν θέλω τίποτ' άλλο, παρά να σε δω, την παρακάλεσε με φωνή ταπεινή.

-Όχι, δε γίνεται... και σε παρακαλώ να μην ξανατηλεφωνήσεις γιατί δε θα οδηγήσει πουθενά... υπαγόρευσε αυστηρά η Μαρία.

-Ξέρεις, δεν μπορείς να μου το κάνεις αυτό. Πήγα σήμερα κάτω στην παραλιακή και έκλαψα καθώς θυμήθηκα

τις συναντήσεις μας εκεί. Αγάπη μου... αχ αγάπη, αγάπη!.. ικέτευσε συντετριμμένος εκείνος.

Η Μαρία ένιωσε να ντρέπεται με τα λόγια του ανθρώπου, που ερχόταν ύστερα από τριάντα και πλέον χρόνια -πραγματικό φάντασμα- για να τη βρει λέει... και για να την αναστατώσει αναμφίβολα «με το άτοπο, το παράλογο, το ανόσιο αίτημά του!»

-Μην τραγικοποιείς τα πράγματα. Δεν είχαμε καν σχέσεις. Ήμουν δεκαεννιά χρονών κι ερωτευμένη με τον έρωτα. Δεν ξέρω τι ήμουν. Ξέχασα εντελώς πώς αισθανόμουν, αν αισθανόμουν κάτι τέλος πάντων. Ίσως να ήμουν απλά κολακευμένη από το ενδιαφέρον σου. Κοριτσάκι δεκαεννιά χρονών ήμουν. Τώρα μετά από τριάντα τόσα χρόνια έρχεσαι και μου λες ότι μ' αγαπάς ακόμα. Λες!.. Μα δεν μπορεί να με είχες αγαπήσει ποτέ σου. Δεν μπορεί! Αναρωτιέμαι αλήθεια, γιατί τόση δραματικότητα. Πώς είναι δυνατόν εσύ, ένας μορφωμένος άνθρωπος, ένας καθηγητής, να κάθεται και να λες τέτοια πράγματα; Και η γυναίκα σου; Τα παιδιά σου; Τι θα σκέφτονταν αν μάθαιναν τα τερτίπια σου. Δεν λυπάσαι που επιχειρείς να τους προδώσεις; επέμενε η Μαρία.

-Πρέπει να σε δω, σ' ορκίζομαι μόνο αυτό, τίποτα άλλο!

-Μα είναι παράλογο, δεν το βλέπεις; Αγαπάω τον άντρα μου, τον σέβομαι. Είναι ο άνθρωπός μου, εκείνος που μ' έκανε γυναίκα, που μου φύτεψε την εμπιστοσύνη στον εαυτό μου. Με τίμησε χωρίς ποταπές απαιτήσεις και παράλογα αιτήματα. Μ' έχει ελευθερώσει σα θηλυκό άνθρωπο. Αλλά τι κάθεται και λέω; Πού να καταλάβεις εσύ, ένας άνθρωπος που απατάει τη γυναίκα του έστω και νοερά! θύμωσε η Μαρία.

-Μη μιλάς έτσι, σε παρακαλώ. Ήμουν νέος τότε, έκανα λάθη, το ξέρω, όμως μη μου στερείς την ευτυχία να σε δω, έστω και λίγο, να πιούμε έναν καφέ και να θυμηθούμε, παρακάλεσε με φωνή ραγισμένη από την ανάγκη του.

-Όχι! Λυπάμαι πολύ αλλά εγώ δε θέλω να σε δώ. Είναι αδύνατον. Δε θα το επέτρεπα ποτέ στον εαυτό μου κάτι τέτοιο. Σέβομαι και αγαπάω πολύ τον άντρα μου και τα παιδιά μου. Ανήκεις στο μακρινό παρελθόν, δεν το βλέπεις; Τόσα χρόνια έχουν περάσει κι εσύ! Θε μου, πώς τολμάς; απόρησε.

-Σε παρακαλώ Μαρία, μην είσαι τόσο σκληρή απέναντί μου. Έχουμε μεγαλώσει, είμαστε ώριμοι άνθρωποι, ποιος θα παρεξηγούσε μία τέτοια συνάντηση χάριν της νοσταλγίας, χάριν ενός παλιού αισθήματος, προσπάθησε πάλι εκείνος.

Η Μαρία γέλασε και με τη γνωστή σ' εκείνον ελαφρά ειρωνεία στον τόνο της φωνής της είπε:

-Εγώ, εγώ η ίδια θα την παρεξηγούσα μία τέτοια συνάντηση κι αυτό νομίζω ότι θα πρέπει να φτάνει αγαπητέ. Λοιπόν, αλήθεια δεν έχω να πω τίποτα άλλο. Λυπάμαι. Σου εύχομαι ό,τι καλύτερο. Γεια σου, είπε η Μαρία ψυχρά.

Καθώς ακόμη εκείνος δεν είχε ανταποκριθεί στις τελευταίες φράσεις της, η Μαρία, αν και ήθελε να κλείσει τη γραμμή, νιώθοντας ότι εκείνος ήταν ακόμη στην άλλη άκρη της γραμμής, περίμενε. Άκουγε τη βαριά αναπνοή του και δεν αισθάνθηκε παρά ένα είδος δυσαρέσκειας. Με το πέρασμα του χρόνου η Μαρία είχε σκληρύνει. Εκείνη η σχέση την είχε αλλάξει. Της είχε δώσει το σπουδαιότερο μάθημα της ζωής της: Τι κακό μπορεί να κάνει το οικονομικό συμφέρον! Σκοτώνει τα πιο όμορφα συναισθήματα του ανθρώπου. Όχι μόνο δεν πίστευε τον Δημήτρη, αλλά είχε θυμώσει κιόλας για την ανεύθυνη συμπεριφορά του. Ένιωθε προσβεβλημένη, ένιωθε ότι ο άντρας αυτός ερχόταν για να της κάνει κακό, άλλη μια φορά. Ίσως επρόκειτο για απερισκεψία. Ίσως και να μην είχε σκεφτεί ότι θα μπορούσε να την εκθέσει ή ότι αυτή η συνάντηση θα μπορούσε να προκαλέσει τους δικούς της. Είχε βουτήξει στο παρελθόν του για τους δικούς του λόγους και με

ανείπωτο εγωϊσμό, ήθελε να το ανασύρει έστω και για λίγο. Ίσως κι από έλλειψη ικανοποίησης στη ζωή του. Αυτό όμως αφορούσε αποκλειστικά αυτόν και όχι τη Μαρία, που ήταν βέβαια για τον εαυτό της και για τη στάση της απέναντί του. Όχι, δεν είχε καμία υποχρέωση στο Δημήτρη. Η «γλυκειά» Μαρία είχε δοθεί ολοκληρωτικά στον άντρα της και στην οικογένειά τους, τα δύο πολύτιμα δώρα της ζωής, που τα φυλούσε με ζήλο και τα λάτρευε.

Αυτό ήταν ένα σπουδαίο θέμα, αλλά σπουδαιότερο κι από αυτό, πίστευε η Μαρία πως θα πρέπει να ήταν κάτι άλλο. «Μα είναι δυνατόν να υπάρχει τέτοια ασυνειδησία και μάλιστα σε μία τέτοια ηλικία; Εξήντα-εξηνταπέντε ετών; Πώς γίνεται αυτό; Οπωσδήποτε είναι γεροντίστικα καμώματα... Ή μήπως ήρθε από την πρωτεύουσα να ταχτοποιήσει τη σύνταξη του και σκέφτηκε πώς θα μπορούσε να συνδυάσει το τερπινόν μετά του ωφελίμου! Και οι πονηριές του για να με βρει; Χειρότερα κι από εικοσιπεντάχρονο. Σίγουρα πρόκειται γι' ατυχία!»

Ερεθισμένη τώρα από τις αστραπιαίες σκέψεις της ξέχασε για μία στιγμή ότι ο συνομιλητής της περίμενε, όταν ξαφνικά άκούγοντας και πάλι τη φωνή του να τη ρωτάει αν ακόμα είναι στην άλλη άκρη του τηλεφώνου, τον θυμήθηκε και πρόσθεσε παραγμένη:

-Ναι, αλλά κλείνω. Είπαμε περισσότερα από αρκετά.

-Μη... μην κλείνεις! Άσε με να σ' ακούω έστω για λίγο.

-Άκουσε, θα πρέπει να κλείσουμε. Έλα τώρα αγαπητέ... σοβαρέψου κι άκουσέ με λίγο. Θέλω να σου ευχηθώ τα καλύτερα και στην οικογένειά σου, κι ελπίζω ότι αυτό το συμβάν ήταν το αποτέλεσμα μίας αισθηματικής -αν και μάλλον επιπόλαιας- σκέψης και τίποτα περισσότερο. Συγγνώμη αλλά πρέπει να κλείσω, τόλμησε η Μαρία.

-Όχι, δεν μπορεί να μου το κάνεις αυτό! σπάραξε εκείνος.

-Γεια σου λοιπόν Δημήτρη! «Άκου δεν μπορώ να το κάνω! Βάζεις στοίχημα;» σκέφτηκε πολύ θυμωμένη ξαφνικά η Μαρία, έχοντας ήδη κλείσει τη γραμμή.

Σκέφτηκε μια στιγμή κι ύστερα σήκωσε το τηλέφωνο και το άφησε εκτός της συσκευής. Η υπομονή της είχε εξαντληθεί. Κάθησε βαριά στην πολυθρόνα, δίπλα. Ο άντρας της έλειπε και ευτυχώς. Δε χρειαζόταν ν' ανησυχήσει ο άνθρωπος με την τρέλα ενός άλλου. Γιατί αν αυτό που έκανε ο Δημήτρης δεν ήταν τρέλα, τι άλλο μπορούσε να είναι; Η Μαρία πίστευε ότι ο άνθρωπος δεν είχε αλλάξει. Μα ποιος μπορεί ν' αλλάξει;

Η Μαρία αγαπούσε τον Ζήση, τον άντρα της, περισσότερο ίσως κι από τον ίδιο τον εαυτό της. Ήταν ο Ζήσης «η ζήση της», ένα διαμάντι και θεωρούσε ότι ήταν από τις πιο τυχερές γυναίκες, χωρίς αμφιβολία. Δεν θα ρισκάριζε ποτέ την ευτυχία της αυτή, ιδιαίτερα στην ηλικία των πενήντα-κάτι, για κάποια νοσταλγική αναζήτηση του Δημήτρη. «Αυτά συμβαίνουν στα μυθιστορήματα και στις κινηματογραφικές ταινίες. Έκανα καλά, πολύ καλά, που έδωσα ένα τέλος σε αυτή την ανοησία!» σκέφτηκε με σχετική ανακούφιση η Μαρία.

Ο Δημήτρης ένιωθε φοβερά ταπεινωμένος και τον αντρικό του εγωισμό κουρελιασμένο, όσο ποτέ άλλοτε. Δεν μπορούσε να καταλάβει. Πώς ήταν δυνατόν «η Μαρία του» να έχει αλλάξει, να έχει γίνει μία τόσο σκληρή γυναίκα. «Κι αν δεν αλλάξει ο άνθρωπος, «η Μαρία του» πώς άλλαξε τόσο; Δεν μπορούσε να καταλάβει πώς μπορούσε ν' αποκρούει με τέτοια σκληρότητα την ανάγκη της νοσταλγίας του. Ήταν δυνατόν να είχε αλήθεια αλλάξει τόσο, ώστε να μην την λυγίζει η μνήμη της παλιάς της συμπάθειας έστω, αν όχι της αγάπης; «Χριστέ και Παναγία! Δεν το πιστεύω αυτό... »

φιθύρισε. Τα μάτια του είχαν θολώσει από τα δάκρυα. Τον πονούσε αφάνταστα η μνήμη εκείνων των καιρών. Την είχε αγαπήσει τη Μαρία. Στην ανάγκη του όμως είχε πιστέψει πως η άλλη θα μπορούσε ν' αναπληρώσει τη θέση της, αν όχι τέλεια... έστω και μερικώς. Το κενό όμως που είχε αφήσει «η γλυκιά Μαρία» μέσα του, έμεινε ανεκπλήρωτο και τον μαράζωνε όλο και περισσότερο συναισθηματικά. Έτσι ύστερα από τρεις και πλέον δεκαετίες αποφάσισε να κάνει κάτι για να μαλακώσει εκείνον τον πόνο που δεν εννοούσε να σιγάσει. Είχε πιστέψει ότι το κοριτσάκι που είχε αγαπήσει τόσο πολύ, θα ενέδινε σ' ετούτη τουλάχιστον τη μικρή επιθυμία του: να ιδωθούν μία φορά σα φίλοι και να πιουν έναν καφέ, για χατίρι εκείνου του «καλού παλιού καιρού». Τώρα διαπίστωνε με μεγάλη απογοήτευση, ότι η γυναίκα του σήμερα, δεν είχε καμία σχέση με τη Μαρία εκείνων των χρόνων. «Μα ήταν δυνατόν ν' αγαπούσε τον άντρα της τόσο ολοκληρωτικά ώστε να μην μπορεί να δώσει ένα ψίχουλο στον άνθρωπο που την είχε αγαπήσει στα νιάτα της; Άλλωστε εγώ δε θέλω τίποτα παρά μόνο μια-δυο κουβεντούλες μαζί της. Άλλη θα το έκανε, αν όχι κολακευμένη, μόνο και μόνο από κάποια περιέργεια. Δε λέω, δεν ήταν μία συνηθισμένη νέα... Ήταν η Μαρία!» Σκέφτηκε ξανά μέσα του, και η καρδιά του σφίχτηκε άλλη μια φορά. Η Μαρία, συντηρητική όπως και τότε και δοσμένη πλέον στην οικογένειά της, ίσως δε θα γυρνούσε να κυττάξει ποτέ πίσω της. Δεν είχε την ανάγκη του, όπως είχε εκείνος τη δική της. Ένιωσε να γερνάει απότομα, την πλάτη του να καμπουριάζει, το σώμα του να κονταίνει.

«Μα όχι!» δεν ήταν δυνατόν να ηττηθεί. Όχι έτσι! Ο Δημήτρης αναστήλωσε ενσυνείδητα το σώμα του επηρεασμένος από τις νέες σκέψεις του. Θα προσπαθούσε ως το τέλος. «Δεν ξέρεις καμιά φορά. Θάματα γίνονται. Δε θ' αντέξω σ' αυτή την άρνηση! Είναι τ' όνειρό μου για χρόνια.

Ήθελα ν' ανταμώσουμε άλλη μια φορά και να κυτταχτούμε ειρηνικά στα μάτια. Της είχα κάνει κακό, την είχα προσβάλλει και δεν το άξιζε. Όμως τι μπορούσα να κάνω; Η ανάγκη και το συμφέρον είχαν θολώσει τα μάτια της ψυχής μου. Ω Μαρία... γλυκειά μου Μαρία! Άκουσε την καρδιά μου και άνοιξέ μου τη δική σου για μια, τελευταία φορά, τη φορά της συγγνώμης σου και την ανάγκη της εξιλέωσής μου απέναντί σου και απέναντι στο τίμιο μέρος του παλιοχαρακτήρα μου!»

Ο Δημήτρης σπάρραζε μέσα του κι ακόμη περισσότερο γιατί σκεφτόταν ότι η Μαρία τον είχε μισήσει και γι αυτό δεν ήθελε ούτε έναν καφέ να πει μαζί του. Ο χρόνος είχε φανεί αδυσώπητος μαζί του. Δεν τον είχε αφήσει να ξεχάσει εκείνο το γλυκό πλάσμα, εκείνο το έξυπνο παιδί με τη συμμαζεμένη συμπεριφορά και την περίσσια περηφάνεια. Θυμήθηκε τα λόγια του Βασίλη για τη Μαρία: *«Θα μπορούσε να σταθεί δίπλα στον όποιονδήποτε. Το μόνο πρόβλημά της είναι ότι δεν έχει μία γερή προίκα... όποιος όμως μπορεί και έχει τα κότσια να την πάρει για δική του, είμαι βέβαιος ότι θα ζήσει ευτυχισμένος κοντά της και θα την κάνει διπλή την προίκα που δε θα πάρει, χάρι στην αγάπη της»*. «Είχες δίκιο γιατρέ, αυτός ο τυχερός είναι ο σημερινός άντρας της, που με περίσσια περηφάνεια και ζήλο τον κρατάει τόσο ψηλά, που της είναι αδύνατον να θυσιάσει για την αφεντιά μου, έστω και μία ώρα από την ευτυχισμένη, την αξιοπρεπή ζωή της!»

Η Μαρία είχε κάνει λάθος όταν είχε πιστέψει ότι ο Δημήτρης δε θα επέμενε. Τα τηλεφωνήματά του συνεχίστηκαν και τις επόμενες μέρες και ήταν καλή τύχη που ο Ζήσης και τα παιδιά τους απουσίαζαν από το σπίτι. Δεν υπήρχε λόγος να δημιουργηθεί μία κατάσταση στην οικογένειά της χωρίς «σοβαρό λόγο». Η Μαρία είχε πάντα την υποστήριξη της Κατερίνας που συμφωνούσε ότι τον Δημήτρη τον είχε

«αποκουτιάσει το γήρας». «Μα χρυσή μου... γιατί δεν το θεωρείς κομπλιμέντο αυτό το ενδιαφέρον του άντρα; Αν ήταν κάποια άλλη θα πηδούσε... από ικανοποίηση. Ύστερα από τρεις και πλέον δεκαετίες... Τι κάθεται και μου λες; Θα έτρεχε λοιπόν να τον δει, να χαρεί για τη μιζέρια του... και για τον θρίαμβό της. Θα ήταν μία εκδίκηση επιτέλους! Αλλά ξέρω τι θα μου πεις... και πιστεύω ότι είναι τυχερός που είσαι αυτή που είσαι, γιατί κάποια άλλη ίσως και ν' άρπαζε την ευκαιρεία να τον πληρώσει για τα καλά που της έκανε», είχε πει η Κατερίνα.

Η Μαρία την είχε ακούσει λυπημένη. Δεν είχε να πει τίποτα. Κατά τη γνώμη της είχε δημιουργηθεί από το πουθενά, μια λυπηρή κατάσταση.

Ένα πρωϊ της είχε τηλεφωνήσει γεμάτος έξαψη: «Θα έρθω με το αυτοκίνητό μου να σε πάρω, αν μου δώσεις τη διεθυσνή σου» και η Μαρία μάλλον φοβισμένη από τον τόνο της φωνής του, όπως ήταν φυσικό, αρνήθηκε όσο πιο ευγενικά μπορούσε. Είχε ήδη αρχίσει να σκέφτεται και ν' ανησυχεί για την ψυχική υγεία του Δημήτρη και τις συνέπειές της. «Ας είναι... τότε θα σε περιμένω στην Πλατεία έξω από τον κινηματογράφο. Περιπατάω πολλές φορές εκεί το πρωϊ ως τις έντεκα με δώδεκα και μετά πηγαίνω στο ζαχαροπλαστείο του Κερκυραίου για καφέ. Έλα σε ικετεύω, θα σε περιμένω. Θα φύγω αύριο αν το επιτρέψει ο καιρός. Θα σου δώσω και το τηλέφωνό μου στην πρωτεύουσα για να μου τηλεφωνήσεις!» είχε πει. Το ένα ήταν περισσότερο παράλογο από το άλλο, και η Μαρία είχε αρνηθεί άλλη μία φορά πολύ ευγενικά. Δεν ήθελε να τον εκνευρίσει. Του ευχήθηκε καλό ταξίδι. Επέμενε να της κάνει παράπονα: «Να μη μπορούμε να πιούμε έναν καφέ μαζί; Μία ξένη γυναίκα στο δρόμο να ήταν... αν της έπεφτε το πορτοφόλι της, κι εγώ το σήκωνα και της το έδινα, δε θα αρνιόταν έναν καφέ μαζί μου, εσύ όμως...» Η Μαρία

τόλμησε και είχε αντισταθεί: «Εγώ δεν είμαι η τυχαία ξένη γυναίκα. Εγώ... είμ' εγώ και ας τ' αφήσουμε αυτά σε παρακαλώ» και γελώντας ελαφρά είχε προσπαθήσει να σπάσει τη βαρύτητα των λέξεών της. Εκείνος όμως επέμενε μ' έναν ανεξέλεγκτα ταπεινό τρόπο, που έδειχνε ότι είχε χάσει τον έλεγχο της συμπεριφοράς του. Ως τη στιγμή που είχε κλείσει το τηλέφωνο, πίστευε ότι η Μαρία θα υπέκυπτε στις παρακλήσεις του. Τελικά η Μαρία δεν πήγε όπως της το είχε ζητήσει ο Δημήτρης. Έκλαψε όμως από αγανάκτηση καθώς είχε νιώσει ταπεινωμένη που ο Δημήτρης είχε το θράσος να την κυνηγήσει με τον ίδιο αυθαίρετο τρόπο και παρόμοια πίεση όπως είχε κάνει δεκάδες χρόνια πριν, με την πεποίθηση ότι θα πετύχαινε. Δε είχε σεβαστεί τη γυναίκα και φυσικά ούτε τον άντρα της και τα παιδιά της, πίσω από αυτήν. «Είναι θρασύς κι αδιάντροπος. Ω, πόσο τον μισώ!» αποφάσισε μέσα της.

Την επομένη, έχοντας υπολογίσει ότι εκείνος θα είχε αφήσει την πόλη τους, όπως είχε πει, πέρασε μπροστά από τον κινηματογράφο. Εκεί ήρθε σχεδόν αντιμέτωπη μ' έναν τύπο που έμοιαζε καταπληκτικά του μακαρίτη Ν. Βασιλείου, του πατέρα του Δημήτρη, όπως τον θυμόταν η Μαρία. Ερχόταν προς το μέρος της, συνοδευόμενος από κάποιον άγνωστο. Αναμφίβολα ήταν εκείνος, ο Δημήτρης. Είχε αλλάξει φοβερά. Σε αυτή την ηλικία των εξηταένα-εξηναδύο χρόνων είχε παχύνει κι έμοιαζε καταπληκτικά του πατέρα του. Η Μαρία αναρωτήθηκε πώς της είχε ζητήσει να συναντηθούν χωρίς να φέρουν κάποιο στοιχείο αναγνώρισης. Ήταν δυνατόν ποτέ ο άνθρωπος αυτός να είναι βέβαιος ότι θα αναγνώριζαν ο ένας τον άλλον; Πού άραγε βασιζόταν; Στο ένστικτο; Η Μαρία προσπέρασε δίπλα του άνετα, χωρίς να βιάζεται. Καθώς περνούσε δίπλα του τον άκουσε να μιλάει δυνατά κι αυταρχικά στο συνοδό του για κάποιο διαμέρισμα και

βεβαιώθηκε από τη φωνή του που αν και βαρύτερη της αλλοτινής, ήταν αυτή του τηλεφώνου. Ήταν εκείνος.

Η Μαρία φορούσε σκούρα γυαλιά και ήταν όμορφα ντυμένη. Το όμορφο βυssινί παλτό, και τα σκούρα μαλλιά της κομμένα στο ύψος των ώμων την έκαναν να φαίνεται νεότερη στα πενήνταπέντε της. Τα σκούρα γυαλιά της έκρυβαν το σπουδαιότερο ίσως στοιχείο αναγνώρισης για τους παλιούς γνωστούς της: «τα αξέχαστα, τα γοητευτικά μπλε μάτια της», όπως τα χαρακτήριζαν όλοι. Το σταθερό και γρήγορο βήμα της, η λεπτή και νεανική κορμοστασιά της μπορούσαν να ξεγελάσουν πολλούς, ακόμη και νέους άντρες. Η Μαρία προσπέρασε. Ο Δημήτρης γύρισε και την κόνταξε, αλλά η Μαρία είχε κρατήσει το κεφάλι της μπροστά, και δεν είχε γυρίσει στιγμή για να δει περισσότερα. Όχι, δεν την είχε αναγνωρίσει. Ήταν βέβαια. Η Μαρία αναστέναξε ευχαριστημένη. Ο άντρας της ήταν αδιάφορος. Δεν ένιωσε τίποτα περνώντας δίπλα του και το χειρότερο ήταν, ότι της θύμιζε τον αντιπαθέστατο πατέρα του. «Χριστός και Παναγιά, μακριά από μένα!» σκέφτηκε κι αναρωτήθηκε πώς μπορούσε να μη δει τότε, πως ο άντρας κάποια μέρα στο μέλλον, θα ήταν ολόφτιστος ο αντιπαθητικός κ. Νάσος Βασιλείου. «Like father, like son!» ψιθύρισε κι αναστέναξε με ανακούφιση.

Εκείνο το απόγευμα ο Ζήσης βρήκε τη Μαρία να λάμπει.

-Έχεις κάποια καλά νέα γλυκειά μου; ρώτησε έκθαμβος.

-Ναι! Σκέφτομαι να σε πάω μία βόλτα, να σου κάνω ερωτική εξομολόγηση με τη συνοδεία ενός καφέ και του αγαπημένου μας γλυκού, είπε κυττάζοντάς τον στα μάτια.

-Α! πολύ ωραία! Σου χάλασα ποτέ χατήρι; Όχι όμως με καφέ και γλυκό, παρά δείπνο και... δε θα σου πω, θα σε εκπλήξω εγώ αυτή τη φορά... είπε ο Ζήσης γελώντας.

-Ευχαριστώ καλέ μου! είπε η Μαρία με κέφι.

Το ίδιο βράδυ, η Μαρία και ο Ζήσης χόρευαν λες και για πρώτη φορά. Ο άντρας κότταζε μαγεμένος τη Μαρία που λες και την κυβερνούσαν μία ορμή, ένα νέο, άγνωστο πάθος. Εκείνη τον κοττούσε στα μάτια σα να μην ήθελε να χάσει ούτε στιγμή, εκείνο που έβλεπε μέσα τους και γοητευόταν. Όταν πια κουράστηκαν, κατέληξαν σε ένα όμορφο εξοχικό, όπου ήπιαν τον καφέ τους και έφαγαν το αγαπημένο γλυκό τους. Είχαν μάθει στη μακρά κοινή τους συμβίωση να γιορτάζουν την αγάπη τους συχνά και να ανανεώνουν τον έρωτά τους, που δεν έλεγε να γεράσει. Ετούτη τη φορά είχε συμβεί κάτι το διαφορετικό, το συναρπαστικό ανάμεσά τους, που ο Ζήσης το έβλεπε και το ένιωθε, δεν ήθελε όμως να ερευνήσει τα αίτιά του. Άλλωστε θα ήταν ιεροσυλία να θέλει να εισχωρήσει στα τρίπτυχα του κρυφού της εαυτού. Γιατί αν ήταν κάτι που η Μαρία θα ήθελε να το ξέρει κι εκείνος θα του το έλεγε. Ίσως και να ήταν κάποια μυστική σκέψη της, κάποια ανάμνησή της... Όχι... δεν ήθελε να το ψάξει... Γιατί άλλωστε; Του έφτανε που η Μαρία του, φαινόταν τόσο ανανεωμένη, ότι ήταν πάντα δική του. «Στιγμές ορόσημα» τις ονόμαζε ο Ζήσης, ακόμη και όταν γιόρταζαν τον έρωτά τους, την αγάπη τους και τη βαθιά φιλία που τους έδεναν άρρηκτα.

Οι δυο τους είχαν ανακαλύψει όχι απλά το μυστικό της ευτυχίας, αλλά και πώς να τη διατηρούν, που ήταν και το σημαντικότερο!

Ο τοκετός της αβύσσου

Ιστορία

Τέλη της δεκαετίας του 1980, στο Σύδνεϋ...

.....
 -Τάσσο, Τάσσο μου, πού είσαι βρε άντρα μου;

Η Μήλα που στα πρόθυρα πανικού φώναζε από την πόρτα του πλυσταριού, ήταν η γυναίκα του Τάσσου, μία καλοστεκούμενη σαραντάρα.

Έτρεξε στο γκαράζ, βαριανασαίνοντας κατακόκκινη και με τα μάτια υγρά.

-Έλα! Εδώ είμαι. Πού θα πάω κορίτσι μου; Φωνάζεις λες και σε κλέβουν!

Ο Τάσσος που είχε σταματήσει κι ερχόταν προς το μέρος της εξίσου ταραγμένος τώρα, την αγκάλιασε ανήσυχος και ρώτησε με πιο μαλακό τρόπο αυτή τη φορά:

-Εει! Τι σου συμβαίνει; Έλα, πες μου! είπε μαλακά και την κύτταξε μέσα στα μάτια.

-Δεν ξέρω από πού ν' αρχίσω... είπε εκείνη κομπιάζοντας και χώνοντας το κεφάλι της μέσα στο στήθος του.

-Μα μόλις πριν λίγο... όλα ήταν εντάξει. Μήπως ξαφνικά ανακάλυψες κάτι πολύ φοβερό; αστειεύτηκε δήθεν.

-Δε μού 'δωσες δύο εικοσάρικα κι ένα δεκάρικο το περασμένο βράδυ; ρώτησε η Μήλα με περίεργο άγχος.

-Αν θυμάμαι καλά... ναι. Για χαρτζιλίκι μόνο, είπαμε. Ε, και λοιπόν; ρώτησε τώρα ανυπόμονα.

-Ε, να! Δε βρίσκω το ένα εικοσάρικο.

-Αυτό είναι όλο; Και κάνεις έτσι για ένα εικοσάρικο; Μήπως σου παράπεσε;

Την έσπρωξε μαλακά από την αγκαλιά του.

-Τι έγινε το γενναίο κορίτσι που παντρεύτηκα, ε; Αν κάνεις έτσι για ένα εικοσάρικο... φαντάσου τι θα έκανες για κάτι πολύ πιο σοβαρό. Με κάνεις ν' ανησυχώ. Έλα τώρα. Για θυμήσου πού το έβαλες και φτιάξε μου ένα καφεδάκι, ενόσω θα σκαλίζεις τη μνήμη σου, έτσι για να ηρεμήσουμε ομαδικά, μήπως και μπορέσω να πάω πίσω στη δουλειά που άρχισα, είπε και τη χτύπησε χαϊδευτικά στο μάγουλο.

Η Μήλα κούνησε το κεφάλι της καταφατικά, χωρίς όμως να ξεφεύγει από το ερωτηματικό της που κατά περιεργο τρόπο, ανασκάλεψε μέσα της μία πολύ περιεργη ανησυχία.

-Εντάξει! είπε κομπιάζοντας.

Ήταν φανερό ότι δεν του είχε πει κάθε τι που είχε στη σκέψη της, απλά γιατί δεν υπήρχε κάτι συγκεκριμένο εκεί μέσα, πέρα από εκείνη την «περιεργη» ανησυχία της. Ο Τάσσος γύρισε πίσω στο αυτοκίνητό του. Κάτι από εκείνο το πλήθος των καλωδίων και των σωληνώσεων της μηχανής του, θα πρέπει να είχε ξεφύγει από τη θέση του, γιατί όταν οδηγούσε χτες το αυτοκίνητό του ακουγόταν ένας ασυνήθιστος θόρυβος. Αυτό πάλευε να βρει, εξετάζοντας τα καλόδια και τις σωληνώσεις και τα σημεία επαφής τους. Η Μήλα προσποιούμενη ότι ήταν πιο ήρεμη γύρισε στην κουζίνα της και βάλθηκε να φτιάξει έναν καφέ.

Τέλη καλοκαιριού αρχές Φθινοπώρου στο Σύδνεϋ ήταν συνήθως μία καλή εποχή και η ενδέκατη πρωϊνή, ήταν ιδιαίτερα όμορφη. Ηλιόλουστη ώρα, ηλιόλουστη μέρα, τρελά τα τιτιβίσματα των ποικιλόχρωμων παπαγάλων πάνω στο κατάφορτο με ανθό, καλίστεμο. Πεταλούδες γαλάζιες και καφετιές, πετούν τρικυμισμένες θαρρείς, ζαλισμένες από την

πανδαισία των χρωμάτων της πετούνιας, των αιωνίων γερανιών και των sweet peas. Δίπλα σ' αυτά τα ζωντανά του θεού, παρούσες και οι νοικοκυρές μέλισσες, που φροντίζουν να περιμάσσουν ό,τι μπορούν, και νά 'τες που χώνονται ολόκληρες μέσα στα κατακόκκινα κρίνα, ζουζουνίζοντας αέναα.

Τι τα θες όμως; Όταν η καρδιά είναι συννεφιασμένη... δεν ακούς, ούτε βλέπεις τις χαρές της ζωής, γιατί η έννοια σου σε τυφλώνει, σε πληγώνει, σε απανθρωπίζει. Έτσι ακριβώς ήταν ο εσωτερικός κόσμος της Μήλας εκείνο το πρωί. Ανάκατος, πονεμένος με μια κακή προαίσθηση να επιπλέει πάνω από όλη αυτή την αναμπουμπούλα και να την βασανίζει έμμονα. Η Μήλα είχε ανακαλύψει την απουσία του χαρτονομίσματος την ώρα που ετοιμαζόταν να βγει στην αγορά για ψώνια. «Τώρα πού να βγω έξω; Έχασα το κέφι μου. Ανησυχώ και δεν ξέρω γιατί. Κάτι συμβαίνει στο σπιτικό μου, το δαισιόνομοι. Αν πω κάτι τέτοιο στον Τάσσο θα γελάσει μαζί μου. Θα έχει άδικο; Αφού δεν ξέρω ούτε κι εγώ η ίδια το πώς και το γιατί. Άλλωστε μπορεί να κάνω και λάθος. Ναι μάλλον έτσι θα πρέπει να είναι. Μπορεί να έχει δίκιο ο άντρας μου. Οι ορμόνες μου φταίνε σίγουρα. Το εικοσάρικο όμως; Εδώ σε θέλω! Τι έγινε πέταξε έτσι από μόνο του;» Τίναξε το κεφάλι της λες και ήθελε να ξεφορτωθεί εκείνες τις σκέψεις που τη γέμιζαν αγωνία. Όχι δεν ήταν τα λεφτά. Άλλο ήταν, κάτι τρομερό που της είχε κολλήσει στη σκέψη, μία οδυνηρή υποψία που την αγκάλωνε βαθιά και την πόναγε...

Είχε ετοιμάσει στο μπρίκι τις αναλογίες για τον «ελληνικό» καφέ και πρόσθετε το νερό, όταν άκουσε τη θυγατέρα της την Άννα, να την καλεί.

-Μαμ... που είσαι;

-Εδώ, εδώ παιδί μου, στην κουζίνα, απάντησε καταβάλλοντας προσπάθεια να φανεί όσο πιο φυσική μπορούσε κι από πάνω να κρεμάσει κι ένα «χλωμό» χαμόγελο στο κουρασμένο πρόσωπό της.

-Μαμ, φεύγω. Ο Παύλος είναι ακόμη εδώ; ρώτησε.

-Όχι, έφυγε κάπως ενωρίς σήμερα. Ήταν μάλλον βιαστικός, είπε κι αναστέναξε.

-Όλα καλά μαμά; ρώτησε τώρα η Άννα κυτταζοντάς την, εξεταστικά.

-Ναι, ναι βέβαια, απάντησε εκείνη με προσποιητό χαμόγελο.

Η Άννα την κύτταξε καλύτερα και με κάποια υποψία. Ύστερα πήγε να απομακρυνθεί όταν σταμάτησε ξανά.

-Μου κάνει εντύπωση που ο Παύλος έφυγε 'νωρίτερα από μένα σήμερα... Πώς τὸ 'παθε αλήθεια; αναρωτήθηκε φωναχτά κυττάζοντας τη μητέρα της, εξεταστικά.

Η Μήλα δεν απάντησε. Προσποιήθηκε ότι δεν είχε δώσει σημασία. Ο καφές είχε «ψηθεί» και ετοιμαζόταν να γεμίσει τα δύο φλυτζάνια που περίμεναν στο Breakfast Bar.

Ο Παύλος ήταν ο γιος της Μήλας και του Τάσσου, ο «περίφημος αδερφούλης» της Άννας. Και ήταν περίφημος στον οικογενειακό τους κύκλο τώρα τελευταία για τη συμπεριφορά του: την κάποια τεμπελιά του και την αδιαφορία του. «Α, ο Παύλος; Πέρα βρέχει!» έλεγαν κάποιοι από εκείνους που ήξεραν την οικογένεια. Βέβαια είχε ελπίδες ν' αλλάξει στο μέλλον, καθώς ήταν μόνο δεκαέξι. Η ηλικία των -teens ήταν συνήθως δύσκολη «απανταχού...» στον κόσμο. Ένα χρόνο διαφορά είχε ο Παύλος από την αδερφή του και όμως η Άννα ήταν εντελώς διαφορετική: ώριμη και υπάκουη σε σημείο ώστε να φαίνεται όχι ένα, αλλά δέκα χρόνια μεγαλύτερη του.

Ο Τάσσος και η Μήλα είχαν παντρευτεί πίσω στην πατρίδα και είχαν αποκτήσει αυτά τα δύο παιδιά, την Άννα και τον Παύλο. Με τη μικρή οικογένειά τους είχαν καταφτάσει στην Αυστραλία, αυτή «ευλογημένη χώρα», όταν τα παιδιά τους ήταν ακόμη νήπια.

Αρχικά είχαν εργαστεί σκληρά κάνοντας βάρδιες και overtime σε διάφορες δουλειές. Είχαν μάθει να είναι υπομονετικοί και οικονόμοι. Αργότερα είχαν πετύχει να εργάζονται ως contract cleaners, ως επι το πλείστον σε δικές τους δουλειές, κάτι που τους βόλευε αφάνταστα, αφού δε χρειαζόταν ν' αφήνουν τα «βλαστάρια τους» σε ξένα χέρια. Για να μπορούν να ανταπεξέλθουν στο μέλλον κυρίως, τις «κατά πάσαν πιθανότητα» διογκωμένες οικονομικές απαιτήσεις, τότε που τα παιδιά τους θα μεγάλωναν και μαζί και οι ανάγκες τους, εργάζονταν οι δύο τους μαζί. Η δουλειά τους ήταν πολύ βοηθητική σε σχέση με το βιοτικό τους επίπεδο και τις οικογενειακές τους ανάγκες.

Συνέχισαν να είναι contract cleaners, και να έχουν μόνιμες δουλειές με καλά συμφωνητικά. Τον τελευταίο καιρό εργάζονταν καθημερινά στα γραφεία μιας μεγάλης εταιρείας μετά τις έξι το απόγευμα, για τρεις περίπου ώρες. Τα πρωϊνά ο Τάσσος δούλευε μόνος του για λίγες ώρες, σε μία άλλη παρόμοια δουλειά και τα κατάφερναν μια χαρά. Με αυτό το επιτρεπτό πρόγραμμα εργασίας, είχαν κατορθώσει ώστε να είναι ελεύθερα τα Σαββατοκύριακά τους και να βγαίνουν κάπου όλοι μαζί ως οικογένεια ή και μόνοι τους.

Τα παιδιά τους λοιπόν, όχι μόνο δεν στερούνταν αλλά και καλοπερνούσαν, με την έννοια ότι είχαν περισσότερα μάλλον από εκείνα που χρειάζονταν. Το όνειρο του Παύλου και της Μήλας, ήταν το κοινό όλων των ελληνικών γονιών: να μορφωθούν τα παιδιά τους και ύστερα ας έκαναν ό,τι ήθελαν. Πίσω στην πατρίδα, η ένδεια και η έλλειψη δυνατότητας για

μόρφωση στη διάρκεια της δικής τους νεότητας, ήταν σχεδόν κανόνας για τη λαϊκή μάζα.

Τώρα -στα τέλη της δεκαετίας του 1980- είχαν φτιάξει κάπως τα πράγματα στην Ελλάδα για τη γενιά τους. Όμως αυτοί ζούσαν πια στην Αυστραλία και δεν ήταν καθόλου απλό, ούτε και συνετό, να επιστρέψουν στην Ελλάδα και να συνεχίσουν τη ζωή τους απ' εκεί που την είχαν αφήσει. Αν και στην «πατρίδα» είχαν αλλάξει κάποια πράγματα προς το καλύτερο, κάποια άλλα ήταν αμφίβολο αν θα άλλαζαν ποτέ. Οι ξενητεμένοι άκουγαν, διάβαζαν και όταν επισκέπτονταν μία φορά στα τόσα χρόνια την Ελλάδα, τα έβλεπαν από πρώτο χέρι και τα κατονόμαζαν. Ακόμα εξακολουθούσαν οι δουλειές να είναι δυσεύρετες, ο μισθός να είναι μικρός και τα έξοδα τεράστια. Ακόμα οι δημόσιες θέσεις ήταν πλεονέκτημα εκείνων που είχαν γνωριμίες ή μέσα, ακόμη ήταν χειρονομίες «δικών» πολιτικών, έτσι λοιπόν βασίλευε το «πάλαι ποτέ», «έχω μπάρμπα απ' την Κορώνη». Κάποτε -και όχι σπάνια-, μία δημόσια θέση απόβαινε κληρονομική. Ακόμη και μετά την αντιπολίτευση ίσχυαν τα παρόμοια δεινά. Οι Έλληνες ήταν «μα τω Θεώ» οι κάκιστοι των Ευρωπαίων μαθητών. Δεν έβλεπαν, δεν άκουγαν, παρά μόνο έπαιρναν όπως κι από όπου μπορούσαν. Μασούσαν «από πάνω» και τα δάνεια από τη «μαμά Ευρώπη» και η φουκαριάρα η Ελλάδα -ο «σκέτος» λαός πλέον- πήγαινε να φέρει. Όσο για την εργατιά... αυτή εξακολουθούσαν να είναι «οι καταραμένοι του τόπου»: μία μέρα εργασία και δέκα ανεργία. Άσε και το κυνήγι της πληρωμής. Δηλαδή οι άνθρωποι ούτε καν έπρεπε να σκεφτούν για οικογένεια ή για σπίτι.

Και τι να έλεγε κανείς για το ρουσφέτι; Άστο αυτό! Από πού ν' αρχίσεις και πού να τελειώσεις; Παντού θα μπορούσε να πει κανείς αρχίζοντας από τις διάφορες υπηρεσίες -άκου να φριξεις- ακόμη και στη δήθεν αδέκαστη Εφορία, στη

Νομαρχία ή στο Δήμο... «ντρέπεσαι να πεις... όλες σχεδόν οι υπηρεσίες... όπου δηλαδή χρειάζεται αναμονή, υπομονή και κότσια... ο υπάλληλος λαδωνόταν με το πενταχίλιο. Κοινή πρακτική, τόσο κοινή πια που δεν λογιζόταν παράλογη ή και παράνομη. Και άκου και το χείριστο όλων: στα νοσοκομεία αν ήθελε κάποιος τον άνθρωπό του να ζήσει έπρεπε να λαδώνει το «ρομπότ» γιατρό, γιατί σίγουρα το φιλότιμο και ο ορισμός του επαγγέλματος της ιατρικής «ως λειτούργημα» και όχι ως επιχείρηση, έχει προ πολλού αφανιστεί, καθώς ως τέτοια η ιατρική ήταν εντελώς έξω από τη φύση της. Και η εκπαίδευση; Ε!.. εκεί... αν ο πατέρας σου ήταν πολιτικός, γιατρός, τραπεζιτικός, εκπαιδευτικός, επιχειρηματίας... είχες κάποια ειδική περιποίηση. Κάποιοι ελαιοπαραγωγοί αγόραζαν τον τάδε ή τον δείνα καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Αθηνών με τενεκέδες λάδι! Έτσι είχε ακουστεί από γνωστό για κάποιον από νησί του Ιονίου, που το είχε επιχειρήσει επιτυχώς... για το γιο του...

Και αν πέρα από το ρουσφέτι ήθελες να εξυπηρετηθείς στις όποιες Υπηρεσίες, κρατικές κυρίως, ξέχασέ το... γιατί πέρα από το τρομερό φακελάκι κάτω από το τραπέζι του ανήθικου ζητιάνου-υπαλλήλου -που λόγω των ιδιαζόντων αναγκών του, δεν μπορούσε ο καϋμένος να περιοριστεί στο μισθό του, που πετύχαινε μ' αυτό τον τρόπο να τον τριπλασιάζει πιθανόν- τελικά σε τελείωνε η γραφειοκρατία.

Χαλεπά έτη στην Ελλάδα! Όσον αφορά την υπερουσία, την πολυλατρεμένη Ιδέα της, την έτρεφαν διαρκώς -και δόξα τω Θεώ καλά- η αθάνατη ιστορία του τόπου, η εξίσου υπερογκώδης πολιτιστική της κληρονομιά... και κυρίως η προς αυτήν υπέρμετρη λατρεία των ξενητεμένων της!

Άκου και κάποια ψιλοπράγματα: ακόμα ίσχυαν τα φροντιστήρια για τους μαθητές κι ακόμη οι έξυπνοι εισχωρούσαν σιγά-σιγά στο οικόπεδό σου και το έκαναν δικό

τους με το έτσι θέλω, και άντε ύστερα να τρέχεις να βρεις το δικιο σου... με τους δικηγόρους -που ξόπνησαν για τα καλά κι αυτοί με τη σειρά τους- και με τα δικαστήρια!

Τώρα πώς τα καταφέρνουν οι Έλληνες και επιπλέον ανάμεσα στη Σκύλα και τη Χάρυβδη άτρωτοι... είναι ένα φαινόμενο που κι αυτό όμως εξηγείται: οφείλεται στο DNA τους! Έτσι ακριβώς... Φαίνεται πως οι Ελλαδίτες-Έλληνες με την ξεχωριστή ιδιοφυΐα τους, κατόρθωσαν όχι μόνο να πορεύονται καθημερινά, αλλά και να τρώνε στις ψησταριές, να κάθονται στα ζαχαροπλαστεία τους, και να καπνίζουν τα πανάκριβα ελληνικά και ξένα τσιγάρα αριμανιώως... Ακόμη και στο θέμα των διακοπών τους τα καταφέρνουν καλά, έστω και αν πρέπει να δανείζονται γι αυτές. Το πετυχαίνουν λοιπόν κι αυτό κουτοά-στραβά και χρησιμοποιώντας τύπο του γνωστού σημειωματαρείου της πίστωσης -δεφτεράκι το λέγανε άλλοτε, πιστωτική κάρτα λέγεται σήμερα-, που ενώ μοιάζει να είναι το ίδιο, είναι πολύ χειρότερο, μια και οι Τράπεζες δεν έχουν καρδιά, όπως είχαν άλλοτε οι μικρομαγαζάτορες...

Η Μήλα είχε ένα μικρό σπιτάκι στο χωριό, όταν είχε γνωρίσει τον Τάσσο, προίκα απο τον πατέρα της. Τι αξία είχε; Ελάχιστη. Επομένως δεν ήταν για πούλημα. Και ο Τάσσος είχε κάτι λίγο από τον πατέρα του: ένα χέρσο χωράφι. Αυτό ήταν όλο. Οι δυο τους είχαν γνωριστεί στο πανηγύρι του Άη-Σωτήρος και από την πρώτη κιόλας στιγμή είχαν ταιριάσει. Αυτός ήταν ο λόγος για τον οποίο είχαν αρραβωνιαστεί και τελικά είχαν παντρευτεί.

Η Μήλα ήταν ήσυχη, απλή χωρίς υποκρισίες και νάζια. Όταν της είχε πρωτομιλήσει ο Τάσσος «του είχε κόψει την πίττα»: «ραντεβού και τέτοια να τα βγάλεις από το μυαλό σου. Αν με θέλεις όπως λες, νά 'ρθεις να με ζητήσεις από τον πατέρα μου. Δεν είμαι έρμη στον κόσμο, ούτε έχω τα πλούτη ν'

αγοράζω τιμή ή γαμπρό», είχε πει αποφασιστικά και ο Τάσσος είχε καταλάβει. Όταν πήγε στον μπάρμπα-Γιάννη τον πατέρα της για να τη ζητήσει, εκείνος είχε ρωτήσει: «Της έκρινες του λόγου σου παλικάρι μου; Η Μήλα μου είναι κομμάτι μάλαμα. Δεν την έχω για πέταμα να ξέρεις. Αν σε θέλει κι εκείνη, τότε νά 'χετε την ευχή μου».

Έτσι, απλά, είχαν παντρευτεί με τις ευχές των γερόντων τους, στο ίδιο εκκλησάκι, του Άη Σωτήρος, εκεί όπου είχαν γνωριστεί. Μια δόση ο Τάσσος -προτού να παντρευτεί- είχε κάνει γυρολόγος, αλλά ύστερα κατέβηκε στην πόλη κι έμαθε να διορθώνει ωρολόγια. Δούλευε με κάποιον καλό μάστορα που είχε το δικό του μαγαζί. Καλούτσικος ο μισθός του, αλλά σίγουρα δεν θα έφτανε ποτέ να συντηρήσει γυναίκα, άσε πια τα παιδιά που θα έρχονταν κι αυτά, με τη θέληση του Θεού. Έτσι όταν παντρεύτηκε έχοντας μάθει καλά την τέχνη του ρολογοποιού, αποφάσισε να νοικιάσει ένα μαγαζί και να κάνει τη δουλειά μόνος του. Δεν ήταν άσχημα. Πουλούσε και καινούργια ωρολόγια. Αλλά στην πόλη όπου δούλευε, έπρεπε να πληρώνει ενοίκια στο μαγαζί, ενοίκια στο σπίτι. Τα χρήματα λοιπόν εξανεμιζονταν με τα ενοίκια και τα υπόλοιπα γνωστά. Έτσι καθώς όλα φαίνονταν να μην οδηγούν πουθενά και καθώς ο άνθρωπος δούλευε για να φυτοζωούν, τα ζύγισαν απ' εδώ, τα κύτταξαν απ' εκεί... τελικά αποφάσισαν ότι δεν υπήρχε άλλη διέξοδος από του να φύγουν, αφήνοντας τελικά πίσω όλα εκείνα που γνώριζαν και αγαπούσαν.

Όσο σπαριζικάρδια είναι ένας χωρισμός και ο τελικός αποχωρισμός, άλλο τόσο είναι και ο φόβος μήπως και δεν ξαναδείς τα μάτια των αγαπημένων σου... Δεν τολμάς να στρέψεις το κεφάλι σου πίσω, όταν ξεκινάς για έναν τέτοιο εκούσιο χωρισμό. Είναι έτσι, γιατί δεν βαστάει τόσο πόνο η καρδιά σου και μπορεί να σε κάνει να τα πλαντάξεις όλα και να μη φύγεις... Ούτε στο σκόλο σου να συμβεί κάτι τέτοιο!..

Η Μήλα δεν ήθελε ν' αφήσει τους γέρους γονείς της πίσω. Παρηγοριόταν όμως γιατί η αδερφή της η Μάρθα ήταν παντρεμένη στο χωριό κι έτσι είχαν κάποιον σε μία στιγμή ανάγκης. Οι γονείς του Τάσσου από την άλλη μεριά, ούτε και που αντέδρασαν. Ούτε και κανείς άλλος από τους δικούς τους, τους είχαν παρακαλέσει να μείνουν στην Ελλάδα, όταν τους είχαν γνωστοποιήσει ότι είχαν αποφασίσει να μεταναστεύσουν. Κάτι είχαν στο πίσω μέρος του μυαλού τους. Μπορεί και να βόλευε να αραιώσουν κάπως σαν τα σκόρδα και τα κρεμμύδια, για να φτιαχτούν εκείνοι. Τα ωφέλη από τη μετανάστευσή τους, δεν θα ήταν και λίγα τελικά. Ήταν γνωστό ότι ο ξενιτεμένος πάνω στον πόνο του θέλει να χαρεί, βοηθώντας. Αν λοιπόν ο ξενιτεμένος είναι λίγο φιλότιμος, αυτό το φιλότιμό του διπλασιάζεται και τριπλασιάζεται στην ξενιτιά και μαζί με τη νοσταλγία και τον μύθο της ανημπόριας της πατρίδας, στέλνει ακόμη κι εκείνα που δεν έχει! Καταραμένη η Μοίρα του ξερριζωμένου κι ας λέει κανείς ό,τι θέλει. Αιωρείται σε ένα νοητό ύψος και προσπαθεί να επισκοπεί την παλιά γη και να ανέχεται ή να προσπαθεί να οικειοποιηθεί τη νέα... αέναη προσπάθεια που δεν ευδοκίμει απόλυτα μέχρι θανάτου, έτσι ώστε ακόμη κι αυτό που ονομάζει ευτυχία του, να είναι το ποθούμενο και όχι η πραγματικότητα. Και ο Ελλαδίτης-Έλληνας που τα έχει ακούσει αυτά κατ' επανάληψη δεν κάνει τίποτα να ξεπεράσει τον εαυτό του, αλλά στην αλλαζονεία του περιμένει το θαύμα του μετανάστη για να δει κι αυτός μια άσπρη μέρα. Τι μιζέρια σ' αλήθεια!

Οι συγγενείς τους στερημένοι πάντα οι ίδιοι, δεν έβλεπαν μέλλον για τον Τάσσο και τη Μήλα στην Ελλάδα. Έτσι χωρίς να πούνε πολλά, είχαν αφήσει να εννοηθεί ότι οι δυο τους είχαν αποφασίσει σωστά, για ξενιτιά και ξενιτεμό.

Μια κουβέντα βέβαια ήταν γιατί η πραγματικότητα ήταν άβυσσος πόνου!

Ο Τάσος και η Μήλα είχαν ετοιμάσει τα χαρτιά τους και μία ωραία πρωΐα κρατώντας δύο μεγάλες βαλίτσες στα χέρια και δύο νήπια, βρέθηκαν στον Πειραιά και επιβιβάστηκαν σε γνωστό καράβι υπερατλαντικών ταξιδίων – σαπιοκάραβο το είχαν χαρακτηρίσει εκείνοι που είχαν τελικά αποβιβαστεί σώοι και αβλαβείς, στην Αυστραλία- για να ξεμπάρκαρουν εικοσιεννιά ημέρες αργότερα στη μακρινή Ωκεανία... την Αυστραλία... την ήπειρο Down Under.

Είχαν προσπαθήσει να χωνέψουν στο πολυήμερο ταξίδι τους ότι πήγαιναν στο άγνωστο... κι αντί γι αυτό έτρεφαν την αγωνία του. «Φοβόνταν το άγνωστο», έλεγαν. Κι ήταν αυτή έκφραση, η αμυδρή διατύπωση κάποιων αισθημάτων. Με το που πάτησαν όμως το πόδι τους στην Αυστραλία η πραγματική έκταση αυτού του «αγνώστου», τους χτύπησε κατακούτελα. Είχαν ακούσει πολλά, είχαν δει άλλα τόσα στον κινηματογράφο, στα επίκαιρα, αλλά η απτή πραγματικότητα απέχει τα μέγιστα από όλα αυτά τα νοητά ή τις εικόνες που τρέχουν και δε σου αφήνουν μυαλό και λογική για να σκεφτείς τα «από πίσω τους» απόκρυφα!

Αν αφαιρούσε κανείς το μειονέκτημα της στοιχειώδους εκπαίδευσης, ο Τάσος και η Μήλα, είχαν ακατάβλητη όρεξη για δημιουργικότητα στον τομέα της εργασίας κυρίως. Έφτανε δεν έφτανε, αυτό ήταν το εφόδιό τους δίπλα στον ατίμητο θησαυρό τους: τα δύο νήπια παιδιά τους. Έτσι αφού πλέον βαφτίστηκαν και στην ουσία «μετανάστες», βάλθηκαν να βουλευτούν όσο μπορούσαν καλύτερα κάτω από τις συνθήκες που είχαν βρει.

Για καλή τους τύχη ένας εξάδερφος του Τάσου, από καιρούς εγκατεστημένος στο Σύδνεϋ, προσέλαβε πρόθυμα τον ίδιο και τη Μήλα στη δική του «καλή και αποδοτική

επιχείρηση». «Ήταν λέει «κοντρακταδόρος» cleaner» Στην ίδια επιχείρηση με διαφορετικό ωράριο από εκείνο του Τάσσου, εργαζόταν και η Μήλα. Όταν ο Τάσσος ερχόταν στο σπίτι από τη δουλειά έφευγε η Μήλα. Έτσι τα μικρά τους δεν έμειναν ποτέ με αγνώστους. Αυτό το φοβόταν πολύ και οι δύο, καθώς είχαν ακούσει ανατριχιαστικές ιστορίες για τις «μπέμπι σίτερς» από συμπατριώτες τους «εν Σύννευ».

Δεν χρειαζόταν καν συζήτηση και ανάλυση το γεγονός ότι ο Τάσσος και η Μήλα είχαν περάσει δύσκολα χρόνια την περίοδο από την αφιξή τους στα τέλη του 1980 μέχρι εκείνη τη χρονική στιγμή, όπως άλλωστε οι περισσότεροι από τους μετανάστες και κυρίως οι μη Αγγλοσάξωνες. Θαρρείς και ο οργανισμός τους έπαιρνε φόρα μιας και είχαν αποφασίσει για εκείνη τη θυσία, και αποκτούσε τα κατάλληλα αποθέματα ανοχής για αυτή την ξένη γη. Δεν ήταν μία απλή υιοθεσία η εκλογή αυτής της γης, στο Νότιο Ημισφαίριο, στη γη των Αμπορίτζινις... Όσο κι αν προσπαθούσαν οι «εν Ελλάδι» Έλληνες να κατανοήσουν το μέγεθος ενός τέτοιου άλματος, ήταν αδύνατον να το πετύχουν. Άλλο η θεωρία και άλλο η πρακτική. Και πού να έρθεις και για τουρίστας... τότε είναι που δε θα θέλεις απλά να την γνωρίσεις, αλλά και... «να την παντρευτείς!» Αυτοί «που έφαγαν την ξενιτιά με το κουτάλι» κι έτσι έκαναν το στομάχι τους να χωνεύει τα πλέον δύσπεπτα, ήταν ασύγκριτα περισσότερο ήρωες απ' όλους τους άλλους που πάλευαν πίσω στη δική τους γη. Γιατί; Γιατί δεν είναι μόνο η άφιξη σε μία χώρα όπου η γλώσσα αποβαίνει «το μέγα στοίχημα», δεν είναι μόνο η εργασία που θα καταφέρεις να κάνεις, είναι και η οικογένεια. Πώς μπορείς να πετύχεις ώστε τα παιδιά σου να γίνουν Έλληνες, χωρίς να μισήσουν εσένα ή την υιοθετημένη χώρα; Και αν νομίζετε ότι αυτό είναι υπερβολή δεν έχετε παρά να δείτε ακόμη και σήμερα τον αγώνα των αποδημούντων Ελλήνων να προσπαθούν να

κρατήσουν, να διατηρήσουν «πάση θυσία τα ημέτερα», μακριά από «την ημετέρα πατρίδα». Οι κακόμοιροι παππούδες και οι γιαγιάδες δεν ξέρουν τι να κάνουν με τα εγγόνια τους, όταν εκείνα έχουν ξένη μαμά ή ξένο μπαμπά. Άσε πια τη θρησκεία. Εντάξει! Αυτό ίσως να συμβαίνει παντού αλλά είναι πολύ πιο δύσκολα σε μία χώρα όπου οι «Αγγλος», όπως αποκαλούν τους Αγγλοαυστραλούς τα παιδιά, κάνουν ακόμη και τώρα διακρίσεις στις διάφορες εθνικότητες λες και ήταν προίκα τους ετούτη η γη και ότι όλοι οι άλλοι είναι οι παρείσακτοι. Λες κι αυτοί δεν είναι μία από τις εθνικότητες που ήρθαν και κατοίκησαν την Αυστραλία. Εντάξει δεν αλλάζουν οι άνθρωποι... Ήταν, είναι και θα είναι αποικιοκράτες, ακόμη και όταν δεν κρατάν αποικίες όπως πριν... Το έχουν μέσα τους... κυλάει στο αίμα τους... Από την εποχή των Σταυροφοριών μέχρι πρόσφατα... Σίγουρα οι Αγγλοσάξωνες έμαθαν ότι οι άνθρωποι είναι ευαίσθητοι, κι έτσι αυτοί, οι απόγονοι των σκληροτράχηλων Βίκινγκς, άκαρδοι και υπολογιστικοί –υπάρχουν και οι εξαιρέσεις, έτσι- μπορούν να αγοράζουν και να ξεπουλάν ανθρώπινο υλικό, ανάλογα με τις ανάγκες τους και όχι σπάνια, και ανάλογα με τα κέφια τους!

Στη δεκαετία του 1980, την χρονική περίοδο που είχαν καταφθάσει και είχαν εγκατασταθεί ο Τάσσος και η Μήλα, είχε πολλά τρωτά ετούτη η γη που είχε ένα σωρό ονόματα ώσπου να φτάσει στο σημερινό της: Ωκεανία... New Holland... Australis λατινιστί, από όπου και ονομάστηκε τελικά Australia, ή Αυστραλία ελληνιστί! Οι φυλετικές διακρίσεις εξακολουθούσαν να είναι υπερβολικές. Ο τίτλος «wog» που ακουγόταν κυρίως από το στόμα των blue collar, δηλαδή της εργατικής τάξης των Αγγλοαυστραλών, έδινε κι έπαιρνε. Μέσα στην οικογένεια, από τους μεγάλους μάθαιναν και τα παιδιά, που μαζί με τις ρατσιστικές λέξεις αντέγραφαν και τα ποικίλα

συναισθήματα... εκείνα της περιφρόνησης και του μίσους ή το λιγότερο της αντιπάθειας, και τα μετέφεραν στα σχολεία όπου δίνονταν μάχες αντάξίες του «Βατερλώ»... λεκτικά και... όχι σπάνια και δια χειρός!

Εδώ λοιπόν επενέβαινε θαρραλέος ο γονέας και έχοντας άγνοια του δράματος που εξελισσόταν στο σχολείο, δασκάλευε τα παιδιά του να γίνουν άνθρωποι και να ενδυναμώσουν τη θέση τους, που πάει να πει να ξεπεράσουν τους απογόνους των «convicts», που ήταν οι Αγγλοαυστραλοί, της εποχής τους.

Καταλαβαίνει κανείς πόσο δύσκολη ήταν η ζωή των μη αγγλόφωνων νεο-Αυστραλών, που ενώ οι ίδιοι πάλευαν να μάθουν αγγλικά για να βοηθήσουν τον εαυτό τους με κάποια ποσότητα αξιοπρέπειας, από την άλλη, είχαν τα παιδιά τους που όχι μόνον έπρεπε να μάθουν ελληνικά, αλλά και να πάψουν να τους κατηγορούν για την καταγωγή τους, να μάθουν να είναι περήφανα για την εθνικότητά τους και να καλλιεργήσουν τον πολιτισμό τους. Και η θρησκεία; Λέμε για τη διάκριση εναντίον των καθολικών στην Ελλάδα. Εδώ να δείτε τι κάνουν οι καθολικοί στους Έλληνες, όταν τα παιδιά τους πέσουν στα χέρια τους. Κυριολεκτικά πέφτουν πάνω τους με λύσσα για να τα προσηλυτίσουν. Γιατί οι καθολικοί προσπαθώντας να μειώσουν τη συνείδηση της καταγωγής και να παρασύρουν στον καθολικισμό τα παιδιά των μεταναστών, χρησιμοποιούν την πιο απάνθρωπη συμπεριφορά, που είναι οι απειλές, διάκριση και τιμωρία. Χρησιμοποιούν το Θεό σα μπαμπούλα και το λάθος σαν αμαρτία, που σε οδηγεί στην κόλαση. Φοβερό... Όχι η Ορθόδοξη εκκλησία δεν έχει συνηθίσει τους Έλληνες σε τέτοιου είδους συμπεριφορές, δόξα τω Θεώ. Και αν το επιχειρούσε... ο Έλληνας επαναστάτης από φύση του, θα σήκωνε μπαϊράκι.

Γιορτές, όπως του Πάσχα, δημιουργούν στην πολυεθνική Αυστραλία αντιθέσεις που κουφοβράζουν, για να

ξεσπάσουν αργότερα και πάντα δοθείσης ευκαιρίας. Και σ' αυτό ακόμη οι Έλληνες έχουν βρει λύση. Δηλαδή όταν τυχαίνει να μη συμπίπτουν γιορτάζουν διπλά. Δε βαρύνεσαι. Αυτό αναμφίβολα είναι πολύ καλύτερο από του να αντιδράς και να οργίζεσαι για το γεγονός ότι ζεις μακριά από την πατρίδα.

Κάποτε ο Τάσος σκεφτόταν το «χέρσο» χωράφι του και το μελετούσε στον αδερφό του που είχε μείνει πιστός «εις τα πάτρια», όπως συνήθιζε να λέγει. Φοβόταν да μήπως κάποιος -ακόμη και δικός τους- του το φάει. Πολλά ακούγονταν και «καπνός χωρίς φωτιά δε βγαίνει». Στριμωχνε όμως τις ανησυχίες του στις σιωπηλές γωνιές του μυαλού του, καθώς ήξερε πως ότι ήταν να γίνει, θα γινόταν «ούτως ή άλλως». Όταν κάποια μέρα θα επέστρεφε -αφού στο μεταξύ ο αδερφός του θα τα είχε καταφέρει να του το προσέχει- θα το έφραζε νόμιμα και ωραία. Είχε κι αυτός παιδιά και δεν είχαν δικαίωμα οι «εντόπιοι» οι και κάποιοι «δικοί» να του το «φάνε» μπαμπέσικα. Δεν αρκούσε λοιπόν το γεγονός ότι οι εναπομείναντες των κατασπαραγμένων από την ξενιτιά οικογενειών ήταν λαιμαργοί, είχε αποδειχτεί επιπλέον ότι δεν λυπόταν για τα δεινοπαθήματα των ξενητεμένων τους. «Έτσι είναι ο Έλληνας... άκαρδος!» σκεφτόταν ο καϋμένος ο Τάσος και συλλογιζόταν ότι ο ίδιος, δε θα έκανε ποτέ «κάτι τέτοιο τόσο άτιμο στον πονεμένο, στον στερημένο της ξενιτιάς».

Τα παιδιά του Τάσου και της Μήλας, η Άννα και ο Παύλος, ήταν καλά παιδιά. Υπάκουα, ευγενικά, ήσυχα, μελετηρά... όλα μια χαρά. Όμως τα δύο τελευταία χρόνια ο Παύλος, και κυρίως την περίοδο που πλησίαζε να συμπληρώσει τα δεκαέξι του, είχε αρχίσει ν' αλλάζει κάπως. Μασούσε τα λόγια του, δεν φαινόταν να μιλάει ελεύθερα για τις βολτίτσες του με τους φίλους του, άρχισε να χαλαρώνει στη

μελέτη του και επεδίωκε να βγαίνει μοναχός του τα Σαββατοκύριακα. «Άστον, μην ανησυχείς. Κάνει την επανάστασή του!» έλεγε ο Τάσος στη Μήλα που είχε αρχίσει να περιεργείται καθώς αβίαστα παρατηρούσε αλλαγές στη συμπεριφορά του γιου τους που τις θεωρούσε υπερβολικές και αδικαιολόγητες. Ως γονείς, αναμφίβολα δεν ήταν κοινωνικά καθυστερημένοι και ούτε ήθελαν να εφαρμόζουν την υπέρμετρη αυστηρότητα που οι ίδιοι είχαν γνωρίσει στην ηλικία του Παύλου.

Τις τελευταίες ημέρες επίμονες σκέψεις είχαν φυτρώσει και βασάνιζαν τη Μήλα. Σκέψεις για τον Παύλο, το μοναχογιό τους. Κόλλαγε το μυαλό της «στο παιδί» και είχε φανεί έντονα εκείνο το πρωϊνό, τόσο που και η Άννα το πρόσεξε. Τη Μήλα την έτρωγε η βεβαιότητα και η υποψία ότι ο Παύλος της είχε αλλάξει πολύ βαθύτερα από ότι φαινόταν, και μόνο η Άννα σαν άλλο θήλυ, το ένιωθε ότι κάτι στεναχωρούσε τη μητέρα της.

Σιωπηλή η νέα ακολούθησε τη μητέρα της στο γκαράζ όπου ο πατέρας της σκάλιζε το αυτοκίνητό τους. Η Μήλα άφησε τον καφέ στον πάγκο και η Άννα την πλησίασε και την φίλησε.

-Μαμά cheer up! είπε έχοντας καρφωμένα τα μάτια της στο μελαγχολικό πρόσωπό της Μήλας και τη φίλησε άλλη μια φορά.

-Στο καλό κοριτσάκι μου, και να προσέχεις. Έτσι; είπε εκείνη φορτισμένη από συγκίνηση.

Η Άννα χωρίς να προσθέσει κάτι περισσότερο από ένα απλό «Γειά σας», φίλησε τον πατέρα της και κίνησε για το σχολείο.

Μετά από την αναχώρηση της Άννας ο Τάσος σταμάτησε τη δουλειά του και απευθύνθηκε στη Μήλα.

-Ακόμη και η Άννα πρόσεξε πως κάτι σε απασχολεί.

Η Μήλα δε απάντησε. Μάζεψε τα φλυτζάνια του καφέ και έκανε να φύγει.

-Έλα εδώ, πού πας; τη ρώτησε με υπομονή ο Τάσος.

-Να πάω να κάνω καμιά προκοπή, γιατί θα πιάσει το μεσημέρι και δεν έχω ετοιμάσει για φαγητό, απάντησε εκείνη.

-Ασ' το φαγητό. Κάτσε εδώ να μου κάνεις λίγη παρέα. Και... πού 'σαι... μίλα μου! είπε με αστείο ύφος για να την πειράξει.

Η Μήλα τον κύταξε σοβαρή. Ύστερα μίλησε αργά αλλά αποφασιστικά, σφίγγοντας τις δύο παλάμες της:

-Τάσσο... έπες γουρσουζιά στο σπίτι μας.

Ο Τάσος την κύτταξε μη ξέροντας τι να πει. Ύστερα τη μάλλωσε.

-Σοβαρέψου κορίτσι μου! τι κάθεσαι και λες;

-Άκουσε Τάσσο μου... είχα τα χρήματα στο πορτοφόλι μου. Το ξέρω καλά αυτό. Δεν πετάει ένα εικοσάρικο από εκεί, αν δεν το πάρει κάποιος.

-Μπα σε καλό σου! σώνει και καλά πρέπει να το πήρε κάποιος. Επιμένεις, κόλλησες. Έλα σε παρακαλώ, μην το κάνεις αυτό.

Η Μήλα σηκώθηκε. Ο Τάσος την άφησε να φύγει. Ήξερε πως κάποιες στιγμές όφειλε κανείς να υποχωρεί και ν' αφήνει τον άλλον ήσυχο.

Η Μήλα κατέρρευσε σε μία μικρή πολυθρόνα στην τραπεζαρία και βάλθηκε να σκέφτεται. Συνήθιζε να βάζει κάποια μικρά χαρτονομίσματα και κέρματα σ' ένα βάζο, στην κουζίνα. Θυμήθηκε πως πριν μερικές μέρες νόμισε ότι είχε χάσει ένα πενταδόλλαρο. Όταν είχε σκεφτεί και δεν θυμόταν τίποτα, αποφάσισε πως μάλλον είχε κάνει λάθος. Μία άλλη μέρα πρόσεξε ότι έλειπαν τα χαρτονομίσματα, και ότι είχαν μείνει μόνο κάποια κέρματα. Ούτε κι αυτό δεν μπόρεσε να το εξηγήσει. Δεν ήταν δυνατόν ούτε να

ονειρεύεται, ούτε και τα χρήματα να κάνουν φτερά. Το είχε σκεφτεί: κάποιος λοιπόν τα έπαιρνε. Στις σκέψεις αυτές είχε αρχίσει ν' ανησυχεί καθώς ήταν βεβαία ότι δεν είχε κάνει λάθος στις παρατηρήσεις της. Τελικά όμως, είχε αποφασίσει να μη στεναχωριέται αδικα και αντί αυτού, ν' αρχίσει να παρατηρεί τα γύρω της.

«Ορίστε μας! Τώρα θα γίνω και κατάσκοπος μέσα στο ίδιο το σπίτι μου;» σκέφτηκε δυνατά και αυτή ακριβώς η σκέψη της έφερε νέες ανησυχίες και στεναχώρια. Την πήραν τα κλάματα. «Θεέ μου βοήθησέ με! Κάνε να είναι όλα ένα λάθος... ένα κακό όνειρο!»

Το μεσημέρι κάθισαν με τον Τάσσο, έφαγαν από ένα σάντουιτς με σαλάτα και τυρί και ήπιαν λίγο κόκκινο κρασάκι. Ύστερα έψησε το δεύτερο καφέ της ημέρας. Όταν αργότερα ήρθαν τα παιδιά από το σχολείο, η Μήλα βάλθηκε να στρώσει με τη βοήθεια της Άννας, για να καθήσουν και να φάνε όλοι μαζί. Την ώρα που μάνα και κόρη ταχτοποιούσαν το τραπέζι, η Άννα ρώτησε ξαφνικά τον Παύλο.

-Παύλο, πού ήσουν το μεσημέρι; Έψαχνα να σε βρω, αλλά εσύ είχες αφανιστεί.

-Ήμουν στις τουαλέτες είπε εκείνος, σα να μην έτρεχε τίποτα.

Η Άννα γέλασε και είπε ειρωνικά.

-Παραμύθια!

Ο Τάσος ακούγοντας τη συζήτηση κύτταξε τον Παύλο σοβαρά, χωρίς να πει τίποτα. Εκείνος κοκκίνησε και η Μήλα το πρόσεξε. Χωρίς να το θέλει σκέφτηκε και πάλι το εικοσάρικο που είχε πετάξει την προηγούμενη μέσα από το πορτοφόλι της.

-Παιδιά, είχα πενήντα δολάρια στο πορτοφόλι μου! Έτσι τουλάχιστον νόμιζα μέχρι σήμερα το πρωί, που

διαπίστωση ξαφνικά ότι τα είκοσι από αυτά είχαν κάνει φτερά, είπε σοβαρά ενώ παρακολουθούσε τις αντιδράσεις των παιδιών της.

Ο Τάσος δεν είπε τίποτα, αλλά χωρίς ιδιαίτερη προσπάθεια, παρατήρησε τη συμπεριφορά του Παύλου, που από τη στιγμή που μίλησε η Μήλα, φαινόταν να κάθεται σε αναμμένα κάρβουνα.

-Κάπου θα τα έβαλες μαμ! είπε δήθεν αδιάφορα.

-Μαμά... τι κάθεται και λες τώρα; Χάνονται έτσι τα χρήματα από το πορτοφόλι σου αν δεν τα πήρε κάποιος; παρατήρησε αναποκοκκινισμένη η Άννα.

Στην παρατήρηση της αδερφής του ο Παύλος, κατακοκκίνησε ξαφνικά, κάτι που δε διέφυγε την προσοχή των άλλων. Η Μήλα παρατήρησε ότι ο Παύλος δεν ήταν καθόλου ο εαυτός του και ότι από το πρωί -όπως μέρες τώρα- φαινόταν απόμακρος, απέφευγε την απευθείας επαφή με τα μέλη της οικογενείας του και δρασκελίζε κρυφά το κατώφλι του σπιτιού τους, ή και φανερά προβάλλοντας τις πιο ανόητες δικαιολογίες, όπως εκείνη προς την Άννα.

-Θα πρέπει να εξακριβώσουμε αν αυτό που έγινε, δεν οφείλεται σε κάποιο ατύχημα... είπε λακωνικά ο Τάσος με βαρύ ύφος, παρακολουθώντας όλο και με περισσότερο ενδιαφέρον τη συμπεριφορά του Παύλου.

Ήταν ολοφάνερη πλέον η ανησυχία του Παύλου για όλα εκείνα που διαδραματιζόνταν μέσα στο οικογενειακό τους σκηνικό.

Η κουβέντα τελείωσε εκεί -μάλλον απότομα- και τα πιάτα έμειναν μισοαδειανά. «Σίγουρα» κάτι δεν πήγαινε καλά. Αυτό είχε διαπιστωθεί κι από μόνο του. Ξαφνικά υπήρχε η αίσθηση ότι μια αόρατη αβεβαιότητα πλανιόταν διάχυτη που σχετιζόταν με την καθαυτή αιτιολογία της ανησυχίας τους. Ορόσημο και αφορμή το χαμένο

εικοσαδόλλαρο, η κάποια συμπεριφορά και... εκείνα τα άλλα μικροχαρτονομίσματα, σκεφτόταν τώρα μέσα της η Μήλα, που δεν τα είχε αναφέρει ούτε στον Τάσσο της. Δεν είχε τολμήσει. Ούτε και θα το έκανε τελικά. Σκεφτόταν πόσο άδικο ήταν να τον στεναχωρήσει κι άλλο.

Η Μήλα κουρασμένη από την προσπάθεια να μη μεταδώσει τα μηνύματα της ανησυχίας της και στα άλλα μέλη της οικογενείας της, αποφάσισε τελικά, ότι θα τα ξέχναγε όλα, αρκεί να πήγαινε καλά το Σαββατοκύριακό τους. Ο άντρας της κι εκείνη είχαν αποφασίσει να μην πάνε για δουλειά αργά, όπως συνήθιζαν, και είχαν κανονίσει κάποια πράγματα να τα κάνουν ενωρίς το απόγευμα την Παρασκευή, αμέσως ύστερα από το φαγητό. Έτσι η Άννα ανάλαβε το συμμάζεμα του τραπεζιού και το πλύσιμο των πιάτων μαζί με τον Παύλο, που ύστερα από εκείνα που είχαν ειπωθεί στη διάρκεια του μεσημεριανού, είχε χάσει το κέφι του και ήταν μουτρωμένος.

Η Μήλα και ο Τάσσος έφυγαν για τη δουλειά τους και όπως είχαν πει θα επέστρεφαν πίσω σε δύο ή τρεις το πολύ, ώρες.

-Δε μου λες εσύ, σου συμβαίνει κάτι; ρώτησε η Άννα τον Παύλο ξαφνικά.

Εκείνος όπως ήταν απροετοίμαστος από τη στάση της αντέδρασε βίαια.

-Παράτα με κι εσύ τώρα. Πόσους ανακριτές θα έχω σ' ετούτη την οικογένεια;

-Όλους, όταν έχεις τη μυίγα και μυγιάζεσαι, είπε θυμωμένη τώρα η Άννα. Ακόμα δεν μου απάντησες που είχες αφανιστεί το μεσημέρι για να μην πω ένα ολόκληρο τρίωρο από το σχολείο, τον κεραυνοβόλησε ξανά η Άννα.

-Ρε συ! Με κατασκοπεύεις; τόλμησε ο Παύλος.

-Δε ντρέπεσαι να μιλάς έτσι; Είμαι η αδερφή σου βλάκα. Το καταλαβαίνεις; I care for you stupid! θύμωσε για τα καλά τώρα η Άννα.

-Να μου λείπει το ενδιαφέρον σου. Ότι θέλω θα κάνω και όπου θέλω θα πάω! κατακεραύνωσε την Άννα ο Παύλος πετώντας την πετσέτα της κουζίνας στο breakfast bar, και αμέσως βάλθηκε να απομακρυνθεί.

-Έτσι νομίζεις; Αν θέλεις να κάνεις κάτι τέτοιο Παύλο, θα πρέπει να έχεις και τα κότσια να φροντίζεις μόνος σου για τις ανάγκες σου και όχι να στηρίζεις στις πλάτες της μαμάς και του μπαμπά... είπε απογοητευμένη αυτή τη φορά η Μήλα.

Ο Παύλος έφυγε σαν κνηγημένος από την κουζίνα για να κρυφτεί στο δωμάτιό του. Τα μάτια του είχαν φορτωθεί τη συννεφιά και τον φόβο για τις συνέπειές της.

Ο Τάσος και η Μήλα γύρισαν στο σπίτι τους κουρασμένοι, περισσότερο από συνήθως γιατί ειδικά εκείνη την ημέρα τους έλειπε το σύνθητες κέφι.

Η Άννα τους υποδέχτηκε με χαρά και τους πρόσφερε ένα πόρτ την ώρα που οι δυο τους ξεκουράζονταν μπροστά στην τηλεόραση.

-Πού είναι ο αδερφός σου; ρώτησε ο Τάσος την Άννα.

-Νομίζω ότι θα πρέπει να είναι στο δωμάτιό του μπαμπά, απάντησε η Άννα.

-Καλά, άστον να είναι, είπε εκείνος και η προηγούμενη απογοήτευση είχε μείνει εκεί, θολώνοντας τη ματιά του.

Η Άννα λυπόταν για τους γονείς της. Ήθελε να κάνει κάτι γι αυτούς, να φέρει πίσω τις ξέγνοιαστες ημέρες τους, που φαινονταν μακρυνές εκείνη τη στιγμή.

-Μαμά... τι θα έλεγες να περάσουμε τη βραδυά μας εδώ, αντί να βγούμε έξω όπως είχαμε σχεδιάσει. Νομίζω ότι θα ηρεμήσουμε καλύτερα έτσι.

-Ναι, νομίζω ότι αυτό θα κάνουμε... Τι λες Τάσσο μου;

-Ό,τι λένε τα κορίτσια μου, είπε εκείνος και τις κύτταξε με ευγνωμοσύνη.

Ποιος ήθελε να βγει έξω τη στιγμή που τους βάραινε η ανείπωτη υποψία του κλέφτη μέσα στο σπίτι τους, μία υποψία, που ακόμη δεν είχε πάρει σάρκα και οστά. «Σίγουρα το πορτ κάνει καλά τη δουλειά του!» σκέφτηκε η νεαρή Άννα ευχαριστημένη.

Οι μέρες περνούσαν με τη δουλειά και τα άλλα τα μάλλον συνηθισμένα. Η ιστορία με το εικοσάρικο μολονότι φαινόταν ξεχασμένη, έκαίγε τις καρδιές του Τάσσου και της Μήλας. Τα παιδιά πέρασαν στην περίοδο των εξετάσεων και ύστερα σε ένα δεκαπενθήμερο διακοπών. Ο Τάσσος έπαιρνε τον Παύλο μαζί του στη δουλειά του αντί για τη Μήλα, αλλά κάτι τον έκανε να ανησυχεί, να τον προσέχει και να τον παρακολουθεί διαρκώς με το βλέμμα. Δεν ήταν βέβαιος γιατί το έκανε, ήταν όμως βέβαιος ότι η υποψία του για τη συμπεριφορά του γιου του, δεν βοηθούσε στις σχέσεις τους. Ύστερα από τρεις-τέσσερις φορές ο Τάσσος βρίσκοντας δικαιολογία ότι έπρεπε να φύγει νωρίς, σταμάτησε να τον παίρνει μαζί του και έτσι αισθανόταν πιο ήσυχος αφού δεν είχε να παρακολουθεί κανέναν. «Τον υποψιάζομαι για το εικοσάρικο. Και η Μήλα και η Άννα το ίδιο! Μακάρι να μου έλεγε κάτι. Γιατί αν το πήρε και το ομολογούσε θα σήμαινε ότι μετάνιωσε. Τώρα όμως; Δεν μπορώ λοιπόν να τον εμπιστευτώ. Δε θέλω να χάσω το ψωμί μου. Ο γιος μου είναι λοιπόν ένας κλέφτης; Και γιατί; Τι ήταν εκείνο που τον έκανε να γίνει ένας κλέφτης τελικά;» Δάκρυσε και με θυμό σκούπισε τα μάτια του. «Θα φτάσω στο μπάτο αυτής της υπόθεσης. Εγώ δεν έχω γιο κλέφτη. Πάει τελείωσε. Δεν θα περάσει αυτό έτσι!»

Τα πρωϊνά των διακοπών του ο Παύλος, έβγαινε έξω με κάτι φίλους του. Όμως παρα-έβγαινε και χάλαγε τα λεφτά που είχε κάνει δουλεύοντας μερικές φορές με τον πατέρα του. Η Μήλα δυσανασχετούσε. Ο Τάσσοσ όμως την καθησύχαζε με σκοπό: «Άστον, παιδί είναι. Έχει να μάθει κάποια πράγματα... Τι στεναχωριέσαι; Διακοπές έχει».

Μία μέρα ωστόσο, η Μήλα, που δεν μπορούσε άλλο να σιωπά, φώναξε τον Παύλο.

-Κάθησε παιδί μου. Σε θέλω για λίγο. Τώρα τελευταία δε μιλάμε οι δυο μας, ειπε με κάποια στεναχώρια.

-Έλα τώρα μαμά! Τι να πούμε; Εσύ είσαι η μάννα μου. Τι περιμένεις να πούμε; Μην ανησυχείς για μένα. Όλα είναι μια χαρά. Αλήθεια σου λέω!

-Δε σε βλέπω αρκετά παιδί μου. Επειδή είμαι η μάννα σου ανησυχώ. Δεν το καταλαβαίνεις αυτό; Ιδιαίτερα τον τελευταίο καιρό. Μπαίνεις... βγαίνεις... είσαι πάντα απασχολημένος, πότε με το διάβασμα, πότε με τους φίλους σου...

Ο Παύλος την κύτταξε με την άκρη του ματιού του.

-Ε, τι να σου κάνω μαμά, έπεσε πολύ δουλειά τώρα τελευταία στο σχολείο, και... καταλαβαίνεις.

-Προσπαθώ να καταλάβω γιε μου, προσπαθώ... αλλά να, μού 'λειψες κάπως.

-Έλα τώρα μαμά... Υπερβάλλεις! επέμενε ο Παύλος.

Ακούστηκε το τηλέφωνο και η Μήλα σηκώθηκε. Όσοι να πιάσει το ακουστικό στα χέρια της και να απαντήσει, ο Παύλος είχε γίνει άφαντος. Το τηλέφωνο το απάντησε τελικά η Άννα από τη δεύτερη συσκευή του σπιτιού. Ήταν μία φίλη της. Η νέα άρχισε να μιλάει, αλλά ξαφνικά σιώπησε, άκουγε και στη συνέχεια χαμήλωσε τον τόνο της φωνής της. Προφανώς δεν ήθελε να την ακούσουν. Αυτό ήταν ασυνήθιστο

και η Μήλα το πρόσεξε. Όταν η Άννα ήρθε κοντά της η Μήλα τη ρώτησε όσο περισσότερο διακριτικά μπορούσε:

-Όλα καλά παιδί μου;

-Ναι μαμά... απάντησε εκείνη, ήταν όμως ολοφάνερο ότι αυτά που είχε ακούσει ή έστω εκείνο το κάτι τι, την είχε επηρεάσει μάλλον αρνητικά.

Η Μήλα δεν επέμενε. Η Άννα ανέβηκε στο δωμάτιό της ενώ η Μήλα κάθησε πίσω στην πολυθρόνα της και πήρε το πλέξιμό της. Ο Τάσος δε θα αργούσε να έρθει. Έβαλε το ραδιόφωνο. Δεν είχε πρόβλημα με την αγγλική του ραδιοφώνου ή της τηλεόρασης. Ήθελε ν' ακούσει και να ξεχαστεί. Να ξεκουραστεί λιγάκι.

Η Άννα κατέβηκε από το δωμάτιό της κρατώντας ένα βιβλίο. Κάθησε στον καναπέ και άρχισε να διαβάζει. Είχαν μπει στο χειμώνα για τα καλά και η θερμάστρα-τζάκι, στη μία πλευρά του καθιστικού, ζέσταινε ευεργετικά. Ακούστηκε η αυλόπορτα να ανοιγοκλείνει και η Μήλα άφησε το πλεκτό της.

-Ο πατέρας σου, είπε στην Άννα.

Δεν άργησε να φανεί ο αγαπημένος άντρας.

-Αλλό κορίτσια! είπε ο Τάσος σε ευχάριστο τόνο.

-Γεια σου μπαμπά, είπε η Άννα κι έτρεξε για να τον φιλήσει.

-Γεια σου Τάσο μου, είπε η Μήλα και τον πλησίασε αργά.

Φιλήθηκαν, κι όπως πάντα η Μήλα πήρε το σακκάκι του και το καπέλο του και τα έβαλε στην κρεμάστρα.

Ο Τάσος κάθησε σε μία από τις πολυθρόνες και η Άννα έφτασε με τις παντόφλες του στα χέρια.

-Μπαμπά οι παντόφλες σου, είπε χαμογελώντας.

Ο Τάσος χαμογέλασε με τη σειρά του, ευχαριστημένος από την προθυμία της θυγατέρας του να του φανεί ευχάριστη.

Η κίνηση της Άννας ήταν μία αγαπημένη συνήθειά της αφότου ήταν μικρή.

-Νά'στε καλά κορίτσια μου... Η ζωή θα ήταν «ντιπ για ντιπ» άνοστη χωρίς εσάς δίπλα μου!

Η Μήλα γέλασε με το ύφος του. Όμως εκείνος δεν άργησε να σοβαρευτεί.

-Πολύ τράφικ σήμερα. Έγινε κάποιο ατύχημα στο Hwy και ήταν δράμα.

-Γι αυτό μας άργησες λιγάκι, είπε η Μήλα.

-Ο Παύλος... είναι εδώ; ρώτησε ξαφνικά.

-Όχι πατέρα! Αλλά δε νομίζω ότι θ' αργήσει και πολύ! πρόλαβε η Άννα.

Ο Τάσος χωρίς να πει τίποτα σηκώθηκε και κατευθύνθηκε στη σκάλα.

-Πάω να πλυθώ λιγάκι, είπε αναπάντεχα κουρασμένος.

Η Μήλα τον κύτταξε. Κάτι τον ενοχλούσε. «Λες να στεναχωριέται για τον Παύλο;» αναρωτήθηκε ανήσυχη.

-Ο Παύλος... τι ώρα έφυγε Άννα μου; Δεν τον κατάλαβα σ' αλήθεια, ρώτησε η Μήλα την Άννα.

-Ε... Αλήθεια δεν πρόσεξα μαμ... Αλλά μην στενοχωριέστε γι' αυτόν ο μπαμπάς κι εσύ. Δεν είναι μωρό.

-Ε... στην ηλικία του έπρεπε να είναι εδώ, πριν να έρθει ο πατέρας του, είπε η Μήλα συνοφρυωμένη.

-Έλα όμως που δεν είναι, και τι να κάνουμε μαμά; Να στεναχωρηθούμε; Άντε λοιπόν να στεναχωρηθούμε. Μόνο που δε βγαίνει τίποτα. Έτσι δεν είναι;

-Έχεις δίκιο να δυσανασχετείς με την ανησυχία μου Άννα μου. Αλλά είναι κάτι που δυστυχώς δεν μπορώ να το αποφύγω.

Όταν ο Παύλος κατέφθασε πολύ αργότερα, η Άννα τον ακολούθησε στο δωμάτιό του.

-Πού ήσουν βρε συ; τον ρώτησε θυμωμένη.

-Από πότε είμαι υποχρεωμένος να σου δίνω αναφορά για τις κινήσεις μου sis; ρώτησε εκείνος νευριασμένος.

-Τι έκανες στο κλαμπ το περασμένο βράδυ, ε; ρώτησε εξαγριωμένη τώρα η Άννα.

-Ποιος στο είπε αυτό; ρώτησε εκείνος έτοιμος για καυγά.

-Η Ελένη μου τηλεφώνησε, πολύ πριν έρθεις σπίτι. Σε είδε ο πατέρας της χθες βράδυ. Ξέρουμε ακόμη και τι έκανες, εκεί που σε είδε... επέμενε τώρα η Άννα.

-Τι κάθεται και λες τώρα; Πού με είδε εμένα, αυτός; επέμενε ο Παύλος με τη σειρά του.

Ο διάλογος συνεχίστηκε με επιθετικές κουβέντες ανάμεσά τους.

-Στο κλαμπ, στις rocker machines, έπαιζες... είπε η Άννα.

-Rubbish! είπε ο Παύλος κοκκινίζοντας.

-Tell me about it!

-Do me a favour... Will you? Mind your own business!

-I will certainly do that, Παύλο! Μόνο που πριν αρχίσω να το κάνω αυτό, θα σου δώσω μία τελευταία συμβουλή. Μην αφήσεις ποτέ, τα πράγματα που κάνεις να φτάσουν στ' αυτιά της μαμάς και του μπαμπά. Πρόσεχε! Γιατί ο πατέρας της Ελένης μπορεί να τα πει στους γονείς μας.

-Και σαν; Κι αν ακόμη έπαιζα στις rocker machines, τι έγινε; Είναι έγκλημα;

-Είσαι καλά; Τι είναι αυτά που λες; Ίσως να μην είναι ακόμη «έγκλημα» όπως λες, αλλά αν το συνηθίσεις θα κάνεις κακό στον εαυτό σου και σε όλους εμάς. Ή μήπως δεν το καταλαβαίνεις κι αυτό;

-Παράτα με τις προειδοποιήσεις σου. Λες και χάλασα καμιά περιουσία. 2-3 δολάρια ήταν, κι αυτά από το χαρτζιλίκι μου.

-Δεν βλέπεις πως δεν είναι εκεί το πρόβλημα;

-Τι κάθεται και λες επιτέλους;

-Αρχίζεις στραβά την καριέρα σου του έφηβου, μέσα στη ζωή. Τα άσχημα πράγματα δε βλάπτουν τόσο πολύ όταν γίνονται μία φορά και τελειώνουν. Όμως πώς το ξέρεις ότι θα έχεις τη δύναμη να μην ξαναπάς; Αν θα έχεις τη δύναμη να επιβληθείς στον εαυτό σου. Τα τυχερά παιγνίδια απασχολούν εκατοντάδες ανθρώπους που προσπαθούν να βγάλουν χρήματα για να ζήσουν από ανθρώπους σαν κι εσένα. Καταστρέφουν τους νέους ανθρώπους σιγά-σιγά, ύπουλα σαν τα ναρκωτικά... Έχουμε παραδείγματα. Ακούμε και διαβάζουμε. Επέμενε η Άννα στεναχωρημένη και έχοντας πει αυτά τα λόγια, έκανε μεταβολή και χωρίς άλλη λέξη βγήκε από το δωμάτιο του Παύλου.

Ο Παύλος κάθισε στο κρεβάτι του και ύστερα έγειρε ανάσκελα πάνω σε αυτό. Κτύπησε το ταβάνι που του φάνηκε πολύ χαμηλό, ίδιος ο ουρανός έτοιμος να τον συντρίψει. Δεν μετάνιωνε για ό,τι έκανε, δεν ήθελε όμως να μάθουν και οι γονείς του, για «τις δραστηριότητές του». Και κυρίως δεν ήθελε να μάθουν ότι το έσκασε από το σχολείο γιατί δεν του άρεσε όπως πριν και αφού αισθανόταν έτσι τον ενοχλούσε που οι γονείς του είχαν συγκεκριμένες προσδοκίες από αυτόν. Η άποψή τους να γίνει διαφορετικός από εκείνους, να έχει μία εργασία που θα του επέτρεπε να είναι «κάποιος» τέλος πάντων και να μην δουλεύει σκληρά όπως εκείνοι, τον τάραζε. Ξαφνικά δεν του άρεσε πλέον το σχολείο και οι δύο τελευταίες χρονιές δεν φαίνονταν να είναι πασατέμπος για να περνάει την ώρα του. Άσε πια το θέμα των μελλοντικών σπουδών. Ούτε να το σκεφτεί δεν ήθελε. Κάθε φορά που όλα αυτά τα σημαντικά πράγματα έρχονταν στο νου του, στεναχωριόταν, νευρίαζε, σηκώνόταν ταραγμένος και ανεξήγητα θυμωμένος υπενθύμιζε στον εαυτό του ότι η ζωή του ήταν δική του και ότι

δε θα έκανε αυτό που ήθελαν οι άλλοι, έστω κι αν αυτοί οι άλλοι, ήταν οι ίδιοι οι γονείς του.

Ο Τάσος είχε αντιληφθεί την αδιαφορία του Παύλου για το σχολείο. Μήπως άλλωστε δεν ήταν ολοφάνερο; Ο γιος του δε μελετούσε. Υπήρξαν φορές που γινόταν φορτικός μαζί του και όχι σπάνια τον τελευταίο καιρό, είχαν ξεσπάσει ομηρικοί καυγάδες ανάμεσά τους που προκαλούσαν λύπη και αναστάτωση στη μητέρα του. Αλλά ό,τι κι αν συνέβαινε ανάμεσα στον Τάσσο και το παιδί του, δεν ήταν αρκετά δυνατό να ελαττώσει την αγάπη του προς εκείνο, το συγχωρούσε λοιπόν και φρόντιζε να το βοηθά να διαλέγει τρόπους διεξόδου από την κούραση της μελέτης του. «Ποιας μελέτης;» αναρωτιόταν η Άννα που υπέφερε βλέποντας την κοροϊδία που «πάταγε» ο Παύλος στους γονείς τους.

Το κακό είχε αρχίσει εδώ και αρκετούς μήνες και μεγάλωνε με την ηλικία του. Αρχικά ο Παύλος, είχε κάποιες ευαισθησίες που δεν τις εξωτερίκευε. Δεν του άρεσε για παράδειγμα που ήταν Έλληνας ανάμεσα σ' ένα μεγάλο πλήθος Αγγλοουστραλών. Αυτό δεν ήταν βέβαια τυχαίο. Ήταν το αποτέλεσμα του σύνδρομου της έντονης διάκρισης που δέχτηκε όπως και άλλα παιδιά, και κυρίως εκείνα που δεν είχαν παρόμοια με των Αγγλοουστραλών χαρακτηριστικά. Αυτό είχε αρχίσει από το νηπιαγωγείο και συνεχιζόταν καθ' όλη τη διάρκεια της φοίτησής του στα σχολεία του τόπου, ως εκείνη τη στιγμή. Κάποια παιδιά επηρεάζονταν περισσότερο από άλλα. Η περίφημη λέξη «wog» του είχε γίνει εφιάλτης, σε τρυφερή ακόμη ηλικία. Αργότερα παραμέρισε αυτή την ευαισθησία του, όμως η ζημία είχε γίνει μία ουλή, βαθιά μέσα του για να μείνει, ακόμη κι όταν νόμιζε ότι το είχε ξεπεράσει. Από εκεί προήλθε η αδυναμία του να μάθει ελληνικά κι από εκεί η αδυναμία του να παραδέχεται πως είναι Έλληνας. Το τελευταίο όμως παράπτωμά του, να το σκάει στο κλαμπ,

επειδή όπως έλεγε, δεν του άρεσε το σχολείο, ήταν το χειρότερο όλων. Η παρέα του δυστυχώς δεν ήταν και η καλύτερη. Έχοντας παρόμοιες τάσεις σαν τις δικές του αφού δεν επιθυμούσαν το σχολείο, πρότειναν πολλές διαφορετικές ασχολίες όπως το ψάρεμα, τις rocker machines και το ποτό.

Ο Παύλος είχε ενδώσει στις rocker machines αλλά κάθε φορά που «παρανομούσε», η φυσιογνωμία του πατέρα του φύτρωνε μπροστά του και τον αναστάτωνε. Κάποια στιγμή ένας παλιός καλός φίλος του όταν είχε μάθει τι του συνέβαινε του το πέταξε: «Παρασύρεσαι εύκολα φίλε. Οι μηχανές... σου τρώνε τα λεφτά και σε κάνουν ρεμάλι. Σταμάτα τες πριν να είναι πολύ αργά...»

Ο Παύλος αναγνώριζε ότι οι γονείς του, η Άννα και ο φίλος του που τον αγαπούσαν, τον συμβούλευαν σωστά και δεν είχαν άδικο. Όμως χωρίς σχεδόν να το έχει συνειδητοποιήσει είχε αλλάξει πολλές από τις συνήθειές του. Άλλοτε τα πρωϊνά ήταν ξεκούραστος, ήρεμος, καθόταν όμορφα για το πρωϊνό του και πρόσεχε πολύ τι έλεγε. Υπολόγιζε την οικογένεια. Δεν έκανε τον έξυπνο και δεν μασούσε τα λόγια του. Όλα όμως αυτά τα καλά σημεία του χαρακτήρα του είχαν αρχίσει να υποχωρούν και τελικά να αφανίζονται χωρίς να μπορεί ν' αντιδράσει. Τις μέρες του σχολείου, ξύπναγε την τελευταία στιγμή, ετοιμαζόταν άρον-άρον, κατέβαινε βιαστικός, έλεγε ότι δεν προλάβαινε να πάρει το πρωϊνό του, δε φιλούσε τη μητέρα του όταν έφευγε και γλυστρούσε από την εξώπορτα τόσο έντεχνα, ώστε να μην προλαβαίνουν να του κάνουν ερωτήσεις. Όπως ήταν φυσικό, όλοι αυτοί οι νεωτερισμοί του Παύλου δεν ήταν δυνατόν να περάσουν έτσι, απαρατήρητοι.

Μία μέρα ο Τάσος τον περίμενε στην τραπεζαρία και όταν ο Παύλος επεχείρησε να το σκάσει, ο Τάσος φώναξε:

-Not so fast, my friend!

-Μα πατέρα... θ' αργήσω...

-Δεν πειράζει... αυτά που έχουμε να πούμε αξίζουν περισσότερο από το... *σχολείο*, είπε ο Τάσσος τονίζοντας ειρωνικά τη λέξη σχολείο.

-Γιατί πατέρα, τι έκανα; ρώτησε ο Παύλος κοκκινίζοντας από την ίδια του την αυθάδεια.

-Τι άλλο να κάνεις παιδί μου; έχεις τόσο ζήλο να φεύγεις νωρίς... ή και αργά... κάποτε για το σχολείο, που αναρωτιέμαι τι θα βγει επιτέλους από αυτή τη συμπεριφορά; Ένα άριστα... ή μία επανάληψη χρονιάς;

Ο Παύλος δεν απάντησε. Κύτταζε τον πατέρα του θυμωμένος, ήταν όμως ακόμη αρκετά σεβαστικός απέναντί του για να αντισταθεί στα λόγια του. Άλλωστε του ήταν γνωστό ότι ο Τάσσος δε σήκωνε τα πολλά λόγια.

-Μπορώ να φύγω τώρα; ρώτησε όσο μπορούσε πιο ήρεμα.

-Να φύγεις να πας στο καλό κι όταν με το καλό γυρίσεις, θέλω να κουβεντιάσουμε εσύ κι εγώ, είπε ο Τάσσος σοβαρά.

Όταν έφυγε τελικά ο Παύλος, η Μήλα ρώτησε τον Τάσσο σκεφτική.

-Δες να έχει κάποιο κοριτσόπουλο και δεν το ξέρουμε;

-Αν είχε κορίτσι, θα φερνόταν διαφορετικά. Τώρα μας αποφεύγει γιατί μας φοβάται.

-Τι θες να πεις Τάσσο μου; Γιατί να μας φοβάται; ρώτησε η Μήλα αναστατωμένη.

-Γιατί κάνει κάτι που μέσα του ξέρει, ότι δεν είναι καλό...

-Θεέ μου Τάσσο μου, πώς με τρομάζουν τα λόγια σου!

-Θα δούμε. Ότι κι αν είναι θα το προλάβουμε. Τώρα που είναι ακόμη μικρός και μας χρειάζεται, σαν το χλωρό

δεντράκι που χρειάζεται ένα υποστήριγμα για να ψηλώσει ίσιο και όχι «στραβό». Με καταλαβαίνεις; ρώτησε ο Τάσσος.

-Καλημέρα σας! Τι... συμβαίνει; Όλα καλά; ρώτησε η Άννα, που μόλις είχε ανοίξει την πόρτα, αντιλήφθηκε ότι κάτι «έτρεχε».

-Καλώς τη μου! είπε ο Τάσσος.

-Καλημέρα παιδί μου! Η Άννα μπορεί να ξέρει... είπε η Μήλα, χωρίς να περιμένει την ανταπόκριση της κόρης της.

-Τι... να ξέρω; ρώτησε η Άννα επιφυλακτικά.

-Να... μήπως ξέρεις κάτι για τον Παύλο. Αναρωτιέμαι αν έχει κορίτσι και φέρνεται... όπως φέρνεται.

-Μακάρι να είχε!.. είπε η Άννα αυθόρμητα και σταμάτησε καταλαβαίνοντας τη «γκάφα» της.

-Τι... θες να πεις Άννα μου; ρώτησε ο Τάσσος αυστηρά.

-Να... δηλαδή... θα το μαθαίναμε... κάπως... αυτό εννοούσα μπαμπά! είπε στεναχωρημένη η Άννα.

-Τότε; Πες μας παιδί μου την αλήθεια... συμβαίνει κάτι κακό στον αδερφό σου;

-Πού να ξέρω εγώ μπαμπά; είπε η Άννα τρομαγμένη από την έκταση που έπαιρνε εκείνη η πρωϊνή κουβέντα. Είπε πως έπρεπε να φύγει αν δεν ήθελε ν' αργήσει στο σχολείο.

-Καλά, εντάξει. Το ξέρεις το ρητό... ουδέν κρυφόν υπό τον ήλιον! Δεν έχω να σου πω τίποτ' άλλο. Νά χεις καλή μέρα στο σχολείο. Και θέλω να σκεφτείς αυτό μόνο: όταν τα παιδιά ξεκόβονται από την οικογένεια, είναι σαν τ'αρνιά που ξεκόβονται από το κοπάδι. Αδυνατούν και τα τρώει ο λύκος, ό,τι λύκος κι αν είναι αυτός! Κατάλαβες; τόνισε ο Τάσσος.

Η Άννα με κατεβασμένο το κεφάλι της είπε κοκκινίζοντας:

-Ναι πατέρα κατάλαβα.

Πέρασε καιρός. Το αντρόγυνο παρακολουθούσε χωρίς να μιλάει. Τα δυο τους παιδιά είχαν γίνει πολύ περισσότερο προσεκτικά. Η Άννα ανησυχούσε για τον αδερφό της και για τους γονείς της. Η ζωή της είχε αρχίσει ν' αλλάζει. Είχε περάσει σ' ένα παράξενο στάδιο, όπου η ίδια προσπαθούσε να ανακουφίζει τους γονείς της και να παρακολουθεί τον αδερφό της. Όπως ήταν φυσικό, αυτό δεν της έκανε καλό. Η Μήλα πρόσεξε ότι το κοριτσάκι της είχε αλλάξει. Το απέδιδε στην ωριμότητά της. Όμως η Άννα περνούσε δύσκολες στιγμές. Παρηγοριόταν με το διάβασμα και μελετούσε σα μανιακή όπως έλεγε και ο Παύλος. Ήταν αλήθεια. Μελετούσε σα μανιακή. Όμως ο Παύλος δεν είχε αντιληφθεί πως για χάρη του η μικρή τους οικογένεια είχε αλλάξει για πάντα.

Ένα πρωινό που ο Τάσος είχε κατεβεί πολύ ενωρίς στο γκαράζ, εντελώς συμπτωματικά, είδε από την ανοιχτή πόρτα τον Παύλο να μπαίνει στην κουζίνοτραπεζαρία και προσεκτικά να πλησιάζει στο πάντρυ, δίπλα στο ψυγείο. Χωρίς να το θέλει κατά βάθος, βάλθηκε να τον παρακολουθεί. Ο Παύλος είχε ανοίξει τώρα τη ντουλάπα κι έψαχνε με νευρικές κινήσεις. Αρχικά φάνηκε να είναι ανήσυχος, ύστερα όμως αναστατωμένος καθώς ήταν και ξεχνώντας που βρισκόταν, αντέδρασε βίαια:

-Bloody bitch! Where did she put the f...en jar?

Σταμάτησε για μία στιγμή και ύστερα σα να θυμήθηκε κάτι, πήρε ένα ξύλινο κάθισμα που ήταν δίπλα του και αφού ανέβηκε σ' αυτό άπλωσε το χέρι του στο πάνω ράφι. Παραμέρισε δύο σακκούλες χάρτινες με αλεύρι και αμέσως χαμογέλασε.

-There you are stupid thing! Είπε και κατέβηκε από την καρέκλα κρατώντας το περίφημο βάζο με τις οικονομίες της Μήλας, κέρματα και κάποια ψιλο-χαρτονομίσματα.

Το ακούμπησε δίπλα στο νεροχύτη κρατώντας πάντα την πλάτη του γυρισμένη στον Τάσσο, που τον παρακολουθούσε έκπληκτος αρχικά, θυμωμένος στη συνέχεια, ύστερα οργισμένος και τέλος τρομερά απογοητευμένος. Ο Παύλος άνοιξε βιαστικά το βάζο και τράβηξε κάποια από τα χαρτονομίσματα. Απ' αυτά φάνηκε να παίρνει ένα εικοσάρικο και ένα δεκάρικο, που στη συνέχεια τα έχωσε στην τσέπη του. Εκεί όμως που ετοιμαζόταν να κλείσει το βάζο, ένωσε ένα χέρι-τανάλια, να του σφίγγει το σβέρκο. Παράλυσε. Ήταν ο Τάσσος, που αθόρυβα είχε αφήσει την κρυψώνα του και είχε σταθεί πίσω του παρακολουθώντας τον, ως τη στιγμή που του άρπαξε το σβέρκο σα μυϊκή τανάλια.

Ο Παύλος είχε παγώσει τώρα. Ακόμη δεν μπορούσε να σκεφτεί από το απρόοπτο. Δεν είχε αντιληφθεί κανέναν τριγύρω, υποτίθεται λοιπόν ότι δεν ήξερε ποιος ήταν, υποψιαζόταν όμως την ταυτότητα εκείνου που τον είχε πιάσει επ αυτοφώρω να κλέβει. Αναγνώριζε επίσης ότι ήταν αντρική εκείνη η μυϊκή δύναμη που τον είχε καθηλώσει. Δεν μπορούσε καν να στρέψει το κεφάλι του και να κυττάξει. Το συναίσθημά του όμως, βαθύ, φοβερό και ακατάλυτο μέσα του, επιβεβαίωνε πως η μυϊκή αυτή τανάλια, ήταν τα χέρια του πατέρα του.

-Bloody bitch... ε; your mother... βρε; the woman who gave you life? Monster! E, monster! Όχι μόνο την κλέβεις αλλά την βρίζεις κι αποπάνω... ε; Γιατί ρε κερατά; E; Μίλα ρε αλήτη! Σου χρωστάει κι από πάνω, ε; Γιατί ρε μπάσταρδε; Γιατί σε αγαπάει; Φτού σου παλιοτόμαρο! είπε με φανερή φρίκη και αηδία ο Τάσσος, με χαμηλή φωνή που όμως σφυροκοπούσε, διατρπούσε σφυριχτή τ' αυτιά του Παύλου, χειρότερη κι από την ίδια τη συνειδησή του.

Ήταν αναμφίβολα εκείνη η φωνή πιο δυνατή από την πιο οργισμένη και δυνατή αγριοφωνάρα. Διαπερνούσε και τρυπούσε τα μυνήγγια του, και το μυαλό του βουύιζε τώρα σαν

να κατρακυλούσε σε χώρους τεράστιους, όπου τα λόγια του πατέρα του αντηχούσαν και απέβαιναν εκκωφαντικοί αντιλαλοι. Ο Παύλος είχε παγώσει στην κυριολεξία. Ήταν μόνο δευτερόλεπτα... ένα ή δύο λεπτά τελικά...

Ο Τάσος εξακολούθησε να του σφίγγει το σβέρκο με τέτοια δύναμη που ο Παύλος νόμιζε πως θα λυποθυμούσε. Ο Τάσος σα να το κατάλαβε τον άφησε. Έχοντας κάνει αυτή την κίνηση, στη συνέχεια, σωριάστηκε κυριολεκτικά σε μία καρέκλα και κρύβοντας στις παλάμες του το πρόσωπό του, είπε με ραγισμένη φωνή.

-Γέννησα έναν αλήτη, έναν κλέφτη. Πιο πολύ λυπάμαι τη γυναίκα μου. Θυσιάστηκε για τα μούτρα σου παλιο-αλήτη, είπε και σήκωσε το κεφάλι του για να κυττάξει τον Παύλο.

Τα μάτια του γυάλιζαν λες και είχαν πλημμυρίσει από δάκρυα. Μόνο σπίθες οργής για να τον τσουρουφλίσουν δεν έβγαζαν, έτσι που είχε χάσει την αυτοκυριαρχία του.

Ο νεαρός έτρεμε κυριολεκτικά συντετριμμένος από την κατάσταση του πατέρα του. Ο Τάσος, με φωνή αδυνατισμένη από την υπερβολική συγκίνησή του και την οργή του, ρώτησε σα να μονολογούσε:

-Τι τα θέλεις τα λεφτά βρε αλήτη; Δε σου δίνουμε αρκετά, έτσι που πρέπει και να μας κλέβεις κι από πάνω; Κι εγώ που διώχνοντας από το μυαλό μου τις μαύρες υποψίες μου καθυσόχαζα τη μάνα σου, λέγοντάς της που δεν υπάρχει κλέφτης στο σπίτι μας. Γιατί τώρα... τώρα πια έχω την επιβεβαίωση: εσύ έκλεπες το εικοςάρικο της μάνας σου, τότε... και ποιος ξέρει πόσα άλλα, όταν δεν τα μέτραγε, είπε παγωμένα.

Ο Παύλος ήταν απελπισμένος τώρα. Είχε σκύψει το κεφάλι του και δεν τολμούσε να αρθρώσει λέξη. Τον είχε συγκλονίσει η συμπεριφορά του πατέρα του. Ένας αγκυλωτός φόβος τον είχε συνεπάρει, για το «τι θα γινόταν next;»

-Ωραία! Χαίρομαι που δε λες τίποτα, γιατί έτσι δε χειροτερεύεις τη θέση σου, παρατήρησε με κάποια αμηχανία ο Τάσος και συνέχισε:

-Τι θέλεις να κάνω τώρα που ανακάλυψα ότι είσαι ο κλέφτης του σπιτιού μου; Να φωνάξω την αστυνομία, να σε διώξω ή μήπως προτιμάς κάτι διαφορετικό;

Ο Παύλος τον κύτταζε κυριολεκτικά χαμένος. Το σιωπηλό κλάμα μέσα του, έφερε στα μάτια του ξαφνικά δάκρυα που μάταια προσπαθούσε να τα κρύψει με τα χέρια στο πρόσωπό του. Ήταν υπεράνω των δυνάμεών του το γεγονός ότι καθώς καθόταν απέναντι από τον πατέρα του, όφειλε ν' αντικρύζει την καθαρή, την τίμια ματιά του. Μετά από εκείνα τα πρώτα ορμητικά συναισθήματα οργής, πίκρας κι απογοήτευσης ο Τάσος εξακολουθούσε να κυττάζει το γιο του πάντα λυπημένος. Τελικά μη λαβαίνοντας απάντηση από το γιο του, είπε ξανά, ήρεμα.

-Περιμένω λοιπόν, ν' αποφασίσεις εσύ για την τύχη σου.

Ο Παύλος με συντετριμμένη φωνή που μόλις ακουγόταν ψιθύρισε:

-Συγγνώμη πατέρα! Κάνε με ό,τι θέλεις, αλλά σε παρακαλώ να με συγχωρέσεις.

-Μου ζητάς πολύ μεγάλη χάρη. Χωρίς αντάλλαγμα όμως... δε μπορεί να γίνει αυτό, είπε ήσυχχα και πάλι, ο Τάσος.

Ο Παύλος τον κύτταξε ερωτηματικά και συγχρόνως παρακλητικά. Δεν καταλάβαινε.

-Θέλω να μου πεις όλη την αλήθεια. Πού πάνε τα χρήματα που κλέβεις; ρώτησε τώρα ο Τάσος, με κάποια σκληρότητα στη φωνή του.

-Πουθενά πατέρα, πουθενά! Ημουν ένας βλάκας! αντέδρασε ο Παύλος κοκκινίζοντας.

-Όχι, αυτό δε μου φτάνει. Ή θα μου πεις ή άντε στο καλό... πήγαινε να φτιάξεις τη βαλίτσα σου. Δε θα κάνουμε χωριό εσύ κι εμείς κάτω από τέτοιες συνθήκες, είπε ήρεμα πάντα ο Τάσσος.

-Πατέρα, σε παρακαλώ! ικέτευε ο Παύλος με φωνή που έσβηγε.

Ο Τάσσος δε μίλησε. Περίμενε υπομονετικά. Ο Παύλος ήξερε ότι ο πατέρας του δε θα υποχωρούσε. Τελικά, σέρνοντας το βήμα του, προχώρησε προς τη σκάλα.

-Προτιμάς να φύγεις από το σπίτι μας, παρά να μου μιλήσεις. Τι άραγε σημαίνει αυτό; Τι κρύβεται πίσω από την άρνησή σου; ρώτησε λυγισμένος από την αποτυχία του ο Τάσσος.

Ο Παύλος γύρισε και τον κύτταξε.

-Είμαι ανάξιος σου πατέρα, έχεις δίκιο, δε μπορώ να μείνω πλέον εδώ, είπε.

-Προτιμάς να φύγεις λοιπόν, παρά να μου μιλήσεις! επανέλαβε μηχανικά ο Τάσσος.

Ο Παύλος τον κύτταξε λυπημένος. Εκείνη ακριβώς τη δραματική στιγμή, εμφανίστηκε στο κεφαλόσκαλο η Μήλα. Τους κύτταξε παραξενεμένη.

-Καλημέρα σας παιδιά! είπε φανερά ανήσυχη, προσπαθώντας να καλυφθεί πίσω από ένα νευρικό χαμόγελο.

-Άκου την τι λέει, Καλημέρα! Δυστυχώς για την οικογένειά μας γυναίκα, δεν είναι τόσο καλή όσο θα το θέλαμε, αυτή η μέρα! δήλωσε ο Τάσσος λυπημένος.

Στα λόγια του Τάσσου μονομιάς η Μήλα χλώμιασε. Ο Παύλος απέφευγε να την κυττάξει καταπρόσωπο. Ανέβηκε μερικά σκαλοπάτια. Είχε σταθεί τώρα, δύο μόλις σκαλοπάτια πιο κάτω από τη μητέρα του, λες και την περίμενε να παραμερίσει για να περάσει.

-Πού πας Παύλο; ρώτησε η Μήλα με αγωνία.

-Πάει να ετοιμάσει τα πράγματά του για να φύγει, απάντησε στη θέση του, λυπημένος ο Τάσος.

Η Μήλα σα να τη χτύπησε κεραυνός κλονίστηκε. Πιάστηκε από το χέρι της σκάλας. Ο Παύλος τρομαγμένος άπλωσε το χέρι του προς το μέρος της, σε μία αυτόματη κίνηση να τη συγκρατήσει.

-Γιατί παιδί μου; ρώτησε εκείνη ξεψυχοσμένη.

-Μαμά, συγχώρεσέ με! Είμαι... είμαι... μουρμούρισε εκείνος κι αφήνοντας μισοτελειωμένη τη φράση του έτρεξε στο δωμάτιό του.

Η Μήλα κάθησε στο σκαλοπάτι και κρύβοντας στις παλάμες της το πρόσωπό της, άρχισε να κλαίει.

Ο Τάσος βλέποντάς την να κλαίει είπε σε σκληρό τόνο.

-Μωρέ κανακάρη που φτιάξαμε! Το καμάρι μας, ο γιος μας! Μας κλέβει και δε μας δίνει και λόγο! Άκου, να δεις!.. Προτιμάει να φύγει από το σπίτι μας, παρά να μιλήσει. Εσύ που είσαι η μάννα του, τι λες γι αυτό;

Η Μήλα δεν απαντούσε. Ο Τάσος πικραμένος εξακολούθησε:

-Τι να πεις εσύ φουκαριάρα; Τρέμεις για τα παιδιά σου. Είσαι *μάννα!*..

Η Μήλα δεν απάντησε. Σηκώθηκε κι έτρεξε στο δωμάτιο του Παύλου. Εκείνος είχε καθήσει στο κρεβάτι του και έκλαιγε με το πρόσωπό του κρυμμένο στις παλάμες του. Μέσα της η Μήλα πόναγε αφάνταστα. Γονάτισε μπροστά στο κρεβάτι του και χάρδωσε το κεφάλι του. Σκούπισε με το άλλο χέρι τα μάτια της και είπε μαλακά:

-Παιδί μου γιατί όλ' αυτά; γιατί; Γιατί δεν εξηγείς, δε μιλάς στον πατέρα σου; Δεν είμαστε εμείς οι γονείς σου; Δεν σε αγαπούμε; Δεν μας εμπιστεύεσαι; Ό,τι κι αν είναι θα το διορθώσουμε όλοι μαζί.

Ο Παύλος πάντα με σκουμμένο το κεφάλι δεν απαντούσε. Ήταν αλήθεια σε ελεεινή κατάσταση.

-Έλα παιδί μου, έλα τώρα... ζήτησε συγγνώμη από τον πατέρα σου και μίλησέ του. Ο πατέρας σου σ' αγαπάει και ξέρεις ότι θα κάνει τα πάντα για να σε βοηθήσει.

Ο Παύλος επέμενε να σιωπά.

Η Μήλα περίμενε υπομονετικά. Ο Παύλος της έπιασε ξαφνικά το χέρι, κρατώντας πάντα χαμηλά το κεφάλι του. Η καρδιά της Μήλας φτερούγισε.

-Μαμά, φοβάμαι! Δε θέλω να φύγω από εδώ μέσα. Φοβάμαι! κέτεψε.

-Δεν σου είπε κανείς να φύγεις παιδί μου, είπε η Μήλα γεμάτη ελπίδα.

-Μου το είπε ο πατέρας. Με μισεί, επέμενε φοβισμένος ο Παύλος.

-Τι λες παιδάκι μου; Ποιος πατέρας μισεί το σπλάχνο του; Έλα λοιπόν... έλα να πάμε μαζί κάτω... να του πεις να του απαντήσεις σε ό,τι θέλει!

Ο Παύλος δεν είχε πλέον ούτε θέληση για αντίδραση ούτε κουράγιο για άρνηση. Τον φίλησε στο μέτωπο. Η Μήλα τον έπιασε από το χέρι όπως όταν ήταν νήπιο και τον σήκωσε από το κρεβάτι του.

-Έλα πάμε κάτω. Θα κατέβουμε μαζί, μπροστά εγώ. Ακολούθα με!

Η Μήλα κατέβηκε αργά τη σκάλα λες και ήθελε να κάνει τον Τάσσο να μαλακώσει την οργή του. Τον πλησίασε, ενώ ο Παύλος δεν είχε φανεί ακόμα στο κεφαλόσκαλο.

-Τάσσο μου, δος του μία ακόμη ευκαιρία, σε παρακαλώ, είπε κυττάζοντάς τον ικετευτικά στα μάτια.

-Όσες θέλεις. Να μου πει θέλω. Να μάθω τι μαγειρεύει, πού, και με ποιους...

-Έρχεται σου λέω. Σε παρακαλώ, ηρέμησε.

-Επιτέλους γυναίκα! Φαίνομαι για μπαμπούλας; Πότε ήμουν πανάθεμά με; ρώτησε με πόνο.

Ο Παύλος φάνηκε στο κεφαλόσκαλο με κατεβασμένο το κεφάλι. Άρχισε να κατεβαίνει τα σκαλοπάτια αργά, κρατώντας πάντα σκυφτό το κεφάλι του. Όταν είχε διαβεί και το τελευταίο σκαλοπάτι, ο Τάσσος τον κτύπησε ανυπόμονα.

-Λοιπόν; Άλλαξες γνώμη λέει η μητέρα σου.

Ο Παύλος τον κτύπησε. Στα μάτια του ήταν ζωγραφισμένος ο πανικός. Μίλησε τελικά.

-Πατέρα συγγνώμη. Συγγνώμη για όσα είπα πριν.

-Ξέρω... ξέρω... Άλλο θέλω! Να μάθω... τι τα θέλεις τα λεφτά που κλέβεις ή που έκλεψες μέχρι στιγμής.

Ο Παύλος χλωμιάζει στα λόγια του Τάσσου.

-Δε θα το ξανακάνω πατέρα. Σου το υπόσχομαι.

-Δε φτάνει αυτό, πρέπει να μου πεις, τι σου συμβαίνει κι αναγκάζεσαι και κλέβεις το ίδιο σου το σπίτι...

Ο Παύλος κυττάζει τη μάνα του ικετευτικά. Εκείνη τον παρακαλεί με τη ματιά της.

-Πήγα μία-δυο φορές στο club, είπε κολλώντας τη ματιά του στο πάτωμα.

-Στο club είπες; ρώτησε έκπληκτος ο Τάσσος.

-Ναι... αυτό!.. απάντησε ντροπιασμένος ο Παύλος.

-Με ποιον πήγες; επέμενε ο Τάσσος.

-Με... τον Σωτήρη πατέρα, είπε ο Παύλος τελικά.

-Αφού δεν είστε, δεκαοχτώ ακόμα. Πώς σας το επέτρεψαν αυτό; ρώτησε με απορία ο Τάσσος.

-Ξέρει κάποιον ο Σωτήρης και είπε πως είμαστε είκοσι ετών. Θέλαμε να κάνουμε λίγα λεφτά και είπαμε να παίξουμε, είπε με ειλικρίνεια τώρα ο Παύλος.

-Τι τα θέλατε τα λεφτά βρε σό; Λίγα σου πέφτουν αυτά που σου δίνουμε;

Ο Παύλος δε μίλησε και ο Τάσος επανήλθε δριμύτερος αυτή τη φορά.

-Και έφευγες από το σχολείο, βρε ζωντόβολο, για να παίξεις στα Rocker Machines; Και γιατί είπες τα θέλατε τα λεφτά;

-Δεν είπα μπαμπά. Ήταν ένα αστέιο, έτσι το κάναμε για πλάκα. Θέλαμε να δοκιμάσουμε αν μπορούμε να κερδίσουμε.

-Και τώρα που δοκιμάσατε... δος μου του Σωτήρη το τηλέφωνο είπε αποφαστικά.

-Μα πατέρα... Σε παρακαλώ! είπε παρακλητικά ο Παύλος.

-Είπα, δος μου το τηλέφωνο του Σωτήρη, κατάλαβες;

-No dad, it's not right. Γιατί να ανακατέψεις τους ξένους ανθρώπους τώρα.

-Είπες κάτι; Δεν σε άκουσα, είπε οργισμένος αυτή τη φορά ο Τάσος.

-Έλα παιδάκι μου, να χαρείς, παρακάλεσε το γιο της η Μήλα.

Ο Παύλος κατάλαβε άλλη μία φορά ότι ήταν εντελώς ατελέσφορο να διασταυρώσουν εκ νέου τα ξίφη, ο πατέρας του και αυτός. Η επιμονή του Τάσου, ήταν τέτοια που δεν μπορούσε παρά να υποχωρήσει σε όλα τα αιτήματά του. Είπε έναν αριθμό. Ο Τάσος το σημείωσε σ' ένα χαρτί χωρίς να μιλάει. Ύστερα πήρε το τηλέφωνο μπροστά του και σχημάτισε τον αριθμό. Δεν άργησε να λάβει απάντηση.

-Μιλτιάδη καλημέρα σου. Συγγνώμη που σου τηλεφωνάω τέτοια ώρα, mate. Πρέπει να σε δω... ναι, ναι... όχι... μην ανησυχείς. Όχι τίποτα πολύ σπουδαίο... Και πού 'σαι Μηλιτιάδη, κράτα το Σωτήρη εκεί, ερχόμαστε με το γιο μου...

Ο Τάσος αφήνοντας το τηλέφωνο στη θέση του γύρισε και είπε:

-Όπως άκουσες, δε θα πας στο σχολείο ακόμα... Πρώτα θα πάμε στο σπίτι του Σωτήρη. Ετοιμάσου λοιπόν.

Ο Παύλος έτρεμε από τη σύγχισή του. Δεν είπε όμως τίποτα. Η διαδικασία αυτή σίγουρα τον εξευτέλιζε, και ας ήταν τελικά για το καλό του. Αυτό τουλάχιστον πίστευε ο ίδιος.

-Γιατί το κάνεις αυτό πατέρα; Γιατί ανακατεύεις ξένους ανθρώπους; Τι δουλειά έχει ο κυρ-Μιλτιάδης; ρώτησε και πάλι αναψοκοκκινισμένος ο Παύλος.

-Δεν άκουσα καλά; ρώτησε νευριασμένος ο Τάσος.

-Έλα τώρα Παύλο, άκουσε τον πατέρα σου και όλα θα πάνε καλά, παρακάλεσε η Μήλα.

-Θα σε συμβουλέψω άλλη μία φορά, και πρόσεξε γιατί αυτή είναι η τελευταία: Να κάνεις αυτό που σου λέω και χωρίς πολλά λόγια, αν θέλεις να τελειώσει καλά αυτή η ιστορία. Ο Μιλτιάδης είναι δικός μας άνθρωπος και αν δεν ξέρει τι κάνει ο γιος του -και πιστεύω ακράδαντα ότι δεν ξέρει- θα τον ευεργετήσουμε. Γιατί την άλλη φορά που θα θέλει ο Σαμ να πάει στο κλαμπ, μπορεί να βρει κάποιον άλλον σαν κι εσένα. Κατάλαβες;

-Τώρα κατηγοράς το Σαμ πατέρα. Πώς ξέρεις ότι φταιει αυτός;

-Εσύ δεν είπες πριν, ότι αυτός γνωρίζει κάποιον που εργάζεται στο κλαμπ και σας περνάει μέσα, αν και είστε ανήλικοι;

Ο Παύλος δεν απάντησε. Ο πατέρας του είχε δίκιο. Το είχε πει κι αυτό. Τι να έλεγε λοιπόν; Σιώπησε και ακολούθησε πιστά τις εντολές του. «Ευτυχώς που φοβάται ακόμη, και δεν κάνει τον τσαμπουκά!» σκέφτηκε ο Τάσος παρακολουθώντας τις αντιδράσεις του γιου του, ικανοποιημένος μέσα στη μιζέρια του, που διαπίστωνε ότι ο Παύλος είχε επιτέλους, κάποια ίχνη φιλότιμου.

Ο δρόμος ήταν ήσυχος ακόμη. Ο Τάσος έβαλε μπροστά το αυτοκίνητο, ενώ η Μήλα παρακολουθούσε με καρδιοχτύπι.

-Μπες μέσα, τι περιμένεις; φώναξε στον Παύλο που κύτταζε μουνδιασμένος τις κινήσεις του πατέρα του.

Το αγόρι μπήκε μέσα, και κάθησε δίπλα του, στη θέση του συνοδηγού. Δεν άργησαν να βγουν στον κεντρικό κι από εκεί το σπίτι του Μιλτιάδη Παράσχου, ήταν δεν ήταν, τρία λεπτά. Έφτασαν λοιπόν και σταμάτησαν στο πεζοδρόμιο, λίγο πιο πέρα από το drive way που το έκλεινε η βαριά καγκελόπορτα.

Χτύπησαν το κουδούνι και δεν άργησε να φανεί ο σπιτονοικοκύρης του σπιτιού. Κατέβηκε κι άνοιξε την κλειδωμένη καγκελόπορτα.

-Καλημέρα! ελάτε, είπε μάλλον ανόρεχτα.

-Καλημέρα Μιλτιάδη. Συγγνώμη που ενοχλούμε τέτοια ώρα. Κι εγώ έπρεπε να πάω στη δουλειά μου, αλλά έκρινα ότι αυτό που έχω να σου πω, επείγει.

-Δεν ξέρω βέβαια για τι πράγμα μιλάς, αλλά θα δούμε. Περάστε, είπε ο Μιλτιάδης.

Είχαν φτάσει στην είσοδο του σπιτιού και ο Τάσος προχώρησε πρώτος ακολουθούμενος από τον Μιλτιάδη, ενώ ο Παύλος μπήκε μέσα τελευταίος.

-Καλημέρα σας χαιρέτησε η κυρία Τριανταφυλλιά, η γυναίκα του σπιτονοικοκύρη κι αμέσως μετά αποσύρθηκε στην κουζίνα της για να ψήσει τον καφέ.

Εαφνικά παρουσιάστηκε και ο «φίλτατος» του Παύλου, Σωτήρης, που φαινόταν αρκετά ταραγμένος. Και βέβαια ήταν, αφού υποψιαζόταν πως αυτή η επίσκεψη σχετιζόταν με τον Παύλο και τον ίδιο.

-Που λες φίλε μου... δε θέλω να στεναχωρηθείς αλλά διαπίστωσα από την «εξομολόγηση» του γιού μου, ότι τώρα τελευταία αυτός και ο Σαμ, το σκάνε από το σχολείο και τρέχουν στο κλαμπ. Προτού λοιπόν παραγίνει το κακό, θεώρησα ότι πρέπει να το συζητήσουμε όλοι μαζί και από κοινού να πολεμήσουμε τη ρίζα του κακού.

Ο Μιλτιάδης άκουγε χωρίς να διακόπτει, αλλά καθώς ο Τάσος μιλούσε και πριν ακόμη να ολοκληρώσει, είχε αναποκοκκινήσει από όλα εκείνα «τα απαράδεκτα» που έφταναν σ' αυτά του. Στο τέλος λοιπόν σηκώθηκε αρκετά εκνευρισμένος και είπε με δυνατή φωνή σα να έβγαζε λόγο.

-Αυτό αγαπητέ μου δεν το πιστεύω. Είναι παράδεκτο. Τα παιδιά είναι under age!

-Χμ! Under age, λέει. Άκουσέ με Μιλτιάδη. Πρέπει να το πιστέψεις για το καλό των παιδιών μας, και όλων μας! Όχι μόνο το σκάνε από το σχολείο και χάνουν τα μαθήματά τους - και αυτό θα το διαπιστώσεις και μόνος σου πηγαίνοντας στο σχολείο και ρωτώντας τους άλλους μαθητές ίσως και τους καθηγητές τους- αλλά εκεί που πηγαίνουν στο κλαμπ, τους βάζει μέσα κάποιος γνωστός του Σαμ και παίζουν. Ακούς; Παίζουν στα rocker machines παρακαλώ.

-Come on Τάσο! Τα παιδιά μας είναι καλά παιδιά... Δεν κάνουν τέτοιες ανοησίες. Δεν είναι τόσο κουτά να χαλάνε το χαρτζιλίκι τους μ' αυτό τον τρόπο! Σαμ! Τι λέει ο κυρ-Τάσος;

Ο Σαμ σήκωσε τους ώμους του σα να μην ήξερε τίποτε, χωρίς όμως να αρθρώνει λέξη. Ο Τάσος παρακολουθούσε κάθε μορφασμό του. Ήταν φοβισμένος κι αβέβαιος μόνο που ο Μιλτιάδης, ο πατέρας του, έκανε πως δεν το έβλεπε. Ο Τάσος όμως επέμενε.

-Άκουσέ με Μιλτιάδη. Έπιασα το γιο μου να παίρνει από τα φυλαγμένα χρήματα της μητέρας του, και... χωρίς την

άδεια της. Αυτή είναι μία καλύτερη έκφραση αντί της λέξης έκλεψε. Καταλαβαίνεις. Εσάς, σας λείπει τίποτα; Ρώτησε παρακολουθώντας πάντα με την άκρη του ματιού του το Σωτήρη που ήταν κυριολεκτικά αναστατωμένος.

-Α, όλα κι όλα Τάσσο! Ο γιος μου δεν κάνει τέτοιες δουλειές. Έτσι δεν είναι Σαμ; ρώτησε πάντα ερεθισμένος από τη συζήτηση που ούτως ή άλλως, έθιγε.

Ο Σωτήρης ήταν σα βρεγμένη γάτα. Κούνησε πάλι το κεφάλι του.

-Εντάξει Μιλτιάδη! Δε θα χαλάσουμε τις καρδιές μας. Όμως πρέπει να κάνω κάτι για εκείνα που προσωπικά έχω διαπιστώσει. Κι αυτό το κάτι είναι πολύ απλό. Ο γιος μου και ο γιος σου θα κόψουν την παρέα, θα πάψουν να είναι φίλοι. Θα σταματήσουν να βλέπουν ο ένας τον άλλον, όπως γινόταν μέχρι τώρα. Άλλωστε αυτό είναι καλό για το Σωτήρη, μια και ο γιος μου, μου τα είπε αλλιώς.

-Συμφωνώ απόλυτα, είπε ο Μιλτιάδης με ειρωνεία, δείχνοντας απόλυτα βέβαιος για τις πράξεις και τις ενέργειες του γιου του.

Ο Παύλος μέσα στη δραματικότητα των περιστάσεων, εκείνες τις στιγμές, ένιωσε το ανάστημα του πατέρα του να ξεπερνάει εκείνο του κυρίου Μιλτιάδη και αισθάνθηκε περήφανος. Ήταν ειλικρινής και δίκαιος ο Τάσσος κι αυτό είχε συγκινήσει το γιο του. Από το άλλο μέρος αισθανόταν λύπη για τις πράξεις του. Να φέρει τον πατέρα του σε μία τέτοια θέση! Δεν τον ένοιαζε καθόλου που τον είχε αποκαλέσει κλέφτη. Ο Σωτήρης, πέρα από όλα εκείνα τα κούφια λόγια, ήξερε την αλήθεια κι αυτό του έφτανε του Παύλου. Ήταν όμως ολοφάνερο, ότι ο φόβος του για την αντίδραση του πατέρα του, τον είχε αποστομώσει. Τι θα ακολουθούσε άραγε ανάμεσά τους, όταν αυτός και ο πατέρας του θα αποχωρούσαν από το σπίτι τους;

Εκείνη την ημέρα ο Παύλος δεν πήγε στο σχολείο. Ο πατέρας του τον υποχρέωσε να τον ακολουθήσει στη δουλειά του. Ο Παύλος δεν πειράχτηκε. Ένωθε πως όφειλε να υπακούσει και ν' αλλάξει συμπεριφορά. Αυτό ξαναγινε και την επόμενη. Όταν μάλιστα τόλμησε να ρωτήσει τον πατέρα του κάποια στιγμή πότε θα ξαναπήγαινε στο σχολείο, εκείνος απάντησε: «Ποτέ! Δε σε στέλνω εκεί για ν' αλητέψεις!» Ο Παύλος τα χρειάστηκε βέβαια, αλλά έπαψε να κάνει ερωτήσεις. Ήταν βέβαιος για ένα: για την αγάπη των γονιών του. Δεν ήξερε όμως την πλευρά αυτή του πατέρα του, τη δυνατή, την επίμονη, την ηρωικά αυστηρή. Κατάλαβε ότι ο Τάσσος δε θα δεχόταν τη συγγνώμη του έτσι απλά. Όφειλε να του αποδείξει ότι είχε αλλάξει. Ευτυχώς που δεν ήταν προβληματικός. Απλά είχε παρασυρθεί. Κατά τη γνώμη του Τάσσου το κακό έπρεπε να χτυπηθεί στη ρίζα του και μάλιστα ενωρίς για να εξαλειφθεί μια για πάντα. Και δεν είχε άδικο.

Την τρίτη ημέρα, όταν είχαν καθίσει για να κολατοίσουν και να πουν κάτι, ο Παύλος ρώτησε τον πατέρα του.

-Πατέρα, μπορώ να σου μιλήσω;

Ο Τάσσος τον κύτταξε προσεκτικά. Ο Παύλος τον κύτταζε με θάρρος κατάματα. Ο Τάσσος κατάλαβε ότι υπήρχε ειλικρίνεια στο βλέμμα του γιου του.

-Σε ακούω, είπε μαλακά.

-Θέλω να σου ζητήσω συγγνώμη πατέρα που σε έβαλα στη θέση να με προσέχεις σα να είμαι μωρό παιδί. Δεν είμαι αλήτης μπαμπά. Είμαι καλό παιδί, από οικογένεια... γιατί έχω καλούς γονείς. Ύστερα απ' όλα αυτά που μεσολάβησαν, κατάλαβα πως κανείς δεν μπορεί να παίρνει το ρόλο του στη ζωή επιπόλαια. Ο χρόνος είναι λίγος και θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί με τον καλύτερο τρόπο. Ξέρω ποιος είναι ο

δρόμος μου κι ας λάκισα μία σταλίτσα, πατέρα. Σε παρακαλώ πολύ πατέρα, να μου επιτρέψεις να γυρίσω στο σχολείο, και σου υπόσχομαι πως δε θα μετανιώσεις. Έχω μάθει το μάθημά μου και το κυριότερο ότι οι καλοί φίλοι είναι σπάνιοι, για να μην πω, ανύπαρκτοι.

Ήταν ολοφάνερο ότι ο Τάσσος είχε συγκινηθεί από τα λόγια του Παύλου. Τον κτύπησε καλά στα μάτια σα να ήθελε να πειστεί ξανά για τα λόγια που είχε ακούσει. Άφησε το φλυτζάνι του κάτω και άπλωσε το χέρι του στον ώμο του Παύλου.

-Ξέρεις Παύλο, σε πιστεύω. Δε θα πω λοιπόν τίποτα άλλο. Θα σε κυττάζω... Θέλω να σε δω να κρατάς την υπόσχεσή σου. Αυτά που διαδραματίστηκαν τις τελευταίες ημέρες συγκλόνισαν τη μητέρα σου και την αδερφή σου. Να τα χαράξεις λοιπόν βαθιά στο μυαλό σου και να τα θυμάσαι κάθε φορά που ο πειρασμός χτυπάει την πόρτα του νου σου. Μη μας πικράνεις άλλη φορά εξευτελίζοντας τον αντρισμό σου.

Ο Παύλος καταλάβαινε πολύ καλά.

-Ευχαριστώ πατέρα, είσαι πολύ γενναϊόδωρος, πάντα ήσουν! είπε και χαμογέλασε μ' ευγνωμοσύνη.

-Έλα τώρα, σήκω. Θα φύγουμε λίγο νωρίτερα σήμερα. Να ετοιμαστείς για αύριο. Και θέλω να ξέρεις ότι αύριο θα έρθω μαζί σου στο σχολείο. Θέλω να δω τον διευθυντή. Πρέπει να του εξηγήσω για τις τρεις μέρες που έλειπες. Τι να κάνουμε; σε χρειαζόμουν στη δουλειά, γιατί η μάνα σου ήταν άρρωστη. Δε θα συμβεί όμως άλλη φορά. Θα ζητήσω συγγνώμη!

-Σ' εμπιστεύομαι μπαμπά. Είμαι βέβαιος, πως εσύ, απ' όλους τους ανθρώπους πάνω στη γη, δε θά 'λεγες ποτέ κάτι που να με βλάψει! Ξέρω πως θέλεις μόνο το καλό μου, το καλό της οικογενείας μας.

Ο Τάσσος χαμογέλασε ευχαριστημένος. Επιτέλους! Είχε βεβαιωθεί πως είχε ξαναβρεί το γιο του! Ανήκε τελικά στους τυχερούς γονείς κι ευχαριστούσε το κουράγιο του για όσα είχε πετύχει να ξεπεράσει. Εκείνες τις λίγες οδυνηρές ρωγμές στην ψυχή του θα τις ξεπερνούσε με το πέρασμα του χρόνου, αρκεί τα παιδιά του να κρατούσαν την ευθεία που είχε χαράξει το οικογενειακό τους ήθος.

Όσο για τον Σωτήρη, ήταν βέβαιο πως δε θα τολμούσε να κατηγορήσει τον Παύλο για τίποτα, αφού εκείνος ήταν που είχε τη μεγάλη ιδέα να επισκεφτούν το κλάμπ για να «καζαντήσουν»! Αφού εκείνος είχε τα «μέσα» για να περνούν τα δεκαπεντάχρονα ή δεκαεξάχρονα αγόρια στο κλάμπ, κι αφού εκείνος είχε προσπαθήσει να πάρει μαζί του κι άλλα παιδιά από το σχολείο, μόνο που εκείνα καθώς φοβόνταν και δεν ήθελαν προβλήματα, τον απέφευγαν. Ο Παύλος ήταν η εύκολη λεία, αφού σαν φίλος του τον είχε εμπιστευτεί... όταν είχε πειστεί ότι θα πήγαιναν για χαβαλέ και μόνο «ε... κι αν κέρδιζαν και κάτι... ακόμη καλύτερα!»

Συνήθως τα άσχημα έχουν και... άσχημο τέλος, εκτός αν κάποιος είναι τυχερός, όπως ήταν ο Παύλος. Ο νεαρός είχε δίπλα του μία δυνατή και εκλεκτή οικογένεια και ήταν φτιαγμένος από την ίδια καλή πάστα όπως οι δικοί του: ο Τάσσος, η Μήλα και η Άννα. Γλύτωσε λοιπόν και επανήλθε στους κανονικούς ρυθμούς της ζωής, όπου η ευτυχία είναι έργο των ανθρώπων και όχι κάτι που στέλλεται εξ ουρανού ως θείο δώρο ή και ως λαχείο από την καλή τους τύχη!..

Κούρας... Κοιμος... Κούρας...

Ιστορία

Χάραζε. Η ώρα είχε ξεπεράσει τις πέντε και μισή. Από το ανοιχτό παράθυρο του στούντιο, έμπαινε δροσερό το καλοκαιρινό αεράκι του Αυγούστου. Ο Κούρος είχε ξυπνήσει απότομα, πάνω στο όνειρο. Ένωσε λείει να πέφτει... Τώρα, ύστερα από τον «γλυτωμό», κύτταζε με μάτια μισόκλειστα, θολά από τον ύπνο, τον ουρανό, που στο χάραμα ταίριαζε μέσα στη μαυριδερή ορθογώνια κορνίζα του παραθύρου.

«Πάει, χλώμιασε το φεγγάρι!» μουρμούρισε κι αμέσως μετά, σηκώθηκε αποφασιστικά, λες και με την επόμενη κίνησή του θα εκτελούσε κάποια ηρωϊκή πράξη. Γυμνός, στο μικροσκοπικό του σλιπάκι, περπάτησε μέσα στο σκοτεινό δωμάτιο, άνετα -από συνήθεια-, τα ελάχιστα βήματα που χρειαζόταν να φτάσει ως το παράθυρο, το μοναδικό μέσο επικοινωνίας του με τον αιθέρα και τη γειτονιά. Ακούμπησε τα χέρια του στο περβάζι. Η στεγνή πολιτεία ακόμη κοιμόταν. Λιγοστά τα αναμμένα φώτα στις κολόνες του δήμου, διέλυαν γύρω τους την υποψία του σκοταδιού. Μαυριδερά κουτιά οι σκοτεινοί όγκοι των πολυκατοικιών, έδιναν την εντύπωση άψυχης μακέτας, μέσα στην γενική απραξία της χαραυγής. Οι άκρες κάποιων δέντρων, που είχαν φυτρώσει εδώ κι εκεί -παρά την επιθυμία των ανθρώπων «μα την αλήθεια»- κι ανάμεσα στα τοιμεντένια κατασκευάσματά τους, ανάδευαν στην ελαφριά πνοή του ανέμου.

Ο Κούρος κύτταζε κάτω στον έρημο δρόμο κι ύστερα στον ουρανό κουνώντας το κεφάλι και μουρμουρίζοντας μια

βρυσία. Ξαφνικά, σα να είχε ξεχάσει κάτι σπουδαίο, απομακρύνθηκε βιαστικά από το παράθυρο. Ήρθε στο κομοδίνο και με νευρικές κινήσεις πήρε το κουτί με τα τσιγάρα, τράβηξε βιαστικά ένα και το κόλλησε στα στεγνά χείλια του. Ήρθε η σειρά του αναπτήρα, που τον άρπαξε κυριολεκτικά κι άναψε το τσιγάρο του. Τα δάχτυλά του έτρεμαν. Τράβηξε μία βαθιά ρουφηξιά με απεριγραπτη ηδονή και αμέσως μετά, εκπνέοντας ταυτόχρονα ντουμάνι καπνού, γύρισε πίσω στο παράθυρο. Ύστερα, μία νέα ρουφηξιά... με απελπισμένο πάθος, αυτή τη φορά. «Έναν καφέ, να φτιάξω έναν καφέ. Δηλητήριο είσαι χωρίς τον καφέ, ανάθεμά σε!» ειπε δυνατά κυττάζοντας το τσιγάρο του που κόντευε κιάλας να γίνει γόπα.

Κύτταξε προς τη μεριά του κρεβατιού του. Το στούντιο ήταν σκοτεινό. Τράβηξε την κουρτίνα του παραθύρου του, λες και τον έβλεπαν, και κάνοντας πέντε βήματα, στάθηκε μπροστά στην κουζινούλα του. Άναψε το φως του αποροφητήρα. «Χρειάζομαι ένα δυνατό καφέ, για να ξυπνήσω. Καταραμένη νύχτα! Όνειρα και κόντρα όνειρα! Τι περιμένεις ρε Κούρο με τέτοια ζωή και τέτοιες σκέψεις;» μίλησε δυνατά στον εαυτό του. Κύτταξε με αγωνία τα δύο-τρία βάζα πάνω στα ραφάκια, δίπλα στον αποροφητήρα. «Φτου σου ρε! Δεν έχει καφέ!» ειπε φανερά απελπισμένος τώρα. Έσβησε το τσιγάρο του πάνω στο νεροχύτη. Προχώρησε ανόρεχτα στο σκοτεινό διαδρομάκι που οδηγούσε, αριστερά στο μπάνιο και κατ' ευθείαν στην εξώπορτα. Η πόρτα του μπάνιου έμενε πάντα ανοιχτή και έκλεινε μόνο όταν κάποιος «αλλότριος» εισέβαλε στον χώρο του. Η λέξη αυτή του άρεσε. Του θύμιζε «μικρόβιο... ή είδος ιού!» ξανασκέφτηκε, και παραπονέθηκε δυνατά με ύφος μάρτυρα: «Τι φρίκη Θεέ μου!» Ο χώρος του στούντιο, σπάνια έβλεπε ξένο άνθρωπο. Τον

κρατούσε αποκλειστικά για τον εαυτό του, με έναν παθιασμένο ζήλο.

Στο μπάνιο άναψε το φως, το κολλημένο στο ντουλαπάκι με τον καθρέφτη, πάνω από τον νεροχύτη. Πλησίασε και κύτταξε το αξύριστο πρόσωπό του στον καθρέφτη, με μία περιέργεια λες και πρωτόβλεπε τον εαυτό του. Έσυρε τις παλάμες του στα μάγουλά του, κάνοντας μία γκριμάτσα δυσαρέσκειας. «Αν μπορούσα... θα έκανα αποτριχώση με laser! Καλύτερα σπανός αγόρι μου, παρά ετούτο το μαρτύριο. Αν δεν είχα να δω τον... θιασάρχη μου, μα τω Θεώ, δε θα ξυριζόμουν. Και να θέλω να τ' αφήσω... αγριεύω, με αγριεύουν ρε γα...ο! Και η φαγούρα τους; Φτου σου ρε! Ούτε τράγος να ήμουν!» είπε δυνατά και με περιφρόνηση, λες και τα λόγια του αφορούσαν κάποιον άλλον. Παρά τη διάθεσή του, συγκεντρώθηκε στη διαδικασία του ξυρισματος. Όταν τελείωσε κυττάχτηκε προσεκτικά στον καθρέφτη. Πλύθηκε με χλιαρό νερό. Ξανακυττάχτηκε. Δεν ευχαριστήθηκε με την εικόνα του. «Δεν φτάνει αυτό! Χρειάζομαι ένα ντουζ... να ξυπνήσω καλά-καλά!»

Μπήκε βιαστικά στη ντουζιέρα και δεν άργησε να βγει. Το ορμητικό νερό του έκανε καλό. Ήταν άλλωστε το στοιχείο του. «Μα τω Θεώ!» επεβεβαίωσε δυνατά τον εαυτό του. Το μυαλό του όμως έτρεχε αλλού. «Το ραντεβού μου στις 11 π.μ...» σκέφτηκε και το αγκάθι της αγωνίας τον αγκύλωσε. Πώς την χρειαζόταν μία νέα δουλίτσα! «Βροχούλα στην ξηρασία!» σκέφτηκε. Πριν δυο ή τρεις μέρες του είχε τηλεφωνήσει, αφήνοντάς τον άναυδο, ένας από τους παλιούς εργοδότες του. Τον ήθελε είχε πει για κάποιον ρόλο στο εργάκι που θα ανέβαζαν. Πριν τέσσερα χρόνια -στα εικοσιπέντε του τότε- τον είχε γνωρίσει αυτόν τον «ένα» -συνεταίρο ενός «άλλου»-, κάποιας κινηματογραφικής εταιρίας. Αυτός λοιπόν ο ένας -αν και παράξενος τύπος-,

ενδιαφερόταν για την ποιότητα της παραγωγής και πλήρωνε χωρίς να δυσκολεύεται. Ήταν «συμπαθής» κατά κάποιο τρόπο. Ο άλλος, ο συνεταιίρος του, που τον γνώρισε αργότερα πάνω στη σκηνή -παραγωγός και σκηνοθέτης- ήταν στριφνός -«ένας μούργος και μισός»-, που συνέχεια μπερδεύοταν στα πόδια των ηθοποιών, εκνευρίζοντάς τους. «Τα ήξερε όλα, αυτός. «Ξερόλας». Έτσι τον φώναζαν πίσω από την πλάτη του. Δε δεχόταν κουβέντα ο τύπος. Όπως τα ήξερε, έτσι τα ήθελε. Λίγα λοιπόν με τον «ξερόλα», τον σκηνοθέτη, και αυτό, γιατί κάποια στιγμή έπρεπε να τελειώνουν. Τελικά, εκείνη -η παλιά πλέον- παραγωγή είχε εντυπωσιάσει για την υπόθεση, την απόδοση των ρόλων, και την μουσική. Μετά από αυτόν τον ρολάκο, τον είχαν ξεχάσει τον Κούρο. «Κρίμα βέβαια να χαραμιζεται τέτοιο ταλέντο!» Είχε προσπαθήσει κι αλλού, για ψίχουλα όμως. Έκανε κάποιες διαφημίσεις, ασήμαντους ρόλους κομπάρσου, «ψωροδεκάρες», κυριολεκτικά τίποτα! Ούτε τα τσιγάρα και τον καφέ πλήρωνες με δαύτα. Ευτυχώς που η γιαγιά του, του είχε παραχωρήσει εκείνο το στούντιο, στον τρίτο όροφο πολυκατοικίας, σε καλοτύπισκο προάστιο, για να τον βοηθήσει να κάνει «καριέρα ηθοποιού». Ευτυχώς για τον Κούρο -δύο φορές ευτυχώς- η γιαγιά αγαπούσε το θέατρο και πίστευε στο ταλέντο του. «Ποιο εργάκι ανεβάζετε τώρα Κούρε μου;» ρώταγε με λαχτάρα το νέο άντρα. Κι εκείνος μασώντας τα λόγια του, έλεγε πως το έργο τους ήταν ακόμη στα σκαριά! Η γιαγιά ήταν όμορφη στα νιάτα της. Κάτι του είχε πει για το θέατρο, αλλά ο Κούρος δεν είχε καιρό να το ψάξει. Άραγε... από την αγάπη της γιαγιάς για το θέατρο, ήταν που είχε πάρει και ο εγγονός; «Ίσως και να είναι έτσι, δεν το βρίσκω καθόλου παράξενο. Έχει να κάνει με το DNA», είχε σκεφτεί ο Κούρος.

Είχε λοιπόν πέσει από τα σύννεφα με το κάλεσμα του «ενός», του «συμπαθούς» παραγωγού. «Κούρο σε θέλω αγόρι

μου! Να είσαι αύριο στο θέατρο, στις 11 sharp. Understood?” Και βέβαια είχε καταλάβει. Δεν σου λένε τέτοια πράγματα δύο φορές! Κι εσύ να πούμε χαίρεσαι, πετάς από χαρά... αλλά τελικά μαραίνεσαι, γιατί δεν ξέρεις τελικά γιατί ακριβώς σε θέλει αυτός ο δυνατός παραγωγός. «Έτσι ακριβώς! Ευτυχώς που μπορώ και διατηρώ τον ίδιο αριθμό τηλεφώνου, και έτσι... όταν με θυμούνται...» σκέφτηκε ο Κούρος με ειρωνικό χαμόγελο. Πολλές φορές δεν ήταν βέβαιος, αν έπρεπε να εκτιμάει τον εαυτό του για την προσκόλλησή του στο... «ταλέντο» του.

Με την πετοέτα γύρω του, προχώρησε προς το παράθυρο. Έρριξε μια ματιά στο ρολοί του κομοδίνου: έξι και μισή. Είχε αρχίσει να φέγγει για τα καλά. Τράβηξε την κουρτίνα. Το δροσερό αεράκι τον τύλιξε έντονα. Ανάπνευσε βαθιά τεντώνοντας τα μπράτσα του. «Να κάνω κάποιες ασκήσεις μήπως και ξεσκουριάσουν οι κλειδώσεις μου;» αναρωτήθηκε μέσα του, μη προχωρώντας ωστόσο στην πραγματοποίηση της σκέψης του. «Όχι», βαρυσόταν αφάνταστα. «Λες να φταίει το... πώς το λένε; my low esteem; Όχι δεν είναι αυτό... η αγωνία της προσμονής, είναι!»

Στην απέναντι πολυκατοικία, μία-δύο νοικοκυρές είχαν αρχίσει κιόλας να τινάζουν. «Άει στο καλό! Δεν κοιμούνται ποτέ αυτές;» αναρωτήθηκε. Κτύταξε πέρα από τις πολυκατοικίες στον ορίζοντα όπου υψώνονταν δίδυμα τα βουνά που τα ένωνε ο κοινός, ο αλύγιστος αυχένας τους. «Ευτυχώς που οι άνθρωποι δεν θα τα καταφέρουν ποτέ, να ταπεινώσουν με τις πολυκατοικίες τους, ετούτο το δίδυμο!», σκέφτηκε ο Κούρος ευχαριστημένος. Εκεί, όπως πάντα, είχε αρχίσει ο ουρανός να ροδίζει. Έτσι προανήγγελε την ανατολή του ήλιου. Ο «φίλος» πλησίαζε ν' ανατείλει. Πάντα έτσι: σηκωνόταν πίσω από τον αυχένα των δύο γκριζόχρωμων όγκων, αρχικά με εκείνο το προειδοποιητικό ρόδινο των

ακτίνων του, σκόρπιο, να χαϊδεύει έναν κύκλο τον ουράνιο θόλο, ύστερα -και στα γρήγορα- γλυστρούσε απάνω τους χρυσαφένιος ο δίσκος του που ανατέλοντας για τα καλά -μεγαλοπρεπής πια- αμολούσε απόφιο το εκτυφλωτικό χρυσάφι του. «Ο θρασύτατα τολμηρός, ο αδίστακτος κυρίαρχος του σύμπαντος, που διαφεντεύει τη ζωή «ημών» των γηϊνων σκουληκιών!.. Ε, ρε ήλιε, είσαι Ο.Κ!» είπε ο Κούρος δυνατά απευθυνόμενος στο φωτεινό Αστέρι και κουνώντας με φανερή ικανοποίηση το κεφάλι του. Το μυαλό του έτρεξε ύστερα στη θάλασσα του Αη-Γιάννη, «τη δική του» θάλασσα, με απέναντί της τις πεζούλες με τα κλίματα, την χρυσαφένια αμμουδιά και την απόμερη σπηλιά με το γλυφό νερό, από όπου έρχονταν αντίλαλοι πλέον οι παράξενες ιαχές του κύματος, καθώς ορμούσε πάνω της ερωτευμένο, και «έτρωγε τα μούτρα του» στους χαμηλούς βράχους της εισόδου της. Αφροί και στεναγμοί ολημερίς. Κάποτε το κύμα εκείνο θα την κατάφερνε να την κάνει δική του τη μικρή σπηλιά, καταβροχθίζοντάς την σα να ήταν εκείνο το ίδιο το θήλυ, είχε σκεφτεί ο Κούρος και είχε παρομοιάσει τη ζωή του με το κύμα που έτρωγε το στόμιο της σπηλιάς -δηλαδή εκείνου- με αμέριστη υπομονή ως τη μεγάλη, την αναπόφευκτη ΩΡΑ! Αναστέναξε αγχωμένος.

Ο Κούρος έσκυψε και κότταξε στον δρόμο. Ένα αυτοκίνητο που πέρασε με πολύ θόρυβο, τον εκνεύρισε. Άρχισε η κίνηση. «Εντάξει! Κάποιοι πρέπει να πιάσουν δουλειά ενωρίς». Μία νεαρή είχε καβαλικέψει το παπάκι της και απομακρυνόταν μολύνοντας τη γειτονιά με θόρυβο και εξάτμηση. «Πανταλόνι, παπάκι... Φτού!» σκέφτηκε ενωχλημένος. Θυμήθηκε την πρόην του. Έτσι κι εκείνη ντυνόταν σαν αντράκι. Έψαχνε για πολλά «η καλή σου» και ο εκείνος ήταν μπατήρης. «Κακομαθημένο το θήλυ!» Χώρησαν ύστερα από μία φιλονικία. Δεν θυμόταν καν τα αίτια της. «Δε

βαρυέσαι!» σκέφτηκε. Πού να «σταύρωνε θηλυκό», με το άδειο πορτοφόλι του! «Η φτώχεια, κι αν θέλει καλοπέραση... δυστυχώς στις μέρες μας, σκοντάφτει στην έλλειψη του ευρώ!»

Κότταξε ξανά προς τον αυχένα των Βουνών.

-Κούρε! Άκουσε μία φωνή.

Έσκυψε να δει. «Βρε, βρε!...Ο Μιχάλης!»

-Μη φωνάζεις, ρε! Κοιμούνται!.. Είπε χαμηλόφωνα, βάζοντας το δεξιό του δείκτη στα χείλια του. Αμέσως ύστερα πάτησε το μηχανισμό για ν' ανοίξει την είσοδο της πολυκατοικίας. «Έλα κι εσύ... Αν, δεν βρήκες την ώρα!» είπε και γελώντας, καθώς άθελά του είχε θυμηθεί ένα shocking αστείο, είπε μόνος του: «έλα κι εσύ, να γίνουμε πολλές! Δεν έχει καφέ σήμερα ρε μπαγάσα, δεν έχει αμάκα!» Έσυρε την πετσέτα από πάνω του, άνοιξε ένα συρτάρι της εντοιχισμένης ντουλάπας και τράβηξε ένα σλιπάκι. Το φόρεσε και ύστερα τράβηξε από την καρέκλα, δίπλα στο παράθυρο, το πεταμένο τζιν. Πέρασε τα δάχτυλά του στα μισοβρεγμένα μαλλιά του και τα έστρωσε, ελευθερώντας το μέτωπό του.

Χτύπησε το κουδούνι της πόρτας. Άνοιξε.

-Γεια! είπε ο Μιχάλης ζωηρά. Στεκόταν με το ένα χέρι πιασάγκωνα και το άλλο στην τσέπη του παντελονιού του.

-Καλημέρα λέει ο κόσμος μεγάλη! είπε ο Κούρος με γκριμάτσα δυσαρέσκειας και παραμέρισε για να περάσει.

-Ταρά! έκανε ο Μιχάλης και πριν ακόμη περάσει το κατώφλι του Κούρου, παρουσίασε μια χάρτινη σακούλα.

-Ρε μπαγάσα, έφερες καφέ; είπε χαρούμενος, για πρώτη φορά εκείνο το πρωί, ο Κούρος.

-Ναι αμέ! Και δύο κρουασάν. Τι λες γι αυτό, ε;

-Με εκπλήττεις «σύντροφε», απάντησε ικανοποιημένος ο Κούρος.

-Τι με πέρασες ρε συ, για αμακατζή; Λέγε! επέμενε ο Μιχάλης.

-Ελα, έλα τώρα, θα σου ετοιμάσω το πρωινό. Δε σου φτάνει; Θα διαθέσω τη στέγη, το μπρίκι, ζάχαρι, ηλεκτρισμό... Α, ναι! Και θέα απέναντι: μία χήρα, που όπου νά 'ναι θα βγει στο μπαλκόνι της για να πει τον καφέ της, είπε και μία υποψία ενοχής χαρακτήριζε τη συμπεριφορά του έναντι του Μιχάλη. Για μια στιγμή όμως, μόνο!

-Κατάλαβα! Θα της κρατήσουμε συντροφιά πίνοντας το δικό μας.

-Γιατί όχι; Πού το ξέρεις; Μπορεί κάτι να γίνει στην τελική.

-Μάλιστα!

Γελώντας στάθηκαν μπροστά στην κουζινούλα και ο Κούρος άρχισε να ετοιμάζει τον καφέ. Ο Μιχάλης έκανε να προχωρήσει προς το παράθυρο αλλά μετάνιωσε και γύρισε πίσω στον Κούρο.

-Ρε συ Κούρο, δεν είναι πολύ σκοτεινό το σπίτι σου; Είπε ήσυχα.

Ο Κούρος άναψε το φως του διαδρόμου.

-«Είπας φως και εγένετο!» είπε άκεφα και πρόσθεσε ζάχαρη στο μπρίκι του καφέ και αμέσως ύστερα είπε μαλακά:

-Ελα! Πιάσε δυο φλυτζάνια αριστερά.

-«Γεννηθήτω το θέλημά σου!» είπε ο Μιχάλης κάνοντας μία γρήγορη βαθιά υπόκλιση.

Αμέσως μετά κατέβασε δύο φλυτζάνια από το ντουλάπι. Τα άφησε δίπλα στον νεροχύτη, που ήταν μάλλον καθαρός.

Τον κύτταξε με κάποιον θαυμασμό.

-Τι κοττάς ρε συ; Δεν σου αρέσει; ρώτησε ο Κούρος σχεδόν νευριασμένος.

-Σιγά ντε! Μη θυμώνεις! Όρεξη πού 'χεις, πρωϊ-πρωϊ! Είπα κι εγώ να σε ζυπνήσω με τον καφέ «της χαράς!» τόλμησε στεναχωρημένος ο Μιχάλης.

-Είπες! Ο καφές είναι έτοιμος. Θα ησυχάσουμε επιτέλους! είπε εκνευρισμένα ο Κούρος.

Σιωπηλά ο Μιχάλης τράβηξε από την τσέπη του πουκαμίσου του ένα κουτί τσιγάρα.

-Μπα! Μπα! Εξηγείσαι και τσιγάρα βλέπω! θαύμασε ο Κούρος.

-Μάλλον! Και γιατί όχι; Έπιασα την καλή χτες βράδυ...

-Κατάλαβα... Εσένα αυτό θα σε φάει...

-Ενώ εσένα... ειρωνεύτηκε τώρα ο Μιχάλης.

-Ναι... σε μένα κολλήσαμε!

-Ν' ανοίξουμε και κανένα άλλο φως; ρώτησε τώρα ο Μιχάλης.

-Τι έχεις ρε; Στραβός είσαι και δεν βλέπεις; Κοντεύει εφτά η ώρα, όχι πέντε!

Σα να μετάνιωσε πρόσθεσε:

-Εντάξει λοιπόν, ανοιξέ το να ησυχάσουμε. Δε λέω έφερεις καφέ, κρουασάν, τσιγάρα... είπε εκνευρισμένος ο Κούρος.

-Τι έχεις εσύ; Γιατί δεν θέλεις φως; Φοβάσαι μή μας δει η χήρα από το μπαλκόνι της; Γιατί, δεν είμαστε αξιοπρεπείς; Και πώς θα πιούμε τον καφέ επιτέλους; Στα σκότη; Έπεσε πολύ ρομαντζάδα εδώ μέσα και κάπως δε μου πάει!

-Εντάξει, άναψέ το! Να φοβηθώ εγώ, ένας άνθρωπος του Θεάτρου, που γίνεται διάφανος στα φώτα της ράμπας;

Ο Μιχάλης δεν κουνήθηκε.

-Για πες, για πες... «Κάτι σε τρώει εσένα!» σκέφτηκε μέσα του, κυττάζοντας τον φίλο του.

Ο Κούρος προχώρησε στο παράθυρο. Παραμέρισε την κουρτίνα. Το φως της ημέρας, αρκούσε για να βλέπονται. Αγνάντεψε τον «θαυμαστό» αυχένα των βουνών και ήπιε μια γουλιά καφέ. Ο Μιχάλης άναψε τσιγάρο και του το πρόσφερε. Περίμενε. Κάτι πείραζε τον Κούρο εκείνο το πρωινό. Ήθελε

να βοηθήσει. Η εξομολόγηση κατευνάζει το άγχος, το κομματιάζει, το μοιράζει... Τα ήξερε αυτά. Ο ίδιος -ένας νεαρός συγγραφέας- αδυνατούσε να ζήσει από το γράψιμό του. Δούλευε σερβιτόρος και κάπου-κάπου, δοκίμαζε την τύχη του για το παραπανίσιο. «Να μάθεις γράμματα να σωθείς!» Άκουγε σε όλη του τη ζωή, από τους ανθρώπους που τον αγαπούσαν και τώρα γραμματισμένος και χωρίς δουλειά, πνιγόταν. Σα λογοτέχνης και σαν λάτρης της καλλιτεχνίας, καταλάβαινε τον Κούρο. Ήταν «κουλτουριάρικη» φύση, θεατράνθρωπος «εν εκκολάψει, αν και κάπως μακροχρόνια», αν σκεφτεί κανείς πόσον καιρό πάλευε για να εξασφαλίσει τον τίτλο του ηθοποιού.

Ο Κούρος ανάπνευσε βαριά. Μουρμούρισε κάποια λόγια, θαρρείς για τον εαυτό του μόνο:

-Άναψε το φως παιδί μου, δεν το φοβάμαι. Δε ζω στα φώτα της σκηνής για να μεταλάβω την απόλαυση. Ζω, λούζομαι στη λάμψη τους για την αποκάλυψη της αλήθειας και μη νομίζεις πως είμαι η εξαίρεση. Και οι άλλοι... Ναι... θέλω να πω ότι κάποιοι άλλοι είναι τόσο πιο απομονωμένοι, που έχουν πάψει και να μιλάνε. Τα λένε όλα με τα μάτια τους. Ξέρεις, όταν είσαι ερημίτης, ξεσνηθίζεις να μιλάς. Χαμογελάς μόνο, δε μιλάς. Γλυτώνεις έτσι και την ακοή σου. Γιατί όταν μιλάς πολύ ή όταν ακούς τους άλλους πολύ, κουδουνίζει το φουκαριάρικο το κεφάλι σου. Ενώ έτσι -με την εσωστρέφεια, ναι έτσι θα την χαρακτηρίσω αυτή την τάση- διατηρείς τις δυνάμεις σου και χρησιμοποιείς τη λίγη διάθεση για... επιχειρηματολογία. Διατηρείς επίσης την κυριότητα επί του -εν σιγή- διαλόγου!

Ο Μιχάλης τον ακούει. Ο Κούρος κοττάζει το ταβάνι. Μιλάει κανονικά τώρα.

-Αναρωτιέμαι πώς τα κατάφερα κι έφτασα ως εδώ. Γιατί αν δεν ήμουν ένας προστατευμένος σπόρος και ύστερα

ένα προστατευμένο παιδί, σίγουρα δε θα τα κατάφερνα να είμαι εδώ. Θα με είχαν κατασπαράξει τα αρπακτικά του κόσμου! Εγώ... εγώ όμως... να, θέλω να πω ότι είμαι ανίκανος για καννιβαλισμό. Ξέρεις τι εννοώ. Δεν μπορώ να τρώω τους συνανθρώπους μου, ρε γαμ..ο! Με το κυνήγι του ψιλού, αγριεύεις. Το κυνήγι της δύναμης μπορεί τελικά να σου εξασφαλίσει τον τρόπο ν' αγοράζεις, να εξαγοράζεις, να ξεπουλάς... το ήθος... την τιμιότητα... μπουρδες, φτου!

-Χμ! Χμ! Χμ!

-Δεν μπορώ, καταλαβαίνεις; Θ' αναγκαστώ να αποδημήσω από ασφυξία. Νομίζεις πως έχω πρόβλημα; Σίγουρα, αν πρόβλημα είναι το γεγονός ότι δεν είμαι... οι άλλοι. Μου είπαν ότι είχα επιλογές και όταν τόλμησα να κινηθώ, μου επέβαλαν τις δικές τους. Αυτό ήταν! Τελείωσε η συνεργασία πριν καλά-καλά αρχίσει. Ήταν εξ αρχής ρημαγμένη. Προτιμάω την τέχνη της ζωής, τη δημιουργία της μοναξιάς, που είναι οτιδήποτε: κλάμα, γέλιο, το παιδί, ο πίνακας που ζωγραφίζει το μεράκι και η αγάπη για τη δημιουργία. Είναι εκείνο που γράφεις από αδυναμία: πόνο, χαρά, μίσος, ζήλεια, πάθος, έρωτα... Τι με κυττάς έτσι ρε συ; Νομίζεις ότι είμαι τομπαρισμένος;

-Επιστρέφω τη ματιά σου «σύντροφε»! είπε ο Μιχάλης.

-Δεν καταλαβαίνεις! Και στον τοίχο να μιλούσα... επιμένει ο Κούρος.

-Μεγάλε, τα λες γιατί νομίζεις ότι με ξέρεις. Γιατί με βλέπεις απέναντί σου που σ' ακούω, και νομίζεις ότι είμαι αυτό που βλέπεις. Έτσι; ρώτησε ξαφνικά με θυμό ο Μιχάλης.

Ο Κούρος τον κύτταξε έκπληκτος.

-Τι με κυττάς έτσι σαν να μαρτυράς την Αποκάλυψη; Κι εγώ θέλω τη μοναξιά μου, αγαπάω την αλήθεια, αγαπάω την ελευθερία και σε όποιον αρέσω στην τελική. Αγαπάω τη μάνα μου τη φύση, τη γη -και του κερατά- την αγκαλιάζω άφοβα.

Ζω όμως στο κλουβί της στέρησης και δεν μπορώ να βρω τον τρόπο να ελευθερωθώ. Κατάλαβες; Είμαι ανίκανος, εξακολούθησε νευριασμένος ο Μιχάλης.

Κυττάζονται επίμονα για λίγο και ξαφνικά ξεσπούν σε γέλια. Περιμένουν λιγάκι για να ηρεμήσουν. Έχουν χαλαρώσει αρκετά.

-Ρε συ! Μου κάνεις πλάκα έτσι; ρώτησε χαμογελώντας ήσυχα ο Κούρος.

-Όχι βέβαια, σε μιμούμαι! Μου αρέσει να δημιουργώ γράφοντας, ενώ εσύ -φορώντας ρόλους...- δημιουργείς. Ζωντανεύοντας χαρακτήρες, παίζεις θέατρο. Είμαστε κουλτουριάρηδες, special breed φίλε. «Αμφότεροι» είμαστε μέσα στο πετσί των ρόλων μας, απάντησε ήρεμα και σε μαλακό τόνο ο Μιχάλης.

-Χμ, χμ, χμ! Έτσι είναι, έτσι είναι... συμφώνησε ο Κούρος κι άπλωσε το μπράτσο του για να σφίξει το δικό του φιλικά.

Οι δυο τους κρέμονται τώρα πάνω από το παράθυρο. Κουβεντιάζουν σιγανά. Αγναντεύουν τα βουνά, όσα μπορούν τελοσπάντων από το σημείο στο οποίο βρίσκονται. Ο ήλιος είχε δρασκέλισει τον σκληρό ορεινό αυχένα απέναντι. Από κάπου, εκεί κοντά τους, ερχόταν μία βασιλικά -βασιλικού- μυρωδιά, και ξαφνικά -σα να είχε περιμένει υπομονετικά αυτούς τους δύο να ηρεμήσουν-, ακούστηκε θαρρετή η φωνή κάποιου μερακλωμένου τραγουδιστή. Ερχόταν εκ των κάτω, προς τα άνω... από το παράθυρο του κάτω διαμερίσματος, «έτσι βρε παιδί μου... για ν'αναστήσει τους μαραζωμένους!» Τριγύρω όλα έδειχναν ότι οι άνθρωποι της απρόσωπης γειτονιάς, έχοντας ήδη ξυπνήσει, προσκυνούσαν πλέον τη ρουτίνα της καθημερινότητας.

-Σ' ευχαριστώ για τον καφέ και το τσιγάρο φίλε! είπε ο Κούρος.

-Σ' ευχαριστώ που με δέχτηκες στο δωματιό σου, και... τόσο νωρίς. Όταν ήρθα, κουβάλαγα ένα τρομερό άγχος, αλλά τώρα αισθάνομαι καλύτερα. Σήμερα, στις 12 το μεσημέρι, έχω ραντεβού με το «Όραμα» -τον εκδοτικό οίκο-, για ένα νέο μου χειρόγραφο.

-Τι σύμπτωση! Με κάλεσε ξέρεις ο γνωστός παραγωγός. Θέλει, λέει, να με δει στις 11 το πρωϊ...

Χαμογέλασαν ευχαριστημένοι και χωρίς να μιλούν, πήραν τα κρουασάν από το πιάτο και άρχισαν να μασουλάν ήσυχα. Κύτταξαν απέναντι. Η χήρα είχε προβάλλει στο μπαλκόνι της. Διακριτικά ένευσε καλημέρα στους δύο νέους που την ανταπόδωσαν με το ανάλογο τακτ. Νέα μέρα είχε ανατείλει και μαζί της η αισιοδοξία για τις κάποιες, τις πιθανές εξελίξεις, στη βραδυκίνητη καριέρα τους.

“Minima Moralia”**Κόκκινο!****Ιστορία**

Όχι, ο Μένιος δε μπορούσε να το καταλάβει γιατί οι αδερφές του η Μαρίκα και η Ντόλη επιτρέπονταν να φορούν κόκκινα κορδελάκια ή καλτσούλες, φορεματάκια, μπλουζάκια... στο χρώμα της ζωής. Γιατί η μαμά του η Κλεοπάτρα, φορούσε εκείνο το ζωηρό όμορφο κόκκινο κραγιόν στα καλογραμμένα χείλια της και το παρόμοια κόκκινο βερνίκι στα νύχια της, ενώ αυτός που τόσο αγαπούσε αυτό το όμορφο, ζωηρό χρώμα αυτός ο Μανώλης, που γιόρταζε στην περιφήμη, στην πολυαγαπημένη γιορτή των παιδιών τα Χριστούγεννα, δεν επιτρεπόταν να το απολαύσει, γιατί «ήταν λέει αγόρι»!

Και όμως η φύση ήταν γεμάτη από αυτό το ζεστό και λαμπερό χρώμα: φλογερά κατακόκκινα τριαντάφυλλα, λαμπερές άλικες παπαρούνες, βελουδίνα κρίνα και ζεστά γαρύφαλλα... Θα πρέπει επομένως και ο Πλάστης ν' αγαπούσε αυτό το υπέροχο χρώμα, αφού το είχε υιοθετήσει και το επιδείκνυε ποικιλοτρόπως: στα λουλούδια, στα πουλιά, στα χρώματα της ίριδας...

Και η κλεμμένη από τον Προμηθέα φωτιά για το χατίρι των ανθρώπων, στο τζάκι τους; Μήπως κι αυτή δεν ήταν σε αποχρώσεις του κόκκινου ή μήπως τ' αναμμένα ξύλα όταν έπαιρνε να τ' αφήσει η φλόγα τους, δεν είχαν εκείνο το ακατανίκητο κόκκινο που τύφλωνε με τη φλόγινη λάμψη του! Και η πορφύρα; Δεν ήταν τάχα το αντιπροσωπευτικό χρώμα των αυτοκρατόρων, των βασιλέων, των αρχόντων και του πολυπόθητου Αγίου Βασιλη; Ήταν βέβαια και τα κόκκινα

αυγά της Λαμπρής. Δεν αποτελούσαν άραγε δείγμα χαράς και λαμπρότητας που συνδεδεμένο με την Ανάσταση του Κυρίου συμβόλιζε το χρώμα του αίματος, αυτή την ίδια τη ζωή μας;

Ω, ναι! Σίγουρα ο Μένιος -χαϊδευτικό βέβαια του Μανώλης- ένιωθε ότι το «χρώμα» που αγαπούσε: το κόκκινο, ήταν ευλογημένο από την ίδια τη φύση. Παρηγοριόταν λοιπόν μ' αυτό το σκεπτικό, και μεγαλώνοντας όλο και περισσότερο δικαιολογούσε αυτή την έλξη του προς το απαγορευμένο, γι αυτόν, χρώμα. Μεγάλωνε όμως ανάμεσα σε δύο αδερφάδες που τον κανάκευαν όπως όλοι οι άλλοι -εννοείται οι μεγάλοι- χαριτολογώντας:

«Μα είσαι αγόρι... Μένιο σε λένε! Οι άντρες δε φορούν τέτοια χρώματα... Έλα, εσένα σου πάει όμορφα το γαλάζιο, το άσπρο... το κίτρινο!»

Έτσι ο «καϋμένος» ο Μένιος, ενόσω ήταν στην ηλικία που οι άλλοι αποφάσιζαν για το ντύσιμό του, δεν είχε φορέσει κάτι σε χρώμα κόκκινο και ας φλεγόταν από αυτήν την επιθυμία του. Κι όταν οι αδερφούλες του έπαιζαν με κούκλες που τις χαϊδολογούσαν ή τις φιλούσαν, κουκλόσπιτα και τα συναφή, και ο Μένιος σαν παιδάκι, ήθελε να παίξει μαζί τους ή να τις μιμηθεί, για να είναι ισότιμο μέλος της παρέας τους, ο πατέρας του καμάρωνε λέγοντας πως ο γιος του από μικρός έδειχνε περίτρανα τις προτιμήσεις του: του άρεσαν οι γυναίκες! Ήταν λοιπόν βέβαιο πως κάποιες από τις προτιμήσεις του είχαν κιόλας παρεξηγηθεί.

Αυτά όλα συνέβαιναν στο Μένιο την περίοδο της ζωής του κατά την οποία δεν είχε το κύρος να επιβάλει τη θέλησή του, ώστε να κάνει εκείνα που του άρεσαν ή τον εξέφραζαν. Ένιωθε λοιπόν απομονωμένος μέσα στην ίδια την οικογένειά του. Σ' αυτή την ανισόρροπη για τον αισθηματισμό του

κατάσταση, οφείλεται κατά κόρον η μεταγενέστερη συγκέντρωσή του στην τέχνη και οι καλές επιδόσεις του!

Κάποια στιγμή, ενήλικος πλέον, είχε κάνει τις σπουδές του, και ήταν βέβαιος για τον επαγγελματικό προσανατολισμό του και το ρόλο του στη ζωή. Είχε επιλέξει και είχε επιδοθεί σ' εκείνο που τον εξέφραζε ουσιαστικότερα: στις εικαστικές Τέχνες οι οποίες σύμφωνα με την ιδιοσυγκρασία του και με την αντίληψή του άνοιγαν τους ορίζοντες ως προς τις ροές και κατευθύνσεις της ανθρώπινης κοινωνίας, απανταχού. Η παγκοσμίως κοινή, γλώσσα των εικαστικών, δεν είχε σύνορα. Η Τέχνη ήταν το αμεσότερο μέσον επικοινωνίας με το κοινωνικό σύνολο, χωρίς να τον εκθέτει σ' αυτόν. Ήταν γεγονός ότι πολλές από τις συμπεριφορές των συνανθρώπων του τον ενοχλούσαν, καθώς διαπίστωνε όλο και περισσότερο ότι προσκολλούνταν σε κούφια θέματα και φτηνές ανάγκες. Ο Μένιος γνώριζε επακριβώς τι του άρεσε και δεν θα επέτρεπε στους άλλους να του υπαγορεύουν και να του επιβάλλουν τα θέλω τους και τις απόψεις τους. Η Τέχνη του εξασφάλιζε -έτσι τουλάχιστον πίστευε- την ελευθερία τόσο όση χρειαζόταν για να είναι ευτυχισμένος.

Ο «ζωγράφος» -έτσι αποκαλούσαν το Μένιο οι φίλοι του-, από τα πρώτα κιόλας στάδια της ανεξαρτητοποίησής του μέσω της Τέχνης, θεώρησε τον εαυτό του ελεύθερο να χαράξει τη δική του κατεύθυνση στην πορεία της ζωής, και να διαφοροποιείται άφοβα από τη «μάζα», έχοντας πλήρη επίγνωση του τι εστίν «ελευθερία του πνεύματος». Ο φιλελευθερισμός του, άρχισε ν' αποκαλύπτεται απτά πλέον, με τις επιλογές των θεμάτων του στα έργα του της Τέχνης. Στον προβληματισμό του που πέρα από το άτομό του, αφορούσε τη νεολαία, τις επερχόμενες γενιές και το μέλλον της ανθρωπότητας εν γένει, επιχειρούσε μέσα από τις δημιουργίες

του ελπιδοφόρες απαντήσεις. Στη δουλειά του διαπίστωνε κανείς διάχυτη την αισιοδοξία του για το αύριο. Το μαρτυρούσε το δυάχυτο φως, που αναδυόταν μέσα από τη συνουσία χαρούμενων διαβαθμίσεων του γαλάζιου και του πράσινου, μέσα σε ένα πανδαιμόνιο έκφρασης της ζωής. Οι αποχρώσεις του κόκκινου, από απαλές ως καυτές, ήταν στοιχεία που χάριζαν την ευχαρίστηση και ενέπνεαν το θαυμασμό εκείνων που πιστοί πλέον ακόλουθοί του, παρακολουθούσαν ανελλιπώς τις εκθέσεις του. Το ελεύθερο της σκέψης του δεν εκφραζόταν μόνο μέσα από την αέναη προσπάθεια για προβληματισμό και απαντήσεις στα έργα του, ούτε περιοριζόταν στα εκπροσωπευτικά δείγματα της δουλειάς του. Το εξέφραζε ατημέλητα και με την προσωπική του εμφάνιση. Αν και δεν είχε την αλλοτινή σημασία πλέον, είχε υιοθετήσει σα σήμα κατατεθέν της προσωπικότητάς του το χρώμα που του είχε απαγορευτεί στις υπό έλεγχο ηλικίες, καθώς θεωρείτο συνώνυμο του θηλυκού γένους. Τώρα πια σε δίσταζε να ντύνεται με ρούχα που έφεραν το χρώμα της ζωής. Αρχικά είχε δέσει ένα κόκκινο μαντίλι με ασυνάρτητα μαύρα σχέδια, στο κεφάλι του και είχε φορέσει κόκκινες κάλτσες με εντυπωσιακά σχέδια, που προκλητικές ξεμύτιζαν στις άκρες των παντελονιών του, συνήθως ξεθωριασμένα jeans. Εκείνο το μαντίλι του το έδενε σφιχτά και κρατούσε συμαζεμμένα προς τα πίσω, τα μακρυνά σγουρά μαλλιά του. Άλλωστε δεν ήταν ο μόνος που το έκανε. Το συνήθιζαν οι εξεζητημένοι, οι εκκεντρικοί νέοι. Του άρεσε τόσο πολύ αυτό που έκανε που όλο και περισσότερο διάλεγε τα ρούχα του σε κόκκινο χρώμα. Φανταχτερές μεταξωτές γραβάτες με γραμμικά σχέδια και πουλλόβερ, ξάφνιαζαν με τις κόκκινες αποχρώσεις τους.

Κάποια στιγμή οι σπουδές του και το έργο του είχαν αναγνωριστεί. Ήταν ένα ξεχωριστό ταλέντο. Προήχθη λοιπόν και διορίστηκε ακαδημαϊκός καθηγητής στη Σχολή Καλών

Τεχνών. Η τέχνη του είχε πάρει κάποια συμβολική μορφή τελικά: ήταν μία αποκαλυπτική αντίθεση στον κόσμο της καλλιτεχνίας που μαρτυρούσε ότι ο προκάτοχός της ήταν ένας «ήσυχος επαναστάτης», που από πίστη στον εαυτό του και στον συνάνθρωπο, εξέφραζε τον σκεπτικισμό του «με πάθος μεν... αλλά χωρίς φόβο!»

Από την πρώτη κιόλας στιγμή εντυπωσίαζε τον συνομιλητή του με την άνεση, την αυτοπεποίθηση, την εμπιστοσύνη και την ευδιαθεσία που διέκριναν το λόγο του. Ήταν ο «ένας», ο «χαρακτήρας», ο «τύπος», εκείνο το διαφορετικό που στέκει από μόνο του, που ξεχωρίζει.

Ο όμορφος χαρακτήρας του διέθετε και τα εφόδια για ν' αντιμετωπίζει τα υπονοούμενα «κάποιων εντίμων» συναδέλφων του καθώς και μερικών από τους φοιτητές του, που στην πορεία του χρόνου κάποια στιγμή έχοντας αποθρασυνθεί από την έλλειψη αντιδράσεων εκ μέρους του, δε δίσταζαν να πετάνε υπονοούμενα όχι μόνο «πίσω από την πλάτη του», αλλά και ενώπιόν του. «Άσπονδοι φίλοι» είχαν φροντίσει να φτάσουν στ' αυτιά του κάποια δήθεν «κρυφά» σχόλια εναντίον του κι απ' αυτά ορμώμενος είχε αρχίσει να λαβαίνει υπόψη του και να σημειώνει την περιέργεια των ενημερωμένων που τον πλησίαζαν για να τον συναντήσουν κι από κοντά. «Δεν ήταν θέαμα διάβολε. Καλλιτέχνης ήταν και δάσκαλος!» Με τον καιρό, ωστόσο άρχισε ν' αναρωτιέται και να ψάχνεται. Σίγουρα δεν υπήρχε τίποτα μέμψιμο στη συμπεριφορά του. Δεν είχε κάνει κάτι δραματικά ασυνήθιστο. Πέρα από την ιδιορρυθμία του: την αγάπη του για το κόκκινο τι άλλο υπήρχε που να τον διαφοροποιεί, που να τον παρουσιάζει λιγότερο ευϋπόληπτο από άλλους; Αυτή όμως ήταν η δική του άποψη και πίστη. Μήπως θα έπρεπε ν' αρχίσει ν' ανησυχεί, και να λάβει κάποια μέτρα; Γιατί εκείνοι, οι κάποιοι αντιδραστικοί φοιτητές τον είχαν βαφτίσει

«κοκκινোসκουφίτσα» και εν αγνοία του ενέπλεκαν το όνομά του, σε φανταστικά ανέκδοτα και αστείες ιστορίες.

Κάποια συνάδερφος και καλή φίλη, επιχειρώντας να τον προειδοποιήσει για τις διαστάσεις της φημολογίας γύρω από το άτομό του στους φοιτητικούς κύκλους, είχε πετάξει την προειδοποίησή της -αν και αδέξια- στη διάρκεια ενός διαλείμματος για καφέ: «Θα έλεγα, πως αν και το γεγονός ότι αγαπάς υπερβολικά το κόκκινο, δεν πειράζει, όμως... γενικά, η στάση σου, και... η απόστασή σου από το άλλο φύλο...» είχε κομπιάσει και βλέποντας την ερώτηση στα μάτια του Μένιου είχε επιχειρήσει να συμπληρώσει βιαστικά τη σκέψη της: «Άραγε είναι άδικο που τα παιδιά σε αποκαλούν...» Για δεύτερη φορά είχε σταματήσει ντροπιασμένη, αλλά ο Μένιος με χαριτωμένο ύφος την είχε βοηθήσει συμπληρώνοντας: «κοκκινোসκουφίτσα»;

Έχοντας πει τον τίτλο που του είχαν κολλήσει οι «φίλοι του» ο Μένιος είχε γελάσει ανοιχτόκαρδα και της είχε εξηγήσει τους δικούς του λόγους και τα αίτια, που ξεκινούσαν από την παιδική του ηλικία. «Ας αρχίσω από το κόκκινο χρώμα... Σίγουρα είναι ψυχολογικό αυτό που με ωθούσε από παλιά, να το υιοθετήσω, το γεγονός ότι ήμουν το αγόρι ανάμεσα στις δύο ζωηρές αδερφές μου που πρωτοστατούσαν σε όλα, σα μεγαλύτερές μου. Η μητέρα μου, αν και μου έδειχνε μία σχετικά ιδιαίτερη αδυναμία -ήμουν «το μοναχό ανάμεσα σε δύο θηλυκά»- στις αντιθέσεις μου με τις αδερφές μου, σα γυναίκα έπαιρνε τελικά το μέρος τους. Δε ζήλευα τις αδερφές μου τις αγαπούσα και τις αγαπάω, αποτελούσα όμως εξαίρεση στο οικογενειακό μας περιβάλλον: ήμουν μόνος, διάβολε. Πεισμάτωνα για πολλά, και περισσότερο για το απαγορευμένο χρώμα: το κόκκινο, που ήταν κυρίαρχο γύρω μου. Το υιοθέτησα λοιπόν ενσυνείδητα τελικά, και το έκανα σύμβολο

της ειρηνικής «επανάστασης μου». Συμβολίζει τη ζωή μου, την ψυχοσύνθεσή μου, αποκαλύπτα τώρα πια καθώς έπαιξε σπουδαίο ρόλο σ' αυτή. Απέβη ξέρεις ένδειξη ενός νέου είδους επαφής με τις αδερφές μου και τη μητέρα μου, ένδειξη δηλαδή της κοινότητας των προτιμήσεών μας και επομένως μία ομοιογενής ταυτότητα: ήμουν ένας άλλος άνθρωπος σαν εκείνες και σαν τέτοιος δεν ήθελα να είμαι διαφορετικό σε τίποτα από αυτές... Τελικά ο πατέρας μου -αν και τον έβλεπα σχετικά λίγο-, αποτέλεσε το σταθερό και δυναμικό αντίβαρο σε όλη την ιστορία, και συνετέλεσε στο να κατανοήσω τελικά τι ακριβώς ήθελα από την μικρή οικογενειακή κοινωνία μας αλλά και την ευρύτερη τελικά. Στις αργίες, όταν τρέχαμε κοντά του οι αδερφές μου κι εγώ, προσπαθώντας να τον μονοπωλήσουμε ο καθείς μας, με ξεχώριζε και με σήκωνε στα στιβαρά του χέρια ενώ μου φώναζε: «έλα εδώ εσύ κακόμοιρο, που σ' αφήνω όλη μέρα στα χέρια τριών γυναικών!» Με αγκάλιαζε, με φιλούσε με απομάκρυνε από τις αδερφές μου και μου μάθαινε να παίζω σκάκι και ποδόσφαιρο... Ήθελε με τον τρόπο του να μου πει πως εκείνες ήταν γυναίκες, ενώ εγώ και εκείνος είμαστε άντρες και είχαμε κάτι άλλο κοινό μεταξύ μας, κάτι σα μυστικό, όπως ίσως να ήταν το κόκκινο χρώμα για εκείνες. Όμως εγώ δεν ήθελα να ξεχωρίζουμε. Μου άρεσε η ένωση μ' όλους τους άλλους ασχέτως φύλου. Εγώ ήθελα να είμαι απλά ένας άνθρωπος, ίσως με όλους: και με τις γυναίκες και με τους άντρες. Όμως θέλω να πιστέψεις πως δεν είχα κανένα παράπονο από την οικογένειά μου, από τη ζωή μου. Και είναι σημαντικό που οι αδερφές μου δεν στεναχωριόνταν για την προσοχή του πατέρα μου προς εμένα. Εντάξει! Έχει αποδειχτεί ότι οι γονείς μπορούν να κάνουν το καλύτερο για τα παιδιά τους κι εκείνα να μην είναι ευχαριστημένα. Ευτυχώς δεν προέκυψε κάτι τέτοιο. Καθώς μεγάλωνα, κατάλαβα τελικά αυτό που είπα παραπάνω: ότι παρά τις

διαφορές μας του φύλου, τις διαφορές μας στο ντύσιμο, κορίτσια και αγόρια έχουν το ουσιαστικότερο ως κοινό: είναι άνθρωποι και σαν τέτοιοι είναι ίσοι με όλους... σε όλα. Πιστεύω λοιπόν ότι δε βγήκα σακατεμένος ψυχολογικά από εκείνη την κάποια «μοναξιά μου» ανάμεσα σε τόσες γυναίκες. Καταλαβαίνεις τι εννοώ. Και το σπουδαιότερο είναι ότι εντελώς συμπτωματικά «εξεληχθην» σε «φλογερό» καλλιτέχνη, απόλυτα συγκεντρωμένο στην Τέχνη και φυσικά εδώ συμπεριλαμβάνονται και οι όποιες ιδιαιτερότητες... και επομένως και το γεγονός ότι είμαι οπαδός του κόκκινου... του χρώματος της ζωής...» Ο Μένιος όταν είχε σταματήσει είχε γελάσει δυνατά και ανοιχτόκαρδα. Η φίλη του τον είχε αγκαλιάσει και τον είχε μαλώσει: «Πρόσεχε αγόρι μου! πρόσεχε... οι φοιτητές σου δεν είναι ευγενείς και πολιτισμένοι σαν την αφεντιά σου! Είναι έτοιμοι για παρεξηγήσεις! Έχω λόγους ν' ανησυχώ και σε παρακαλώ να πάρεις τα μέτρα σου». «Καλή μου, θέλω να πιστεύω ότι ο Δημιουργός ενεφύτευσε στον άνθρωπο το ελάχιστο ήθος... "*minima moralia*"... Χαμογέλασε λοιπόν!»

Παρά τις προειδοποιήσεις από το περιβάλλον του, ο Μένιος, δεν εννοούσε να μετριάσει την ευγένειά του, την προθυμία του, ή ακόμη να καμουφλάρει την ευαισθησία του. Δεν μπορούσε ν' αλλάξει. Ήταν πάντα ο ίδιος: ξέγνοιαστος, καλός και ευγενικός μέσα από την ιδορρυθμία του. Είχε επιγράψει με πολύ καλλιτεχνία: "*minima moralia*" και το είχε κρεμάσει στον τοίχο απέναντι από το γραφείο του, δίπλα στην είσοδο του ατελιέ της Σχολής. Ήταν ευδιάκριτα εντυπωσιακό για οποιονδήποτε που εισερχόταν-εξερχόταν, αν και για κάποιους δυσκολονόητο. Σε κάποια όμως γωνιά του μυαλού του είχε σφηνωθεί η ανάγκη της διαπίστωσης των αντιδράσεων απέναντί του. Λες και πειραματιζόταν με εκείνη την φράση-άποψη του και περίμενε για κάποια ουσιαστική

αντίδραση: άραγε θα επιχειρούσε κάποιος, κάποτε, να προσπαθήσει να τον σπρώξει στα άκρα;

Πλησίαζαν τα Χριστούγεννα. Ο Μένιος είχε αναλάβει κάποια πράγματα για το χριστουγεννιάτικο πάρτυ της Σχολής και ετοίμασε επίσης, μία στολή Αη-Βασίλη. Ήθελε να τους εκπλήξει με την καλλιτεχνική παρουσία του. Έτσι λοιπόν στη γιορτή ο Μένιος-Αη-Βασίλης ανέβηκε στο μικρόφωνο και αφού είπε τα γνωστά για την περίπτωση και κάποια εποχικά αστεία, αφήνοντας έτσι ν' αποκαλυφθεί και η ταυτότητά του, πρόσθεσε:

«Είστε λοιπόν όλοι ευχαριστημένοι από τη δουλειά του χρόνου;»

Οι φοιτητές ούρλιαξαν ευχαριστημένοι και για τα καλά μέσα στο πνεύμα των Εορτών που πλησίαζαν:

«Ναι... Ναι... Γεια σου Μένιο, με τα κόκκινά σου!»

Ο Μένιος γελώντας πλατιά φώναξε:

«Ήρθε λοιπόν η στιγμή να ευχηθούμε όλοι μας καλή χρονιά και ίσως ν' αποφασίσετε να με αποκαλείτε Αη-Βασίλη από δω και πέρα, και την Κοκκινοσκουφίτσα, ως την αγαπημένη μου! Θα το προτιμούσα ξέρετε!»

Είχε γίνει σάλος. Φωνές χειροκροτήματα και ευχές για τον αγαπητό Μένιο. Οι περισσότεροι τον θαύμαζαν και τον εκτιμούσαν. Ξαφνικά όμως ακούστηκε ένα «γιουχαΐσμα»:

«Ου...ου... ου... ου... ου...!»

Αυτό σταμάτησε το σάλο και ο φοιτητής που είχε «γιουχαΐσει» τον καθηγητή-Μένιο ξανακούστηκε. Ήταν μάλλον μεθυσμένος. Τα μάτια του γυάλιζαν και τα χείλια του έτρεμαν. Ο Μένιος χαμογέλασε αρχικά αμήχανα, ύστερα όμως ρώτησε ευγενικά, πάντα από το μικρόφωνο:

«Δεν επιδοκιμάζετε αγαπητέ... Μα δεν πειράζει... Άλλωστε όλοι έχουμε τις προτιμήσεις μας!»

«Κοκκινোসκουφίτσα... Άκουσε λίγο, δε μας αρέσουν τα κόκκινα, ούτε ο Άη-Βασίλης. Εξήγησέ μας επιτέλους, γιατί τα κόκκινα;»

Ο Μένιος προσπάθησε ν' αποφύγει περεταιρώ συζήτηση με τον φασαριώδη «τύπο», κατεβαίνοντας από το μικρόφωνο. Ο μεθυσμένος όμως τον πλησίασε και με θράσος ξαναρώτησε κομπιάζοντας στα λόγια του από τον λόξιγκα:

«Έχεις... κάποια... ιδιαιτερότητα Μένιο; Ίσως... το κόκκινο... να μην είναι μόνο... το χρώμα που ερεθίζει τους ταύρους... αλλά και... » σταμάτησε κυττάζοντας γύρω του.

Ύστερα με το κεφάλι χαμηλωμένο, για να μην τον βλέπουν καλά οι γύρω, και με ασταθή βήματα απομακρύνθηκε και βγήκε από την αίθουσα.

Το ατυχές επεισόδιο είχε σημαδέψει τη βραδυά. Στα πηγαδάκια των φοιτητών και άλλων παρόντων στην εκδήλωση, είχε συζητηθεί η θρασύτητα του νέου. Το πλήθος ήταν με το μέρος του Μένιου: «Μα είναι πράγματα αυτά, στην εποχή μας; Αν θέλει ο άλλος να είναι Άγιος Βασίλης ή Κοκκινোসκουφίτσα εμάς τι μας νοιάζει; Ο Μένιος σαν άνθρωπος και σαν καθηγητής είναι Ο.Κ. κι αυτό φτάνει».

Είχαν περάσει τρεις ή τέσσερις ημέρες από εκείνη τη γιορτή. Καθώς πλησίαζε το τέλος του χρόνου και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, θα έκλειναν για αρκετό διάστημα, πολλοί από το προσωπικό και κάποιοι από τους φοιτητές που δεν ήταν από το Σύνδευ και δεν είχαν υποχρεώσεις ή λόγους να μένουν στην πόλη του Ιδρύματος, είχαν κιάλας φύγει για τα σπίτια τους. Ο Μένιος εξακολούθησε να εργάζεται ανεπηρέαστος από εκείνο το άτυχο επεισόδιο της Χριστουγεννιάτικης γιορτής στη Σχολή. Κάποιοι όμως από τους εναπομείναντες μαθητές του, είχαν αλλάξει στάση απέναντί του. Ο Μένιος αναγκάστηκε να υπομένει την

κακόγουστη ειρωνία τους και την αδέξια καμουφλαρισμένη περιφρόνησή τους. Ήταν βέβαιος ότι αυτή η συμπεριφορά σχετιζόταν αποκλειστικά μ' εκείνη τη βραδιά της γιορτής. Ή μήπως είχαν συμβεί και άλλα που δεν είχαν υποπέσει στην αντίληψή του; Παρά τα αναπάντητα ερωτηματικά του και τις σκέψεις του, συνέχισε απτόητος. Είχαν μείνει ελάχιστες μέρες. Ύστερα από τις διακοπές, ήταν βέβαιος ότι το επεισόδιο θα είχε ξεχαστεί και ότι όλα θα επανέρχονταν στη θέση τους.

Ένα βράδυ, γυρίζοντας στο σπίτι του από κάποια συνάντηση με συνάδελφό του, όταν είχε πλέον φτάσει, είχε πλευρίσει το πεζοδρόμιο, είχε παρκάρει και είχε ανοίξει την πόρτα τ' αυτοκινήτου του για να βγει. Ξαφνικά και από το πουθενά, είχε εμφανιστεί εκεί μπροστά του μία παρέα από τρία ή τέσσερα άτομα. Τον άφησαν να βγει και να κλείσει το αυτοκίνητό του. Όχι δεν ήθελαν να τον κλέψουν. Δεν ενδιαφέρονταν για τ' αυτοκίνητό του. Είχαν έρθει γι αυτόν. Ο Μένιος προσπάθησε να μείνει ήρεμος και να μμην αντιδράσει. Δε μίλαγε λοιπόν και περίμενε. Δεν μπορούσε να διακρίνει τα πρόσωπά τους, ούτε ν' ακούσει τις φωνές τους, αφού δε μιλούσαν. Ένας όμως έβγαλε στα γρήγορα ένα μικρό στιλέτο, που γυάλισε μέσα στη νύχτα και κρατώντάς το προς το μέρος του, είπε χωρίς περιστροφές και με αλλοιωμένη φωνή από την έντονη ειρωνία ενώ οι άλλοι γέλαγαν κοροϊδευτικά:

«Ακολουθά μας... Κοκκινোসκουφίτσα!» «χαχάνισε».

Ο Μένιος ακολούθησε τους άντρες χωρίς να πει λέξη. Ήταν βέβαιος πλέον ότι επρόκειτο για φοιτητές και φίλους τους.

Ήρθε στο μυαλό του ο φοιτητής στην αίθουσα της γιορτής. Δεν μπορούσε όμως να είναι βέβαιος γι' αυτό. Σταμάτησαν μπροστά σ' ένα μαύρο αυτοκίνητο και ο άντρας που είχε μιλήσει και πριν, τον διάταξε να μπει μέσα και να

καθήσει στο πίσω κάθισμα. Επιβιβάστηκαν όλοι και ο Μένιος βρέθηκε να κάθεται ανάμεσα σε δύο από τους άντρες. Τελικά διαπίστωνε ότι οι απαγωγείς του ήταν τρεις. Το αυτοκίνητο ξεκίνησε και κινήθηκε με μέτρια ταχύτητα ώσπου κατάληξε σε ένα άγνωστο πάρκο. Από τη συντομία της διαδρομής ο Μένιος κατάλαβε ότι δεν ήταν και πολύ μακριά από το διαμέρισμά του. Είχε όμως αρχίσει ν' ανησυχεί, καθώς οι άντρες κρύβονταν πίσω από μαύρα μεγάλα γυαλιά και απέφευγαν να μιλήσουν. Αρκετά αισιόδοξος ακόμη κι εκείνη τη στιγμή της απαγωγής του, ήθελε να πιστεύει ότι επρόκειτο για φάρσα με σκοπό να τον ταπεινώσουν, να τον σοκάρουν. Τίποτα περισσότερο.

Ο ίδιος πάντα άντρας τον διάταξε να βγει από το αυτοκίνητο. Όταν όλοι είχαν κατέβει, προχώρησαν μέσα στο φτωχά φωτισμένο πάρκο ώσπου έφτασαν σ' ένα στεγνό συντριβάνι. Τότε ο ίδιος πάντα άντρας τον διέταξε:

«Άντε τώρα ρε π...η κάνε μας ένα στριπ-τηζ, να δούμε τι χρώμα είναι και τα βρακιά σου! Κόκκινα ρε μ...α; Ή μήπως δε φοράς;» Κάποιος από αυτούς γέλασε. Ο οδηγός που ήταν και ο αρχηγός της κλίκας, του είπε να «σκάσει».

Ο Μένιος καταντροπιασμένος από την τροπή που έπαιρναν τα πράγματα, δε μίλησε. Κατάλαβε ότι αν αντιστεκόταν, ίσως να τους προκαλούσε να επιχειρήσουν ακόμη χειρότερα εις βάρος του. Ή μήπως δεν είχε διαβάσει ή ακούσει δεκάδες ιστορίες απαγωγής, κακοποίησης, βιασμού, φόνου! Είχε αρχίσει ν' ανησυχεί σοβαρά, τώρα. Δεν ήταν δειλός, κάθε άλλο. Αλλά ένας εναντίον τριών, σίγουρα ήταν χαμένη προσπάθεια, αν όχι σκέτη βλακεία. Υπάκουσε λοιπόν κι άρχισε να βγάζει όσο πιο αργά μπορούσε τα ρούχα του. Ένα-ένα τα έπαιναν οι άντρες της παρέας και τα πετούσαν στον αέρα και όπου πήγαιναν. Γελούσαν ξεδιάντροπα και πέταγαν ανόητα και κακόγουστα πειράγματα:

«Κοκκινοσκουφίτσα... πώς σου αρέσει ο κακός λύκος! Καλέ... θα σου έφτανε να ζήσεις την ιστορία... ατόφια, όπως έχει γραφτεί;»

Ο Μένιος διαπίστωσε όλο και περισσότερο, ότι η διάθεσή τους δεν ήταν να κάνουν ένα αστείο, αλλά να τον εξευτελίσουν και ποιος ξέρει τι θα επακολουθούσε επιπλέον. Αισθανόταν λύπη και θυμό, γιατί με την αφελή συμπεριφορά του, είχε επιτρέψει σε κάποιους ανανδρους να φτάσουν σε σημείο να του συμπεριφέρονται με τέτοιο εξευτελιστικό τρόπο. Εκείνοι κύτταζαν τώρα τα εσώρουχά του. Μιλούσαν μεταξύ τους χασκογελώντας:

«Βρε μ...α, δε βλέπω κόκκινα! Άλλο χρώμα είναι! Κι εσύ που έβαλες στοιχημα ότι θά είναι φτιαγμένα από κόκκινη δαντέλλα!» είπε ένας από αυτούς, με κοροϊδευτική φωνή.

Ένας άλλος με επίσης προσποιητή φωνή, πρόσθεσε.

«Ε... και; Μπορεί όλα τα κόκκινά του να ήταν άπλυτα κι αποφάσισε να χρησιμοποιήσει άλλα, με διαφορετικό χρώμα».

«Να σου πω... φίλε! Δεν αλλάζει τίποτα. Εμείς θα κάνουμε όπως είπαμε και μια άλλη φορά... θα δούμε...» είπε ο πρώτος που φαίνοταν καθαρά πλέον ότι ήταν ο μπροστάρης της παρέας και της επιχείρησης.

«Λες να είναι ο νεαρός της Χριστουγεννιάτικης γιορτής; Κι αν ακόμη ήταν... δε μπορώ να είμαι βέβαιος... μήπως θυμάμαι το πρόσωπό του;» σκέφτηκε ο Μένιος αστραπιαία προσπαθώντας να σκεφτεί κάτι θετικό. Μα δεν μπορούσε. Με την κόψη του σιλιέτου πάντα στραμμένη απάνω του, υποχρεώθηκε γυμνός καθώς ήταν, ν' ανεχτεί τους τέσσερις άντρες να τον περιπαίζουν και να τον αγγίζουν.

Ξαφνικά ο ένας από αυτούς άλλαξε διάθεση και βάζοντας το πόδι του ανάμεσα στα πόδια του Μένιου τον υποχρέωσε να γονατίσει.

«Ωραία! Έτοιμος είναι μάγκες... Έχει κανείς από σας όρεξη;» ρώτησε με τον πιο χυδαίο τόνο.

Ένας από τους άντρες πάτησε τον Μένιο στην πλάτη και αμέσως ύστερα τον έσπρωξε στο πλάι.

«Ασιχτίρ... ξεφτίλα!...» τον έβρισε.

Ο Μένιος περίμενε τα χειρότερα τώρα πια, αλλά δε μιλούσε, για να μην υποδαυλίζει τα πάθη τους. Οι άντρες αγανάκτησαν τελικά με τη σιωπή του.

«Κοκκινοσκουφίτσα, δεν έχεις να πεις τίποτα για όλα αυτά; Μίλα ρε π...η!» φώναξε ένας από τους άντρες.

Ο Μένιος εξακολούθησε να μη μιλάει και δύο από αυτούς τον κλώτσησαν άγρια στα πλευρά. Για πρώτη φορά, παρόλο που είχε τριξει τα δόντια του για να μη βγάλει άχνα, δεν τα κατάφερε και γρύλιξε από τον πόνο.

«Πανάθεμά σε μ...α ! Θέλεις να δείξεις ότι είσαι άντρας! Ήθελα νά 'ξερα πόσοι σε πήδηξαν!», είπε πάλι ο ένας από εκείνους που τον είχαν κλωτσήσει.

Τελικά ο αρχηγός τους διέταξε:

«Εντάξει... αφήστε τον... ό,τι σκατά κι αν είναι... δική του δουλειά... Πήρε ένα μάθημα να μην είναι τόσο μ...ας κάθε φορά που τον φωνάζουν Κοκκινοσκουφίτσα...»

Αυτό ήταν λοιπόν. Τους είχε πειράξει το γεγονός ότι δεν είχε αντιδράσει με θυμό ή με την επιβολή κάποιας τιμωρίας προς τους ενόχους για τον τίτλο που του είχαν κολλήσει. Δεν είχε αντιδράσει με τα δικά τους μέτρα. Με αυτά που κατά τη γνώμη τους, εκπροσωπούσαν τον αντρισμό τέλος πάντων. Καταλάβαιναν καλύτερα τη βία, την τιμωρία την εκδίκηση. Τους είχε σοκάρει η μελιχιότητά του, η ηρεμία του.

Οι τρεις άντρες είχαν εγκαταλείψει το Μένιο γυμνό, κατάκοιτον, εκεί στο υγρό και κρύο περιβάλλον του πάρκου. Οι αστυνομικοί που περιπολούσαν την περιοχή, τον είχαν

βρεί ύστερα από μερικές ώρες, να κρύβεται μέσα στις φυλωσιές γυμνό. Έφερε μεγάλα μωλωπίσματα από τις κλωτσιές, που του είχαν καταφέρει οι απαγωγείς του, και βρισκόταν σε κατάσταση υποθερμίας. Τον κάλυψαν με μία κουβέρτα και ύστερα άλλη μία ασημένια και τον οδήγησαν σε νοσοκομείο. Ευτυχώς, και παρά το γεγονός ότι ήταν άσχημα χτυπημένος, δεν είχε σπασμένα κόκκαλα. Συνήλθε σχετικά γρήγορα από την υποθερμία και η περιποίηση δίπλα στα παυσίπονα τον βοήθησαν να μην πονάει. Ωστόσο το επεισόδιο δεν ήταν μία απλή υπόθεση. Είχε σοκαριστεί. Οι εφημερίδες μίλησαν για ένα άτυχο περιστατικό που είχαν προκαλέσει «κάποιοι διεστραμμένοι» σε βάρος γνωστού ακαδημαϊκού. Μίλησαν για παρεξήγηση, για άδικη επίθεση και για ανθρώπινα δικαιώματα, λες και ο Μένιος είχε ανάγκη από τέτοιου είδους υποστήριξη. Δεν ήταν παρά «ένας συνηθισμένος άνθρωπος πέρα από το γεγονός ότι ήταν ένας καλλιτέχνης». Όχι δεν είχε πει τις υποψίες του, δεν είχε εξηγήσει το τι, ή το γιατί. Πίστευε ότι όφειλε να προστατεύσει τον Πανεπιστημιακό χώρο και να δώσει σ' εκείνους που τον «μακέλεψαν» κατά κάποιο τρόπο, να σκεφτούν και ίσως -με κάποιο θαύμα- μπορεί και να μετανοούσαν.

Ο ίδιος όταν είχε ερωτηθεί είχε πει ότι ήθελαν να τον ληστέψουν... γεγονός, που δεν εξηγούσε απόλυτα, γιατί τον είχαν ξυλοφορτώσει και τελικά τον είχαν αφήσει ολόγυμνο. Σκεφτόταν το διάλογό των βασανιστών του από πάνω του και πίστευε ότι την είχε γλυτώσει φτηνά. Σε τι θα ωφελούσαν άλλωστε οι εξηγήσεις και τα πολλά λόγια εκ μέρους του; Τι θ' άλλαζε; Ακόμη κι αν ήξερε τα πρόσωπα των τιμωρών του, δε θα τους κατέδιδε. Ήταν απόλυτα βέβαιος ότι προέρχονταν από το δικό του περιβάλλον, από τους φοιτητές του στη Σχολή Καλών Τεχνών, καθώς είχαν χρησιμοποιήσει για το πρόσωπό του τα γνωστά στο περιβάλλον της εργασίας του, επίθετα.

Ίσως μάλιστα η όλη ιστορία να είχε ξεκινήσει από κάποιο ανόσιο στοίχημα μεταξύ φοιτητών με ακραίες απόψεις για τον ίδιο και για «τη φύση του». Ίσως ακόμη, κίνητρο αυτής της επίθεσης, να ήταν η κακία τους, ή η αντιπάθεια στο πρόσωπό του. Ήθελαν να τον προκαλέσουν για να βεβαιωθούν για εκείνα που υποστήριζαν σε σχέση με το άτομό του και τελικά «εν αποδείξει», να τον τιμωρήσουν. Ίσως και να έφταναν στο βιασμό με την τροπή που είχαν πάρει τα πράγματα και ίσως ο Μένιος να είχε γλυτώσει από τύχη και μόνο. Ευτυχώς που την τελευταία στιγμή είχαν υπακούσει στον αρχηγό τους, γιατί όπως εξελισσόταν το επεισόδιο θα μπορούσαν να είχαν προχωρήσει σε φοβερότερες και άνανδρες «ποινές» εναντίον του. Τελικά το ερώτημα που θα έπρεπε ν' ανησυχεί την κοινωνία, ήταν μήπως εκείνοι οι παράνομοι νέοι άνθρωποι, ήταν στην ουσία διεστραμμένοι κακοποιοί, άσχετα αν καλύπτονταν από την ιδιότητά τους του φοιτητή. Ο Μένιος το υποπευόταν αυτό. Κάτι έπρεπε λοιπόν να κάνει ο ίδιος προς αυτήν την κατεύθυνση!

Για μεγάλο διάστημα ο Μένιος ένιωθε αποτυχημένος. Αυτή η απόπειρα της απαγωγής και του διασυρμού του, τον έκαναν να σκεφτεί σοβαρά σε υπερθετικό βαθμό. Κατάλαβε ότι οι φίλοι του δεν είχαν άδικο. Δεν είχε λάβει τα μέτρα του. Ύστερα όμως απ' αυτό, όφειλε να το κάνει. Δεν ήταν δυνατόν να πιστεύει στην ανθρώπινη καλωσύνη ως απαραίτητο κανόνα. Αυτή απουσίαζε από πολλούς για λόγους ανεξήγητους, ιδιάζοντες ή και από κληρονομικότητα...

Καθώς όμως ο Μένιος σε γενικές γραμμές, ήταν τύπος που αντιμετώπιζε με αισιοδοξία και τα δυσκολότερα, κάποια στιγμή ξαναβρήκε τον εαυτό του. Ήταν ακόμη νέος και είχε αποφασίσει ότι όφειλε για την ακεραιότητά του, τη φήμη του και την εργασία του, να μην προσελκεί και να μην ερεθίζει

με τις συνήθειές του, με τις ιδιορρυθμίες του, με τον τρόπο ζωής, με την επικοινωνία του και με την ελεύθερη έκφραση και τη χρήση αγαπημένων του συμβόλων, εκείνους από τους συνανθρώπους του που είχαν ελάχιστη ή μηδέν ανεκτικότητα στις εξαιρέσεις. Τελικά το «*Minima Moralia*» ίσχυε για τις εξαιρέσεις. Πάντα ελικρινής είχε επίγνωση ότι η όλη κατάσταση είχε δημιουργηθεί εξαιτίας της διαφορετικότητάς του. Είχε καταλήξει να θεωρεί ότι ανήκε στο περιθώριο. Ότι ο άνθρωπος -παρά τα φαινόμενα- δεν είναι ποτέ ελεύθερος. Δεν ισχύει καθόλου το περίφημο: «ελευθερία του ατόμου». Αναμφίβολα όλα είναι συσχετικά. Επικρατεί χωρίς άλλο, η ανάγκη του συμβιβασμού: δηλαδή, εάν ο άνθρωπος θέλει να επιζήσει οφείλει να προσαρμοστεί ή άλλως και εν όψει του θα υποστεί τις συνέπειες της αδιαφορίας του προς την άποψη του συνόλου.

Ο Μένιος, ήταν βέβαιος ότι δεν είχε πειράξει ποτέ του κανέναν και ούτε ήθελε να παρακινήσει τέτοιου είδους ενέργειες. Πέρα λοιπόν από κάθε υπόνοια σκοπιμότητας και εν αγνοία του, είχε υποδαυλίσει κάποια μορφή δυσμένειας εναντίον του, κάποια μομφή, απόλυτα τιμωρητέα. Ένιωθε λύπη για τους νέους που είχαν εμπλακεί σ' εκείνο το λυπηρό επεισόδιο, καθώς ο ίδιος έτρεφε κατανόηση προς τους μαθητές του, προς τους νέους τους αυριανούς πολίτες της κοινωνίας τους. Πίστευε ακράδαντα ότι οι νέοι χρειάζονταν την υποστήριξη όλων για τη σωστή κατεύθυνσή τους, και αναμφισβήτητα το ίδιο ίσχυε και στη Σχολή Καλών Τεχνών όπου δίδασκε. Επιπλέον θεωρούσε απαραίτητη την αμοιβαία εκτίμηση και συνεργασία καθηγητών και φοιτητών. Υπό την ιδιότητα του καθηγητού, είχε βοηθήσει τους φοιτητές του, διδάσκοντάς τους όσο μπορούσε καλύτερα και πιο σωστά, μεταδίδοντάς τους τις δικές του γνώσεις και συστήνοντάς τους νέες ιδέες. Ενθάρρυνε τη συμμετοχή των μαθητών του στις

συζητήσεις τους και την κατάθεση των απόψεών τους. Το κυριότερο ίσως όλων ήταν η εκ μέρους σύσταση τρόπων για τη μελλοντική τους πρόοδο και για την επαγγελματική αποκατάστασή τους.

Κακόβουλοι άνθρωποι υπήρχαν παντού και πάντα. Νέος ακόμη ο ίδιος, είχε παραβλέψει μία τέτοια πιθανότητα. «Αν είσαι καλός, έντιμος, συνεπής, θα εισπράξεις τα ανάλογα», έλεγε, και το πίστευε... ως την ημέρα που υπήρξε θύμα αυτής της τραγικής περιπέτειας. Γιατί άλλωστε θα έπρεπε να υποψιάζεται ότι μπορεί να συμβούν τα χειρότερα στον Πανεπιστημιακό χώρο και μάλιστα ανάμεσα σε νέους και μορφωμένους ανθρώπους; «Δεν μπορείς ν' αποδίδεις με επιτυχία αν πιστεύεις ότι οι νέοι που διδάσκεις είναι «τέρατα». Είναι βέβαιο όμως ότι κάποιοι χαρακτήρες, απλά ντώνονται τη μόρφωση, δεν την αφομοιώνουν. Το τελευταίο έχει να κάνει με την μεσή προσωπικότητα και τον ανάλογο χαρακτήρα.

Κάποια λοιπόν πράγματα είχαν παρερμηνευτεί από τους καλοθελητές της τάξης, και κάποιοι είχαν αποφασίσει να δοκιμάσουν, να διαπιστώσουν και ίσως ακόμη και να τιμωρήσουν, την «θρασεία» διαφορετικότητα του Μένιου. Το ερωτηματικό: *«ποιο ήταν αλήθεια το αιτιατό εκείνης της ειδεχθούς επίθεσης;»* είχε εξερευνηθεί κι απαντηθεί με τη βοήθεια τριών άλλων ερωτήσεων από τον παθόντα Μένιο:

1. ήταν αυτός ο ίδιος σαν παρουσία-εικόνα και ο τρόπος ζωής που διήγε, ενισχυμένα από το κατατεθέν χρώμα της αρεσκείας του, το κόκκινο;

2. ήταν η συμπεριφορά των φοιτητών, αντίκτυπο μιας κοινωνικής συμπεριφοράς;

3. ή ήταν τελικά ο συνδυασμός των δύο προηγούμενων;

Κατέληξε ότι ίσχυε η 3^η ερώτησή του. Η προσωπικότητά του και ο ρόλος του στη Σχολή είχαν παρεξηγηθεί. Αισιόδοξος και καλόβολος ο ίδιος, δεν είχε αντιληφθεί ότι πίσω από τους

υπαινιγμούς και τα πειράγματα που έφταναν ως τα αυτιά του συχνά και μάλλον άφοβα κρυβόταν η έλλειψη σεβασμού προς τη θέση του ακαδημαϊκού που εκπροσωπούσε. Εκ των υστέρων αναγνώρισε ότι όφειλε ν' αναθεωρήσει τον τρόπο επικοινωνίας του με τους απέναντί του. Άλλωστε σύμφωνα με την ψυχολογία του πλήθους, που στη χειρότερη περίπτωση υπαγορεύει τη συμπεριφορά αγέλης ζώων, τρεις ερεθισμένοι φοιτητές μαζί, είναι μάλλον επικίνδυνη υπόθεση: κάτι σαν ομάδα σκυλιών. Αυτό είχε ήδη εξακριβωθεί.

Ο Μένιος ήταν ευτυχισμένος με τις ασχολίες του και με τη δουλειά του. Είχε για ερωμένη του, την Τέχνη, που του είχε κλέψει την ψυχή. Είχε ακούσει πολλά για τους ανθρώπους που δίνονται στην τέχνη που τους εκφράζει, καθώς και για την παρερμηνεία αυτής της εκλογής. Για πρώτη φορά όμως κατανόησε ότι οι συνάνθρωποί του στην άλλη όχθη -της καθημερινότητας κυρίως- δυσκολεύονται ν' αποδεχτούν άτομα σαν την αφεντιά του, ακόμη και σε μία εποχή όπου όλα φαίνεται να εξελίσσονται σε ρυθμούς εξωφρενικούς και μέχρι... αυτοκτονίας. Αυτοκτονίας; θα ρωτήσει κανείς. Ναι, έτσι, γιατί λίγοι είναι εκείνοι που γνωρίζουν την αληθινή ευτυχία της ζωής, που έχουν μάθει να πορεύονται σ' αυτήν, και να σέβονται τον εαυτό τους και τους συνανθρώπους τους, να αποδέχονται τις ιδιορρυθμίες τους και τις εκλογές τους, όπως αυτές φαίνονται και όχι να ερευνάται αδιάκριτα η ιδιωτική τους ζωή, μήπως και βρεθεί κάτι άλλο, που ίσως και να κρύβεται πίσω από τα φαινόμενα. Λίγοι είναι ευτυχισμένοι μ' εκείνα που έχουν, λίγοι εγκλείουν έναν υγιή ψυχισμό και ακόμη λιγότεροι είναι οι *πραγματικοί άνθρωποι*. Πολλοί μάλιστα που δεν αξιολογούν τη ζωή όπως της αξίζει, επιλέγουν την έξοδο τους από αυτήν καθώς η κοινωνία δεν έχει την ικανότητα να υποθάλπει την εξυγίανσή τους.

Τα εκατομμύρια των ανθρώπων που παλεύουν καθημερινά για να εξασφαλίσουν τη σιγουριά μέσα στη ζωή, μια, και αλοίμονο, δεν υπάρχει εγγύηση γι αυτήν, όφειλαν να προστατεύουν την ύπαρξή τους. Είναι πολύ σκληρό να το αποδεχτεί ο άνθρωπος, όμως στην ουσία δεν υπάρχει κοινωνικό πρόσωπο, δεν υπάρχει φιλευσπλαχνία, κατανόηση ή σεβασμός, παρά μία κοινωνία με τους δικούς της ρυθμούς, μιας επιβεβλημένης αυτοσυντήρησης και ενός αλλοπρόσαλλου αλληλοσπαραγμού, της κεντροπάθειας και της εγωπάθειας και μίας σκληρής απομόνωσης. Ας μη πιστεύει λοιπόν κανείς στο αναληθινό, δηλαδή σε μία αυτοσχέδια ουτοπία.

Και το κόκκινο, το ζωηρό χρώμα της ζωής, το χρώμα του Μένιου, έγινε ξαφνικά το κόκκινο που έφερνε εμετικές αντιδράσεις, αντιδράσεις βίας σε κάποιους που έπαιρναν «στα χέρια τους το δικίο των απόψεών τους» για να γίνουν τιμωροί-ταύροι και ταυρομάχοι την ίδια στιγμή. «Για φαντάσου! Ποιος θα το περίμενε αυτό!» σκεφτόταν ξανά και ξανά και κουνούσε το κεφάλι του ο Μένιος λυπημένος, λες και δεν ήθελε ν' αποδεχτεί, πως ο άνθρωπος για να επιζήσει στη ζούγκλα που λέγεται κοινωνία, οφείλει να γίνει conformist. Ο περιθωριοποιημένος δεν εισχωρεί τελικά στα κελιά ετούτης της κυψέλης, που όσο κι αν προοδεύει τεχνολογικά, εξακολουθεί να εκτρέφει σαρκοβόρα, που θα νόμιζε κανείς ότι ανήκουν στην παλαιολιθική εποχή, όπως αυτή διαπιστώθηκε στην κοιλάδα Νεάντερταλ.

Ο Μένιος αποφάσισε ότι το κόκκινο ως σύμβολο της ειρηνικής επανάστασής του, πέρα από την χωρίς σκοπό και επιδιώξεις επίδειξή του, ήταν πάνω απ' όλα προσωπικό. Σκοπός του δεν ήταν να εξάψει η να προσελκύει άρρωστα ανθρωπάκια. Ένας ελεύθερος άνθρωπος σαν εκείνον, δε χωράει σε καλούπια που υπαγορεύονται σκοπίμως από άλλους. Συνειπής και έντιμος στην εργασία του και το

εργασιακό του περιβάλλον, είχε επιδείξει το ταλέντο του και τον επαγγελματισμό του και με το παραπάνω. Αγαπούσε τον συνάνθρωπο και το είχε αποδείξει επανειλημμένα με την προσπάθειά του να βοηθήσει τους νέους που ακολουθούσαν την Τέχνη. Ήταν όμορφες οι παρέες των ανθρώπων, μεικτές από τα δύο φύλα και ο ίδιος είχε ερωτευτεί κάποτε θερμά. Όμως, όταν είχε διαπιστώσει την απομάκρυνσή του από τους στόχους του, είχε αποφασίσει για το δρόμο που θ' ακολουθούσε, για τη δική του ανάπτυξη και μεγάλωμα: την ανάπτυξη του και την ωρίμανσή του κοντά στην Τέχνη και μόνο μ' αυτήν. Η Τέχνη εξακολουθούσε ν' αποτελεί την ευλογημένη διέξοδό του Μένιου. Η αφοσίωσή του σ' αυτήν ήταν θέμα εκλογής και η ανάγκη του να συνάψει σχέσεις με το άλλο φύλο, μία ενσυνειδητη πλέον εκλογή που είχε μπει στο συρτάρι σκοπίμως. Η αποχή των ανθρώπων από τις σχέσεις με το άλλο φύλο δεν είναι ό,τι ιδανικότερο για την πλειοψηφία. Ούτε όμως ήταν μοναδικά και επιτακτικά απαραίτητο στη ζωή ενός άντρα ή μιας γυναίκας, η ερωτική σχέση με το άλλο φύλο, ή η όποια ερωτική σχέση, τέλος πάντων. Ο άνθρωπος μπορεί να ζήσει χωρίς το σεξ, συγκεντρωμένος στην Τέχνη ή στην μελέτη, απομονωμένος στο δικό του δημιουργικό χώρο, χωρίς την αίσθηση στέρξης ευχαρίστησης και ικανοποίησης.

Ο Μένιος ήξερε τι ήθελε. Αν προέκυπτε κάτι στη ζωή του, που να οδηγούσε στη φυσική σχέση με το άλλο φύλο, ίσως και να το αποδεχόταν, εκείνη όμως τη στιγμή το απέκλειε, καθώς δεν ήταν έτοιμος. Όχι! Η ανεξαρτησία του από το άλλο φύλο, η ελευθερία του ήταν ένα *πρέπει*, εκείνη την περίοδο της ζωής του, καθώς χρειαζόταν να μοιράζει όλο το χρόνο του ανάμεσα στην εργασία του και στην Τέχνη του. Η ζωγραφική του ήταν τα πάντα γι αυτόν. Το κόκκινο που αντιπροσώπευε τώρα πια μία συνεχή ένδειξη διαμαρτυρίας εναντίον της απαγόρευσής του, ως εξαιρετέου από την κοινωνία,

υφωνόταν ως η σημαία του Μένιου του «ζωγράφου». Το χρώμα της ζωής, τα χρώματα γενικά, αποδείχτηκαν κατάλληλα ή ακατάλληλα, αρεσκείας ή το αντίθετο από κάποιους και ευτυχώς όχι από όλους. Υπήρχαν βέβαια και οι άλλοι, εκείνοι που υπέφεραν από αχρωματοψία!

Κάποια στιγμή έπρεπε «να σπάσει» το γκέτο που δημιουργούσαν οι αντιλήψεις-προλήψεις γύρω από πολλά πράγματα. Ποιος είπε πως ένας οποιοσδήποτε Μένιος, δεν είχε το δικαίωμα να μαγειρεύει ή να σκουπίζει ή και να πλένει ό,τιδήποτε χρειαζόταν να πλυθεί; Και ποιος θα μπορούσε να του υπαγορέψει το γαλάζιο ή το λευκό σα χρώματα αρρένων... το ροζ, το κόκκινο και όλα τα χρώματα της μαγικής ιριδας, ότι ήταν κατάλληλα για το ένα ή το άλλο φύλο... για τα παιδάκια ή για τους ενήλικους; «Τέτοια 'ακαταλαβίστικα' ήταν αφηδίες στην τελική! Τα χρώματα υπάρχουν για να χαροποιούν όχι μόνον εκείνους που τα βλέπουν, αλλά κι εκείνους που τα φορούν. Το υποδεικνύει η φύση από μόνη της».

Ένας χαρακτήρας σαν το δικό του, μπορούσε να βρει διέξοδο, όσο ήταν δυνατόν να υιοθετήσει και να ασκήσει εκείνο το οποίο αισθανόταν ότι θα αποδώσει, εκείνο που θα τον έκανε να χαρεί και να ικανοποιηθεί. Η ελευθερία της αποδοχής της δικής του ανάγκης, τον είχε άλλωστε βοηθήσει ν' αγαπάει εξίσου όλα τα χρώματα και τις αποχρώσεις της ζωής, να τα χρησιμοποιεί, να τα τρέπει σε έκφραση, ώστε να πάψουν οι αντιδράσεις και οι συνέπειές τους, εναντίον του.

Τελικά η συμβατική έστω ελευθερία θα πρέπει να είναι σεβαστή από όλους και όχι να παρεξηγείται και να διαστρεβλώνεται. Τι θα ήταν η ζωή του ανθρώπου χωρίς τις ιδιαιτερότητες και τα ταλέντα του, τη χαρά της δημιουργίας και την καλή θέλησή του για την αποδοχή του διαφορετικού;

Ο Μένιος με θάρρος και με γενναιότητα είχε αποφασίσει, ότι δε θα δειλίαζε και θα υπερασπιζόταν τις

πίστεις του και τις αγάπες του. Θα υποστήριζε το διαφορετικό εφόσον δεν έβλαπτε. Η καταπολέμηση της διαφορετικότητας ήταν στην ουσία προκατάληψη και δημιουργούσε πρόβλημα. Θα προχωρούσε στη ζωή με περισσότερη ευθύνη έναντι του εαυτού του και χωρίς ν' αδιαφορεί για την κοινωνική αντίδραση. Μάθαινε όλο και καλύτερα να ευαισθητοποιείται έναντι εκείνων που ούτως ή άλλως έχουν προβλήματα -άσχετα με τη διαμόρφωση της κοινωνίας- αλλά και να προφυλάσσεται από αυτούς. Ο Μένιος δεν είχε κατηγορήσει ποτέ τον κανέναν. Κι αυτό, γιατί απλά ήταν άνθρωπος που αγαπούσε τον άνθρωπο, και άσχετα με το φύλο του.

Καθώς το διαφορετικό εκφράζεται άριστα με την Τέχνη ήταν βέβαιο ότι δεν ήταν δυνατόν να παρεξηγηθεί ή να προκαλέσει αντιδράσεις. Η κοινωνία είχε προ πολλού αποδεχτεί την επανάσταση στην Τέχνη και την ιδιαιτερότητα της εκφρασής της, όχι ως διαστρέβλωση πλέον αλλά ως επέκταση των ιδιαιτεροτήτων του καλλιτέχνη.

Η ζωή... δεν είναι πανηγύρι!..

Ιστορία

Τό είχε σκεφτεί για πολύν καιρό η Μάρσια, αυτό που πήγαινε να κάνει: τη διαγραφή μιας φιλίας... Αυτό τέλος πάντων είχε πιστέψει ότι ήταν η σχέση της με τη Ρέα.

Η φίλη, φίλης αρχικά... και εκείνη τελικά. Πού βάδιζε η σχέση τους επιτέλους; Σκέφτηκε, υπολόγισε τα θετικά και τα αρνητικά, τα κέρδητα ή τις ζημιές της «περί ου ο λόγος» σχέσης και προχώρησε στο να ξεκαθαρίσει το τοπίο.

Χρειαζόταν δύναμη διάβολε για να ξεκόψει κανείς από τη συνήθεια μιας σχέσης. Αν κάποιος της έλεγε ότι αυτό ήταν πολύ απλό, θα τον θεωρούσε τουλάχιστον, επιπόλαιο για να μην τον καλέσει ψεύτη ή ανώριμο ή υποκριτή και άσχετον «στην τελική».

Είναι γεγονός ότι δεν ήταν η μία η μοναδική περίπτωση απογοήτευσης, όμως αυτό τελικά δεν είναι καθόλου έτσι, μια και ο καθένας μας είναι ένα ξεχωριστό άτομο στην κοινωνία. Θα πει κανείς: «Μα δεν είστε και δίδυμοι κορίτσι μου, για να μοιάζετε σε όλα... με μία φίλη ή και περισσότερες! Μην ξεχνάτε ότι ούτε οι δίδυμοι δεν είναι απόλυτα ίδιοι... καθώς πέρα από τα κληρονομικά σπουδαίο ρόλο παίζει το περιβάλλον...»

Και μιλώντας για περιβάλλον -το κοινωνικό περιβάλλον βέβαια- θα πρέπει να τονιστεί ότι σ' ετούτη την περίπτωση το περιβάλλον είχε παίζει το ρόλο του εκατό τα εκατό!.. Ρόλο πονηρό, ειδεχθές... Θα πείτε: «για... σταμάτησε ακριβώς εδώ... βάλτε μία τελεία... ούτε και που καταλαβαίνουμε για τι πράγμα μιλάς επιτέλους!» Ναι... εντάξει δεν αντιλέγω, έχετε δίκιο! Δίκιο... και πάλι δίκιο!..

Η Μάρσια ήταν μία πολύ καθώς πρέπει γυναίκα. Αυτό ήταν βέβαιο και εμπεριστατωμένο. Η φίλη της η Άλκιστη, ήταν επίσης μία νέα γυναίκα ευαίσθητη καλή γενναιοδωρη... Έλα όμως που η νέα φίλη της Άλκιστης, η Ρέα, «είχε τα ρούχα της» περισσότερο από συχνά και έμπλεκε τα πράγματα: τα προσωπικά της ταξιδευαν εδώ κι εκεί και ήταν αναμφίβολα αποτέλεσμα μιας αστάθειας, μιας αβεβαιότητας και αυτά δακτυλοδεικτούσαν την ανασφάλειά της! Ναι η Ρέα είχε προβλήματα. Παρά ταύτα η καλόπιστη Άλκιστη είχε συστήσει τη Ρέα και στη φίλη της Μάρσια, ώστε να μοιραστεί μαζί της τη νέα φιλία της, ή και για να μοιραστεί τα προβλήματά της μαζί της!.. Το δεύτερο ετούτο σκέλος θα πρέπει να μη θεωρηθεί ότι είχε συμβεί σκόπιμα και εκ του πονηρού καθώς η Άλκιστη ήταν ένα κορίτσι ειλικρινές και καλοπροαίρετο.

Στην πορεία αυτής της σχέσης προσπάθησαν οι δύο φίλες -και μια-δυο άλλες, όπως η Αύρα, αλλά και μερικές μόνο δικές της- κάποια στιγμή, να την δεχτούν όπως ήταν. Να δεχτούν την αβεβαιότητά της και τα υπόλοιπα... Αλλά κι αυτό δεν ήταν εύκολο τελικά. Η Ρέα δεν συμβιβαζόταν με τη συμπεριφορά των φίλων της. Έλεγε, ζήτηγε γνώμες, δεν ενέδινε όμως ποτέ στις συμβουλές! Αν όχι τίποτα άλλο, αποκήρυττε τις γνώμες των φίλων της προσβεβλημένη σε τέτοιο βαθμό μάλιστα, ώστε να καταφεύγει εκ νέου σε κάποια από τις άλλες φίλες, για δεικτικά παράπονα εναντίον των πρώτων. Έγιναν λοιπόν φίλες της και φίλες των φίλων της ένα κουβάρι χωρίς αρχή και τέλος. Ποιος το είπε εκείνο το σοφό... «η γλώσσα κόκκαλα δεν έχει και... ;» Τέλος πάντων. Έχει και παραέχει και κόκκαλα και ψαλίδες... και περισσότερο από συχνά -εκ του πονηρού αδιαμφισβήτητα- παραμορφώνεται και γλωσσοδένεται ο άνθρωπος. Έτσι λοιπόν ετούτη η παράλογη απαίτηση της Ρέας και οι εξίσου παράλογες

προσδοκίες της, πέρασαν ξαφνικά στο πεδίο της αδικαιολόγητης θρασύτητας, μιας θρασύτητας που τελικά καμμία από τις φίλες της δεν ήταν διατεθειμένη να ανεχτεί.

«Δε θα σχολιάσω αυτή τη συμπεριφορά σου αγαπητή Ρέα. Είσαι μία ώριμη γυναίκα και περισεύουν τα ταχτιριτίσματα και τα καλοπιάσματα. Μην περιμένεις να συμφωνούμε σε όλα μαζί σου. Ξέρεις εσύ τι κάνεις: λες στη μια μας κάτι και στην άλλη κάτι εντελώς διαφορετικό. Κατηγοράς τη μια στην άλλη και από την άλλη λες ότι η κάθε μια είναι το πρόσωπο της εμπιστοσύνης σου. Όταν μερίδα των φίλων σου τολμήσουν να σου μιλήσουν αντιδράς με μία ασυγχώρητη συμπεριφορά. Και όταν δεν έχεις πώς αλλιώς να τις πληγώσεις, γιατί εσύ η ίδια δεν αισθάνεσαι καλά, ισχυρίζεσαι στην άλλη ότι κατηγορήθηκες άδικα, θυμώνεις, προκαλώντας μάλιστα την οργή των μεν εναντίον των δε, είτε μ' εσένα τελικά που είναι και το σωστότερο άλλωστε. Το να συμβεί όμως σε εμένα και σε αγαπητή κοινή φίλη... με κάνει να αναρρωτιέμαι πού θα πάει αυτή η βάλιτσα.

Η φιλία δεν είναι σημείωμα που αχρηστεύεται ύστερα από τη χρήση του. Είναι ανθρώπινη σχέση και μόνο όταν εκτιμάται ο άνθρωπος εκτιμάται και η φιλία μαζί του. Λυπάμαι τελικά και θα πω πως είναι καλύτερα να μη συνεχιστεί ετούτη η άκαρπη σχέση!...»

Αυτά είχε σκεφτεί η Μάρσια κάποια στιγμή που το ποτήρι είχε ξεχυλίσει. Δεν ενδιαφερόταν καθόλου να επικοινωνήσει στην Ρέα τις απόψεις της για εκείνη. Έγραψε λοιπόν τις μετρημένες σκέψεις της στο ημερολόγιό της, έτσι για να ανακουφιστεί και για να ταχτοποιήσει τον αισθηματικό της κόσμο.

Η Μάρσια είχε διαπιστώσει την αποχαλίνωση της Ρέας, όταν εκείνη είχε κατηγορήσει συνειδητά ή και ασυνειδητά ίσως, μερίδα των φίλων της σε άλλη, πετώντας τη μάσκα της και το γάντι της αντιπαλλότητας κατά πρόσωπο, παύοντας να προσπαθεί να παρουσιάζεται ως ειλικρινής.

«Πόσο λυπάμαι μα την αλήθεια!» είχε γράψει στην Άλκιστη, όταν και εκείνη της είχε εξιστορήσει ένα περιστατικό ανάμεσα σε εκείνη και στη Ρέα. Η Μάρσια είχε πει ένα ή δύο πράγματα στη Ρέα, μιλώντας γενικά μάλλον και χωρίς την αλλοτινή διάθεση για μακρύτερη συζήτηση, που ούτως ή άλλως θα ήταν εντελώς άκαρπη όπως είχαν εξελιχτεί τα πράγματα ανάμεσά τους. Πώς ήταν δυνατόν άλλωστε ενόσω επικρατούσε η παρανοϊκότητα να συζητάει κανείς αντικειμενικά; Για τι πράγμα θα μιλούσαν και τι θα έλεγαν επιτέλους;

Ήταν γεγονός ότι η Μάρσια δεν είχε μιλήσει εναντίον καμιάς ή κανενός. Παλαιότερα μπορεί και να είχαν ειπωθεί κάποια αστεία ή και κάποια σχόλια για διάφορα άτομα μεταξύ της και της Ρέας, πάνω στις συζητήσεις τους, που βασικά είχαν προκληθεί από την ίδια τη Ρέα καθώς είχε τη μανία να σχολιάζει διαρκώς τις φίλες της, συγκεκριμένα δύο ή τρεις από αυτές.

Η Μάρσια είχε αποφασίσει ύστερα από ένα παρανοϊκό σημείωμα της Ρέας να σιωπήσει. Τα λόγια είχαν μονομιάς στερέψει ούτως ή άλλως. *Loyalty...* Ναι αυτό ακριβώς το μπαχαρικό έλειπε τελικά από τη σχέση εκείνη και καλά θα ήταν να κοπεί ως δια μαχαίρας!

Έτσι λοιπόν... Η σχέση διεκόπη εκ μέρους της Μάρσιας οριστικά. Ήταν άλλωστε και το δικό της *streak*: την κατακυριεύε και δεν μπορούσε να σχετίζεται με έναν άνθρωπο που την είχε προδώσει, σε οποιοδήποτε άλλο επίπεδο από εκείνο στο οποίο είχε τοποθετηθεί η πρωταρχική σχέση. Η Ρέα παρά τις μεγαλόστομες αποφάσεις που είχε εκθέσει σε μία επικοινωνία τους, τελικά βρίσκοντας μία δικαιολογία έστειλε ένα άλλο, που δεν άγγιζε σε κανένα σημείο την πληγωμένη

Μάρσια. Η τελευταία έστειλε τελικά ένα σκέτο ευχαριστώ και μία ευχή. «Τέρμα λοιπόν!» είχε σκεφτεί αναστατωμένη.

Ο άντρας της Μάρσιας είχε επιχειρήσει να τη συμβουλέψει ότι ακόμη και ύστερα από αυτή τη σπουδαία διαφορά, υπήχαν κοινά ενδιαφέροντα ανάμεσα σε εκείνη και τη Ρέα και ότι δεν θα ήταν άσχημα να κρατήσει κάποια έστω ελάχιστη σχέση, μαζί της. Η Μάρσια που αισθανόταν προσβεβλημένη και ταπεινωμένη από την αθυροστομία της Ρέας είχε αποφασίσει και είχε δηλώσει εκνευρισμένη: «Τέρμα Ναπολέον! Πρόδοσε την εμπιστοσύνη μου. Όταν θα της μιλάω θα πρέπει να προσέχω να μη λέω εκείνα που σκέφτομαι. Τι σοϊ σχέση είναι ετούτη; Φιλία την αποκαλείς εσύ αυτή τη σχέση; Εγώ υπήρξα τάφος κι εκείνη κατηγορώντας κοινή φίλη, με κατηγορήσε ταυτόχρονα ως προδότριά της. Καταλαβαίνεις τι έκανε; Μ' ένα σμπάρο δυο τριγόνια: δυο φίλες της. Με *Πρό-δω-σε!* Αν ήξερα ότι ύστερα από τόσα που είχαν ειπωθεί κυρίως εκ μέρους της... θα συνέβαινε ετούτο... ειλικρινά θα κρατούσα τη σχέση ετούτη, στο σκέτο *«γεια σου!»*»

*Ή*ρε καιρό για τη Μάρσια να ξεφύγει από εκείνο τον κλοιό των συναισθημάτων της. Τελικά ένιωθε μία ηρεμία και μία ικανοποίηση που είχε κλείσει εκείνο το δυσάρεστο κεφάλαιο. Ο χρόνος είχε κάνει και πάλι τη δουλειά του. Συγκεντρώθηκε λοιπόν σε άλλα προσωπικά της.

Κάποιο πρωϊ χτύπησε το τηλέφωνό της.

-Ναι! είπε ήσυχα.

-Εγώ είμαι... η Ρέα! Ακούστηκε η φωνή στην άλλη άκρη του τηλεφώνου.

-Ναι Ρέα, είπε η Μάρσια έχοντας αναγνωρίσει τη φωνή της πρώην φίλης της και καταβάλλοντας προσπάθεια να μην υποκύψει στον πειρασμό να της κλείσει το τηλέφωνο.

-Μπορούμε να συναντηθούμε κάπου; ρώτησε.

-Συγγνώμη, αλήθεια δεν μπορώ. Εκτός του ότι μαγειρεύω, δεν είμαι προετοιμασμένη για κάτι τέτοιο! είπε η Μάρσια, εκνευρισμένη από την επιμονή της Ρέας.

-Καταλαβαίνω... όμως, σε παρακαλώ! Είναι ανάγκη!

-Όχι Ρέα, όχι σήμερα. Λυπάμαι, επέμενε η Μάρσια.

-Καλά, δεν πειράζει, είπε σιγανά η Ρέα κι έκλεισε το τηλέφωνο.

Η Μάρσια είχε χάσει τη διάθεσή της ύστερα από εκείνο το τηλεφώνημα. Βγήκε στον κήπο της και βάλθηκε να ποτίσει. Τη θέση της άρνησης την είχε πάρει η αμηχανία. Δεν ήξερε τελικά πώς θα αντιμετώπιζε τη Ρέα αν τύχαινε να συναντηθούν ξαφνικά κάπου και ίσως και ενόπιον γνωστών τους. Η επιμονή της Ρέας να τη συναντήσει, το λιγότερο την είχε ανησυχήσει.

Δεν είχε περάσει μία ώρα, και το τηλέφωνο χτύπησε ξανά. Η Μάρσια το κύτταξε με υποψία. «Λες να είναι πάλι η Ρέα;» Σκέφτηκε. Δεν το απάντησε, δεν τολμούσε. Δεν πρόλαβε να σταματήσει και ξαναχτύπησε. «Αυτή θα είναι!» σκέφτηκε με πανικό. «Τι θα κάνω τώρα;» αναρρωτήθηκε αστραπιαία αλλά τελικά σήκωσε το τηλέφωνο.

-Ναι;

-Μάρσια... η Άλκιστη είμαι.

Η Μάρσια ανάπνευσε με ανακούφιση.

-Έλα παιδί μου, γεια σου. Τι κάνεις;

-Θα ήμουν καλύτερα αν δε με είχε πάρει η Ρέα. Δεν ακουγόταν καλά ξέρεις! είπε η Άλκιστη στεναχωρημένη.

-Α! Σε πήρε κι εσένα; ρώτησε η Μάρσια, αγχομένη τώρα.

-Α, Κατάλαβα! Τηλεφώνησε σε όλες μας!.. ανταπάντησε η Άλκιστη.

-Μάλλον! Αν όχι σε όλες... εμένα κι εσένα... ποιος ξέρει όμως γιατί; Στεναχωριέται; Έχει «τόψεις;» ρώτησε ενοχλημένη η Μάρσια.

-Τι σε ήθελε λοιπόν; ρώτησε η Άλκιστη.

-Ήθελε να πάμε για καφέ, απάντησε η Μάρσια.

-Το ίδιο και μ' εμένα! είπε η Άλκιστη.

-Ποιος ξέρει τι είχε στο μυαλό της; ρώτησε η Μάρσια.

-Έχει τόσα πολλά προβλήματα που πολύ φοβάμαι ότι θα μας κολλήσει τελικά! Μακριά λοιπόν από τη Ρέα και τα προβλήματά της! πρότεινε η Άλκιστη.

Μεσολάβησε σιωπή.

-Να σου προτείνω κάτι; ρώτησε η Μάρσια.

-Πάμε για καφέ; αντιρρότησε γελώντας η Άλκιστη.

Γέλασαν.

-Και δεν πάμε; Συμφώνησε η Μάρσια, αποβάλλοντας τις σκέψεις της για τη Ρέα.

Σε μία ώρα βρέθηκαν στο γνωστό τους κεντράκι. Μετά τους απαραίτητους χαιρετισμούς και το αντάλλαγμα φιλιών, κάθησαν και παρήγγειλαν τον καφέ τους. Δεν άργησαν να αρχίσουν την συζήτηση γύρω από το πρόσωπο της Ρέας.

-Τώρα πια δε νομίζω ότι μπορώ να καθίσω και να συζητήσω μαζί της, εξομολογήθηκε η Μάρσια.

-Παρόμοια... κι από 'δω μεριά... είπε η Άλκιστη συνοφρυωμένη. Έχασα πάσα ιδέα για τη γυναίκα!

Η άφιξη του καφέ διέκοψε τη συζήτηση. Έπιναν τον καφέ τους σιωπηλές ως τη στιγμή που ξαφνικά και εντελώς απροσδόκητα άκουσαν κάποιον να καλεί τα ονόματά τους. Ήταν η Αύρα. Την παρακολούθησαν με χαμόγελο να πλησιάζει στο τραπέζι τους.

-Γεια σας κορίτσια! Πόσο χαίρομαι που σας βρίσκω εδώ!

-Καλώς την, καλώς την. Κάθησε παιδί μου να σε κεράσουμε! είπε η Άλκιστη ενώ φιλιόντουσαν.

Ήρθε και η σειρά της Μάρσιας.

-Τι κάνεις; Πώς κι από δω; τη ρώτησε.

Η Αύρα κάθησε μια στιγμή σιωπηλή και αποβάλλοντας το χαρούμενο ύφος της ανήγγειλε ξαφνικά:

-Κορίτσια... η Ρέα... η Αύρα δεν πρόλαβε να μιλήσει.

-Α! Σου τηλεφώνησε κι εσένα; ρώτησε η Μάρσια.

Η Άλκιστη περίμενε ν' ακούσει χωρίς να λέει κάτι. Η Αύρα τις κύτταξε προσεκτικά. Ύστερα είπε με ύφος βαρύ.

-Η Ρέα... είναι άρρωστη!

Η Μάρσια και η Άλκιστη κυττάχτηκαν μεταξύ τους με απορία.

-Παράξενο. Της μιλήσαμε σήμερα, είπε η Άλκιστη.

-Τι ώρα; ρώτησε με ενδιαφέρον Αύρα.

-Κατά τις δέκα, είπε πάλι η Άλκιστη.

-Στις 10.30 π.μ. πρόσθεσε η Μάρσια, παρακολουθώντας με προσοχή το πρόσωπο της Αύρας.

-Εγώ την είδα μόλις μία ώρα ενωρίτερα από τώρα. Μου τηλεφώνησε γύρω στις 10.45. Φανερά ύστερα από την τηλεφωνική επικοινωνία μαζί σας. Μου ζήτησε να συναντηθούμε. Ακουγόταν απελπισμένη και της έκανα το χατίρι. Συναντηθήκαμε στο σπίτι της. Δεν μου φάνηκε και τόσο χάλια όπως φανταζόμουν. Μιλήσαμε.

-Και λοιπόν; Τι έχει επιτέλους; ρώτησε με ειρωνεία η Μάρσια.

Η Αύρα τις κύτταξε πότε τη μία και πότε την άλλη συνοφριωμένη. Οι δύο γυναίκες κυττάχτηκαν μεταξύ τους.

-Αύρα... μας δουλεύεις; ρώτησε η Μάρσια εκνευρισμένη από το ύφος μάρτυρα της Αύρας.

Η Αύρα ξεροκατάπιε και ύστερα καθάρισε τη φωνή της:

-Έχει όγκο στο κεφάλι, έτσι μου είπε.

-Σιγά τώρα! Δε το πιστεύω! είπε η Άλκιστη.

Η Μάρσια σιωπούσε. Κτύταξε την Αύρα και ρώτησε χαμηλόφωνα.

-Εσένα σε διάλεξε για να επικοινωνήσεις αυτό το «τρομακτικό νέο» στους λοιπούς γνωστούς της; Απορώ γιατί δεν μας είπε κι εμάς κάτι. Ακουγόταν συναισθηματική όπως τις περισσότερες φορές. Τίποτα περισσότερο. Ήθελα να ξέρω το γιατί.

-Πού να ξέρω εγώ; Σας είπα ότι μου τηλεφώνησε και πήγα στο σπίτι της. Κι όταν μιλήσαμε...

-... Σου είπε ότι έχει όγκο στο κεφάλι! πρόσθεσε η Μάρσια.

-Ναι παιδί μου! Τι πάθατε επιτέλους; Έκανα κάτι και δεν το ξέρω; είπε χάνοντας την υπομονή της η Αύρα.

-Δεν την πιστεύω παιδί μου, τη γυναίκα! Μέσα σε λίγη ώρα -από τη στιγμή που μου τηλεφώνησε- σε πήρε τηλέφωνο και αφού συναντηθήκατε σου είπε ότι είναι άρρωστη. Ξέρετε κάτι; Είναι τόσο πολύ παράξενη, που πιστεύω πως αλήθεια είναι άρρωστη τελικά. Ψυχολογικά άρρωστη, όμως. Είναι πολύ λυπηρό! είπε η Μάρσια κουρασμένα.

-Αλλά αν είναι αλήθεια Μάρσια; ρώτησε η Άλκιστη ταραγμένη.

-Δεν ξέρω. Το έμαθε όπως είπε, εδώ και δυο-τρεις ημέρες και ότι ήταν σε σοκ, αυτή και η οικογένειά της. Θα αρχίσει χημειοθεραπεία την ερχόμενη Τρίτη στο Νοσοκομείο Α'. Έχουν ήδη προγραμματιστεί τα ραντεβού της, είπε πάλι η Αύρα σιωπώντας τελικά.

-~~Έ~~λα Δανάη! Τι κάνεις κορίτσι μου;

-Η Μάρσια! Βρε... βρε...βρε... πού χάθηκες εσύ; Έτσι κάνει ο κόσμος;

-Δανάη μου, ξέρεις πολύ καλά ότι πνίγομαι. Η δουλειά μου, τα παιδιά μου... ο άντρας μου... Χαμός! Κι εσύ πώς είσαι;

-Εγώ όπως τα ξέρεις. Στο Νοσοκομείο καθημερινά... και ύστερα... όπως όλες οι παντρεμένες, οι μητέρες, καταλαβαίνεις.

-Ναι, ναι, καταλαβαίνω, είπε η Μάρσια.

-Αλλά δεν με πήρες για να ρωτήσεις μόνο πώς είμαι; ρώτησε γελώντας η Δανάη.

-Οφείλω να ομολογήσω ότι ήθελα μια μικρή χάρη από σένα, φιλενάδα!

-Αν μπορώ να σε εξυπηρετήσω... γιατί να μην το κάνω; Η Δανάη φερνόταν αρκετά άνετα. Είχε τη θέση της στο Νοσοκομείο και μπορούσε και εφόσον δεν εξέθετε κάποιον, γιατί όχι;

-Μία... φίλη... η Ρέα Ζυγού, αρχίζει χημειοθεραπεία σύντομα στο νοσοκομείο σας μου είπαν. Μπορεί να μου πεις πότε θα έρθει για την πρώτη επίσκεψή της;

-Ένα λεπτάκι να κοιτάξω στον υπολογιστή, είπε ξανά η Δανάη.

Η Μάρσια περίμενε στο άλλο άκρο της τηλεφωνικής γραμμής υπομονετικά. Δεν είχαν περάσει ούτε πέντε λεπτά και νά 'σου η Δανάη πίσω στο τηλέφωνο.

-Μάρσια! Μ' ακούς;

-Λοιπόν;

-Δεν υπάρχει τέτοιο όνομα στον υπολογιστή. Αν θες μπορώ να κυττάξω σε άλλα τμήματα νοσηλείας του Νοσοκομείου. Γίνονται και λάθη βέβαια, αν και το ιστορικό του Νοσοκομείου μας διαψεύδει κάτι τέτοιο. Θα το εξακριβώσω τέλος πάντων.

-Νομίζεις ότι μπορείς; ρώτησε η Μάρσια.

Η Δανάη είπε ένα σκέτο «περίμενε» και άφησε τη Μάρσια να περιμένει στο τηλέφωνο, άλλη μία φορά. Δεν άργησε να επιστρέψει.

-Μάρσια, δεν ξέρω το πώς και το γιατί, αλλά σύμφωνα με το ιστορικό της... -η φίλη σου εννοώ- έχει άλλο πρόβλημα, για το οποίο δεν μπορώ να σου μιλήσω εκτεταμένα. Να σου πω μονάχα, για να σε βοηθήσω -και θέλω την εχεμύθειά σου γι' αυτό- ότι τ' όνομά της είναι καταχωρημένο στους πελάτες μας του... (κομπιάζει) ψυχιατρικού τμήματος του νοσοκομείου μας, είπε σιγανά η Δανάη.

-Δανάη μου... δεν ξέρω τι να πω. Έτσι μου είπαν και για αυτό πήρα τηλέφωνο. Σκεφτόμουν αν μπορούσα να βοηθήσω... καταλαβαίνεις το πνεύμα πίσω από την επικοινωνία μου μαζί σου, είπε στεναχωρημένη η Μάρσια.

-Την γνωρίζεις καλά αυτή τη Ρέα;

-Νόμιζα ότι τη γνώριζα. Τώρα πια... αμφιβάλλω για την ικανότητά μου να δω πίσω από τα φαινόμενα.

-Μην το λες αυτό. Κάποιοι ασθενείς όταν παίρνουν τα φάρμακά τους φαίνονται και είναι καλά. Αν δεν τα πάρουν όμως έστω και για λίγο... τότε... αλλάζουν και γίνονται εντελώς διαφορετικοί άνθρωποι από εκείνους που νομίζαμε ότι γνωρίζουμε, υπογράμμισε η Δανάη με μαλακό τρόπο τα λόγια της.

-Δε θα έπρεπε να το ξέρω αυτό και όλες οι φίλες της τέλος πάντων; ρώτησε σοκαρισμένη από εκείνη τη φοβερή αποκάλυψη η Μάρσια.

-Σε καταλαβαίνω Μάρσια... όμως υπάρχει και το στίγμα, το οποίο καταγράφεται στο περιβάλλον του ασθενούς και που το αισθάνεται για να μην πω ότι το εισπράττει τελικά. Γι αυτό και πολλοί ασθενείς δε μιλούν για την αρρώστια τους. Λυπάμαι που ανακαλύπτεις κάτι τόσο σοβαρό, έτσι απότομα.

Ελπίζω να μη σου κοστίζει περισσότερο από ό,τι πρέπει. Χρειάζεται κατανόηση... κάποια εκπαίδευση τελικά...

-Καταλαβαίνω... Τώρα εξηγούνται κάποια πράγματα και ιδιαίτερα τα τελευταία. Η συμπεριφορά της και τα υπόλοιπα.

Μεσολαβεί σιωπή.

-Σε ευχαριστώ Δανάη μου για όλα. Σε ευχαριστώ και ελπίζω να τα πούμε από κοντά, σύντομα.

-Δώσε την αγάπη μου στην Άλκιστη και στην Αύρα... Θα σας δω κάποια στιγμή... θα πούμε καφέ και θα μιλήσουμε... Φιλάκια σε όλες σας.

-Γεια σου Δανάη μου, γεια σου! είπε η Μάρσια λυπημένη από την ανακάλυψή της.

-Συμβαίνει κάτι φοβερό, ακούστηκε άψυχη η Άλκιστη

-Έλα τώρα. Όλα τα φοβερά εμείς τα ακούμε, Άλκιστη... είπε η Μάρσια κουρασμένα.

-Ακριβώς! Πρόκειται για την Ρέα, είπε η Άλκιστη με σπασμένη φωνή.

-Μάλιστα... για τη Ρέα... Μήπως μιλάμε και για κανέναν άλλον τώρα τελευταία;

Η σιωπή από την άλλη πλευρά του τηλεφώνου είναι παράξενη.

-Εμπρός!.. Άλκιστη; Με ακούς;

Τσιμουδιά! Ένας παράξενος ήχος σαν πιασμένη αναπνοή, σαν λυγμός.

-Άλκιστη! Έλα παιδί μου με ακούς; Ακούγεται στεναχωρημένη η φωνής της Μάρσιας.

-Αυτοκτόνησε Μάρσια! Αυτοκτόνησε! η Άλκιστη κλαίει. Το τηλέφωνο κλείνει.

-Δεν είναι δυνατόν! ψιθυρίζει η Μάρσια και το τηλέφωνο ξεφεύγει από τα χέρια της.

Η βυσσινιά Αφήγηση

Στο χωριό μου, αφότου πρόσεξα τον κόσμο γύρω μου, τα μικρά σπίτια του πάντα ήταν όμορφα και νοικοκυρεμένα, γιατί κάπως έτσι είναι και οι άνθρωποι που ζουν σ' αυτά: όμορφοι και νοικοκυρεμένοι, μέχρι σήμερα.

Το καλοκαίρι, οι μικροί κήποι γεμίζουν με όμορφα λουλούδια, που οι συγχωριανοί φυτεύουν από ενωρίς την άνοιξη, αλλά και από άλλα λιγότερο φροντισμένα, μια και ο καλός θεός φροντίζει γι' αυτά. Το μεικτό άρωμα που αναδίνουν δεν είναι τυχαίο. Η μαστίχα, η μαντζουράνα και ο βασιλικός λες και συναγωνίζονται τα τόσα διαφορετικά είδη τριανταφυλλιάς που άλλοτε αναρριχώνται άταχτες και άλλοτε στέκουν όμορφες και νοικοκυρεμένες, σε μια ωρισμένη θέση του κήπου διακριτικά, λες και κάτι περιμένουν, ίσως αυτόν τον κάποιον, έστω τον ελάχιστο, θαυμασμό, που κάποτε εκφράζεται με ένα μικρό επιφώνημα ευχαρίστησης.

Όσο για δέντρα, οι λόφοι τριγύρω είναι πνιγμένοι στο πράσινο των πεύκων, που φουντωτά και κατακάθαρα δεν θέλουν τίποτα άλλο, παρά να προσφέρουν με την γνωστή γενναιοδωρία τους, άφθονο το καθαρό οξυγόνο σε όλους μας στο χωριό. Τα μάγουλα όλων λοιπόν, είναι δροσερά και ρόδινα και η καλή υγεία τους, θά 'λεγα, βοηθά στο να ζουν πολλά χρόνια. Ευλογημένη γη! Είναι τόσο καλά προστατευμένη από οποιοσδήποτε οικολογικές συμφορές, τις τόσο κοινές στις μεγαλουπόλεις.

Στο μικρό κήπο του σπιτιού μας, ώσπου και που παντρεύτηκα, το κέντρο προσοχής ήταν μια βυσσινιά. Μια νια, κοντούλα και φουντωτή βυσσινιά που έκανε τη μάνα μας φημισμένη στο χωριό μας για το περίφημο γλυκό της: «το βύσσινο» και το πετυχημένο δέσιμο του σιροπιού του. Αλλά εγώ αγαπούσα τη βυσσινιά μας για το όμορφο ανοιξιάτικο φόρεμά της, το απαλό, το ρόδινο φόρεμά της. Έτσι στολισμένη κάθε άνοιξη, τρέλαινε το μελισσάκι, πού 'τρεμε από ευχαρίστηση, βουτηγμένο ολόκληρο στα πέταλα των λουλουδιών της. Τα μικρά σπουργιτάκια έψαχναν καθημερινά, χειμώνα-καλοκαίρι, τριγύρω της για σπόρους και έντομα ή και σκουλικάκια ίσως, κυρίως μετά από κάποια βροχή.

Πολλές φορές, όταν πια η άνοιξη είχε γλυκάνει τα κρύα, και μέρα μεσημέρι, αγνοώντας το πολυάσχολο μελισσολόι σαν κάποιος ήρωας, είχα πάρει το μικρό ξύλινο σκαμνί και είχα καθήσει δίπλα στον γκριζο-καφετί κορμό της, ακουμπώντας την πλάτη μου απάνω της και κλείνοντας τα μάτια μου για να ονειρευτώ, μια συνήθεια αγαπημένη ακόμη και σήμερα. Άλλοτε κρατούσα ένα βιβλίο και σα σκόνταφτα σε κάποιες γραμμές του γιατί με άγγιζαν, πάλι με τα μάτια κλειστά ζωγράφιζα με τη φαντασία μου εικόνες, τοποθετώντας στη θέση της ηρωίδας της ιστορίας, την αφεντιά μου. Η βυσσινιά μας βοήθαγε πάλι με την σιωπηλή της παρουσία, το ρομαντικό μου χαρακτήρα. Πάντα είχα την εντύπωση, ότι η καρποφόρα αυτή παρουσία διάβαζε τις σκέψεις μου, μάντευε τα μυστικά μου και μοιραζόταν διακριτικά τις αγωνίες μου. Αλλά το σπουδαιότερο απ' όλα ήταν ότι ποτέ δε θύμωνε, ή διαμαρτυρόταν για τίποτε!..

Κάποια φορά που η μάνα μου είχε κακιώσει πολύ μαζί

μου για κάποια αντιλογία μου, θυμάμαι, πως τρέχοντας είχα καταφύγει στον κήπο μας, κάτω από τη βυσσινιά όχι απλά για να κρυφτώ αλλά και για να ξομολογηθώ το παράπονό μου, τον θυμό μου και την αδυναμία μου, να διαμαρτυρηθώ και να υπερασπιστώ τον εαυτό μου σ' αυτήν. «Μα δεν έκανα τίποτα!.. Αλήθεια το λέω!..» Αυτό ήταν ωστόσο όλο κι όλο που είχα κατορθώσει να μουρμουρίσω μέσα στα αναφιλητά μου, ενώ η μάνα μου έξω φρενών για την συμπεριφορά μου, συνέχισε να γκρινιάζει από το κατώφλι του σπιτιού μας, καθώς με έβλεπε κάτω από τη βυσσινιά να στέκομαι δίπλα της και να μιλώ πεισιμωμένη. «Πάλι μονολογάς θυγατέρα και κακό του εαυτού σου κάνεις!..» είχε πει κουνώντας το κεφάλι της γνοιασμένη.

Αργότερα, στην εφηβική ηλικία, συχνά καθόμουν τα καυτά στεγνά καλοκαίρια, κάτω από τα δροσερό φύλλωμα της αγαπημένης βυσσινιάς και ενώ κένταγα, προσπαθούσα ν' αποδιώξω τις «πονηρές σκέψεις» που με βασάνιζαν. Σταματούσα τότε το εργόχειρο, έκλεινα τα μάτια μου, κι ένιωθα πως αυτή με καταλάβαινε. Κι όταν για πρώτη φορά ένιωσα τη γλυκόπικρη γεύση της αγάπης, πάλι αυτή έγινε η μυστική μου εκμυστηρεύτρια, η σύμβουλός μου και η παρηγορήτριά μου. Παράξενο που ήταν εκείνο το συναίσθημα της γαλήνης που ένιωθα κοντά της, μέσα σ' εκείνη την ηρεμία του κήπου! Τότε θαρρείς και όλα σταματούσαν γύρω μου. Ακόμα και τα κελαιδίδηματα των πουλιών δεν άκουγα, καθώς συγκεντρωνόμουν στον δικό μου εσωτερικό κόσμο και τις δικές μου σκέψεις. Αργότερα, που άφηνα το χωριό μας για τις σπουδές μου, κάθε φορά που επέστρεφα στο πατρικό μου, για τις διακοπές μου, όποια εποχή κι αν ήταν, μου ήταν αδύνατον να μη πάω ως τη βυσσινιά μας και να τη χαιρετήσω μεταξύ των πρώτων.

Στον αρραβώνα μου, είχα τραβήξει το Στέφανο κάτω από τη βυσσινιά, για να του δείξω την αγαπημένη μου γωνιά, και να του μεταδώσω το δικό μου συναίσθημα τρυφερότητας. Ήταν άνοιξη κι η βυσσινιά μας πιο μεγάλη και πιο δυνατή ήταν φουντωμένη και πλούσια στολισμένη στο δροσερό, το λουλουδένιο, το ολοζώντανο ανοιξιάτικο φόρεμά της. Ο Στέφανος είχε απλώσει το χέρι του και είχε κόψει ένα μικρό μπουκετάκι λουλουδιών, πού 'χαν ανθίσει αδελφωμένα. Το πέρασε στα μαλλιά μου και σκύβοντας απάνω μου με φίλησε με τρυφερότητα. «Είσαι πιο δροσερή και πιο όμορφη από τα λουλούδια της βυσσινιάς καλή μου» είχε πει παρασυρμένος από το συναίσθημα του και σφιγγοντάς με με μια ορμή κι' ένα πάθος μέσα στα στιβαρά του χέρια, που μ' έκανε να λυώνω. Ύστερα είχε σηκώσει τη φωτογραφική του μηχανή που ήταν ακουμπισμένη πάνω στο σκαμνί, που είχε πλέον τοποθετηθεί από την αφεντιά μου, μόνιμα κάτω από τη βυσσινιά, και μας πήρε φωτογραφίες, τη βυσσινιά κι εμένα, τις «ομορφιές» του σπιτιού μου, όπως είχε πει. «Για να θυμόμαστε αυτή την όμορφη ανοιξιάτικη ημέρα καλή μου» είχε ψιθυρίσει στ' αυτί μου καθώς έσκυψε απάνω μου για να με φιλήσει ξανά και ξανά, με το πάθος του ερωτευμένου νέου. Ήμουν σίγουρη πως η αγαπημένη μου βυσσινιά ένιωθε ευτυχισμένη με τη δική μου ευτυχία και ίσως ακόμη περισσότερο, γιατί ο Στέφανος, όπως κι εγώ, τη θεωρούσε σπουδαία.

Τώρα που γράφω τις θύμησές μου αυτές, δεν υπάρχει πια η αγαπημένη βυσσινιά. Κάποια στιγμή, κι αργότερα στο χρόνο, καθώς ήταν κι αυτή κουρασμένη πλέον από τη ζωή, αποφασίστηκε από τους γέρους γονείς μου ότι ήταν καιρός της να αποδημήσει στον κόσμο των ονείρων... Δεν τους «ερχόταν καλά να μη με ειδοποιήσουν» για την απόφασή τους, μας είχε

γράφει ο πατέρας μου. Φυσικά η ζωή της εργαζόμενης συζύγου και μητέρας με είχε απορροφήσει τόσο, που δεν πήρε πολύ από το χρόνο μου να συμφωνήσω με όλες τις αποφάσεις των γονιών μου, αφού όπως επέμεναν: «η βυσσινιά μας είχε γεράσει, δεν καρπούσε όπως πριν...». Ο Στέφανος κι εγώ είχαμε ήδη μετά το γάμο μας μετοικήσει στην πολιτεία, όπου εργαζόμαστε και οι δύο.

Στη θέση του μικρού μας κήπου, οι γονείς μου επέτρεψαν στ' αδέρφια μου και σ' εμένα να χτίσουμε τριπλή κατοικία, ώστε να τους κάνουμε παρέα στα γεράματά τους, τουλάχιστο στις διακοπές μας στο χωριό, ενόσω ζούσαν. Ο χώρος ακόμη και τώρα θαρρώ πως είναι στοιχειωμένος από την αγαπημένη μου βυσσινιά, ένα συμβολικό στοιχείο αγαπημένο και άρρηκτα δεμμένο με τη ζωή μου!.. Και το πιο σπουδαίο ίσως γεγονός -σχετικό με τη βυσσινιά μας- είναι το εξής: η μητέρα μου που ήταν πάντα προνοητική και σίγουρα είχε καλές σχέσεις με τις βυσσινιές, ιδιαίτερα για τον περίφημο καρπό τους -όπως εγώ τουλάχιστον πίστευα- είχε κατορθώσει να διαιωνίσει τη βυσσινιά μας, αφού μια μικρή βυσσινιά μεγάλωνε ξανά, στη μικροσκοπική πλέον αυλή της νέας πολυκατοικίας μας. «Είναι η «κόρη» της παλιάς μας βυσσινιάς», έλεγε σ' όλους, όσους την πρόσεχαν. Ένιωθα, πως η μητέρα μου ήταν ο φύλακας άγγελος της περιφημης βυσσινιάς μας, και ότι ίσως να την είχε αγαπήσει, ακόμη περισσότερο κι από μένα!..

«Αν έχεις τύχη διάβανε!»
Αφήγηση

Αναδύθηκε από την υγρή αγκαλιά στολισμένη θαρρείς, στη γυμνή της απλότητα, με μυριάδες πολύτιμα πετράδια. Τα μαλλιά της άπλετος χρυσός, σχημάτιζαν μοναδικό φωτοστέφανο, που φώτιζε το ηλιοψημένο της πρόσωπο. «Για στάσου! Μήπως πρόκειται για illusion; Λες να μου παίζει παιγνίδια ο καυτερός ήλιος;» σκέφτηκα. Έκλεισα λοιπόν τα μάτια μου για μερικά δευτερόλεπτα. Τα άνοιξα και πάλι, για να δω το θεσπέσιο εκείνο ον να έχει πλησιάσει ακόμη περισσότερο προς το μέρος μου, με εκείνο το λικνιζόμενο βηματισμό του. Ένωσα ξαφνικά την αναπνοή μου να επιταχύνεται και μαζί όλα τα συμπτώματα του... καταλαβαίνετε τέλος πάντων! Αν δεν ήμουν μεταξύ άλλων ανθρώπων και αν δεν είχα διαπιστώσει την ρεαλιστικότητα της παρουσίας της, θα ορκιζόμουν ότι είχα παραστεί μάρτυρας στην αναγέννηση της Αφροδίτης, στον Ειρηνικό όμως αυτή τη φορά!

Την κύτταζα να πλησιάζει όλο και περισσότερο, και εικόνες ανάκατες και συγχισμένες με τις φλογισμένες σκέψεις και επιθυμίες μου, έδειχναν ότι είχα κεραυνοβοληθεί και θανάσιμα πληγωθεί από το άτιμο θεουλάκι με τα θανατηφόρα βέλη, που κάποτε μπορεί να είναι ποτισμένα τη χολή της απογοήτευσης...

Κούνησα το κεφάλι μου ανήμπορος ν' αντιδράσω σ' εκείνο το παράξενα μεικτό συναίσθημα που με κατάκλυζε, όπου ο θαυμασμός, ο φλογερός έρωτας, η συγκίνηση και μια διάθεση αυτοθυσίας, όλα μαζί συγκεχυμένα στο μυαλό μου κάτω από εκείνο τον καυτό ήλιο, είχαν γίνει ένα κουβάρι και

πού νά 'βρισκα την άκρη του!

Το πλάσμα είχε τώρα πλησιάσει πολύ. « Και τι μάτια Θεέ μου: Γκριζοπράσινα, και μου τάζουν -αχ! ελπίδα τα άτιμα! Και τα χείλια; Τι... τι να πιάσω... τι ν' αφήσω!..»

Σηκώθηκα ζαλισμένος. Για δεσ μέρα μεσημέρι, όπου ο ευλογημένος δίσκος καυτηριάζει όλα τα ζούδια και απολυμαίνει με τη φλόγα του όλα τα πονηρά, να ονειρεύομαι νύχτες και μαύρα σκοτάδια, καπνούς και μυστήρια, κεριά ν' αναδύουν εξωτικό άρωμα και σεντόνια σατέν δροσερά, κι ας είναι κατακόκκινα σαν το αίμα που έβραζε μέσα μου, για να κατευνάζουν την ερωτική φλόγα που με έκαιγε, που με ζάλιζε σα δηλητηριασμένο κρασί, απαγορευμένο σίγουρα, και που -εντελώς τρελό θα μου πείτε!- πίστευα ότι θα συμεριζόταν μαζί μου εκείνο το θεσπέσιο άγνωστο πλάσμα!

Άκου να δεις πράγματα!

Έπασα ζαλισμένος το μέτωπό μου. Α, μπα, δεν ήμουν καθόλου καλά! Σίγουρα είχα πυρετό! Δεν μπορούσε, παρά όλα αυτά να ήταν παραισθήσεις! Ανώμαλα πράγματα σκέφτηκα! Γιατί βρε χριστιανέ μου; δεν είχα εγώ το κορίτσι μου... την Αθηνά μου, μια κοπέλα χάρμα οφθαλμών, που με αγαπούσε και την αγαπούσα, και σκοπεύαμε μάλιστα να νονιμοποιήσουμε επιτέλους τη σχέση μας, με τις ευλογίες όλου του σογιού και από τις δυο πλευρές;

Χριστέ και Παναγιά! «Φτου! Φτου! Πίσω μου σ' έχω σατανά!» σκέφτηκα... Αλλά εκεί εγώ, επέμεναν τα ένστιχτά μου τα ζωώδη, στο να ονειρεύομαι ετούτη τη θηλυκή παρουσία καλά και σώνει να μπλέκεται μαζί μου σε ερωτικό -σε κολασμένο μάλλον- όργιο. Φοβερά πράγματα θα μου πείτε. Πάντως, εγώ -το λέω αυτό, καλοπροαίρετα, βέβαια- εύχομαι να μην περάσει κανένα αρσενικό παρόμοια δοκιμασία!

Ο φλοίσβος προσπαθούσε με τον ευεργετικό του τρόπο να μετριάσει τα φλογερά και πονηρά ρεύματα που με

παράδερναν, αλοιμόνο χωρίς επιτυχία. Δεν το αποκλείω βέβαια, ότι σε μια άλλη περίπτωση αυτό το εξάισιο θηλυκό, ίσως και να μου ενέπνεε κάποια άλλα συναισθήματα. Ίσως κιάλας να την ερωτευόμουν με κάποιον άλλο τρόπο... ας πούμε πλατωνικό. Αφού εγώ είχα την Αθηνά μου! Άν παραδείγματος χάριν δουλεύαμε μαζί στην Εφορία, αν είμαστε απορροφημένοι στα computers και σε όλα τα συναφή ενός αυστηρού εγκεφαλικού περιβάλλοντος... σίγουρα μπορεί και να την έβλεπα σαν αδερφή μου! Όλα είναι δυνατά. Δεν είναι; Ίσως μάλιστα ντυμένη, να μην ήταν πια και τόσο θεσπέσια, όσο ήταν εκείνη τη στιγμή! Το γραφείο σε προσγειώνει, με το κουραστικό περιβάλλον του και σου κόβει 90% -ίσως και περισσότερο- κάθε ρομαντική διάθεση.

Πάντως ομολογώ, πως ποτέ δε θα φανταζόμουν, ότι τόσες πολλές σκέψεις, είναι δυνατόν να παρελάσουν και να εξάψουν μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα ένα μυαλό, το δικό μου στην προκειμένη περίπτωση. «Μέγας είσαι Κύριε!... Πραγματικό computer φύτεψες στον εγκέφαλό μας, και φυσικά τον τελειότερο... σίγουρα πράγματα!» σκέφτηκα ο ταλαίπωρος. Και μιλώντας για μυαλό και τελειότητα, επιτέλους μού έκοψε να σκεφτώ μέσα στον τερατώδη εγωισμό μου, για μια στιγμή έστω, τη βούληση εκείνου του πλάσματος. Δηλαδή: επειδή είναι απόλυτα ελεύθερο πλάσμα, ή έστω... σχεδόν απόλυτα ελεύθερο, θα πρέπει επομένως να έχει και δική του βούληση. «Αστεία πράγματα όλα αυτά που σε βασανίζουν» θα μου πείτε, και ίσως και να με βρίσετε: «Μα που ζεις επιτέλους άνθρωπέ μου; Η γυναίκα στη σημερινή εποχή...» Ξέρω, ξέρω βρε παιδιά τι λέτε, και συμφωνώ με όλα. Αλλά πέστε μου επιτέλους, τι άλλο μπορούσα να κάνω, παρά να τα σκέφτομαι σαν άντρας και επομένως από τη δική μου την σκοπιά.

Λοιπόν, όπως έλεγα, η γυναίκα σήμερα -όλοι το

ξέρουμε δα κι ας μη το παραδεχόμαστε κάποτε- έχει τις δικές της ανάγκες, τις δικές της επιθυμίες, τις πρωτότυπες φιλοδοξίες της, σπουδάζει αν θέλει, εργάζεται, κάνει καριέρα... είναι... είναι τέλος πάντων, σχεδόν...-προσέχτε αυτό το σχεδόν- ισότιμη με τον άντρα! Το βασικότερο βέβαια ανάμεσα στο σύνολο των δυνατοτήτων της, είναι ότι διαλέγει και δε διστάζει να αποκτά αυτό που θέλει με τους δικούς της τρόπους, που διακρίνονται όχι σπάνια από μία πρωτοτυπία! «Ε!... Αυτό πια το ξέρουμε...», θα πείτε και ίσως μάλιστα να προσθέσετε... «αυτό πια... είναι... είναι πολύ παλιό!» Όσον αφορά τη συζυγία και τη μητρότητα, ε! κάποια πράγματα έχουν αλλάξει και εδώ, για να μην πω τα περισσότερα. Δηλαδή, η γυναίκα σήμερα δεν έχει ανάγκη το γάμο για να θεωρείται κυρία και αξιοπρεπής, μια και μόνη της εξασφαλίζει τα μέσα για την ύπαρξή της και με αυτό «το ύπαρξή της» που είπα, εννοώ την υπόστασή της σαν ολότητα. Έτσι; Για να λέμε τα πράγματα ως έχουν!

Μα... θα σιωπήσω! Νάτη, πλησιάζει επικίνδυνα Θεέ μου!... Η σύγχρονη Αφροδίτη βρίσκεται σχεδόν δίπλα μου βρε παιδιά και ετοιμάζομαι να την σταματήσω απλώνοντας τα μπράτσα μου... όταν ένας ηλικιωμένος, αλλά πολύ εξηγημένος κύριος -από πού ξεφύτρωσε; ούτε και που το κατάλαβα- την πλησίασε, και πριν καθόλου να προφτάσω να ρίξω το αιωρούμενο πρώτο μου βήμα για να προϋπαντήσω τη θεά. Αναρρωτήθηκα με δέος: «ο πατέρας της;» Ο άνθρωπος όμως αγκάλιασε εκεί μπροστά μου το απίθανο πλάσμα, με... κάθε άλλο παρά πατρική στοργή, και μάλιστα με σίγουρες κτητικές κινήσεις, καλύπτοντας ταυτόχρονα τη γόμνια της με μια τεράστια πετσέτα: «Στην υγείά σου Αντωνίνα! Did you enjoy the water dear?» «Me oui chere» απάντησε το πλάσμα και του έσκασε ένα φιλάκι στο στόμα. «Μπράβο! chere Αντωνίνα», σκέφτηκα κεραυνόπληκτος και ομολογουμένως, απόλυτα

απογοητευμένος.

Στη συνέχεια, ο κύριος της κάποιας -σεβαστής κατά τα άλλα- ηλικίας, πέρασε το μπράτσο του προστατευτικά στους ώμους της αυτοκρατορικής θηλυκότητας, και μαζί της σαν ερωτευμένο παιδόπουλο, περιπάτησε προς το car-parking, δίπλα στο χώρο όπου οι λουόμενοι -μεταξύ αυτών και εγώ- έκαναν την ηλιοθεραπεία τους. Δεν άργησαν να σταθούν μπροστά σε μια καινούργια καμπριολέ, Μερσεντές παρακαλώ. Άνοιξε την πόρτα του συνεπιβάτη και σαν ο τελειότερος υπότης, σιγούρευσε την περίφημη Αντωνίνα του. Ύστερα μπήκε και ο ίδιος στο αυτοκίνητο και κάθησε στο τιμόνι.

Εγώ στάθηκα να κυττάζω σα χαζός -και μη φανταστείτε ότι δεν είχα παρέα στην παρακολούθηση του ζευγαριού αυτού: δεκάδες μάτια καλυμμένα και μη, είχαν κολλήσει απάνω τους. Όμως και πάλι εγώ ο αθεόφοβος επέμενα να κυττάζω το δήθεν «απαράδεκτο», λες και δεν ήθελα να αποδεχτώ, ότι το πλάσμα εκείνο ήταν εκατό τοις εκατό γήϊνο και όχι πλασμένο για τρελούς ή ιδανικούς έρωτες! «Γιατί αυτή η απογοήτευση και μισαλλοδοξία;» πιθανόν να ρωτήσετε και με το δίκιο σας βέβαια. «Και η Αθηνά «σου;» ίσως να ξαναρωτήσετε, αγανακτησμένοι πια για τον εγωκεντρισμό μου, του άρρενος. Τι να πω ο κακομοίρης; Να ζητήσω να με συγχωρέσετε για την ταλαιπωρία σας μαζί μου και να ανεχτείτε ίσως για τελευταία φορά ακόμη κάτι, ότι δηλαδή βεβαιώθηκα ως προς την κοινοτοπία, ότι όλα σ' αυτήν την κοινωνία μπορούν ν' αγοραστούν με την «κατάλληλη από τις τιμές»; Πάλι όμως ανησυχώ πως κάποιος από σας θα μου πετάξει κατάμουτρα το γνωστό: «ε! ρε φίλε ξέρεις τι λένε: όσα δε φτάνει η αλεπού...» Δε βαρύνεσαι! Ίσως και να είναι έτσι... Όμως δεν αντέχω να μην εκφράσω και το τελευταίο επιτέλους παράπονό μου, έστω και ημιτελές εδώ: «αν έχεις τύχη διάβαινε και ριζικό...»

Σπίτια σπιτάκια... άνθρωποι...
Αφήγηση

Πάντα μ' εντυπωσίαζαν τα σπίτια -ως προς την εξωτερική τους ή την εσωτερική τους εικόνα- κυρίως όμως οι άνθρωποι που ζούσαν σ' αυτά: ιδιοκτήτες ή ενοικιαστές, άσχετου φύλου βέβαια.

Όταν ήμουν μικρή πρόσεχα τον τρόπο που άνοιγε η είσοδος ενός σπιτιού, τον άνθρωπο που έβγαινε, το ύφος του, τη συμπεριφορά του, το βάδισμά του, το ντύσιμό του... όταν άφηνε πλέον το κατώφλι της κεντρικής θύρας του και απομακρυνόταν από αυτό.

Οι άντρες είχαν ένα τρόπο αλλιώτικο από εκείνον των γυναικών. Ήταν συνήθως σοβαροί, και από τη συμπεριφορά τους, θά έλεγε κανείς ότι ήταν ψυχολογικά έτοιμοι για την ημέρα που ανοιγόταν μπροστά τους ή μάλλον συντονισμένοι με την καθημερινότητα της ενασχόλησής τους, για την εξασφάλιση οικονομικών πόρων, των απαραίτητων για το «ζην». Αναμφίβολα το ντύσιμό τους, το φέρεσιμό τους... αποκάλυπταν πολλά για την εργασία τους, είτε επρόκειτο για κάματο, για ιδιωτική επιχείρηση ή κάποια δημόσια υπηρεσία.

Εκείνο που δεν μπορούσα όμως να καταλάβω ήταν, πώς ακόμα και ο κατακαυμένος ο κυρ-Κώστας της κυρά-Μαρίας, που με τα δύο παιδιά τους κατοικούσαν στο σαράβαλο δώροφο της γωνίας πίσω από την Καλάρη, έβγαινε γελαστός και χαρούμενος τα πρωϊνά, έπιανε το χειρονακτικό ξύλινο καρότσι ή κάρο, για να πάει να βγάλει το μεροκάματο. Το φαντάζεστε; Το φόρτωνε με αγώγι λογής-λογής και το έσπρωχνε με τα χέρια του, με κινητήρια δύναμη το σώμα του,

ο ταλαίπωρος. Ρακένδυτος θα έλεγα και πολύ αδύνατος, μ' έκανε ν' αναρρωτιέμαι και να θαυμάζω: πώς μπορούσε; Σκεφτόμουν πώς θα πρέπει να ήταν ευτυχισμένος με την νταρντάνα -αντρογυναίκα σχεδον- κυρά-Μαρία του, που ήταν πάντα γελαστή και δουλευταρού,μίλαγε δυνατά και δε δίσταζε να δουλεύει από το πρωϊ μέχρι που έδυε ο ήλιος, κάνοντας διαφορετικές δουλειές. Συχνά τα καλοκαίρια, δίπλα στην πόρτα του σπιτιού τους και πάνω στο στενό πεζοδρόμιο, άφηναν κόφες με χοντρόφλουδα καρπούζια για την κυρά-Μαρία, κι εκείνη αφαιρούσε τη φλούδα τους με προσοχή για να την κάνουν οι ζαχαροπλάστες, ζαχαρωτό φιντάνι.

Βλέπετε, η ψυχολογία ενός ανθρώπου, διαμορφώνεται από τις επιδράσεις θετικές ή αρνητικές που δέχεται -ή μάλλον βομβαρδίζεται απ' αυτές, ιδιαίτερα τις δυσμενείς- από το άμεσο και έμμεσο περιβάλλον του, εντός του κοινωνικού πλαισίου στο οποίο ανήκει. Και εδώ, σαφώς εννοείται, ότι συμπεριλαμβάνεται η καθημερινότητά του έξω από το βασίλειό του, από το σπίτι του δηλαδή, αλλά κατά τα μέγιστα και από τη διατριβή του μέσα σ' αυτό. Το τονίζω αυτό, γιατί η ζωή τους μέσα στο βασίλειό τους, ρυθμίζει τη διάθεσή τους. Αυτό αφορά τους περισσότερους εργαζόμενους, κυρίως τα όχι και τόσο ένδοξα, πρωϊνά των ημερών τους.

Μπορεί λοιπόν να είναι υπερφορτισμένη από τις σχέσεις τους με τα μέλη της οικογένειάς τους, αρχίζοντας φυσικά μ' εκείνη την ιδιαίτερα σημαντική: με τη μητέρα τους, αν είναι ελεύθεροι, ή με τη γυναίκα τους, αν είναι παντρεμένοι. Ακολουθεί στη σειρά η σημαντικότερη σχέση με τα παιδιά τους, που συχνά δυνάστες και δήμιοι, δεν αντιλαμβάνονται *τίποτα και ποτέ!*.. Στις σχέσεις αυτές η ηλικία των παιδιών υπήρξε ανέκαθεν καθοριστικός παράγων. Με μικρές εκφρασούλες υπονοούνται τα μεγάλα πράγματα: Μικρά παιδιά... μικρά βάσανα, μεγάλα παιδιά... μεγάλα

βάσανα! Όσοι είναι γονείς καταλαβαίνουν κάλλιστα το νόημα των παραπάνω.

Και βέβαια -κάπου και που- οι άντρες ξεπέφτουν και στα χέρια μιας πεθεράς, που όσο άγια κι είναι, έχει πάντα εκείνο το πρόβλημα που την μανιοποιεί: το δικό της παιδί είναι καλύτερο από το άλλο που το ζευγαρώθηκε, από το ταίρι του δηλαδή. Έχει λοιπόν ιδιαίτερη σημασία η απουσία - παρουσία αυτού του παράγοντα και πολλά κωμικοτραγικά έχουν λεχθεί και λιγότερα έχουν γραφτεί σχετικά.

Η καθημερινότητα λοιπόν ενός εργαζόμενου άντρα, «ευδαιμών ή δυσδαιμών» και παρομοίως η καθημερινότητα της επαγγελματικής ενασχόλησής του, αντικατοπτρίζονται στις κινήσεις του σώματός του, αυτό που λέμε στην αγγλική body language. Καϋμένοι άντρες! Μόλο που ο Θεός τους έπλασε κατ' εικόνα και ομοίωσή Του, επηρεάζονται ανάλογα από την επέκταση του σακατεμένου πλευρού τους, θα έλεγα. Έτσι άλλοτε είναι βραδείς, κατσούφηδες, αγέλαστοι, μισοθυμωμένοι, κακομοίρηδες, δυστυχείς... και βάλει! Όλες αυτές οι καταστάσεις ερμηνεύονται αδιαμφισβήτητα. Οφείλονται εκατό τα εκατό και στους δύο βασικούς παράγοντες: τους εντός του σπιτιού τους και τους εκτός αυτού... σε μία άλλη διεύθυνση, όποια διεύθυνση τέλος πάντων χαμερπή ή γαληνότατη... Υπάρχουν βέβαια και οι ευδαιμονες... χαριτωμένοι, ανάλαφροι τόσο πολύ μάλιστα που η ελάχιστη πνοή της δύναμης τους παρασέρνει προς τη δική της φορά, όποια κι αν είναι αυτή. Αυτοί, οι τύποι είναι οι μάλλον επικίνδυνοι καθώς είναι έτοιμοι να συμβιβαστούν με όλους και με όλα... να ξεχάσουν παρελθόν και αξίες, να ποδοπατήσουν, να καταπατήσουν για να μην υποφέρουν οι ίδιοι τελικά!

Τελικά δε θέλω να πω ότι οι άνθρωποι παύουν να είναι άνθρωποι όμως κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες δεν είναι

και αδύνατον. Όλα έχουν το τμήμά τους και η τιμή που άλλοτε παζαρευόταν σε πολύ υψηλά επίπεδα στο ταμειυτήριο της ζωής τώρα πια -κακά τα ψέματα- έχει εξευτελιστεί κι έτσι είναι εξίσου απλή η διαδικασία του ξεπουλήματός της.

Για να επανέλθω στα του πρωιού..., η καλημέρα των αντρών ήταν συνήθως βιαστική και ο τρόπος με τον οποίο απομακρύνονταν από το σπίτι τους μάλλον αποφασιστικός για να μην πω και με μία υπολήψιμη δόση όρεξης. Αν συναντούσαν κάποιο γνωστό, γείτονα ή μη, μασούσαν την «καλημέρα» τους, αφού τέτοιες ώρες δεν υπήρχε ούτε χρόνος, ούτε διάθεση για κάτι παραπάνω. Εξάλλου η σοβαροφάνεια είναι το πιο δοκιμασμένο κόλπο, με υψηλό ποσοστό επιτυχίας.

Τον χειμώνα τον συνόδευαν ως επί το πλείστον, τα σκούρα ρούχα. Κάποιοι είχαν και φορούσαν ένα παλτό, το επιπλέον κασκόλ ή ένα «καβουράκι», ενώ οι δήθεν εκκεντρικοί ένα μπερέ. Τα γάντια -όλων των ειδών- ήταν απαραίτητα. Καθοριστικό ρόλο έπαιζε πάντα η απασχόληση.

Περπατούσαν λοιπόν βιαστικοί, σκυφτοί από τον όγκο των σκέψεών τους, μαζεμένοι από το κρύο της φύσης και το άλλο... της ανάγκης. Κάποιοι είχαν ρόδα: ποδήλατο, μηχανάκι και ελάχιστα, οι τυχερότεροι των τυχερών, αυτοκίνητο.

Σκεφτόμουν με δέος συχνά, πόσα εκατομμύρια χρόνια πήρε τον άνθρωπο -αρσενικόν ή θηλυκόν- ν' αλλάξει κι από κυνηγός ζώων να γίνει κυνηγός της όποιας νομισματικής μονάδας, στερημένος τον καθαρό αέρα και την ελευθερία κινήσεων. Τώρα, όλα έχουν μπει σε λούκι και ο φουκαράς ο άνθρωπος -φαινομενικά κολλημένος- τραβάει με καταπληκτική ταχύτητα κατά το χαμό.

Οι γυναίκες όμως; Αυτές... και τότε όπως σήμερα, ήταν διαφορετικές. Έβγαιναν συνήθως αργότερα έξω, εκτός βέβαια

αν εργάζονταν, οπότε όπως οι άντρες, ακολουθούσαν τα ωράρια που επιβάλλονταν. Πάντως ακόμη και στην δεύτερη περίπτωση -της εργασίας-, έβγαιναν περιποιημένες, συνήθως ευδιάθετες και απ' όπου περνούσαν, σοκκάκι ή δρόμο αρωμάτιζαν τον περιπλανώμενο αιθέρα... Άσε πια την καλημέρα, τη χρωματισμένη με φρέσκο χαμόγελο, ή... τα «πώς είστε; πώς την έχετε την οικογένεια και τα παιδιά;» κτλ. Σπάνια άκουγες: «έφτιαξε ο καιρός, δε νομίζετε;» ή και το αντίθετο: «παλιόκαιρος μα την αλήθεια!» Άκουγες αρκετά συχνά ένα «μπράβο!» που σ' έκανε να σκέφτεσαι πως η κριτική των γυναικών δε χρειάζεται καθόλου χρόνο συλλογισμού, για να εκφραστεί! Αυτό το τελευταίο με κάκιζε λιγάκι γιατί πάντα πίστευα πως η γυναίκα, οφείλει επιτέλους να έχει και κάποιο ελάχιστο «ύφος», αν όχι ένα κάποιο... «ύψος»!

Για την αφεντιά μου, πέρα από αυτές τις παρατηρήσεις μου για τις ανθρώπινες συμπεριφορές, ιδιαίτερη σημασία είχε και το εσωτερικό του όποιου σπιτιού. Αυτό, από μόνο του, κι όταν ακόμη δεν είχα τρόπους να γνωρίζω τους ανθρώπους που το μεταμόρφωναν σε «ζεστή οικογενειακή γωνιά» ή και κάτι άλλο λιγότερο εύφημο, τουλάχιστον τους ζωγράφιζε και υπογράμμιζε τον τρόπο με τον οποίο το έκαναν «κουμάντο». Η λέξη αυτή δεν είναι τόσο απλή όσο ακούγεται. Πιστέψτε με. **Κουμάντο** σημαίνει ικανότητα, που ενώ υποτίθεται ότι αιτείται η παρουσία της παντού και πάντα, η απουσία της σημειώνεται περισσότερο συχνά από ότι θα περίμενε κανείς, κι έχει σα συνέπεια επικίνδυνες επιπτώσεις. Παρατηρώντας και σημειώνοντάς *το έξω* και λιγότερο *το μέσα* διαισθανόμουν αρχικά και συχνά, το διαπίστωνα τελικά, αν ήταν άνθρωποι καλοβαλμένοι, ήσυχoi νοικοκυραίοι, σχολαστικοί ή αργοί και τσαπατσούληδες... Αν ήταν φανατισμένοι με την καθαριότητα, αναμφίβολα δεν ήταν απλά τελιομανείς αλλά μανιακοί... με

μία άρρωστη επιμονή και προσκόλληση σ' αυτό που καλούμε ανθρώπινα νοικοκυρεμένο περιβάλλον. Αυτό αποκάλυπτε ότι δεν υπήρχαν άλλα πιο ουσιώδη πράγματα ν' απασχολούν το μυαλό τους, κι αυτό ήταν αλήθεια λυπηρό.

Μία γυναίκα που εργαζόταν καθημερινά, αναμφίβολα δεν είχε πολύ χρόνο στη διάθεσή της, και αναγκαστικά περιοριζόταν στα βασικότερα, αφήνοντας τον όγκο του πλούσιματος, του μαγειρέματος και της ξεκούρασης για το Σαββατοκύριακο. Τα πράγματα δυσκολεύονταν με τα παιδιά, τις ιδιόζουσες ανάγκες τους και την επίβλεψή τους. Το Σαββατοκύριακο και οι αργίες έδιναν την ευκαιρία σε όλα τα μέλη της οικογένειας να κάνουν κάτι διαφορετικό και ν' απολαύσουν από κοινού, κάποιες ευχάριστες στιγμές. Για το τελευταίο αυτό μάλλον δεν είμαι και τόσο βέβαια. Γι αυτό και τους λυπόμουν τους ανθρώπους. Παντρεμένος σημαίνει δεμένος, σκλαβωμένος, με μειωμένη την προσωπικότητά σου, καθώς με το να συμβιβάζεσαι αρχίζεις και παίρνεις κάποια χαρακτηριστικά του συντρόφου σου... κι εκείνος από τα δικά σου και τα παιδιά σας είναι μείγμα αυτού του συμβιβασμού καλού ή κακού...

Αλλά οι παρατηρήσεις μου με είχαν πείσει πως οι εργαζόμενες γυναίκες ακόμη και όταν κουράζονταν και υπέφεραν, ήταν ίσως περισσότερο προσγειωμένες στην πραγματικότητα του περιβάλλοντός τους: το οικογενειακό.

Οι γυναίκες «νοικοκυρές» ή ανεπάγγελτες, ήταν συχνά δύσκολες, παράξενες, ασχολούνταν με πολλά και με τίποτα, και ταλαιπωρούσαν το χρόνο τους, ξοδεύοντάς τον στο καλώπισμα του σπιτιού, στη σχολαστική καθαριότητά του, που και τα δύο είχαν σαν επακόλουθο τα πολλά «μη», προς τα λοιπά μέλη της οικογένειας. Είχαν άφθονο χρόνο για σχόλια και κουβέντα, που ατυχώς περιστρέφονταν αέναα σε πράγματα κοινά και τετριμμένα. Κάποτε η συζήτηση

αφορούσε το μαγείρεμα και τις μαγειρικές συνταγές, που συνήθως πλούσιες στα λιπαρά ανέβαζαν την υπέρταση ή τη χοληστερίνη. Άσε πια την έλλειψη προσοχής στο άτομό τους! Το «τσεμπέρι» πάνω από τ' ατημέλητα μαλλιά και η ποδιά δεμένη στη μέση τους, ήταν ο κανόνας. Παρά το χρόνο που διέθεταν ταλαιπωρούνταν με χίλια δυο εξωφρενικά πράγματα. Το τίναγμα σεντονιών και άλλων καθώς και το σκούπισμα ήταν σε ημερήσια διάταξη. Το άδειασμα της ντουλάπας των ρούχων δεν πήγαινε πίσω και μάλιστα αφού τελείωναν με τη μία, φτου κι απ' την αρχή με το άδειασμα άλλης. Τα ράφια στα ντουλάπια της κουζίνας, ακόμη και όταν είχαν λεία επιφάνεια, επέμεναν να τα ντόνουν με ειδικό χαρτί. Όσο για το φούρνο -αν είχαν- τον ρεζίλευαν με τα τριψίματα. Την επομένη... δόστού και πάλι από την αρχή: δωμάτια, κρεββάτια, τινάγματα σεντονιών... και πλυσίματα. Άσε πια το σιδέρωμα... Ουφ, τι απελπισία!.. Αναρωτιόμουν λοιπόν πώς ήταν δυνατόν μία μυαλωμένη γυναίκα να περιορίζεται σ' αυτό του είδους τη ρουτίνα; Φρίκη, φρίκη, φρίκη! Άσε πια το μαρτύριο της αγοράς και τα ψώνια... Α, δε νομίζω ότι θα αναφερθώ σ' αυτό το βάσανο. Προχωρώ λοιπόν...

Μ' όλα αυτά και πολλά άλλα για τα σπίτια και τους ανθρώπους -ενδιαφερόμουν κυρίως για τα πεπραγμένα των εκπροσώπων του φύλου μου: τα «ακαταλαβίστικα»- που σαν παιδί δεν μπορούσα να συλλάβω, όφειλα να κάνω κάτι θετικό. Για να γλυτώνω λοιπόν από την παιδική μου τρέλα, έκανα κάποια ανορθόδοξα πράγματα. Ένα απ' αυτά ήταν οι σχέσεις μου με την κυρά-Χρυσούλα, μια γριούλα απέναντι από το σπίτι μας, στην οδό Χριστού Ευθυμίου. Είχα τη μανία να την επισκέπτομαι την «γηραιά» κυρά-Χρυσούλα. Ήμουν τόσο μικρή τότε, που ούτε στο σχολείο δεν πήγαινα ακόμα.

Η κυρά-Χρυσούλα κι εγώ είχαμε μία σχέση ιδιαίτερη, κάτι σαν γιαγιάς κι εγγονής, χωρίς ωστόσο να την αγαπάω με τον ίδιο τρόπο που αγαπούσα την αληθινή γιαγιά μου. Η επικοινωνία μου με την γριούλα γειτόνισσα ήταν κάτι ιδιαίτερο, δημιουργούσε μία άλλη αίσθηση, εκπλήρωνε μία ανάγκη, δηλαδή ν' ακούω κάποια άλλα, διαφορετικά πράγματα, από εκείνα που άκουγα στο σπίτι μου. Από εκείνα που συνήθιζαν να κουβεντιάζουν οι δικοί μου. Να νιώθω ότι ταξιδεύω, πέρα από τον οικείο χώρο, των δικών μου, ένα αίσθημα που αργότερα, σα μαθήτριά πλέον, το ικανοποίησα διαβάζοντας δεκάδες βιβλία με ιστορίες και μυθιστορίες. Η κυρά-Χρυσούλα δεν ήξερε να πει ιστορίες, σαν εκείνες που αφηγείτο η γιαγιά μου, που τις έλεγε σα να ήταν προσευχές, όταν αναθυμόταν γεγονότα, περιστατικά που σχετιζόνταν με τους ανθρώπους της, με την οικογένειά της, με τον άντρα της. Η γιαγιά μου, έλυνε τη μαύρη μαντήλα της λες και κάτι την ενοχλούσε, και την ξαναέδενε με τάξη, κάθε φορά που τις κουβεντιάζε με τα παιδιά της, έτσι για να τους φυτέψει μέσα τους εκείνα, όσα καλά-καλά δεν είχαν μαρτυρήσει και δεν είχαν κατανοήσει, καθώς είχαν φύγει από την παλιά πατρίδα σε τρυφερή ηλικία -κάποια μόλις είχαν ξεπεράσει τη βρεφική ηλικία, κι ένα ήταν αγέννητο, ακόμη κι όταν είχαν αποβιβαστεί στην Κύπρο. Στη Κύπρο είχε γεννηθεί ένας, ο Θεός μου Ηλίας, και είχαν χαθεί δύο: ο προπάππος μου Λοΐζος Ιωαννίδης και ο παππούς μου Ηλίας Μπαϊράμογλου.

Σε κάποιες από τις ιστορίες της γιαγιάς μου ανάβλυζαν η νοσταλγία και ο πόνος σα Μεγαλο-Παρασκευιάτικα μύρα, για να μεθύσουν, να ερεθίσουν και να γεννήσουν αμέτρητα ερωτήματα για την Ανατόλια, για τις μνήμες της γιαγιάς μου και για τις άλλες, των δικών της... Κι εγώ καθόμουν εκεί στα πόδια της, κουρνιασμένη σα γατούλα, κι αλήθεια περίσσευα στην ομήγυρη, έτσι άσχετη που ήμουν εκ των πραγμάτων. Και

όμως, όλα εκείνα χαραχτηκαν ανεξίτηλα μέσα μου και έφτιαξαν έναν όγκο που είναι αδύνατον να μ' εγκαταλείψει, που τον κουβαλάω μέσα μου με την περίσσια πίκρα που μου κληροδότησε η γιαγιά μου, η Σουλτάνα. Τα μικρά παιδιά δε μιλάνε, δεν εκφράζουν γνώμη, απορροφούν μόνο την πληροφορία που τους παρέχεται, σαν τα σφουγγάρια, τα διψασμένα για την υγρασία, που στερήθηκαν. Κάποια στιγμή λοιπόν τα χτυπάει κατακούτελα εκείνο το παρελθόν που άθελά τους, στη φούρια της ζωής το είχαν παραμερίσει, λες και πρόχειρα, αφού σε ανίδεο χρόνο στο μέλλον, ορθώνεται για να τους επιβληθεί με το «έτσι θέλω» του.

Η διαφορετικότητα της φύσης της κυρά-Χρυσούλας ήταν σαν το βότανο που ανακουφίζει. Ήταν η άλλη όψη της ζωής... η ήρεμη, που είχε διανύσει την πορεία της χωρίς πολλά σκαμπανεβάσματα ή τουλάχιστον όχι μαρτυρικά σαν εκείνα της αληθινής γιαγιάς μου. Η κυρά-Χρυσούλα δεν είχε δοκιμαστεί όπως η γιαγιά Σουλτάνα. Ο λόγος της κυρά-Χρυσούλας ήταν σαν βότανο σε μία αόριστη, αισθηματική, νοητική πληγή, που είχε δημιουργήσει από τη γέννησή της, πολλά αναπάντητα ερωτηματικά. Δόξα τω Θεώ που όλοι οι άνθρωποι δεν έχουν την ίδια μοίρα! Γιατί αυτό μας κάνει να πιστεύουμε ότι είναι δυνατόν κι εμείς να είμαστε εξίσου τυχεροί, όπως τυχεροί υπήρξαν και «εκείνοι, οι κάποιοι άλλοι».

Το ένιωθα πως η κυρά Χρυσούλα με συμπαθούσε σα δικό της παιδί. Ίσως γιατί καθόμουν φρόνιμα στις χαμηλές καρέκλες της και της τραγουδούσα με το μπρίο των πέντε χρόνων μου κάποια τραγουδάκια, όπως το τόσο προσφιές για εκείνη την εποχή...

«Κίνησε η γερακίνα για νερό...

κρύο να φέρει,
ντρουμ ντρουμ ντρουμ,
ντρουμ ντρουμ ντρουμ,
τα βραχιόλια της βροντούν...»

Εκείνη ευχαριστημένη για τη συντροφιά που της κρατούσα, με κερνούσε πότε μελιτζανάκι γλυκό και πότε μελιτζάνες γεμιστές με ρύζι και κιμά. Η κυρά-Χρυσούλα είχε κάποια ιδιαίτερη συμπάθεια στις μελιτζάνες. Ίσως γιατί κάποιοι της έφερναν για πεσκέσι μελιτζάνες παντός μεγέθους! Ποιος ξέρει; όμως δεν ξεχνώ την πεντανόστιμη γεύση τους.

Η έλλειψη κανονικού βάρους της κυρά-Χρυσούλας έκανε το πηγούνι της να τοιτώνεται προς τα έξω. Ο προγναθισμός την έκανε χαριτωμένη. Έμοιαζε παραμυθένια έτσι κοντούλα που ήταν και με γερμένη πλάτη. Κι ενώ εγώ τη διασκεδάζα τραγουδώντας της, εκείνη μου έλεγε ιστοριούλες. Μια μέρα μου μίλησε για τον περίφημο «Μελτζαναράπη» με το ύφος του ανθρώπου που πιστεύει ότι δημιουργεί φοβερές εντυπώσεις. Περισσότερο εντυπωσιακή όμως ήταν η προσπάθειά της να με πείσει. Το επεδίωκε με πολύ γούστο: έκανε ένα σωρό γκριμάτσες και άλλαζε τον τόνο της φωνής της. Όμως το δικό μου αυτί δεν ιδρώνει με την περιγραφή δράκων ή τα παρόμοια, γιατί είχα μια ανεξάντλητη φαντασία και έπλεκα την όποια στιγμή τα δικά μου παραμύθια, που τα λάτρευε και η νιόπαντρη συγκατοικός μας, η Νίνα του Ναούμ.

Κάποια στιγμή λοιπόν που η κυρά-Χρυσούλα είχε τελειώσει το παραμύθι της για τον φοβερό Μελτζαναράπη, βάλθηκα με τη σειρά μου να πω κι εγώ ένα. Το φοβερό παραμύθι μου, έκανε την κυρά-Χρυσούλα να εκπλαγεί: «Με κοροϊδεύεις μικρούτσικο! Δεν είναι δικό σου αυτό το παραμύθι!» είπε χαριτωμένα. «Όχι κυρά-Χρυσούλα, μα την αλήθεια είναι δικό μου παραμύθι! Να!» είπα με παράπονο και

σταυρώνοντας τους δείκτες των χεριών μου σε σχήμα σταυρού, το φίλησα. Αμέσως ύστερα δήλωσα με την ίδια ορμή: «Αν δεν με πιστεύεις μπορώ να σου πω κι άλλα!» Η υπερηφάνεια μου μ' έκανε ξαφνικά ν' αγωνιώ. Η συμπαθέστατη γριούλα δυσπιστούσε την ειλικρίνειά μου. Ήθελα τόσο πολύ ν' αναγνωρίσει την ικανότητά μου! Το ένιωθε... «Αν είναι έτσι παιδάκι μου, τότε έχουμε μία καινούργια παραμυθού στη γειτονιά!» είπε ήσυχα και χάιδεψε τα μαλλιά στην κορφή του κεφαλιού μου, σα να μ' ευλογούσε. Αυτό με είχε κάνει να ηρεμήσω και να καθίσω λιγάκι ακόμη κοντά της. Το αχνό χαμόγελό της επιβεβαίωνε τα λόγια της. Ήταν μοιραίο: η σχέση μας τραβούσε μπροστά στηριγμένη τώρα στην αμοιβαία εκτίμηση και στο σεβασμό... παραμυθούς προς παραμυθού!..

Το σκοτεινούτσικο και χαμηλοτάβανο δωματιάκι της κυρά-Χρυσούλας με το ένα μικροσκοπικό παραθυράκι του προς το δρομο, δεν είχε άλλη πολυτέλεια από το ντιβάνι που το βράδυ το έστρωνε για ύπνο και την ημέρα το ξανάστρωνε για να γίνει καναπές για την ίδια και τους επισκέπτες της. Στη μία σκοτεινή γωνιά του υπήρχε ένα τραπεζάκι με ένα καμινέτο απάνω για το μαγείρεμα. Η γριούλα κάλυπτε τα πόδια του με ένα λουλουδάτο κίτρινο ύφασμα καθώς κάτω από αυτό είχε το λάδι κι άλλα πράγματα, σχετικά με τη μαγειρική της. Πάνω από το συγκεκριμένο τραπεζάκι, βρισκόταν ένα μακρύ ξύλινο ράφι όπου ακουμπούσε μια-δυο κατσαρόλες, πιάτα, ποτήρια και φλυτζάνια. Σε μία άλλη γωνιά του δωματίου-σιπιτιού είχε τοποθετήσει ένα τρίγωνο ραφάκι για το πάντα αναμμένο καντηλάκι, την εικόνα της Παναγιάς-μητέρας, την εικόνα του Αη-Νικόλα και τις εικόνες του Αη-Σπυριδώνα και του προφήτη Ηλία. Ήταν πιστή στην ορθοδοξία η γριούλα μας. Κάτι παρόμοιο -ένα μικρό

εικονοστάσι- ζέσταινε και μία γωνιά του τοίχου στο δικό μας καθιστικό. Ήταν οι καιροί που η ελληνική κοινωνία ήταν προσκολλημένη στην ορθοδοξία και υπήρχαν σοβαροί λόγοι για αυτή την αφοσίωσή τους. Ήταν περίοδοι μεταπολεμικοί, και οι Έλληνες προσπαθούσαν να ανασυγκροτηθούν, να μετρήσουν τις αδυναμίες τους και να προσπαθήσουν να επουλώσουν τις πληγές τους, που παρέμειναν ανοιχτές από την μακροχρόνια εμπόλεμη κατάσταση και τη φθορά. Η θρησκεία ήταν η μάννα που ζέσταινε στην κρυαμάρα της ανημπορίας και της φτώχειας. Δεν γεννιούνταν λοιπόν ερωτηματικά για την καταγωγή του Χριστού, για την Μαρία τη Μαγδαληνή ή για το ρόλο του Ιούδα στην ρωμαϊκή κατοχή του Ισραήλ, όπως στις μέρες μας. Δεν υπήρχαν δισταγμοί για τη θέση της ορθοδοξίας και την αντιπαράθεσή της με τον Καθολικισμό. Δεν ανασκάλευαν την πίστη τους. Ήταν μέγα αμάρτημα. «Πίστευε και μη ερεύνα!» ήταν το σύνθημα. Η έλλειψη εκπαίδευσης είχε και τα καλά της. Οι άνθρωποι δεν εξελίσσονταν σε πνεύματα κατελημμένα από τις διάφορες φιλοσοφικές θεωρίες που γεννούσαν όλα εκείνα τα αμέτρητα, τα απίστευτα κάποτε ερωτηματικά: από πού, πώς και γιατί... και τι είναι εκείνο το χάος επιτέλους που ακολουθεί τη ζωή, κι αν αξίζει να ζει κανείς ή να μη ζει!.. Κι αν ακόμη υπήρχαν όλα αυτά τα ερωτηματικά -γιατί απασχόλησαν τον άνθρωπο ανέκαθεν- οι απλοί άνθρωποι είχαν το δικό τους τρόπο να πορεύονται στη ζωή: μεροδούλι-μεροφαΐ και δόξα τω θεώ!..

Η θρησκεία λοιπόν ήταν παρηγοριά και ελπίδα και η δύναμή της άγγιζε και εμπύχωνε. Άλλοι προσεύχονταν στο Θεό για το καλό και έκαναν ευχές και άλλοι καταριόταν μέσα στα αδιέξοδά τους, λες και ο Θεός μπορούσε να γίνει «χθαμαλός» σαν τον χαμαιρπη άνθρωπο, που για να ικανοποιήσει την επιθυμία του ο Θεός, του πρόσφερε λίγο λαδάκι, κρασάκι ή άρτο...

Η κυρά-Χρυσούλα κρατούσε κι άλλα πράγματα σ' εκείνο το μέρος του δωματίου, αλλά εγώ σαν μικρή που ήμουν δεν πήγαινα εκείδ'α απρόσκλητη. Προς το κέντρο του φτωχού χώρου υπήρχαν επίσης ένα μικρό μαγκάλι για το χειμώνα κι ένα ακόμη τετράγωνο τραπέζι στρωμένο νοικοκυρεμένα, και με τέσσερις καρέκλες γύρω του.

Όμως, έτσι ολομόναχη που ζούσε σ'εκείνο το σκοτεινό, γυμνό δωμάτιο, φοβόμουν πως κάποιιο βράδυ θα την έτρωγε κανένας «Μελτζαναράπης» την καϋμένη την κυρά-Χρυσούλα. Αν είχε τουλάχιστον τον γέρο της! Αυτός όμως φαίνεται ότι την είχε αφήσει πολλούς χρόνους πριν.

Ντυμένη πάντα στα μαύρα η κυρά-Χρυσούλα, φορούσε ανελλιπώς μία επίσης μαύρη μαντήλα στο κεφάλι και μία ποδιά μπροστά της, όπως η γιαγιά μου. Η κυρά-Χρυσούλα ήταν μία ανεξάρτητη γυναίκα που ατυχώς είχε πια γεράσει... έτσι τουλάχιστον την έβλεπα εγώ. Ίσως όμως και να μην ήταν έτσι, γιατί είχε και άλλους, δικούς της ανθρώπους, που έρχονταν και την έβλεπαν μια-δυο φορές την εβδομάδα. Είχε μια κόρη συμπαθητική που της έμοιαζε και τρεις όμορφες εγγονές. Ίσως να είχε και άλλα παιδιά και εγγόνια, όμως αυτοί ήταν οι μόνοι που την επισκέπτονταν μέχρι που αποδήμησε στον κόσμο των ονείρων.

Το δωματιάκι της κυρά-Χρυσούλας ήταν για την αφεντιά μου μία συμπαθητική γωνιά, χάριν στο αζιαγάπητο του χαρακτήρα της. Αναμφίβολα σημαίνουν ήταν και το γεγονός ότι οι δικοί μου, μου επέτρεπαν να την επισκέπτομαι, κάποτε μάλιστα η μάννα μου με πήγαινε η ίδια και με άφηνε στα χέρια της γριούλας γειτόνισσας.

Ήταν κι άλλα σπιτία στη γειτονιά μου που τα επισκεπτόμουν στην προσχολική μου ηλικία, καθώς έπαιζα με

τα παιδιά που ζούσαν σ' αυτά. Ένα από αυτά ανήκε σ' έναν υπαξιωματικό του στρατού. Θυμάμαι την ταλαιπωρημένη γυναίκα του με την μαντήλα και τα ξένα δόντια της, όταν μιλούσε φωναχτά. «Έχει γεράσει πριν την ώρα της η χριστιανή. Τόσα κουτσούβελα που έχει!» είχε πει η μάνα μου, στη θεία μου σχολιάζοντας τα «τρεχάματα της γειτόνισσας».

Το καθιστικό τους -ένα τεράστιο δωμάτιο όπου μαζεύονταν ολημερίς η οικογένεια- ήταν κατά κανόνα άνω-κάτω. Υπήρχαν πολλά παιδιά, όλα κορίτσια, άκρως τραγικό φαινόμενο για την ελληνική οικογένεια της εποχής, εξαιτίας του θεσμού της προίκας. Από αυτά, κάποια ήταν μεγάλα και πήγαιναν στο σχολείο, ενώ τα άλλα τα μικρότερα, ανακάτευαν τον κόσμο, μέσα κι έξω από το σπίτι. Δεν υπήρχαν πολλά πράγματα που μπορούσαν να κάνουν, από το να παίζουν όλα τα γνωστά είδη παιχνιδιού, με φωνές, φιλονικίες και κλάματα, όταν ενός από αυτά, δε περνούσε «το δικό του».

Στο μεγάλο χαμηλοτάβανο δωμάτιο δεν έβλεπες τίποτα άλλο από τα μέλη της πολυπληθούς οικογενείας. Δε θυμάμαι τα πρόσωπά τους -πλήν της συνομήλικής μου Τούλας-, πόσοι ήταν, πού κάθονταν ή πού έτρωγαν. Το μόνο που θυμάμαι καλά είναι, ότι κάποια από τα μεγαλύτερα κορίτσια τους, κάθονταν στο μοναδικό παράθυρο προς το δρόμο -πίσω από την Καλλάρη- και χάζευαν άγνωστο με τι, αφού δεν υπήρχε απολύτως τίποτα για χάζεμα, μα την αλήθεια.

Από τα σπίτια που επισκεπτόμουν με τη μαμά μου και τη θείτσα μου Ελιζαμπέτα ξεχώριζα δύο που μου άρεσαν: της Νίνας του Ναούμ και της Ερασμίας του Αβραάμ, που είχαμε κουμπαριό. Η μία, η Νίνα, ζούσε στο ίδιο σπίτι μ' εμάς, όπως είπα παραπάνω και η Ερασμιά κάπου στο δρόμο προς την Καλούτσανη. Και τα δύο σπίτια ήταν πάντα περιποιημένα. Η μὲν Νίνα ήταν πάντα ομορφοντυμένη, βαμμένη και

μοσχοβολούσε, ενώ η Ερασμία -σα μαμά που ήταν, γλυκύτερη και νέα- είχε τις πιο ωραίες ανθοστήλες που έχω δει μέχρι στιγμής. Πάντα τις είχε φορτωμένες με λουλούδια από τον κήπο τους, και θα θυμάμαι για πάντα τα ωραιότατα πασχαλινά κουλουράκια, τα ζαχαρωμένα με ζάχαρη άχνη, που μοσχοβολούσαν ανθόνερο. Ο άντρας της ο Αβραάμ, ήταν μάγειρος στο δικό τους εστιατόριο απέναντι από το Ταχυδρομείο της Πόλης μας, λίγο πιο πάνω από το ζαχαροπλαστείο του πεθερού του: *Σταύρου Σταύρου*. Έφτιαχνε τον πιο ωραίο γύρο στα Γιάννινα, τις πιο γεύσιμες μπιριζόλες και τις πιο εύγευστες, τραγανές, τηγανιτές πατάτες. Τα παιδιά τους ο Θόδωρος -συνομήλικός μου-, ο Νικολάκης και ο Ανέστης ήταν πανέμορφα παιδιά, αλλά παχουλούλια...

Το δικό μας σπίτι ήταν απλό. Μέσα στο ατέλειωτο καθιστικό θυμάμαι σαν τώρα, τους δύο καναπέδες με τα λουλουδάτα καλύμματα και τις μεγάλες μαξιλάρες ν' ακουμπούν στους τοίχους ολόγυρα. Ένα μεγάλο τραπέζι στεκόταν στη μία πλευρά, παράλληλα με το ένα από τα δύο παράθυρα, και παραδίπλα κολλημένος στον τοίχο ένας μπουφές με δύο ορόφους. Στον απάνω όροφο, τοποθετούσαν οι νοικοκυρές του σπιτιού ποτήρια και άλλα. Ο κάτω όροφος απαρτιζόταν από ένα τμήμα με συρτάρια για τα κεντήματα και τα μαχαιροπήρουνα και από ένα δεύτερο για τα πατικά και τα συναφή. Ανάμεσα από τα δύο κύρια μέρη του μπουφέ, υπήρχε αρκετός χώρος για το μεγάλο κάρινο ραδιόφωνο. Το ραδιόφωνο άνοιγε στις ώρες των ειδήσεων, και κυρίως όταν κατέφθαναν οι άντρες της εκτεταμένης οικογένειάς μας στο σπίτι. Όλες τις άλλες ώρες οι γυναίκες του σπιτιού είχαν τις δουλειές τους κι εμείς τα μικρά παίζαμε.

Οι κουρτίνες στα δύο παράθυρα που κότταζαν στην τοιχοκλειστη αυλή, ήταν από ασπροκέντι -όπως συνηθίζονταν-

και πάνω στα εσωτερικά περβάζια τους σκαρφάλωνα και έπαιζα ή ζωγράφιζα μουτζουρώνοντας, μια κι ακόμα δεν είχα τα κατάλληλα μέσα για να επιδεικνύω την ικανότητά μου στο γράψιμο ή στη ζωγραφική στα πέντε-έξι χρόνια μου. Στις αρχές του καλοκαιριού, πάνω στη βάση της κορνίζας τους μεγάλωναν η Μαντζουράνα, μαζί και ο Βασιλικός που ήταν έτοιμος για τρύγο στη γιορτή του Σταυρού, το Σεπτέμβρη.

Το πάτωμα ήταν ξύλινο, στρωμένο με χοντρά κιλίμια και κουρελούδες όπως συνηθίζονταν από ανθρώπους με μέτριο βαλάντιο και η θέρμανση ήταν προϊόν κάρβουνου που έκαιγε στο μαγκάλι αρχικά και αργότερα ξύλων μέσα στη θερμάστρα. Μόνιμα, υπήρχε ένας γιούκος στα δεξιά, όπως έμπαινε κανείς από τη μεγάλη σάλα, στο καθιστικό. Ανάλογα με την εποχή ψήλωνε ή χαμήλωνε. Εκεί βρισκονταν στιβαγμένα πλήθος από κουβέρτες, παπλώματα και μαξιλάρια για τη γιαγιά μου και τους ανύπαντρους θείους μου, αλλά και για τους επισκέπτες μας εκτός Ιωαννίνων.

Τα μεγάλα σπίτια-μονοκατοικίες για κάποιο λόγο δε μ' εντυπωσίαζαν. Άλλωστε ήταν ελάχιστα εκείνη την εποχή στα Γιάννινα. Το περιεχόμενό τους μπορούσα να το φανταστώ καθώς οι σχέσεις της οικογένειάς μας που ήταν ποικίλες, περιελάμβαναν κι ανθρώπους αυτής της κατηγορίας.

Οι κινηματογράφοι έπαιζαν σπουδαίο ρόλο σ' αυτό το ζήτημα. Προέβαλαν τα σπίτια, τη διακόσμηση και την επίπλωση των καλοβαλμένων, βολεμένων ανθρώπων. Η ενημέρωση, προκαλούσε θαυμασμό μάλλον, παρά ζήλεια. Απλά γιατί στην πόλη μας στην ηλικία μου των πέντε ή έξι χρόνων, δεν υπήρχαν ετούτα τα καλούδια, κι αν υπήρχαν ήταν μικρής κλίμακας. Υπήρχαν τρεις τέσσερις γιατροί και ισάριθμοι έμποροι, που μπορούσαν και εισήγαγαν έπιπλα και άλλα, ήταν όμως άσχετοι με τη συνείδηση της πλειοψηφίας.

Και οι δικηγόροι; Καθώς σπάνια ήταν χρειαζόμενοι - ήταν πιο τυχεροί οι άνθρωποι τότε- ήταν ελάχιστοι ως ανύπαρκτοι. Ίσως και να λιμοκτονούσαν στην κυριολεξία.

Τα θλιβερά σπίτια του χειμώνα, μεταμορφώνονταν με την άφιξη της Άνοιξης καθώς ντύνονταν και στολίζονταν χάριν στους κήπους που τα περιέβαλαν. Τρέλα ήταν τότε οι γειτονιές μας. Το αγιόκλιμα, το γιασεμί ή το αναρριχόμενο τριανταφυλλάκι -σε ροζ, κόκκινο ή λευκό- μοσομούριζαν ομορφαίνοντας τη ζωή. Τότε ήταν που χαϊρόσουν τα πρόσωπα των ανθρώπων, καθώς ξανάνιωναν σ' εκείνη τη γιορτινή ατμόσφαιρα της πλανευτρίας φύσης.

Την φωτεινή και χαριτωμένη αυτή περίοδο του έτους τα σπίτια ανανεώνονταν εσωτερικά ανάλογα με τα οικονομικά του καθενός. Φρεσκάριζαν τα καλοκαιρινά τους. Μαζεύονταν τα χειμερινά, και τα παπλώματα. Οι φλοκάτες και οι στείρες βελέντζες χτυπιόνταν στη νεροτριβή ή και στη λίμνη με τον κόπανο κι άφθονο σαπουνί. Ακολουθούσε το στέγνωμά τους πάνω στα τείχη των περιφραγμένων αυλών και το στίβαγμα τους στα μπαούλα ή στους γιούκους με «μπόλικη» ναφθαλίνη.

Τα δωμάτια γέμιζαν καλοκαιριάτικο ήλιο. Μεγάλη η χάρη του! Δίκαιος και δικαιούχος μοίραζε αδιάκριτα το χρυσάφι του σε όλα τα σπίτια: φτωχά και πλούσια, ελεώντάς τα ευεργετικά και απολυμαίνοντας τις γωνιές τους από την ανεπιθύμητη υγρασία, τη μούχλα και τις τοξίνες της. Όλα αναβαπτίζονταν γενναιόδωρα στη ζωή, παραχωρείτο η άνεση του ουσιαστικού πλούτου «εντελώς δωρεάν»...

*Π*ολύ αργότερα, στα έντεκά μου, όταν ήμουν μαθήτρια στην Πέμπτη-Εκτη τάξη στο Τετρατάξιο Δημοτικό Σχολείο της Ζωσιμαίας Παιδαγωγικής Ακαδημίας, είχαμε έναν δάσκαλο, που κάποια πρωϊνά ερχόταν σκουντουφλός ή έτσι νομίζαμε τέλος πάντων. Ήταν νέος άνθρωπος, εμείς όμως, αληθινά

ζιζάνια, θέλαμε, «σώνει και καλά», να βρούμε κάτι στραβό για να το συσχετίσουμε με το ύφος του. Ένα πρωινό κάποια μαθήτρια της Έκτης ψιθύρισε στην ομήγυρι: «κακοκοιμήθηκε με τη γυναίκα του, απόψε!» Ξεκαρδιστήκαμε στα γέλια οι υπόλοιπες. «Νομίζω ότι έπιασε λειχήνες από τα φιλιά της, γι' αυτό είναι σκουντουφλός!» είπε μία άλλη για τις κοκκινίλες που είχαν φουντώσει στο προσώπό του, το συγκεκριμένο πρωϊ. Δεν μας έμεινε έντερο στη θέση του από το γέλιο. Συνδυάζαμε την έκφραση του προσώπου του με την οικογενειακή του κατάσταση και δη με τη γυναίκα του. «Πού μένει άραγε;» ρώτησα. «Τι σημασία έχει αυτό;» ρώτησε κάποια. «Δεν ξέρω!» απάντησα. «Πιστεύω ότι τα σπίτια «κολλάνε» από το χαρακτήρα των ανθρώπων τους, κι εκείνοι από αυτά» είπα. Τα κορίτσια με κότταζαν παραξενεμένα. Δεν με καταλάβαιναν.

Όμως και σήμερα πιστεύω τα παρόμοια. Τα σπίτια μοιάζουν με τους ανθρώπους που τα κατοικούν. Γιατί σπίτια και άνθρωποι, άψυχα και έμψυχα, συμμετέχουν στις χαρές και στις λύπες. Χαρούμενοι άνθρωποι, χαρούμενα σπίτια... ή οτιδήποτε άλλο μπορεί κανείς να φανταστεί! «Τρελή σκέψη, τρελή πίστη» θα πείτε, εγώ όμως χαρακτηρίζω ετούτη την πίστη μου: υποπροϊόν του ψυχισμού μου!

Τριλογία:
Άνθρωποι μονάχοι!
Αφηγήσεις

1. Ένας Άνθρωπος

«Έτσι λοιπόν ζούσε ο Μάρκος... Μόνος, εκεί στο μικρό διαμέρισμά του παρέα με τα βιβλία του, όταν δεν εργαζόταν, κι όταν εργαζόταν, έγραφε. Ήταν δημοσιογράφος, συγγραφέας, ποιητής...»

Ο Μάρκος ήταν ιδιόρρυθμος. Το πίστευε και ο ίδιος δίπλα στους άλλους που τον γνώριζαν και επικοινωνούσαν μαζί του. Είχε ευαισθησίες, πολλές ευαισθησίες και μάλιστα σε βαθμό που ενοχλούσε. Αυτόν με τη σειρά του τον ενοχλούσε αφάνταστα το πρόσωπο της κοινωνίας, τον έτρωγε το άγχος για το μέλλον της κι έτρεχε να δημοσιεύσει άρθρα όπου μπορούσε, κάθε φορά που συνέβαιναν ανορθόδοξα κατά την άποψή του, γεγονότα. Τα κατέγραφε και τα χρωμάτιζε με το δικό του χαρακτηριστικό τρόπο.

Τον πείραζε κατά κόρον το γεγονός ότι οι άνθρωποι ήταν απρόσεκτοι, άδικοι, άπονοι, σκληροί με τον συνάνθρωπό τους αλλά και με τη «μάννα τη Φύση». «Θα μας τιμωρήσει κάποια στιγμή, θα μας τιμωρήσει πανάθεμά μας!» μονολογούσε και σχεδίαζε πάνω στο μπλοκ ένα κύμα τεράστιο να σαρώνει τα πάντα μπροστά του. «Μ' ένα τσουνάμι... έναν κυκλώνα... ένα σεισμό ίσως, που είναι εξίσου φοβερός... Με την πρόσκρουση της γης με άλλο πλανήτη... ίσως και να είναι ζήτημα χρόνου ο αφανισμός μας. Μπορεί να επέλθει ακόμη και από έναν μετεωρίτη!» σκεφτόταν αγχομένος και σαν να αφυπνιζόταν μέσα του ένας δαίμονας, καθόταν κι έγραφε ένα νέο άρθρο.

Γνωστοποιούσε, προειδοποιούσε επιστήνοντας την προσοχή των αναγνωστών του στην καλή μεταχείριση της φύσης, την προστασία της από την παντός είδους φωτιά: την

αδηφάγα, την άδικη «φωτιά» του πολέμου, την αλλόκοτη «πυρηνική» φωτιά, τη φωτιά του εμφυλίου, τη φωτιά που βάζει το χέρι ενός πυρομανή...

Παρακινούσε ως προς την εκτέλεση των παραινήσεων στην περίοδο ειρήνης στην οποία πορεύονταν και μεταξύ αυτών την πρόληψη και την αναδάσωση για την σωστή διατήρηση και ισορροπία του οικολογικού συστήματος. Το δάσος με την απορρόφηση των υδάτων, με την προστασία που παρέχει στην πανίδα, αποτελεί βασικό δώρο της φύσης στον άνθρωπο. Κι αν τους αποκαλούν «πνεύμονες», είναι μονάχα λόγια... και τίποτα άλλο μα τω Θεώ!» Ας όψονται οι ιθύνοντες.

Κήρυττε λοιπόν την αγάπη προς τα δέντρα, τα φυτά και τα ζώα, το σεβασμό προς τη θάλασσα και το περιεχόμενό της, αλλά κυρίως τα θαλάσσια κήτη. «Φαντάσου ακόμη και οι Ιάπωνες μας δουλεύουν! Τάχα κάνουν έρευνες και μόνο έρευνες δεν κάνουν. Σε λίγο δε θα υπάρχει φάλαινα στον Ειρηνικό! Δεν υπήρχαν μόνο οι άνθρωποι στον πλανήτη!»

Τρωγόταν ο Μάρκος με τα παράλογα και με τα άδικα. Όμως όπως συμβαίνει σε τέτοιες περιπτώσεις, ήταν φωνή πνιγμένη στην κουφαμάρα των ενδιαφερομένων που στόχευαν πάντα στο να αγνοούνται οι «επαναστάτες» του είδους του. Έτσι ήταν και έτσι τα είχε βρει ο Μάρκος και η γενιά του, και τα παρόμοια θα εξακολουθούσαν να συμβαίνουν στο μέλλον, αναμφίβολα. Όπως το επέβαλε το κατεστημένο της δύναμης επικρατούσαν τα μεγάλα συμφέροντα. Και επομένως και τα σχετικά με κάποιες πολύ σημαντικές δασικές περιοχές, όπως εκείνες πάνω στις πλαγιές των λόφων της πολιτείας τους. «Κι εκείνο το διώροφο, από τον πατέρα του το βρήκε ο κύριος Ι.....ής;» είχε ρωτήσει τον Νομάρχη σε μία επίσκεψή του στη Νομαρχία ο Μάρκος, κι εκείνος πέρα από το γεγονός ότι «είχε κοκκινήσει σαν παντζάρι», προσποιήθηκε πως δεν καταλάβαινε τι εννοούσε.

Ο Μάρκος είχε «τσατιστεί» με τον Νομάρχη -δεν το είχε κρύψει- και είχε γράψει ότι «όταν οι ιθύνοντες ευλογώντας τους αχρείους, ευλογούν τα γένια τους, οπότε οι πρώτοι... είναι δύο φορές αχρείοι!»

Μία ακραία εφημερίδα είχε δημοσιεύσει το «καυτό» άρθρο. Ήταν εφημερίδα της αντιπολίτευσης. Προστέθηκαν πλάγιες κατηγορίες για έναν από τους «σπουδαίους» της «εν δυνάμει» παράταξης, ότι ρουσοφετολογούσε λέει σε βάρος της πόλης και κατέστρεφε «τους πνεύμονές της». Έκανε λέει χατίρια για να κερδίζει ψήφους. «Κατακαυμένη πατρίδα!» πάντα ωχριούσαν «τα δίκαια» μπροστά «στα δίκαια των δυνατών»!

Εκ των πραγμάτων κάποιοι αγανακτούσαν με την αθυροστομία του άντρα και αντιδρούσαν αγανακτησμένοι. «Κόφτου τη γλώσσα για να μάθει!» είχαν πει κατά καιρούς οι πειραγμένοι. «Φταίνει οι εφημερίδες που δημοσιεύουν τα λυβελογραφήματά του! Αυτές πρέπει να τιμωρηθούν!» έλεγαν άλλοι, απαντώντας στους πρώτους. Είχαν βέβαια τα δικά τους συμφέροντα να προασπίσουν, που συνδεδεμένα με τον Τύπο, τα έβλεπαν να ζημιώνονται με την μείωση ζήτησης των δικών τους φύλων.

Οι εφημερίδες τον αγαπούσαν εν γένει τον Μάρκο... αν και στα κρυφά. Ο «ανήρ είχε θράσος», ανατάραζε τα «λιμνάζοντα», πείραζε κάποιους «δυνατούς», υπέσκαπτε κάποιους άλλους, μεμφόταν κάποια κοινωνικά στρώματα και υποδαύλιζε τη φαντασία των νέων, που ήταν και το σημαντικότερο. Δεν ήταν..... φίλος καμμιάς χώρας «πέρα από το συνάφι του», απλά γιατί ήξερε πως η αδυναμία κοστίζει και αν η πατρίδα του έμπαινε και κάποια άλλη στιγμή στο μέλλον, στο στόχαστρο, όπως είχε συμβεί «πολλάκις εις το παρελθόν, Θεός φυλάξοι την!» Δεν υπάρχει μπέσα όταν

κυβερνούν τα συμφέροντα, τα όποια συμφέροντα τέλος πάντων.

Ο Μάρκος ήταν μοναδικός στο είδος του. Δεν ανήκε σε κανένα πολιτικό κόμμα. Ήταν ένας ιδιόρρυθμος τύπος, ένας επαναστάτης. Αυτό ήταν. Πώς θα μπορούσε λοιπόν να μπει στα γρανάζια μιας όποιας μηχανής; Αν το έκανε δε θα τολμούσε να μιλάει όπως μιλούσε. Θα δενόταν χειροπόδαρα, θα του κολλούσαν φίμωτρο στο στόμα του, «σκυλί υπόδουλο» στα συμφέροντα κάποιων, πάντα. Αστείο πράγμα και να το σκεφτόταν κανείς αυτό για τον Μάρκο. Όταν μάλιστα κάποιοι μέσω γνωστών του, του είχαν προτείνει να μη γράφει εναντίον συγκεκριμένων, συγκεκριμένου κόμματος «με το αζημείωτο βέβαια», ο Μάρκος είχε γελάσει ειρωνικά: «Ν' αλυσοδεθώ από μόνος μου; Πού ακούστηκε τέτοιο χωρατό;»

Ο Μάρκος ήταν η εξαίρεση. Έγραφε λοιπόν και δεν τον ένοιαζε αν θα τον κατέτρεχαν, ή τον τιμωρούσαν τελικά για τα «τρελά του». Αδέκαστος, τρομερός γραφιάς, δεινή, καυτή πένα, δριμύ πνεύμα, ένας «αθεόφοβος τρελός» που στην ουσία κανείς δεν τολμούσε να πειράξει, καθώς τα γραπτά του ήταν της αλήθειας και όλοι το ήξεραν, μόνο που οι ίδιοι δειλοί, δεν θα τολμούσαν ποτέ τα παρόμοια.

Η συγκεκριμένη εφημερίδα που τον φιλοξενούσε σε τακτική βάση, τον χρησιμοποιούσε για τους δικούς της σκοπούς: Τη δημοσιότητά της, την πώληση των φύλων της, τη φήμη της... Όμως τον Μάρκο δεν τον ενδιέφερε. Επεδίωκε να περνάει τα μηνύματά του, όπως μπορούσε, άσχετα με τα όποια παρεμφερή συμφέροντα της εφημερίδας.

Κάποιος, προσωπικότητα της πολιτείας, που φρόντιζε να μένει ανώνυμος συγκαλύπτοντας τις προσπάθειές του για το καλό του τόπου, είχε συμπαθήσει τον «άνθρωπο-Μάρκο»

και έχοντας αντιληφθεί τις αντιδράσεις πολλών συντοπιτών τους εναντίον του, τον είχε συμβουλέψει.

«Άκου φίλε κι αδερφέ. Φοβάμαι για σένα. Ενοχλείς. Γράφεις πολλά που αναμοχλεύουν το μίσος. Οι μισοί άρχισαν να κυττάζουν τους άλλους μισούς, με υποψία. Οι δασονόμοι τρέμουν για τις θέσεις τους. Μερικοί φοβούνται μήπως κατηγορηθούν ότι κλείνουν τα μάτια σ' εκείνους που καταπατούν δασικές περιοχές, κι άλλοι μήπως στην περιοχή τους γίνει καμιά πυρκαγιά και θεωρηθούν συνυπεύθυνοι». Ο Μάρκος τον είχε ευχαριστήσει και κυττώντάς τον στα μάτια είχε πει λυπημένα: «Μήπως έχεις την εντύπωση αδερφέ μου ότι τα πράγματα δεν είναι ακριβώς έτσι; Και κάτι ακόμα: αν σταματήσω να γράφω εγώ, νομίζεις ότι δε θα βρεθεί άλλος να πάρει τη θέση μου; Πάντα θα υπάρχουν άνθρωποι που κρατούν τα μάτια τους ορθάνοιχτα για να παρατηρούν, να καταγράφουν και να προειδοποιούν με το όποιο κόστος, ή το όποιο τίμημα. Πώς θα προχωρήσει η ζωή χωρίς αυτόν «τον κάποιον» ν' ανασκαλεύει την ανθρώπινη συνείδηση; Ακόμη κι όταν λένε γι αυτόν ότι είναι «Φωνή βοώντος εν τη ερήμω!»

Ένα πρωί βρήκαν το Μάρκο καθισμένο σε ένα παγκάκι. Είχε παγώσει. Μία μικρή, μαυριδερή τρύπα στο μέτωπό του αποτελούσε τη μοναδική μαρτυρία της εκτέλεσής του. Ένας νεαρός φοιτητής της δημοσιογραφίας είχε παρατηρήσει στο άρθρο του για την εκτέλεση του *«επαναστάτη»*: *«...θύμα στο βωμό της ανικανότητας των ανθρώπων να απολυμάνουν τη φύση από τους θύτες που τη μολύνουν!»*

2. Ο «Μοναχός»

Στο βουνό... εκεί ζούσε, σε μία μικρή σπηλιά. Κάπου εκεί κοντά του περνούσε ένα παρακλάδι του ποταμού που διέσχιζε την κοιλάδα πιο κάτω. Ένας χώρος ιερός, ασκητικός, ανθρώπινος. Το λυχνάρι στο τραπέζι όπου έγραφε ή έτρωγε ή μαστόρευε, το στρώμα και τρεις κουβέρτες ήταν τα έπιπλα του. Το καμινέτο, μία κατσαρόλα, ένα-δυο πιάτα και ισάριθμα ποτήρια, ήταν τα επιπλέον, που μαρτυρούσαν ότι δεν είχε αποβάλλει εντελώς τις συνήθειές του, της κοινωνικής μονάδας. Είχε μαζί του έναν κάτασπρο σκύλο, τον Άγγελο, και είχε φτάσει ένα φιλόξενο κοτέτσι με πέντε κοτούλες που όλες έφεραν γυναικεία ονόματα: Κούλα, Βασούλα, Βαγγελίτσα, Βικτωρούλα, Λιτοάκι.

Μόνος και ξεχασμένος όπως το είχε επιδιώξει, όταν παρουσιαζόταν στην πόλη, τον χαιρετούσαν ελάχιστοι μ' ένα: «Γεια σου βρε Νίκο! Τι χαμπάρια; Χάθηκες!» απομεινάρια γνωριμιών της αλλοτινής του ζωής, τότε που φοιτούσε στη Θεολογική σχολή του Πανεπιστημίου... «Ε, όχι και χάθηκα... έχω και δουλειές!» έλεγε μετριόφρονα, μ' ένα συμμαζεμένο χαμόγελο και απομακρυνόταν όσο πιο γρήγορα γινόταν.

Ε, ναι, κατέβαινε που και που για να πάρει τους τόκους από κάποια χρήματα που είχε καταθέσει -χρόνια τώρα- πουλώντας το πατρικό του. Ήταν έλεγαν, συγγραφέας και αγιογράφος. Κανείς δεν ήξερε, αλήθεια. Δεν ήξεραν πού έμενε, δεν ήξεραν πώς ζούσε, αν ήταν μόνος ή αν είχε φίλο ή σκύλο ή γυναίκα... Γυναίκα; Αυτό ίσως ήταν το «μόνο πράγμα» που δε θα έβαζε ποτέ στη ζωή του ο άνθρωπος. Ήταν πέρα για πέρα «μοναχός» με όλη την έννοια της λέξης. Ένας αγιάνθρωπος στην ουσία, αν πιστεύει κανείς ότι η γυναίκα είναι ο «σατανάς που παραπλανά το «άγιο κτίσμα του θεού», τον άντρα!»

Ο Νίκος είχε μάθει από μικρός, ότι ο άντρας είναι ον με κατευθύνσεις, είναι το πλάσμα του Θεού και μάλιστα το θνητό αντίγραφο του, και η γυναίκα το παράπλευρο κομμάτι του σώματός του, οπότε δεν ήταν απευθείας ή από πρώτο χέρι, πλασμένη από το Θεό. Αυτή η πίστη τον βόλευε άλλωστε, καθώς τον βοηθούσε να αισθάνεται ότι ήταν απόλυτα φυσικός... αν όχι τίποτα άλλο... ο βίος που διήγε τέλος πάντων!

Αλλά δεν πίστευε και σε τίποτα περισσότερο ο άνθρωπος. Αγαπούσε τη μοναξιά του και όταν ξημέρωνε, αφού τακτοποιούσε τα ζώα του, έψηνε ένα τσαϊ κι έτρωγε ένα αυγουλάκι. «Νά 'ναι καλά οι γυναίκες μου!» έλεγε εννοώντας τις κοτούλες του. Ναι αυτές του πρόσφεραν κάτι πολύ χρήσιμο, τ' αυγουλάκια τους και αν έβγαινε και κανένα μικρούλι από αυτά -όταν τα άφηνε στην κλώσσα- του επέτρεπε να μεγαλώσει. Έσφαζε τότε την παλιά κότα που γερασμένη πια όφειλε να παραχωρήσει τη θέση της στο κοτέτσι, σε μια νια. Από την σφαγμένη παλιά κότα, έβγαινε πεντανόστιμο το ζουμάκι που το φύλαγε μια-δυο μέρες για να πίνει κι από λίγο σα φάρμακο, κυρίως το χειμώνα με τα κρύα. Για να καρδαμώσει λοιπόν έτρωγε και το ελαφρύ άσπρο στηθάκι της. Χρειαζόταν αυτή η ανακύκλωση, όπως συμβαίνει με όλα τα καλά σ' ετούτο τον κόσμο: όταν μεγάλωναν λοιπόν οι κότες του κι άφηναν απογόνους, τις έσφαζε, και οι θυγατέρες τους - οι νιες κοτούλες- έπαιρναν με τη σειρά τους τα ονόματα των μανάδων τους κι έτσι υπήρχε μία καταπληκτική διαπίστωση κληρονομικότητας στο κοτέτσι του!

Με τους γιατρούς δεν είχε πάρε-δώσε. Μια φορά που είχε κρυώσει είχε βάλει κομπρέσες με ρίγανι και λάδι στο στήθος του -κάπου το είχε ακούσει, ίσως από τις γιαγιάδες του ή από τους παππούδες του, δεν θυμόταν τώρα πια-, ρούφαγε φρέσκια μέντα στην τσάφκα του κι έτρωγε σκόρδα με τη

σέσουλα, από την αρμαθιά που είχε φτιάξει με τα δικά του, τα φυτευμένα στον κηπάκο του: «μόνο οικολογικά προϊόντα!» έλεγε μονολογώντας και γελούσε ευχαριστημένος. Έκοβε και κανένα φρούτο από την μανταρινιά του προς το χειμώνα ή κανένα κορόμηλο το καλοκαίρι, από την «εκ Θεού πεφυτευμένη κορομηλιά» εκεί δίπλα του. Όταν κατέβαινε στην πόλη αγόραζε φρέσκο ψωμί που η κόρα του το έκανε ακόμη πιο λαχταριστό, τυρί φέτα, λάδι, σαπουνί και κανένα πάναντολ για τους πονοκεφάλους του, αν και αυτό ήταν σπάνιο φαινόμενο για την αφεντιά του. Μία φορά στις τόσες αγόραζε κανένα εσώρουχο ή κανένα ρούχο για να μην κρυώνει. Δεν ήταν δα και άνθρωπος των σπηλαίων ο χριστιανός! Στον 21^ο αι. ζούσε, είχε και πανεπιστημιακή μόρφωση... Άλλα ήταν τα αίτια που τον είχαν απομακρύνει από την πολυκοσμία της πολιτείας και από την καθημερινή ματαιότητα, που μόνο κακό έκανε.

Μια μέρα τον ακολούθησε από μακριά, και εν αγνοία του, ένας αλλοτινός του φίλος. «Να μη μείνει καμιά μερά ξερός ο άνθρωπος και δεν τον πάρει κανείς είδηση, έτσι μοναχός που ζει», είχε σκεφτεί. Τον είχε ακολουθήσει με το αυτοκίνητό του: όταν εκείνος είχε επιβιβαστεί στο λεωφορείο αρχικά και ύστερα όταν κατέβηκε από αυτό, τον ακολούθησε με το αυτοκίνητό του, εξ αποστάσεως πάντα και μέχρι ενός σημείου τελικά. Ύστερα αναγκάστηκε να παρκάρει το όχημά του και να ακολουθήσει τον Νίκο, μέσα από ένα καλογραμμένο μονοπάτι ανάμεσα σε μυρτιές, βατομουριές και αγριοκορομηλιές.

Δεν είχαν περπατήσει περισσότερο από σαράντα λεπτά όταν από κάποια απόσταση, τον είδε να μπαίνει σε μια εσοχή στους πρόποδες του βουνού. «Δεν είναι κι άσχημα εδώ πάνω, μα τω Θεώ!» είχε θαυμάσει ο άντρας βλέποντας στα πόδια του

τη μικρή κοικλάδα από το ένα μέρος και μέρος της πόλης από το άλλο. «Καλά βολεύεται ο άνθρωπος. Λωφορείο ως το μονοπάτι και άντε και τρία τέταρτα δρόμος... γυμναστική είναι στον μπάτο της γραφής. Τον άθλιο, δίπλα μας είναι και δεν το ξέραμε!» χαμογέλασε με συμπάθεια.

Προχώρησε ήσυχα, προσεκτικά. «Νίκο, ε Νίκο!» φώναξε σε ελάχιστη απόσταση από το άνοιγμα, όπου τον είχε δει να μπαίνει. Ο Νίκος εμφανίστηκε, σχεδόν αμέσως. «Έλα Παύλο... καλώς ήρθες!» είπε εκείνος εκπλήσσοντας τον Παύλο, με την ηρεμία του. Δες και τον περίμενε. «Μη με κυττάζεις σα να είμαι φάντασμα. Ήξερα πως μ' ακολουθούσες. Σε είδα από το παράθυρο του λεωφορείου και ύστερα σ' ένιωθα πάντα πίσω μου. Ήθελα να δω πώς θα φερθείς, να δω τις αντιδράσεις σου. Δεν πειράζει που με παρακολούθησες μέχρις εδώ. Δεν κρύβομαι. Να το ξέρεις, σου λέω την αλήθεια». «Καλά Νίκο φίλε, δεν είπα κάτι τέτοιο. Απλά σκέφτηκα ότι είναι καλό να ξέρει κάποιος που είσαι... Άνθρωποι είμαστε», είπε μετριοφρονα ο Παύλος. «Ευχαριστώ πολύ, που ενδιαφέρεσαι αν και μπήκες σε κόπο με αυτό που έκανες» είπε ο Νίκος και συμπλήρωσε: «Είναι γεγονός ότι με γοητεύει ετούτη η ερημιά». «Δεν μπορώ να το πιστέψω απόλυτα, αλλά θα το δεχτώ μα την αλήθεια» είπε ο Παύλος.

Τον κύτταξε σα να τον πρωτοαντάμωνε. «Μα τι κάνεις εδώ πάνω ολομόναχος; Είσαι μήπως άρρωστος και κρύβεσαι;» ρώτησε πάλι και τον κύτταξε με συμπόνοια. Ο Νίκος χαμογέλασε. «Όχι... Καλά είμαι... Μια χαρά είμαι. Αλλά πρέπει να δεχτείς και να καταλάβεις ότι μου αρέσει αυτός ο τρόπος ζωής, είναι να... πώς το λένε; η επιλογή μου. Είναι σωστή αυτή η επιλογή μου. Αυτό θα ήθελα να τονίσω. Αισθάνομαι ελεύθερος, σαν τον Πρωτότοκο στον Παράδεισο... Σέβομαι την πολύτιμη μοναξιά μου... Άραγε το καταλαβαίνεις αυτό που λέω;» Ο Παύλος μάλλον «εκ συνηθείας» αντιστέκεται

στα όσα ακούει. Επιμένει. «Μα θα μπορούσες να ζεις κοντά μας, να σε βλέπουμε, να εργάζεσαι όπως και πριν, να προσφέρεις και να ζεις σαν άνθρωπος και κανονικά... μέσα σ' ένα σπίτι. Όχι έτσι, σαν άνθρωπος των σηλαιών! Αποφεύγεις!..» Ο Νίκος γέλασε. «Δεν αποφεύγω τίποτα. Μια χαρά είμαι πιστεψέ με. Έχω όλα όσα χρειάζομαι. Κάποια στιγμή θα κατεβάσω τη ζωγραφική μου στην πόλη...» «Ζωγραφική είπες; Ζωγραφίζεις; Α ναι, ναι βέβαια... Θυμάμαι τότε στο Πανεπιστήμιο, που κάπου και που μας παρουσιάζες και κανένα δείγμα του ταλέντου σου. Το είχα ξεχάσει, φίλε μου». Ο Νίκος χαμογέλασε. «Ναι... και γράφω... γράφω για εκείνα που δεν έμαθα στα σχολεία και στο Πανεπιστήμιο, για όλα όσα δεν λέγονται όταν καταλαμβάνεις τα θρανία και που οι ακαδημαϊκοί τ' αποφεύγουν, καθώς μπορεί να θεωρηθούν προπαγανδιστές μιας κάποιας θεωρίας και μπορεί να χαλάσει η φήμη τους... και χάσουν και τη δουλειά τους. Εγώ φίλε μου, σέβομαι πρώτα τον εαυτό μου και παρουσιάζω την αλήθεια, όπως τη βλέπω από το πρίσμα της μοναξιάς μου. Χαίρομαι για την αγιοσύνη του ανθρώπου όταν την μπορεί, μακριά από την κοινωνία κι όμως πέρα για πέρα μέσα σ' αυτήν. Μ' αρέσει αυτή η ερημιά, αυτή η μοναξιά. Αυτό που αποκαλείς εσύ ζωή των σηλαιών... εγώ την αποκαλώ καταφύγιο από την τρέλα».

«Τι γράφεις λοιπόν;» ρώτησε ο Παύλος με ενδιαφέρον. «Γράφω για τον ευφυή άνθρωπο, που αφού έγινε πρώτα άνθρωπος, ύστερα σοφίστηκε πώς να καταστρέφει τον συνάνθρωπό του για να τον τραβολογάει στην ανάγκη του. Εν ολίγοις, εξελισσόμενος ο άνθρωπος έγινε ακριβώς το αντίθετο: απάνθρωπος. Κατάλαβες; Ένα νόμισμα που οι δύο όψεις του *καλός-κακός*, εξελίχτηκαν τελικά να ισοδυναμούν: *καλός-κακός* = *κακός*. Η επιτυχία και η δύναμη δεν αποκτώνται για την πλάκα. Έχουν τον σκοπό τους που δεν είναι άλλος από το control και το management. Με καταλαβαίνεις; Κι

ύστερα όταν οι κακομοίρηδες οι μικροανθρωπάκοι επαναστατούν κατά της εξουσίας που τους ρουφάει το αίμα, εκείνοι και πάλι εφευρίσκουν μία πολιτική θεωρία για να τον καλοπιάνουν... Μιλάνε για ανθρώπινα δικαιώματα... Δίνοντάς του δήθεν παναθρώπινα δικαιώματα, τους ωθούν ώστε να συνεργούν και πάλι στην ίδια κατάληξη: να δίνουν το δικαίωμα συγκέντρωσης της δύναμης σε μια χούφτα ανθρώπων -τους ηγέτες τους- ώστε να αστυνομεύουν την τήρηση αυτών... αστυνομεύοντας εκ νέου τον δότη τους δηλαδή τον αδύνατο άνθρωπο τελικά. Φαύλος κύκλος! Κατάλαβες τι σου λέω; Είναι μεγάλο το κόλπο του ανθρωπισμού του, τα «ανθρώπινα δικαιώματα». Εν ονόματί τους, τώρα επιβάλλει τους αντιτρομοκρατικούς νόμους, σε μία εποχή που η τρομοκρατία επιβάλλεται εκατό τα εκατό από τους δυνατούς στους αδυνάτους, που επαναστατούν τελικά οι ταλαίπωροι χρησιμοποιώντας τη μέθοδο που οι δυνατοί εφαρμόζουν, εκείνη της τρομοκρατίας!..»

Ο Παύλος κουνάει το κεφάλι του. «Ναι φίλε μου... είναι θλιβερά όλα αυτά!» «Δεν υπάρχει ισορροπία στη ζωή, λείπει εντελώς ανάμεσα στους ανθρώπους, ανάμεσα στη δύναμη και στην αδυναμία, στον πλούτο και στη φτώχεια» είπε πάλι ο ερημίτης καλλιτέχνης.

Έχοντας πει αυτά, πάνει τον Παύλο από το μπράτσο και τον οδηγεί στη σπηλιά του. «Έλα Παύλο. Θέλω να σου δείξω τον πόνο που τρώει τα σωθικά μου...» λέει και τον φέρνει μπροστά σε έναν από τα τοιχώματα της σπηλιάς. Τραβάει ένα μεγάλο σεντόνι. Είναι ένας τεράστιος πίνακας: ένας τεράστιος ημιγυμνος, πληγωμένος Χριστός που γελάει ειρωνικά. Κρατάει το αγκαθωτό στεφάνι στ'αριστερό του χέρι με απαξίωση και το δεξί του -σφιγμένη γροθιά- είναι υψωμένο εναντίον του ουρανού που τον κυττάζει με σφιγμένα τα

πικραμένα χείλια. Γύρω του οι άνθρωποι τραγουδούν, τινάζονται στον αέρα με μακαρόνια δυναμίτη, σκοτώνουν και σκοτώνονται. Ένα πυρηνικό μανιτάρι καταβροχθίζει δύο πολιτείες, και τα νοσοκομεία γεμίζουν με ό,τι απόμεινε: παραμορφωμένα ημιθανή όντα. Πιο πέρα κάποια ρακένδυτα παιδιά ψάχνουν σε σωρούς σκουπιδιών και δίπλα κάποιες απαίσιες λιγδερές γυναίκες γυμνώνονται μπροστά στα μάτια πεινασμένων «λυκανθρώπων», που με γλώσσες κρεμασμένες προσπαθούν να γλύψουν τις γυαλιστερές από τον ιδρώτα βρώμικες σάρκες τους. Δίπλα απλώνεται η έρημος, όπου κουφάρια μαύρων καταβροχθίζονται από τεράστιους κόνδορες ή άλλα όρνια και οι πολιτισμένοι λευκοί απολυμαίνουν τον τόπο ψεκάζοντάς τον. Ένα τεράστιο κύμα - ένα τσουνάμι- που έρχεται απειλητικό από πάνω από τη δεξιά άκρη του πίνακα, είναι έτοιμο να καταπιεί όλα όσα απεικονίζονται. Η απειλητική παρουσία του, η ικανή να καταπιεί και να σαρώσει τα πάντα στο πέρασμά του, είναι η μοναδική διέξοδος στην μόλυνση που επικρατεί.

Ο Παύλος κάνει μία γκριμάτσα. Κουνάει το κεφάλι του. «Ευτυχώς φιλε μου που η κοινωνία φοβάει για διαστρεβλωμένες καταστάσεις πάνω στον καμβά. Αλλιώς...» «Ο άνθρωπος πρέπει να μάθει να κυττάζει την αλήθεια στα μάτια. Αυτοί είμαστε: «Ανθρωπόμορφα Τέρατα». Κάνουμε πως λυπόμαστε, κάνουμε πως πονάμε για τον άλλον... στην ουσία φοβόμαστε για τα τομάρια μας, γιατί θα μπορούσε να συμβεί και σ' εμάς και πασχίζουμε να γίνουμε παντοδύναμοι, untouchables!.. Ευτυχώς που η φύση έχει ένα σύστημα ανακύκλωσης που είναι και το ευφρέστερο φιλε μου. Έτσι, όταν πια φτάνουμε στο αποκόρυφο της αποκοτιάς, μας δίνει μια και πάει...» λέει ο Νίκος ήσυχα. Ο Παύλος τον κυττάζει. «Τι θέλεις να πεις;» «Τίποτα. Θέλω να πω πως βρήκα την ηρεμία μου εδώ πέρα. Κατεβαίνω μόνο για κάποια υλικά κι

εξαφανίζομαι στα γρήγορα. Τώρα που μου έκανες την τιμή να μ' ακολουθήσεις, θα σε παρακαλέσω να με βοηθήσεις με τη ζωγραφιά αυτή. Θέλω να την δείξω και να την πουλήσω. Χρειάζομαι τα χρήματα... θα σου εξηγήσω εν καιρώ», λέει και τον κυττάζει μέσα από τα παράθυρα των ματιών του κατευθείαν μέσα στην ψυχή, με τη δική του, τη μυστικοπαθή. Ο Παύλος ταραάζεται. Ανταποδίδει το κότταγμα του Νίκου. Είναι ήρεμος, τον προσέχει καλά. Σκέφτεται για λίγο και ύστερα λέει: «Εντάξει. Άσε με να το κυττάξω λιγάκι». «Ευχαριστώ φίλε!» λέει ο Νίκος απλά.

Ένα μήνα αργότερα άρθρο σε εφημερίδα γράφει: «Ένας καταπληκτικός πίνακας κρεμάστηκε εχτές στην Πινακοθήκη της Πόλης μας. Το ταλέντο που κρύβεται πίσω απ' αυτόν, δεν αποκαλύφθηκε. Ανήκει σ' άγνωστο καλλιτέχνη που επιμένει ν' αναγνωρίζεται μόνο από τα γράμματα N. Z. Ο πίνακας πουλήθηκε σε πλειστηριασμό για είκοσι χιλιάδες Ευρώ. Εκπρόσωπος του καλλιτέχνη και αρχικός εκτιμητής του έργου υπήρξε ο Παύλος Χνουτάκης, ο διευθυντής της Πινακοθήκης της Πόλης μας. Τα χρήματα από την πώληση του αριστουργήματος θα διατεθούν υπέρ του Νοσοκομείου Ανιάτων. Η συγκινητική προσφορά του ανθρώπου που επιμένει να παραμείνει εκτός του σκηνικού της πόλης μας και μακριά από τα μάτια των θαυμαστών του, είναι το ελάχιστο, όπως δήλωσε στον κ. Χνουτάκη, που μπορούσε να προσφέρει άνθρωπος προς τον συνάνθρωπο. Αναρωτιόμαστε αν θα μας κάνει την τιμή να στολίσει και κάποιους άλλους χώρους Δημοσίων Υπηρεσιών της πόλης μας, με έργα του. Αναρωτιόμαστε πότε θα έχουμε την τιμή να σφίξουμε τ' άξια χέρια του και να τον συγχαρούμε αυτοπροσώπως τόσο για το καταπληκτικό του ταλέντο όσο και για την ανθρωπιά του και τη γενναιοδωρία του !»

Ο Νίκος πέταξε τα αποκόματα των εφημερίδων στο μικρό τζάκι της σπηλιάς του. Δεν είχε ανάγκη να κρατήσει τίποτα από εκείνα που είχαν γραφεί «υπέρ» του, από τους συντοπίτες του. Η φήμη ήταν εφήμερη και το ήξερε. Ένα είχε σημασία: η δουλειά του είχε πιάσει τόπο και είχαν βοηθηθεί κάποια άτυχα πλάσματα. Τι άλλο θα μπορούσε να ευχαριστήσει τον άνθρωπο περισσότερο απ' αυτό; Δεν ήταν μία απόδειξη ότι οι άνθρωποι είχαν ακόμη ψυχή; Γέλασε κυττάζοντας τον ουρανό: «Καλά πήγαμε φίλε μου! Ξετρυπώσαμε την ευαισθησία και τη γενναιοδωρία του ανθρώπου προς τον συνάνθρωπο. Άντε, πάω για ύπνο τώρα!»

3. Άνθρωποι μονάχοι...

«Υπάρχουν άνθρωποι μονάχοι

Σαν το ξεχασμένο στάχυ

.....

Ανεμοδαρμένοι βράχοι

Άνθρωποι μονάχοι

Άνθρωποι μονάχοι

.....

Σαν ξερόκλαδα σπασμένα

Σαν ζωκκλήσια ερειπωμένα

σαν εσένα σαν εμένα»

Τα λόγια συναρμονίζονται με τη μουσική και με τη φωνή της γυναίκας. Ο άντρας ακούει καπνίζοντας. Έχει περάσει το σπαραξικάρδιο στάδιο της ανακάλυψης ότι είναι ολομόναχος στον κόσμο. Κάποτε είχε σύντροφο και μπόλικη

συντροφιά. Τώρα... αυτό το ριμάδι «το τώρα» είναι τόσο έρημο, όσο αυτός.

Ακόμη εργάζεται στην Εφορία. Εφοριακός για χρόνια. Οι άνθρωποι ανέκαθεν τον αντίκρυζαν με μνησικακία κάθε φορά που έκανε το καθήκον του. Όχι ότι η δουλειά του ήταν χειρότερη από άλλες, αλλά γιατί οι άνθρωποι έβλεπαν τους εφοριακούς όπως θα έβλεπαν τον Ιούδα, αν τύχαινε να παρουσιαστεί κάποια στιγμή μπροστά τους. «Τουλάχιστον εκείνος κατηγορήθηκε ότι για τριάντα αργύρια πρόδωσε τον αθώο Ιησού –άλλοι, μεταγενέστεροι και εκ του πονηρού, τον είχαν καθιερώσει ως αρχηγό θρησκείας: του Χριστιανισμού. Όλοι το ξέρουμε αυτό! Χρηστός αρχηγός μιας θρησκείας λοιπόν, τόσων εκατοντάδων χρόνων... Αν και ο άνθρωπος μπορεί βέβαια να έλπιζε να γίνει είδος αρχηγού... βασιλιάς της φυλής του μόνο μια και καταγόταν απότο βασιλικό οίκο του Δαβίδ, όμως αυτό το... περί υιού του Θεού... δεν το είχε προσέξει καν, μια και όλοι «οι Ιουδαίοι ήταν παιδιά του Θεού»!.. Δεν μπορούσε καν να είναι βέβαιος για όλα αυτά, ώστε να φανταστεί σαν Εβραίος, ότι τελικά αυτός και οι όμοιοί του θα τα κατάφερναν να «πουλήσουν» -άθελά τους- μία θρησκεία μέσω των εχθρών τους των Ρωμαίων. Πανάκριβα τελικά, αν υπολογίσει κανείς τα μιλλιούνια θύματα της ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας: τους αποκαλούμενους από αυτήν αιρετικούς ή αμαρτωλούς του μεσαιώνα.

Βέβαια αν δεν υπήρχε ο Ιούδας ίσως και να μην εύρισκαν τον Ιησού οι μάγκες οι Ρωμαίοι. Εντάξει. Τότε θα εύρισκαν κάποια άλλη λύση οι Ρωμαίοι για να πετύχουν τους σκοπούς τους. Οι Εβραίοι λοιπόν πέρασαν σ' εκατομμύρια ανθρώπους τη νέα θρησκεία -πώς να το είχε φανταστεί ο Ιησούς;- και αργότερα οι Ρωμαίοι συνέβαλαν τα μέγιστα σ' αυτό, αφού επεδίωκαν τελικά, ένα δεύτερο τρόπο για να τιθασεύσουν τους ανθρώπους, εκεί όπου οι λεγεώνες τους θα

αποτύγχαναν πιθανόν. Μάλιστα!.. Με τον τρόπο αυτό πέτυχαν μα την αλήθεια... τιθάσευσαν όλα τα αδύνατα, και φοβισμένα ανθρωπάκια! Φτου! Ε! εδώ που τα λέμε... και το 1922, δεν μας έκαναν και λίγα οι «μακαρονοφάγοι», μαζί με τους άλλους εκλεκτούς συμμάχους μας! Οι φουκαράδες οι πρόσφυγες της Μικρασίας το ξέρουν καλύτερα απ' όλους μας!

Σήμερα βέβαια οι επί Ρωμαίων αδικημένοι Εβραίοι, και ακόμη χειρότερα επί των Ναζί... -η αλήθεια να λέγεται, δεν τράβηξαν και λίγα!- δεν ενδιαφέρονται για ένα σκέτο-νέτο χώρο τόσα χιλιόμετρα επί τόσα, για να ξεκουραστούν και να ευλογηθούν από το Θεό τους και να καζαντήσουν. Ό...χι! Το είχαν βέβαια ανέκαθεν μέσα τους το τζίνι. Το *Χίλιες και μια νύχτα*, σας λέει κάτι; Για να θυμηθούμε και λιγάκι τ' αραβικά παραμύθια! Εντάξει, ήταν ίσως πολύ νωρίτερα που ήθελαν ν' αφεντέψουν ακολουθώντας τις οδηγίες του μοναδικού Θεού τους, του εκδικητικού Ιεχωβά. Σκορπισμένοι κι αν ήταν σε όλη την Οικουμένη είχαν και κάποιους «άλλους» κι έκαναν την καλύτερη δουλειά... Τοκογλύφοι λέει! Όχι δα! Δουλευταράδες και οικονόμοι, και... τέλος πάντων, Τραπεζίτες ήταν ανέκαθεν οι άνθρωποι, εξ αρχής, όταν όλοι οι άλλοι κοιμόνταν όρθιοι. Τώρα πια... -δεν το συζητάμε...- έχουν τα ηνία στα χέρια τους και τι ηνία! Χρήματα, πυρηνικά, βόμβες φωσφόρου λέει, ακούω... διαβάζω... η Αμερική λέει τροφοδοτεί και τροφοδοτεί... και βάλει! Έπαιξε κι ακόμη παίζει βέβαια το ρόλο του το Βατικανό... Ε, ναι... Ολοζώντανο κότταρο είναι και μην κάνετε λάθος! Ακόμη κι αν είναι το καμουφλαρισμένο υπόλειμμα μιας αλλοτινής αυτοκρατορίας... συμβόλων δύναμης κι επιβολής... ακόμη και στους Ιουδαίους... αδερφέ... Τελικά να το ξέρετε, όλοι μαζί τον ψήνουν-πίνουν τον καφέ!»

Ο Κυριάκος σταματάει να μιλάει μόνος του σκέφτεται και πάλι πίσω στον μονόλογό του: «Και τι έχει να κάνει αυτό μ' εσένα ρε Κυριάκο; Εσύ ούτε Εβραίος είσαι, ούτε Ιούδας,

ούτε καθολικός... ούτε καν πλούσιος για ν' ανήκεις επιτέλους και για να σε ξεχωρίζουν ή να σε μισούν... Κι εδώ μόνος είσαι αδερφέ!» σκέφτηκε πάλι δυνατά ο άνθρωπος. «Να μη σ'ακούσουν κακομοίρη μου! Θα σε βαφτίσουν κουμμουνιστή, τρομάρα σου! Θα σε χαρακτηρίσουν αντισημίτη, ρε!.. Θα πουν ότι καταπατάς τ' ανθρώπινα δικαιώματα... Και τα δικά μου; του ανθρώπου που είναι ΟΛΟΜΟΝΑΧΟΣ; Βλάκα, ε, βλάκα... πάψε να εκφέρεσαι και να παραφέρεσαι επιτέλους! Φτου σου!» Έφτυσε κατακόκκινος από την ταραχή του.

Ήταν ξαφνικά εκτός εαυτού. Ψαχνόταν γεμάτος έξαψη και δεν μπορούσε να καταλάβει πώς είχαν γεννηθεί όλα ετούτα τα «αιμοβόρα» συναισθήματά του, που λες και είχαν ξεχυλίσει από την ψυχή του, είχαν κυριαρχήσει στο νου του κι από εκεί βρήκαν διέξοδο στη ρημάδα τη γλώσσα, που κόκκαλα κι αν δεν έχει... ξέρει όμως να τα τσακίζει... όταν πιάνει και μεταφράζει ή και παραφράζει πολλάκις «τ' απόκρυφα του νου!». «Οντως ζω σ' έναν κόσμο καταπίεσης μέχρι αφανισμού! Βοήθεια Νου!.. Βοήθεια!» Εκλιπάρησε τον εαυτό του θανάσιμα απελπισμένος. Είναι άλλωστε γνωστό το γνωμικό «ο εαυτόν βοηθήσας, βοηθέτω!»

Δεν ήταν η πρώτη φορά που ο Κυριάκος μονολογούσε ανάμεσα στις εκπνοές του καπνού του «καταραμένου τσιγάρου του». Κάπνιζε το καρκινογόνο προϊόν σε κάτι τέτοιες στιγμές, επικίνδυνες για την αναζωπύρωση της τρέλας του, όταν δηλαδή καθόταν. Τότε λοιπόν σκεφτόταν και έψαχνε να κατανοήσει τη μοναξιά του μέσα στην «κοιμισμένη κοινωνία» της πόλης τους, να συμβιβαστεί με την άποψη των γνωστών που τον έβλεπαν σα μαγκούφη, από τότε που η Ρίτσα η γυναίκα του του ευχήθηκε «κακόχρονο νά 'χει και κακό φόφο!» Φοβερές κατάρεις που αν και δεν έπιασαν, αυτό που

του συνέβαινε αυτή τη στιγμή, ήταν χειρότερο από τις κατάρεις της «πρώην» του.

Βέβαια η Ρίτσα το αλλοτινό «καμάρι του» είχε παντρευτεί με έναν έμπορο, στην πόλη τους, πράγμα άβολο μα την αλήθεια, καθώς δεν τολμούσε ο δύστυχος να τον επισκεφτεί εκτελώντας το καθήκον του, μήπως και πουν ότι από μίσος «κοπάνισε του χριστιανού παραπανίσιο φόρο». Όταν λοιπόν επρόκειτο για έφοδο στο εμπορικό του συζύγου της «πρώην» του -τι κακό κι αυτό!- παρακαλούσε έναν συνάδελφο να τον αντικαταστήσει.

Τι μπορούσε να σκεφτεί ο Κυριάκος επιτέλους που θα τον έκανε αισιόδοξο, θα συντελούσε στο να ηρεμήσει, να χαμογελάσει και να δει τη ζωή όπως άλλοτε... σαν πανηγύρι; Σηκώθηκε απελπισμένος και κάθησε δίπλα στο μοναδικό παράθυρο του σαλονιού που κτύταζε στο δρόμο «του κόσμου». Είχε αρχίσει να ψιλοβρέχει. «Τώρα βρήκες κι εσύ!» τά 'βαλε με τον συννεφιασμένο ουρανό. Μελαγχόλησε ακόμη περισσότερο. «Πρέπει να βγω μα τω Θεώ. Δεν μπορώ να καθήσω μέσα ολομόναχος, μαγκούφης. Θα μου τη δώσει!»

Κατοικούσε στο δεύτερο όροφο. Παρόλο που όλοι έκαναν όρκο ότι σαν εφοριακός είχε κατακλέψει τον κόσμο με την πρόφαση ότι εκτελούσε το καθήκον του, ο ίδιος στην ουσία δεν είχε καταδεχτεί ποτέ να δωροδοκηθεί με δώρα ώστε να κρύψει από την υπηρεσία του τα αρμόζοντα. Είναι φοβερό να θεωρείσαι ένα πράγμα, ενώ είσαι κάτι άλλο, εντελώς άσχετο. «Είναι εκατό τα εκατό άδικο! Άντε τώρα να πιστεύεις στη δικαιοσύνη και στην καλή και ευαίσθητη πλευρά του ανθρώπου! Μπούρδες!»

Κτύταξε κάτω στο δρόμο. Ακόμη ψιλόβρεχε. «σιγανή βροχή σαν τη μουρμούρα της Ρίτσας!» σκέφτηκε και σηκώθηκε νευρικά να ετοιμαστεί για να βγει έξω. Χειμώνας ήταν,

σκοτεινίαζε γρήγορα και αυτός είχε τελειώσει όπως συνήθως στις τρεις το απόγευμα. Έτσι τώρα, τέσσερις και μισή και κάτι, το απόγευμα, είχε αποφασίσει να κάνει ένα ντουζ, ν' αφήσει το «έρημο κουτούκι του» και να βγει μια βόλτα με το minute Πεζό του.

Το γαλλικό αυτοκίνητο το είχε αγοράσει στις αρχές της δεκαετίας του 1990, για χατίρι «της Ρίτσας του», που του έλεγε ότι ντρεπόταν να βγει μ' εκείνο το γερμανικό σαραβαλάκι του, το VW, που το είχε από εργένης. Η Ρίτσα δεν τους «πήγαινε τους Γερμανούς, τους εγκληματίες του Β' Παγκόσμιου που είχαν κάνει ανωκάτω το χωριό του πατέρα της, τω καιρώ εκείνω», αντίθετα «οι Γάλλοι ήταν οι πολύ σικ επαναστάτες του 18^{ου} αι., η γλώσσα τους... «ήταν πολύ ερωτική»... και τ' αρώματά τους... απολύτως θεσπέσια!» «*Γυναίκα* ήταν η Ρίτσα φουκαριάρη Κυριάκο, όχι *άνθρωπος!*» μουρμούρισε ο Κυριάκος αρκετά εκνευρισμένος από τις ίδιες τις σκέψεις του.

Έρω στις πέντε απογευματική, ξεκίνησε ο Κυριάκος με σκοπό να επισκεφτεί τον κινηματογράφο, έτσι για να βρεθεί μέσα στον κόσμο που του έδινε την ψευδαισθηση ότι είχε κάποιον τέλος πάντων και ότι δεν ήταν «ζωκκλήσι ερημωμένο» όπως έλεγε και το τραγούδι. Αναστέναξε. Τι να 'βλεπε; Ερωτικές σαχλαμάρες, νοσταλγικές-ιστορικές όπως το *Οι Νύφες* ή εκείνα τα εξωπραγματικά για τα παιδάκια έργα όπως ήταν το *The Ring of the Lords*; Ήταν και 21^{ος} αι. τι άλλο θα περίμενε κανείς να δει, παρά σκέτες αντιθέσεις και μπόλικη τεχνολογία, καθώς ο κινηματογράφος είχε «κορεσθεί από τα... κεκορεσμένα!»

«Κυρίες και κύριοι φίλες και φίλοι ακούτε το τραγούδι: «*Άνθρωποι μονάχοι*»... αφιερωμένο στον Κυριάκο Μ. από μία συνάδελφό του», ακούει ξαφνικά και αν τον χτύπαγε κεραμίδι στο κεφάλι, δεν θα του ερχόταν έτσι. «Όχι ρε! Δεν μπορεί δεν

άκουσα καλά!» σκέφτηκε με μία ταραχή. Μήπως δεν είχε καταλάβει καλά; Σε λίγο όμως κι ακούοντας το τραγούδι τα έβαλε με τον εαυτό του. Άρχισε να πείθεται ότι μάλλον αυτόν είχαν «σταμπάρει». Μα είναι δυνατόν να μιλάνε γι αυτόν στο ραδιόφωνο; Πώς αλήθεια το ξέρανε ότι ήταν μονάχος; Τόσο πολύ έδειχνε, πια; Μέσα του είχε βεβαιωθεί ότι γι αυτόν παιζόταν το συγκεκριμένο τραγούδι. Το ένιωθε. Πόσο Κυριάκοι Μ. υπήρχαν στην πόλη τους; Δεν ήξερε να υπάρχει κάποια συνωνυμία... Λες να υπήρχε και δεν το ήξερε; Αναρρωτήθηκε απορημένος και πάλι. «Και ποια... μπορούσε να είναι επιτέλους η τολμηρή συνάδελφος; Δε βαρυνέσαι. Δε με νοιάζει ό,τι κι αν λένε. Άλλωστε δεν έχουν άδικο! Είναι έξυπνοι άνθρωποι μωρέ και το έπιασαν. Ή μήπως και ενδιαφέρονται; Ε; Είναι δυνατόν; Σώπα!..», αναρωτήθηκε και απάντησε φωναχτά και το τελευταίο σκέλος του σκεπτικού του -η ερώτηση και η απάντηση- τον έκανε να ριγήσει. «Ήταν δυνατόν κάτι τέτοιο; "Τρέχεις Κυριάκο, τρέχεις!"» σκέφτηκε και πάλι ο ταλαίπωρος.

Όταν τελείωσε το τραγούδι βυθίστηκε στη μελαγχολία. «Είμαι μόνος κι έρημος μα τω Θεώ, χωρίς ένα «ον» στο δίπλα μου. Ε, και τι μ' αυτό; Τι πρέπει να κάνω δηλαδή; Να καταντήσω να πάρω ένα σκύλο για παρέα όπως οι μαγκούφηδες οι Άγγλοι; Να τον βάζω στο κρεβάτι μου, να τον ταΐζω, να τον πλένω... ούουου!.. Σιγά τώρα!» ειρωνεύτηκε το σκεπτικό του. «Όχι αδερφέ, δε νομίζω ότι μου πάνε αυτού του είδους τα καμώματα. Σε όποιον αρέσουμε στην τελική!» κατέληξε και ηρέμησε με την απόφασή του.

Πήγε και είδε τις Νύφες και μαγκούφιασε χειρότερα. «Πακεταρισμένες γυναίκες κι ό,τι βγουν ή ό,τι βρουν!.. Φοβερά πράγματα!.. Πώς το ξέρεις όμως αυτό; πώς μπορείς να είσαι σίγουρος; μπορεί νά 'ναι καλύτερα έτσι Κυριάκο! Χωρίς

πολλά λόγια, χωρίς χλιμιντρίσματα και γλυψίματα να βρεις έναν άνθρωπο και να ενώσεις την τύχη σου με τη δική του, for better for worse. Όχι έρωτες και σαχλαμάρες όπως με τη Ρίτσα. Όρκοι και κόντρα όρκοι, για να είμαι εδώ σήμερα μόνος και μαγκούφης! Ρίτσα να όψεσαι!» Ο Κυριάκος είχε αποπροσανατολιστεί ξαφνικά. Δεν είχε καμμία σχέση με το επάγγελμά του... Δεν ήταν καν ο εφοριακός. Ήταν ο κακομοίρης ο άνθρωπος, που δεν ήξερε από πού ν' αρχίσει για να ξαναφτιάξει το κέφι του, τη διάθεσή του αλλά και τη ζωή του τελικά.

Την άλλη μέρα όπως πάντα πρώτος στο προσωπικό του γραφείο ο Κυριάκος σκυμμένος στα χαρτιά του και με τον υπολογιστή στο φουλ, δουλεύει. Αν όχι τίποτε άλλο θεωρείται δοσμένος κι αφοσιωμένος στην Εφορία και στο καθήκον του, του εφοριακού. Και είναι, ιδιαίτερα από τότε που απόμεινε μονάχος και οι συνάδελφοί του αποτελούν την μοναδική οικογένειά του. Συγκεντρώνεται, ξεχνιέται, ξανοίγεται κάπως και φτιάχνει και το κέφι του... Κάνει λοιπόν καλά τη δουλειά του, και όχι μόνο γιατί στην Πάντειο έφαγε κάμποσα χρονάκια από «τη ριμάδα» τη ζωούλα του, μαθαίνοντας κάποια πράγματα.

Η συνάδελφός του Όλγα, μία όμορφη γυναίκα στα τριανταπέντε της, ίσως και λίγο περισσότερο, τον πλησιάζει σιωπηλά και στέκεται όρθια μπροστά από το γραφείο του. Δεν έχει αντιληφθεί την παρουσία της. «Κυριάκο... συγγνώμη που ενοχλώ. Έφερα τις φόρμες που ζήτησες». Ο Κυριάκος δεν ξαφνιάζεται, σηκώνει μία στιγμή το κεφάλι του, χαμογελάει και την ευχαριστεί. Η Όλγα όμως δε φεύγει. Σηκώνει και πάλι το κεφάλι του, την κυττάζει και τη ρωτάει ευγενικά: «Έχεις κάτι να μου πεις; Συγγνώμη δεν κατάλαβα. Σ' ακούω λοιπόν». Η Όλγα τον κυττάζει κοκκινίζοντας. «Ξέρεις

Κυριάκο, είναι τα γενέθλιά μου αύριο και θα μου άρεσε να έρθεις στη γιορτή που κάνω». Ο Κυριάκος σηκώνεται αδέξια, κοκκινίζοντας με τη σειρά του τώρα. Τα μάτια του φωτίζονται και χαμογελάει. «Τιμή μου αγαπητή μου. Σ' ευχαριστώ». Κάθεται και σκύβει ξανά πάνω από τα χαρτιά του. Πάλι όμως η Όλγα δεν φεύγει. Ο Κυριάκος που αντιλαμβάνεται ότι δεν φεύγει, την κοττάζει στεναχωρημένος. Δεν μπορεί να καταλάβει. Έχουν και δουλειά να κάνουν! «Κυριάκο... Πιστεύω ότι δεν έχεις το τηλέφωνό μου, ούτε και τη διεύθυνσή μου», λέει η Όλγα και σκύβοντας αμέσως παίρνει με θάρρος ένα χαρτί από τ' αυτοκόλλητα και με ένα μολύβι από τα πολλά που βρίσκονται στο γραφείο του, γράφει το τηλέφωνό της και τη διεύθυνσή της. Ενώ την κοττάζει, του το προτείνει συμβουλευόντάς τον φιλικά: «μην το χάσεις Κυριάκο, ούτε και να το ξεχάσεις, έτσι;» και ο Κυριάκος νεύει καταφατικά το κεφάλι του. «Όχι βέβαια! Δε θα το έκανα αυτό για τίποτα στον κόσμο!» σκέφτεται μέσα του παραξενεμένος... μα είναι ευτυχισμένος! Ευτυχισμένος; Ναι ευτυχισμένος, αν και είναι λίγο παράξενο αυτό, γιατί δεν ξέρει ακριβώς το γιατί. Η μάλλον ξέρει... νιώθει αργά αλλά βέβαια, την ευδαιμονία να τον συνεπαίρνει. Η Όλγα τον προσκάλεσε στα γενέθλιά της! «Όμορφο θηλυκό η Όλγα μα τω Θεώ! Για φαντάσου!» σκέφτεται κοκκινίζοντας.

Το απόγευμα της ίδιας ημέρας, με μία ασυνήθιστη ενέργεια να πυροδοτεί το είναι του, επισκέπτεται γνωστό εμπορικό ετοιμών αντρικών ειδών. Αγοράζει ένα πολύ κομψό μπλε σακκάκι με δύο ανοίγματα στα πλάγια και ένα παντελόνι σε ανοιχτό γκρι για να ταιριάζουν, ένα μοντέρνο, καλοραμμένο ροζ πουκάμισο με διπλές μανσέτες, ένα ζευγάρι ασιμένια ξενόκουμπα και μία μπλε γραβάτα. Ύστερα μπαίνει στο διπλανό υποδηματοποιείο και αγοράζει ένα ζευγάρι

καινούργια, μαύρα παπούτσια. Τελικά επισκέπτεται ένα κατάστημα καλλυντικών, διαλέγει και αγοράζει για την Όλγα, ένα ακριβό γυναικείο άρωμα: St. Ives, Paris. «Το καλύτερο πακετάρισμα σας παρακαλώ!» λέει χαμογελώντας και η κυρία τον κυττάζει χαριτωμένα: «Βεβαίως κύριέ μου, βεβαίως!»

Η επόμενη τον βρίσκει εντυπωσιακά αλλαγμένο. Όλοι τον παρακολουθούν με υποψία, «λες να κέρδισε το λαχείο;» Μόνο η Όλγα τον παρακολουθεί χαρούμενη. Διαισθάνεται, ότι η αλλαγή αυτή οφείλεται σ' εκείνη. Νιώθει καμάρι για την επίδρασή της στον άντρα και με κρυφό χτυποκάρδι του χαμογελάει. Ο Κυριάκος ανταποκρίνεται με τα παρόμοια. Πετάει στην κυριολεξία, με έναν τρόπο, που δεν είχε υποψιαστεί ότι μπορεί να υπάρξει.

Το βραδάκι σύμφωνα με το πρόγραμμά του, καταλήγει στο σπίτι της Όλγας. Ανοίγει η ίδια, ντυμένη με ένα σεμνό μαύρο φορεματάκι που το στολίζουν κεντημένα κόκκινα ανθάκια. «Φαίνεται τόσο νέα και χαριτωμένη! Αλήθεια πώς δεν την είχα προσέξει πριν;» Κι εκείνος; «Πόσο νέος κι έξυπνος φαίνεται; Μου αρέσει τόσο πολύ αυτός ο άνθρωπος! Αχ, Κυριάκο μου!» αναστενάζει η Όλγα.

Γελούν ταυτόχρονα και κυττάζονται με μία βαθιά διεισδυτική ματιά που δεν ενοχλεί κανέναν από τους δύο. Δίνουν τα χέρια. «Έλα Κυριάκο να γνωρίσεις τους δικούς μου... Περιμένουμε και μερικούς φίλους βέβαια». Ο Κυριάκος την αφήνει να τον παρασύρει μέσα στο χαριτωμένο σαλόνι με τα κομψά έπιπλα και τα ωραία κάδρα. «Ο πατέρας μου είναι Τραπεζιτικός...» λέει η Όλγα και τον οδηγεί μπροστά σ' έναν μεσήλικο κύριο. «Αβραμίδης αγαπητέ. Χαίρω πολύ! Είσαι ο Κυριάκος λοιπόν! Χαίρω πολύ νέε μου». Ο Κυριάκος απορεί με την έκφραση του Αβραμίδα: «νέε μου!» Κι αυτός που νόμιζε ότι κοντά στα σαράντα του, τα είχε φάει κιόλας τα ψωμιά του.

Ύστερα είναι η σειρά της μητέρας της Όλγας. «Η μητέρα μου διδάσκει στη Μέση Εκπαίδευση, Κυριάκο». «Χαίρομαι για τη γνωριμία σας κυρία Αβραμίδου» λέει με ελαφρά υπόκλιση ο Κυριάκος και εκείνη απαντάει: «Κι εγώ αγαπητέ μου. Η Όλγα έχει μόνο καλά λόγια για σας. Κι αν μου επιτρέπετε, θα ήθελα να σας συγχαρώ για το ντύσιμό σας. Πάρα πολύ κομψό... πάρα πολύ εντυπωσιακό! Και η κολόνια σας... Fahrenheit of Christian Dior?» Ο Κυριάκος πέφτει από έκπληξη σε έκπληξη. «Η κυρία μαμά είχε ευρεία εκπαίδευση... πέρα από το «καθηγητλίκι»! Και η Όλγα μας; Αυτή δεν αστειεύεται παιδί μου. Τι οργάνωση! Τους είχε όλους τακτοποιημένους, έτοιμους για την γνωριμία μας!» σκέφτεται ο Κυριάκος εντυπωσιασμένος. «Αν και όλο το σκηνικό φαίνεται σκηνοθετημένο, δεν με πειράζει!» ξανασκέφτεται.

Ο Αβραμίδης διακόπτει τις σκέψεις του. Του προσφέρει ένα ποτήρι κρασί. «Ξηρός οίνος αγαπητέ μου. Υπάρχει και ημίγλυκος, αν αυτός δεν σας αρέσει». Ο Κυριάκος τον ευχαριστεί, κουνάει το ποτήρι του επιδέξια και οσφραίνεται το πριεχόμενό του. «Θαυμάσιο το άρωμά του!» παρατηρεί. Ο κύριος Αβραμίδης φαίνεται ευχαριστημένος. «Γνωρίζετε περί οίνων, Κυριάκο;» «Ε, λιγάκι... μόνο, ξέρετε!» λέει εκείνος μετριοφρονα. Η αλήθεια όμως ήταν ότι η οικογένειά τους από τη μεριά του πατέρα του ήταν παραγωγοί κρασιών «αναντάν μπαμπαντάν!» Δεν ήθελε να δείξει ότι ήξερε καλύτερα. Γιατί άλλωστε; Δεν ήταν εκεί για να αναμετρηθεί με τον τραπεζιτικό Αβραμίδη -που τελικά βγήκε να είναι Τραπεζίτης- ως προς τις γνώσεις του «περί οίνων!»

Δεν άργησαν να καταφτάσουν φίλοι και άλλοι από τους υπαλλήλους και συναδέλφους του Αβραμίδη και φίλες της κυρίας Αβραμίδου. Τους καταβρόχθισαν όλους τα τρία σαλόνια του σπιτιού που δεν είχαν γίνει αντιληπτά στον

Κυριάκο προηγουμένως, παρά μόνο μετά από την άφιξη όλων αυτών των ενδιαφερόντων επισκεπτών.

Το μεγάλο τραπέζι στη γωνία που είχε τοποθετηθεί για τα δώρα είχε γεμίσει με μικρά και μεγάλα δέματα. Ο Κυριάκος απορούσε τώρα πια. «Μα αυτή η οικογένεια, είναι σπουδαία, μα τω Θεώ! Κι εγώ... πού χαμπάρι από τέτοια, το είχα ρίξει στον ύπνο». Κατέφτασαν και κάποιοι άλλοι: ο Δήμαρχος, ο Διευθυντής του ΙΚΑ, και... από την Εφορία ο ίδιος ο Έφορας. Ο Κυριάκος ένιωσε δέος. Όλες οι προσωπικότητες της πόλης είχαν συγκεντρωθεί εκεί μέσα. Τον έσωσε ένας συνάδελφος που κόλλησε κοντά του κι έτσι δεν αισθανόταν «ωσάν «οψάριον» εκτός υδάτων!»

Η Όλγα τον πλησίασε με διακριτικό τρόπο και πάνοντάς τον από το μπράτσο του ψιθύρισε ότι θα ήθελε να είναι από τους πρώτους γύρω από το τραπέζι με την τούρτα των γενεθλίων της και ότι θα ήθελε να την χορέψει αυτός πρώτος, από όλους τους άρρενες ακόμη και τον ίδιο τον «Τραπεζίτη» τον πατέρα της!

Κάποτε το ονειρώδες πάρτυ τελείωσε και η Όλγα ακολούθησε τον έκθαμβο Κυριάκο σε ένα μπαρ, για ένα ποτό της ξεκούρασης πλέον, μακριά απ' όλους τους άλλους τους «ανήκοντες στον δευτερεύοντα κύκλο», όπως τοαχιπίνικα είχε χαρακτηρίσει τους καλεσμένους τους.

«Δε θα είσαι άνθρωπος «μονάχος» πλέον γλυκέ μου!» ψιθύρισε στ' αυτί του η Όλγα κάποια στιγμή και αμέσως ύστερα τον φίλησε στα χείλια. Ο Κυριάκος εξακολουθώντας να βρίσκεται σε κατάσταση απορίας, δέους και θαυμασμού την κύτταξε. «Διαπιστώνω όλο και περισσότερο ότι έχεις απόλυτο δίκιο!» είπε ήσυχα. Τώρα πια ήξερε ποιος του είχε αφιερώσει το τραγούδι στο ραδιόφωνο. Ήταν η Όλγα, που ο έρωτάς της και η ευαισθησία της για τον Κυριάκο, την είχαν σπρώξει να

τον προειδοποιήσει για το αδίκημα που διέπραττε στον εαυτό του. Πήρε κι άλλο ποτήρι κρασί από το τραπεζάκι, δίπλα του. Ήπιε μια γουλιά και πλατάγισε τη γλώσσα του ευτυχισμένος για το απίθανο δώρο που του είχε σταλεί ουρανόθεν. «Κύττα να δεις πράγματα φίλε μου! να έχω έναν φίλο εκεί πάνω και έναν τέτοιο θησαυρό δίπλα μου και να μην τον έχω πάρει χαμπάρι! Ευτυχώς που η γυναίκα με αφύπνησε, βάζοντας το χεράκι της. Γιατί εγώ... πήγαινα για καλόγερος! Να όψεσαι Ρίτσα!» σκέφτηκε ο Κυριάκος χωρίς να μπορεί ακόμη να συνέλθει από την καταπληκτική αυτή ιστορία και την ταχεία εξέλιξή της. «Είμαι στο μάτι ενός αισθηματικού κυκλώνα, κι όμως δε θα προσπαθήσω να σωθώ. Δοκιμάζομαι από έναν λαίλαπα καταμεσίς στην παγωνιά του χειμώνα. Και μ' αρέσει... Μ' αρέσει να πυρποληθώ από «τη... φωτιά Όλγα!», σκέφτηκε πίνοντας άλλη μια γουλιά κρασί από το ποτήρι του. Είχε αλήθεια ανάψει και το μυαλό του βυθιζόταν στην ευδαιμονία του... έρωτα. Αναστέναξε και έκλεισε τα μάτια. Τ' άνοιξε αμέσως. Δεν ήταν mirage... Η χαρισματική Όλγα που είχε έρθει και είχε σταθεί απέναντί του εκείνη τη στιγμή, τον κύτταζε ευχαριστημένη που τον είχε ανασούρει από το πηγάδι της απομόνωσής του, τελικά. Η ζωή της θα έπαιρνε επιτέλους το νόημα που της έλειπε, ύστερα από τον χωρισμό της από τον ατίθασσο Πάρη, τον πρώην της, τον μεγάλο έρωτά της, τον αξέχαστο -έτσι δε λένε;- των νεανικών της χρόνων...

Έσκυψε χωρίς δισταγμό και ενδοιασμούς και ακούμπησε με τα χείλια της το στόμα του Κυριάκου. Ήταν μια καλή αρχή... και η αρχή είναι το ήμισυ... του παντός!

Τώρα... αν ο Κυριάκος κάποια στιγμή την επομένη, αρχίσει να σκέφτεται ότι η Όλγα φέρνεται όπως η πρώην του στα πρώτα ραντεβού τους... και αν αρχίσει ν' ανησυχεί για την

επανάληψη γεγονότων που οδήγησαν στη διάλυση του συνεταιρισμού.... τώρα... απλά ρωτάμε: ποιος θα φταίει;

Μήπως θα μπορούσε κάποιος από εμάς ν' απαντήσει με την καρδιά στο χέρι και καλύτερα με το θάρρος της εμπειρίας... σε ένα τέτοιο δίλημμα;

Τα παράπλευρα της πείρας

1.Σοβαρές διαφορές - Προσπάθεια προσέγγισης

Άνεν υπάρχει νίκη ή δόξα στη διαμάχη ανάμεσά μας, παιδί μου! Είσαι ακόμη τόσο μικρός, και ας νομίζεις ότι μεγάλωσες. Είναι οι κάποιοι ψυχροί και υπολογιστικοί νόμοι

της χώρας, που σου επιτρέπουν, να θεωρείς ότι στην ηλικία σου έχεις δικαιώματα, περίσσια στ' αλήθεια.

Στον χώρο των δικαιωμάτων υπεισέρχεται κάποιος αφού πρώτα έχει δοκιμαστεί και έχει αποδείξει έτσι ότι του αρμόζει να τα απαιτεί. Δεν περνά κάποιος σε αυθαιρεσίες που τις ονομάζεις "δικαίωμα", όταν στηρίζεσαι στην αγάπη και στην ανοχή των δικών του ανθρώπων, για να τις κάνεις. Στην σκληρή γλώσσα της αλήθειας αυτό αποκαλείται εκμετάλλευση με ασέβεια. Όταν από αγάπη, σου τεθεί το ερώτημα ποιοι είναι οι λόγοι και τα αίτια αυτών που κάνεις, απαντάς με θράσος πως ξέρεις τι κάνεις και ότι είναι δικαίωμά σου.

Καθόμαστε δίπλα-δίπλα... και διαφέρουμε. Όχι τόσο στην όψη -απεναντίας-, όσο σε κάποια άλλα βαθύτερα και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Καθόμαστε αντίκρυ και δεν κυττάμε ο ένας τον άλλον παρά αποστρέφουμε το βλέμμα μας, εσύ με μια πρωτόγνωρη, σκληρή κυνικότητα κι εγώ με λύπη. Είσαι ακόμη παιδί, αλλά ένα τόσο σκληρό παιδί!

Θαρρώ πως ξέρω τι φταίει, αλλά είναι δύσκολο να παραμεριστούν τα εμπόδια που έχουν ορθωθεί ανάμεσά μας. Από όλες τις λύσεις που προβάλλουν στη σκέψη μου, εκείνη που φαίνεται λογικότερη, είναι εκείνη του διαλόγου. Αλλά και αυτή ακόμη αποδεικνύεται άκαρπη, καθώς αποφεύγεις συστηματικά και με υπεκφυγές, να μιλήσεις μαζί μου.

Το συναίσθημα της αυτοσυντήρησης, σε έναν κόσμο που επιχειρεί με πολλούς και ποικίλους τρόπους να σου πει ότι είσαι αυτόνομος, ότι μόνος φέρεις τις ευθύνες για τον εαυτό σου και πως μόνος σου θα πρέπει να βρίσκεις τις λύσεις στα προβλήματά σου, σε απομονώνει, σε κάνει εγωστρεφή, εγωκεντρικό και έτσι τι να την κάνεις τη συμβουλή μου -εμένα του γονέα- που θέλω να σε βοηθήσω να πορευτείς σωστά τον

ανήφορο-κατήφορο της ζωής. Αυτή την προσπάθεια για πρώιμη ανεξαρτητοποίηση που εσύ την ονομάζεις δικαίωμα, εγώ την αποκαλώ ανωριμότητα. Όμως πολλές φορές σκέφτηκα και φαντάστηκα τον πανικό σου εξαιτίας αυτής της μεγάλης ελευθερίας σου!..

Η "δικαιολογία" ότι ανήκεις σε άλλη γενιά, ότι είσαι ο εαυτός σου, ότι δε σε καταλαβαίνω, ότι προέρχομαι από άλλη κουλτούρα... και ακόμη το πέταγμα του άστοχου: "εγώ δε φταίω που γεννήθηκα και κυρίως που γεννήθηκα σε άλλη χώρα..." είναι φράσεις που ουσιαστικά δηλώνουν υπεκφυγή. Το θέμα μας είναι άλλο: είναι η αγάπη και ο αλληλοσεβασμός ανάμεσά μας, που έχουν ωχριάσει μπροστά στο σάρωμα των ηθών και εθίμων, στο τέλος του εικοστού αιώνα και στις αρχές του επόμενου. Το να προσπαθεί κανείς να πηγαίνει αντίθετα στο ρέμα, είναι επώδυνο. Όμως θα πρέπει κάποιες φορές να προβάλλεται δυναμική η εκούσια αντίσταση.

Ο τοίχος ανάμεσά μας, ορθώνεται γιατί δίπλα στην πρακτική δεν επικρατεί ταυτόχρονα και το συναίσθημα της αγάπης. Δε διαφέρουμε πραγματικά γιατί ζήσαμε σε άλλον κόσμο, σε άλλη παράδοση, σε άλλη εποχή... διαφέρουμε γιατί είναι δύσκολο για σένα να αποδεχτείς αυτό που εγώ είμαι και εγώ με τη σειρά μου να αποδεχτώ εκείνο που εσύ θέλεις να είσαι. Θα ήμουν εγωίστρια να επιμένω να θέλω ν' αλλάξεις, αν έβλεπα, αν διαπίστωνα πως όλη αυτή η υπόθεση της "ελευθερίας σου", είχε πραγματικά οφέλη για σένα. Πού είναι όμως αυτά; Δε ν είναι άραγε επιζήμιο, εσύ, παιδί πράγμα, να γυρνάς ποιος ξέρεις πού και ως το πρωί; Να μη μου μιλάς για τις συναναστροφές σου, τους φίλους σου και όταν επεμβαίνω, να χτυπάς την πόρτα παταγωδώς και να κλείνεσαι ως το μεσημέρι την άλλη μέρα; Να θυμώνεις γιατί δεν ενδιαφέρεσαι ν' ακούσεις τη γνώμη μου επ' αυτού; Να μη μιλάς για τη μόρφωσή σου, την πρόδοό σου, ή για τον επαγγελματικό

προσανατολισμό σου, αλλά να κλείνεσαι στον εαυτό σου και στο τραπέζι του δείπνου να ρωτάς "τι έχουν τα κανάλια απόψε;"

Τελικά ξέρουμε και οι δύο μας -εσύ κι εγώ- τι θέλουμε για... σένα παιδί μου: να γίνεις δυνατός και ανεξάρτητος... Όμως μη βιάζεσαι, σκοντάφτεις και αποχείς... Εύχομαι να σε δω να συγκεντρώνεσαι σε μία κατεύθυνση που θα σε ωφελήσει αύριο. Να μπορείς να ηρεμήσεις και να συγκεντρωθείς στην ανάπτυξη σου. Να μπορείς να καταλάβεις τι θα πει ατομική συμβολή στην οικογένεια και στην ευρύτερη κοινωνία. Και τότε, αν όλα αυτά επιτευχθούν, σίγουρα θα μπορέσουμε να καθήσουμε να κυτταχτούμε στα μάτια, να μιλήσουμε ή να γελάσουμε με ικανοποίηση για τα αποτελέσματα της συνετής συμβουλής, της αποδοχής της, της υπομονής, του αγώνα για την επιτυχία και του άλλου του περαιτέρω συνεχούς αγώνα για τη διαβίωση...

2. Στο βρίθος της λήθης...

Limited planet

«Πεθαίνει ο άνθρωπος, το νογάς; Φεύγει, τον χάνουμε... μας χάνει... πέφτει στα βρήθη της λήθης!» δεν ήταν απαραίτητη η ερώτηση ή η δήλωση της γυναίκας για τον «άνθρωπο»- έτσι τον έλεγε, όμως είχε γευτεί την κόλαση κοντά του που ίσως και να μην ήταν δημιούργημά του, αλλά σκηνικό μίας ανεξήγητης ένδειας και... ένδοιας! Άγνοια της αγνοίας τελικά!

Η μητέρα μου πέθανε δύο φορές στα χέρια μου και δύο αναστήθηκε... για να φύγει οριστικά και αμετάκλητα την τρίτη φορά στην παγωμάρα του νοσοκομείου, χωρίς εμάς στο πλάϊ της... Και ύστερα έφυγε ο δύστυχος ο πατέρας μου, μέσα στα χέρια μας -των τριών παιδιών του- την ώρα που τον αλλάζαμε. Ήταν ανακοπή καρδιάς, που ήρθε όχι τυχαία αλλά φορτισμένη από πολλά φοβερά προηγούμενα, καθώς ο άνθρωπος είχε προϊστορία πνευμονικού προβλήματος -*το είχε φωνίσει «ο τυχερός» στην Μακεδονία στη διάρκεια του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, τότε που δίπλα του πέθαιναν από γάγγραινα και από την παγωνιά τα φιλαράκια του-* και καρδιοπάθειας κατά συνέπεια, συν: κώφωση και γλαύκωμα... Μπορεί να φανταστεί κανείς τίποτε χειρότερο από την κατάσταση του πατέρα μου; Για πέντε χρόνια ήταν εξαρτημένος από τη συσκευή οξυγόνου! Και να σκεφτεί κανείς ότι ο πατέρας μου είχε έρθει νήπιο με την οικογένειά του ως πρόσφυγας από το Αμόριο της Μ.Ασίας! Να όψεσαι πατρίδα!.. Το μοναδικό καλό που βοηθούσε στη διάσωση κατάλοιπου της βασανισμένης αξιοπρέπειάς του, ήταν το γεγονός ότι δεν ήταν καθηλωμένος στο κρεβάτι. Ο άνθρωπος προ πολλού είχε χάσει το ενδιαφέρον του για τη ζωή, που μόνο ζωή δεν ήταν πλέον. Τα ατελείωτα βράδια μέσα σ' εκείνη την ησυχία του ύπνου - άϋπνος ο ίδιος-, φώναζε με απελπισία ότι ήθελε να πεθάνει. Στη διάρκεια της «μαύρης» ημέρας του συχνά ομολογούσε

κουνώντας το κάτασπρο κεφάλι του, ότι πολλές φορές παρασυρμένος από την απελπισία του, είχε σκεφτεί να πηδήξει από το μπαλκόνι για να θέσει ένα τέλος στην πονεμένη, στην άχαρη, «στην άχρηστη ζωή» του. Ύστερα παραδεχόταν ηττημένος, ότι κάτι τέτοιο δεν ήταν καλό για τα παιδιά του, εμάς, θα μας στιγμάτιζε, ότι πέρα από τον πόνο, θα μας τρόμαζε η πράξη του. Στο μπάτο-μπάτο της γραφής -τόνιζε επίμονα- ότι δεν ήθελε να γίνουμε ρεζίλι στον κόσμο...

Γνωρίζοντας τον χαρακτήρα του πατέρα μου, την υπερηφάνεια του και την πίστη στην αξιοπρέπεια του ανθρώπου, πιστεύω ότι κατά βάθος ανησυχούσε για τις συνέπειες ενός τέτοιου φοβερού εγχειρήματος. Θα ανακατεύονταν κάποιοι τρίτοι, άσχετοι ή και σχετικοί, όπως η αστυνομία, και θα γίνονταν κινήσεις προς διάφορες κατευθύνσεις για την εξακρίβωση του θανάτου του: νεκροψία για να διαπιστωθεί ότι ήταν νεκρός από εκείνη τη συγκεκριμένη αιτία ή από κάτι άλλο. Αν πάλι δεν ήταν νεκρός θα επεδιώκετο η εξακρίβωση του είδους της πράξης: ιδιόχειρη ή χειρονομία ενός άλλου;

Ήταν βέβαια και η εκκλησία... Και αυτή δε θα προσπερνούσε το γεγονός ότι επρόκειτο περί αυτοχειρίας-ευθανασίας. Ποτέ δε θα καταδεχόταν μια τέτοια πράξη. Θα τον θεωρούσε αμαρτωλό και θα χειριζόταν τον θάνατό του ως κάτι μεμπτό. Και όπως είναι γνωστό, οι αυτόχειρες ενταφιάζονται εκτός του χώρου των νεκροταφείων που ορίζει η εκκλησία!.. Τώρα αν άλλαζε κάτι και δεν το ξέρω... δε νομίζω ότι πειράζει. Μακάρι και να άλλαξε. Αυτά και τα παρόμοια είναι που αμαυρώνουν τελικά το εκκλησιαστικό κατεστημένο. Αν και μου έχουν πει πως κι αυτό ακόμη φτιάχνεται αν πληρώσεις...

Πέρα όμως απ' όλα αυτά ήταν και κάτι ακόμη που βασάνιζε τον άντρα: αν επιζούσε τελικά -και ίσως βαριά

τραυματισμένος- θα υπέκειτο σε έναν ακόμη χειρότερο βασανισμό, ένα μαρτύριο χειρότερο ίσως από εκείνον που υφίστατο σε καθημερινή βάση τα τελευταία πέντε χρόνια, ώσπου να υποκύψει στα τραύματά του.

Καυμένη «μαστρο-Παναγιώτη», βρέθηκε κι ένας παλιός του μαθητής -ένας κάλφας του- στην κοιπτική-ραπτική να του πλέξει ένα μοναδικό μα την αλήθεια εγκώμιο και να το δημοσιεύσει στον *Πρωινό Λόγο*, γιαννιώτικη εφημερίδα.

Αναμφίβολα ο πατέρας μου ήταν προσωπικότητα στον κόσμο της Αγοράς. Είχε αφοσιωμένους φίλους και εξίσου αφοσιωμένους πελάτες. Οι δεύτεροι σχημάτιζαν έναν εντυπωσιακό κατάλογο που συμπεριελάμβανε γιατρούς, δικηγόρους, επιχειρηματίες, υπαλλήλους, συμβολαιογράφους, στρατιωτικούς, καθηγητές του Γυμνασίου και άλλων ιδρυμάτων, και αργότερα κάποιους πανεπιστημιακούς δασκάλους. Προσωπικοί του φίλοι ήταν ένας πολύ γνωστός συμβολαιογράφος, γόνος παλιάς γιαννιώτικης οικογένειας και ένας πανεπιστημιακός δάσκαλος της Μεσαιωνικής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο της πόλης μας. Ο Γυμναστής -Γυμνασίων και του Πανεπιστημίου- Τσ...ας, καλοντυνόταν με τον συνδυασμό του γούστου του πατέρα μου και αναμφίβολα του δικού του.

Ξεν θέλω να ευχηθώ αιωνία η μνήμη τους -εννοώ των αγαπημένων γονιών μου- γιατί αυτή υπάρχει και κρατιέται με ευλάβεια μέσα μου και ενόσω ζω, και θέλω να πιστεύω ότι κάτι παρόμοιο ισχύει και για τα αδέρφια μου και τις οικογένειές τους.

Τελικά δεν καταγράφεται τίποτα μεμπτό ή οδυνηρό... καθώς αυτή είναι η ανθρώπινη μοίρα. Άλλωστε και ο πιο ηρωϊκός ή ο πιο ρομαντικός θάνατος είτε καταφθάνει στην

παγωμάρα του χειμώνα, ή ο άλλος ο απaráμιλλα θλιβερός: που αρπάζει τη ζωή πάνω στον ανθό μιας άνοιξης... είναι ίδιος και απaráλλακτος. Είναι ο *θά-να-τος!* Δεν υπάρχουν λοιπόν ωραιοφανή λογρίδια για τον θάνατο. Γιατί σημαίνει απώλεια, στέρηση, πόνο, νοσταλγία απαρηγόρητη εγκατάλειψη και απουσία. Ούτε τα παραμύθια λοιπόν, ούτε τα τραγούδια τον κάνουν πιο όμορφον. Δεν σου έρχεται ν' αναθεματίσεις την ανθρώπινη μοίρα στον πλανήτη; Αλλά να ήταν μονάχα ο άνθρωπος!.. Όλα μα όλα την απολείπουν αυτή τη ρημάδα τη ζωούλα κάποια στιγμή και ο χώρος της απουσίας τους καταλαμβάνεται από μια νέα παρουσία που είναι όπως η προηγούμενη εκατό τοις εκατό μελλοθάνατη.

Ξέρω πως είναι ακριβώς έτσι και το αποδέχομαι, όμως στα τριόβαθα της ψυχής μου δεν μπορώ, παρά να μέμψω την μπαμπεισιά ή την ιδιοφυή τεχνική της φύσης, για τη διαιώνισή της πάνω στη γη, που δεν είναι παρά... *a limited planet!..*

Όλα τα ουσιαστικά τεχνάσματά της: ο έρωτας, ο πόθος, το πάθος, η αγάπη, ή αλλιώς η έλξη των φύλων, είναι η αποδοχή και η υπέρβαση της θρασύτητας του πόνου της γέννας, του πόνου του θανάτου έστω και σε λανθάνουσα για λίγο, μορφή.

*Π*ολλές φορές αναρωτήθηκα αν αξίζει να παίρνει κανείς μέρος στο θανάσιμο παιγνίδι της διαιώνισης που έχει στήσει, με την παγίδα του έρωτα, η φύση. Αν πρέπει ο άνθρωπος να ξυπνήσει και να υπερβεί τα *ordernrous* ή τα *sweets* της φύσης για την ικανοποίησή της τελικά και τη δική της διάσωση. Τα παιδιά μας, που όπως εμείς έχουν την ίδια τύχη, τα λυπάσαι καθώς νιώθεις ότι εσύ ευθύνεσαι για τον δικό τους μελλοντικό θάνατο... αφού εσύ τα έφερες στη ζωή.

Και πού συνθηκολογούμε με την σκέψη το φόβο και τον πόνο, αν είναι αυτό το ζητούμενο; Οι ήρωες πάντως δεν

συνθηκολογούν... αρνούνται να καρποφορήσει ο γενέθλιος σπόρος τους και επομένως φεύγουν χωρίς να διαγωνίζονται τον θάνατο... ή την ζωή αν θέλετε. Ηρωϊκή λοιπόν η απόφασή τους και ηρωϊκός ο θάνατος μέσα τους, του μικρόκοσμου σε λανθάνουσα κατάσταση, ένας θάνατος επιτέλους χωρίς τραγικές συνέπειες, ένας θάνατος συμμετρικός χωρίς θλίψη, χωρίς κάποια αναμέτρηση και σίγουρα χωρίς μετάνοια...

Τώρα που αναφέρομαι σ' αυτό το -κατά κοινή ομολογία- «μακάβριο» και κατά τ' άλλα πολύ φυσικό φαινόμενο, σκέφτομαι την «αιώνια νέα», την ποιήτρια από την Ηγουμενίτσα. Αναλογίζομαι το πάθος της για τη ζωή, την αγάπη της προς την λογοτεχνική δημιουργία -και δη την ποίηση- και παράλληλα το «σανίδι» στην Πλατεία Δημαρχείου όπου η καθημερινότητα δεν είναι παρά μία Σαιξπηρική τραγωδία καθώς the shroud... is not tamed! «Να χέσ... τη μόδα σας να κάνετε περίπατο... να χέσ... τη βόλτα σας» φρύαζε ο «φριχτός Κουασιμόδος» της ζωής της, που δυστυχώς αν και μέλος της στενής οικογένειας μαζί με άλλα elements εξίσου καταστρεπτικά επίσης προερχόμενα από το άμεσο οικογενειακό περιβάλλον, την ταπεινώναν και την ταλαιπωρούσαν. «Άκου τι μου είπε ο αλήτης...» είπε στεναχωρημένη όταν τη φιλοξένησα στην γενέτειρά μου. «Δεν πρόλαβα να φτάσω στο σπίτι μου -το δικό μου το σπίτι- και με έβρισε λέγοντας, νευριασμένος ότι εγώ σοκκακιερεύω ενώ αυτός και οι «κολλητοί» του ταλαιπωρούνται! Με κανακεύουν δήθεν! Ποιον; Εμένα που έδωσα τη ζωή μου για να τους νοικοκυρέψω! Το πιστεύεις; Οικογένεια σου λέει ο άλλος! Δε θέλω να τον δω στα μάτια μου!»

Κακόμοιρη «αιώνια νέα!» Είδες που άφησες την πανοπλία σου κατάχαμα και πάλευες γυμνή τα στοιχεία που σε περιέβαλαν; Σε τελείωσε τελικά ο άνισος αγώνας. Είχες... κι

αυτοί όμως είχαν... και πολύ περισσότερα από εσένα! Δεν ξέρω όμως γιατί δεν είχες επιδιώξει τη λευτεριά σου, δεν ξέρω αν ο φευγάτος κύρης σου τα είχε κάνει «σκατά!...» με τις θεωρίες του περί «παρθένου... και παρθενίας... στην υπηρεσία κάποιων φιλοθρησκευτικών... ιδεών!...» ξέρω όμως ότι αδικήθηκες... γιατί τους άλλους τους είδε ο κύρης σου παντρεμένους και με παιδιά... ενώ εσύ δούλεψες για να καζαντίσουν όλοι... αυτοί, λες και ήσουν ο άντρας του σπιτιού, εσύ το παράμεσο το ευαίσθητο παιδί! «Και όμορφο κορίτσι και έξυπνο και αξιοπρεπές!... Πολλοί την ήθελαν από εδώ αλλά εκείνη... δεν ξέρουμε βέβαια το γιατί!» μου είχε πει ένας καταστηματαρχής όταν είχα αναφέρει το όνομά της.

Δε χάρηκες τίποτα... κορίτσι μου! ούτε έρωτα, ούτε μητρότητα και από πάνω σε ζήλευαν γιατί ήσουν χαριτωμένη για την ηλικία σου, γιατί είχες λεφτά -που είχες ιδροκοπήσει μία ζωή για να τα κάνεις- γιατί φαινομενικά ήσουν ελεύθερη και γιατί για να γλυτώσεις από αυτό που τελικά σε έφαγε, τό 'σκαγες κι ερχόσουν στην «Κυρά μας».

«Πρώϊμα ήρθες Κορίτσι μας!.. Και πρώϊμα... και άδικα!» την υποδέχτηκαν οι δικοί στην άλλη την αιώνια άκρη... Κι εκείνη χαμογέλασε και είπε χαριτωμένα όπως συνήθιζε όταν ήταν ευχαριστημένη από τον εαυτό της και τη ζωή της: «Αχ, δε χαίρεστε που επιτέλους δε θα έχω να τρέχω για νά 'βρω λίγη γαλήνη κι εγώ; Είχα μα τω Θεώ κουραστεί!» Ναι, έτσι ακριβώς!

Και να ήταν και η ζωή άξια για τον πόνο της γέννας ή του θανάτου θα έλεγε κανείς: «αξιζει το ζην!» Έλα όμως που είναι προδότρα και πιότερο με λύπες φορτωμένη! Και έρχεσαι και ξαναρωτάς... «Γιατί βρε παιδί μου να είναι έτσι; Μας τη δίνεις που μας την δίνεις μία και ακριβή, κάνε την τουλάχιστον να αξίζει να τη ζούμε...» Μία παλιοζωή λοιπόν κι ετούτη και κρέμα της ο θάνατος που επισφραγίζει το τέλος της,

πετυχαίνοντας ίσως ακόμη και την λύτρωση του ανθρώπινου πάθους.

Απολογισμός: Κρίμα που είναι έτσι όπως είναι!

3. Θεατής

Τα αυτοκίνητα ασταμάτητα, περνούν βιαστικά, εκπνέοντας πίσω τους άκορεστες ποσότητες μονοξειδίου του υπ' αριθμόν 1 εχθρού της ατμόσφαιρας του Σύδνεϋ, της μεθυσμένης σειρήνας του Νότου, 24ις ώρες το εικοσιτετράωρο. Καταστρεπτικό παράγωγο των αεί απαραίτητων καυσίμων κι ετούτο, ευθύνεται άμεσα για την κατάσταση των πνευμόνων εκείνων, και δη των ασθματικών ή και των άλλων με αναπνευστικά προβλήματα, που κι αν δεν τα είχαν... τα απέκτησαν στην πορεία, καθώς έχουν την ατυχία να εργάζονται στα γραφεία των διαφόρων εταιρειών και ποικίλων υπηρεσιών που στεγάζονται κατά κόρον στο κέντρο του Σύδνεϋ. Ο μόλυβδος που συσσωρεύεται στον ουράνιο θόλο του CBD, της εμπορικής καρδιάς της αχανούς πολιτείας, όχι σπάνια, παίρνει τη μορφή γκριζωπού σύννεφου, που απειλητικό κρέμεται απάνω της.

Στην πόλη του Σύδνεϋ, ανάμεσα από τους ουρανοξύστες που παρατεταγμένοι στις δύο πλευρές των οδών της, θαρρείς γέρνουν τις κορυφές τους για να επικοινωνήσουν μεταξύ τους, τα ατελεύτητα συμβάντα της καθημερινότητας, μπορεί κανείς να δει τη βαθυγάληνη ή την γκριζα κορνίζα της ουράνιας σκέπης της, να κρέμεται πάνω από τη άνιση επιφάνεια των τσιμεντένιων κτιρίων της, μαλακώνοντας το ψυχρό περίγραμμά τους. Τα πολλαπλά παράθυρα,

σφραγισμένα με πλαστικά ή γυάλινα καλύμματα, αντικατοπτρίζουν το γύρω τους μωσαϊκό, επιδεινώνοντας την εικόνα του τοιμέντου, του συνθετικού και της «υάλου», που μονοπωλούν κατ' απόλυτο σχεδόν τρόπο την κατασκευή των κολοσσιαίων κτηριακών συγκροτημάτων της στα τέλη του 20^{ου} αι. και στις αρχές του 21^{ου}.

Και όμως έστω και έτσι, η καρδιά του Σύδνεϋ μαγεύει, καθώς σφίζει από ζωή. Άλλωστε η εναλλαγή των χαρούμενων αποχρώσεων του γαλάζιου και του πράσινου, είναι τόσο αναπάντεχα κοντά, που απορείς πώς μέσα σε ένα τέτοιο πολυθόρυβο και μολυσμένο κέντρο, εξακολουθούν να υπάρχουν αυτοί οι πνεύμονες, να ανακουφίζουν και να μαγεύουν.

*Α*λλά πέρα από αυτά τα χαρακτηριστικά στοιχεία της πολιτείας του Σύδνεϋ, εντυπωσιάζει η ανθρωποθάλασσά της που κινείται σαν αμφίρροπο κύμα από τη μια μεριά του δρόμου στην άλλη και τανάπαλιν, με τη ες αεί παρούσα βοήθεια του πράσινου ή του κόκκινου σηματοδότη.

Το μωσαϊκό που συνθέτει η απέραντη πολιτεία, ξεχωρίζει για την πολυχρωμία και την πολυφυλετική σύνθεσή του. Λευκοί, χλωμοί, ροδοκόκκινοι, μελαψοί, μαύροι, κίτρινοι... Και από μάτια... φαντασθείτέ τα, σύμφωνα με το χρώματα που παρήλασαν στην προηγούμενη πρόταση. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να προστεθεί μία ακόμη αξιοσημείωτη παρατήρηση: οι άνθρωποι σε ετούτη τη μεγαλούπολη, όχι μόνο είναι πάντα βιαστικοί, αλλά και πολύ συγκεντρωμένοι και απόμακροι από τον συνάνθρωπο που τυχαίνει να είναι ο διπλάνός τους. Περπατούν μηχανικά, παρακολουθώντας τους οδικούς σηματοδότες και σχεδόν πάντα το ωρολόγι τους. Ακόμη και αν έχουν δίπλα τους συναδέλφους ή παρέα, στις

ώρες της εργασίας, ο χώρος επιβάλλει συγκέντρωση και πρόγραμμα.

Διαισθάνεσαι λοιπόν ανένα τα κύματα πίεσης που εκπέμπουν οι άνθρωποι που κυκλοφορούν εδώ στις ώρες της εργασίας, και τον πυρετό της. Δε θέλω να διανοηθώ μία πυρκαγιά, έναν σεισμό ή κάποιο τρομοκρατικό χτύπημα, εδώ σε αυτό το συγκεκριμένο σημείο του Σύδνεϋ: στην καρδιά του. Όχι, προς Θεού! Θα ήταν ό,τι πιο φρικτό, ό,τι πιο τραγικό και θα ήταν ικανό να παραμορφώσει ανεπανόρθωτα τη ζωή αυτής της μηχανούπολης. Γιατί αυτό το ασφυκτιογόνο περιβάλλον της πολιτείας αποβάλλεται κάποια στιγμή... και το πρόσωπο του Σύδνεϋ παύει να είναι απρόσωπο, ψυχρό... Το θαύμα ετούτο επιτελείται τα Σαββατοκύριακα ή στις όποιες αργίες, τις ημέρες δηλαδή που η πόλη αδειάζει από το αγχομένο υπαλληλόκοσμο ή και εκείνους που καθημερινά καταφθάνουν από τα διάφορα προάστεια του Σύδνεϋ, καθώς αναγκάζονται να προστρέχουν σε κάποιες μοναδικές υπηρεσίες για να εξυπηρετηθούν.

Αυτές τις «ευλογημένες ημέρες της αργίας» το Σύδνεϋ γεμίζει από Συδνεάτες των προαστείων και τουρίστες Αυστραλούς ή ξένους, που ξεχωρίζουν από τους ρυθμούς των βημάτων τους, από τη λάμψη στα πρόσωπά τους, συστατικά που όλα μαζί, συντελούν στην ξεκούραση και στην χαλάρωση. Οι περίπατοι στο Rocks area, στο Harbour Bridge, στο Hyde Park, στο Βοτανικό Κήπο, στο Opera House, στο Gallery, ή στα περίφημα μουσεία της πόλης, ανανεώνουν και βοηθούν τον επισκέπτη να ξεκουραστεί και να χαλαρώσει.

Τελικά όμως -με όλα τα συν και πλην της- η πόλη του Σύδνεϋ είναι πανέμορφη και για του λόγου το αληθές, η αεροφωτογραφία της δεν έχει ταίρι. Αυτό είναι πέρα για πέρα αδιαμφισβήτητο!

Βρίσκομαι απέναντί από το Hyde Park, στο Elizabeth Street. Απέναντί μου, στην καρδιά της πόλης η Εβραϊκή Συναγωγή... Λειτουργεί σήμερα. Κάθομαι σε ένα πεζούλι του Hyde Park και παρακολουθώ με ενδιαφέρον, καθώς περιμένω τον άντρα μου, που έχει "πεταχτεί" σε μαγαζί, απέναντι ακριβώς από το πάρκο, για να δει μία Olympus Pen.

Τρίτη, και ώρα 12.50 μ.μ. Οι εκκλησιαζόμενοι είναι, κατά κανόνα θα έλεγα, λίαν ευπρεπώς ντυμένοι. Οι άντρες φορούν λευκά παραδοσιακά φεσάκια και κρατούν χοντρά βιβλία. Οι κυρίες είναι πολύ περιποιημένες με μικρά όμορφα καπέλα και συζητούν με πολύ συγκρατημένη συμπεριφορά. Να και δύο-τρία παιδιά, αγόρια και κορίτσια, που συμπεριφέρονται παρόμοια και ανάλογα προς τους μεγάλους: πολύ σεβαστικά και ώριμα για το νεαρό της ηλικίας τους. "Κάποια γιορτή" σκέφτηκα και θυμήθηκα τη δική μας εβραϊκή Συναγωγή στο Κάστρο της μικρής μας πολιτείας, στα Γιάννινα, πίσω στην πατρίδα.

Ο Γιώργος άργησε "ξανασκέφτηκα". Είχα προτιμήσει να καθίσω στο πεζούλι, κάτω από την τεράστια σκιά δέντρου που κάλυπτε όλο το πεζοδρόμιο. Τον περίμενα λοιπόν. Δεν βαρυγκομώ περιμένοντάς τον. Ετούτη η πολιτεία που καταπίνει τα πάντα στην καθημερινότητά της, σ' απορροφάει με τον ρυθμό της. Βγάζει από μέσα σου τον καλλιτέχνη, τον λογοτέχνη, τον δημοσιογράφο. Σου ανοίγει γαργαλιστικά τη διάθεση να δημιουργήσεις. Δεν είναι δυνατόν να βαρεθεί κανείς μέσα σ' αυτή την κίνηση, αυτή την ποικιλία εικόνων και πολυδιάστατων αντιθέσεων.

Αισθάνομαι το διοξειδίο ξαφνικά να μ' ενοχλεί στα μάτια, στο λαιμό... Αναγκαίο κακό κι αυτό, όπως το τσιγάρο, όπως άλλα παραπροϊόντα που παράγουν καπνό. Το αυτοκίνητο θεωρείται ότι αποτελεί μέσον προς την ελευθερία,

σε μία πόλη μεγέθους όπως είναι το Σύδνεϋ. Γιατί εδώ, μόνο να τρέξεις μπορείς, για να προλάβεις. Κάποτε η μητέρα μου ύστερα από μακρά παραμονή της στην Αθήνα, είχε πει κάτι παρόμοιο για τους Αθηναίους: "Τρέχουν παιδί μου, και πολλοί από αυτούς παραμιλάνε θαρρείς, τόσο είναι απορροφημένοι από τα προβλήματά τους. Το άγχος αυτής της πολιτείας τους έχει καταντήσει νευροσπάσματα". Έτσι είχε πει η μητέρα μου και εγώ είχα σκεφτεί πως η ράτσα μας ούτως ή άλλως είναι αυθόρμητη, εκδηλωτική και αθυρόστομη ακόμη ίσως και εκεί που δεν πρέπει ή δεν χρειάζεται. Γιατί το λέω αυτό; Γιατί... κάποια στιγμή το 1981 όταν είχα έρθει για διακοπές στην Ελλάδα, καθώς τα μικρά τότε, παιδιά μου χρησιμοποιούσαν αρκετές αγγλικές λέξεις, μας πέταγαν κατά πρόσωπο, ακόμη και άγνωστοι -και μάλιστα κατηγορηματικά- την παρατήρηση γιατί δεν διδάξαμε στα παιδιά μας τα ελληνικά. Σίγουρα οι συμπατριώτες μας δεν είχαν και δεν έχουν ιδέα για τον αγώνα των Ελλήνων του εξωτερικού και την αγχώδη προσπάθειά τους να κρατήσουν τα παιδιά τους κοντά στα ελληνικά πράγματα, πρωτίστως με τη γλώσσα και με όλα τα υπόλοιπα, δεύτερα. Η γλώσσα αναμφίβολα είναι αυτή καθαυτή η κουλτούρα. Πώς να τη μάθεις αν δεν είναι ζωντανό κύτταρο; "Έτσι είναι ο Έλληνας, έτοιμος να πει τη δική του γνώμη, που μάλλον συχνά, είναι μεροληπτική και απόλυτη".

Και... στο Σύδνεϋ βέβαια κυκλοφορούν «πολλοί τρελοί» -το λέω ετούτο ως αντιστάθμισμα στα λόγια της μητέρας μου για τους κατοίκους της Αθήνας. Ίσως μάλιστα τόσοι πολλοί που δεν είναι καθόλου αστείο. Απλά δε φαίνονται ούτε ως πεζοί, ούτε ως οδηγοί... Γιατί όπως θα γνωρίζετε οδηγούν κιάλας, με τη σύσταση βέβαια του θεράποντος ψυχιάτρου τους να παίρνουν ανελλιπώς τα φάρμακά τους. Μάλιστα!

Εδώ στο Σύδνεϋ, τα σημαίνοντα θέματα είναι γαλάζια ή πράσινα: οι ουρανοί, οι θάλασσες τα πάρκα... Τα άλλα θα έλεγε κανείς ότι παραγκωνίζονται στη μεγάλη πολυπρόσωπη και συνεπώς απρόσωπη μεγαλούπολη του Νότου. Ξέρετε γιατί όλα τα άλλα παραμερίζονται, λες και ξεχνιούνται, επειδή δήθεν είναι ασήμαντα; "Γιατί έτσι το θέλουν οι Συδνεάτες για να μη τους τη δίνει", είχε πει ένας δικός μας άνθρωπος. Γιατί όλοι, ακόμη και στην ίδια γειτονιά, είμαστε και παραμένουμε ξένοι, και τα παιδιά μας μπερδεύονται και δεν ξέρουν με ποιούς τέλος πάντων να ταυτιστούν: με τους μάλλον "συντηρητικούς" γονείς τους, τη φυλή τους που δεν ξέρει τι κάνει πολλές φορές έτσι συγχισμένη που είναι και μοιρασμένη για τον ίδιο λόγο, ανάμεσα σε κάποια αδιάφορη προς την ουσία, Κοινότητα (=κενότητα), και σε μία «μεγαλόστομη» και ακατάδεκτη Αρχιεπισκοπή ή να ταυτιστούν με τους φίλους τους, τις φίλες τους... τους δασκάλους, τους καθηγητές τους... που προέρχονται από όλες τις ράτσες που μπορείς να διανοηθείς, που πιστεύουν στο Βούδα, στο Ινδικό πάνθεο, στο Μωάμεθ ή στον Χριστό... που τρώνε με τα χέρια ή με τα δάχτυλα, που έχουν πολλά χρώματα και μιλούν άλλες τόσες γλώσσες, και δόξα τω Θεώ, πέρα από την κοινή ομιλουμένη την Αγγλική; Κουρασμένα, ταλαίπωρα τελικά από αυτή την άτυπη Βαβέλ, σιωπαινουν και φορούν παρωπίδες για να συνεχίσουν την πορεία τους στη ζωή. Στο σπίτι τους μιλάνε τη γλώσσα των γονέων τους -αν είναι τυχεροί να είναι ομοεθνείς-, στο σχολείο την αγγλική ως μητέρα γλώσσα και οπωσδήποτε προκύπτουν δύο "μητρικές γλώσσες" και άντε τώρα να εξηγείς στα παιδιά τα περί "πατρίδας των γονέων"!.. Θα σου απαντήσουν και δικαίως: "Και η δική μας; Μα εσείς μας δώσατε αυτή την πατρίδα!"

Σίγουρα τα παιδιά μας έχουν δικίο και έχουν επίσης το δικαίωμα να εξάπτονται και να αγωνίζονται να μην είναι

διαφορετικοί... στη γλώσσα τουλάχιστον, από τους άλλους -όσοι τελοσπάντων ζούνε στην Αυστραλία, αφού τα άλλα είναι εξίσου βασανιστικά. Και εδώ... αλήθεια ας είναι καλά ο Χώκ και οι Κινέζοι που τα έφτιαξαν μεταξύ τους τόσο καλά, που σήμερα η Αυστραλία έχει γεμίσει από δαύτους και άλλους Ασιάτες, έτσι οι παλιοί μετανάστες -εμείς και οι παλαιότεροί μας- αποκαταστάθηκαν κάπως και ηρέμησαν, καθώς οι Κινέζοι με τα ίδια και χειρότερα προβλήματα διάκρισης ανάμεσα στις ευρωπαϊκές εθνικότητες, κατάφεραν να σπάσουν αυτό που λέγεται διάκριση και κακή συμπεριφορά κατά του μετανάστη... Γιατί; Γιατί οι Κινέζοι έρχονται εδώ με τα λεφτουδάκια τους, για επιχειρηματικούς λόγους... Έτσι τουλάχιστον δικαιολογείται η πληθώρα αυτών και η είσοδος τους στην κατά τα άλλα γοητευτικότετη μεγαλοκυρία του Νότου, την Αυστραλία.

Κάνω εδώ μία παρένθεση για το φλέγον θέμα που η σύνθεσή του την τελευταία πενταετία, σαρώνει κάθε άλλο. Δε θα μιλήσουμε λοιπόν εκτεταμένα για την ανειπίωτη μανία και την ακατανόητα δυσμενή συμπεριφορά κάποιων Αυστραλών πολιτευομένων και των ακολούθων τους, εναντίον της μουσουλμανικής μειονότητας. Οι πληγές που άνοιξαν μεθοδικά τα τελευταία χρόνια παραμένουν ανοιχτές και είναι πολύ δύσκολο να δεις την άκρη αυτού του φοβερού και αδηφάγου λαβύρινθου μίσους και αντιπαράθεσης που έσκαψαν με τα νύχια τους και με τα δόντια τους κάποιοι πανίσχυροι...

Τα παιδιά μας κάποια στιγμή αργότερα, έχοντας περάσει από το κόσκινο της κουλτούρας, αντιλαμβάνονται τις ομοιότητες, τις διαφορές, τα κοινά ή μη, με τους συνανθρώπους τους, τους συγκατοίκους τους, τους

συναδέρφους τους στην εργασία τους. Τελικά μιλάμε για μία άλλη σ' αλήθεια Βαβέλ, όπου οι μέτοχοι συμβιβάζουν τα ασυμβίβαστα, κάτω από το σύστημα της αγγλικής επικράτειας. Κι ανάμεσα σε όλες αυτές τις εθνικότητες, οι γηγενείς, αποβαίνουν αόρατοι, ανεπιθύμητοι για τη συντηρητικότητά τους και επιμένουν στη συγγνώμη, που δε θα έρθει εύκολα, αν ίσως ποτέ, καθώς όλοι οι μετανάστες που γράφουν, περισσότερο από δύο αιώνες, τη νέα ιστορία της Αυστραλίας, πιστεύουν ότι η ιστορία των αμφοριτίζινης, ανήκει στο παρελθόν και ότι η επιστήμη της ιστορίας θα μεριμνήσει μάλλον για τον τίτλο του κεφαλαίου, που θα ασχολείται με την κατάληψη της Ωκεανίας και την προσπάθεια αφανισμού των γηγενών.

Ένα ακόμη πολύ σοβαρό θέμα που απασχολεί τους μετανάστες είναι το να προσπαθούν σα γονείς, να υποδείξουν στα παιδιά τους όχι μόνο το "σωστό δρόμο", αλλά και το σωστό σύντροφο. Και αυτό είναι αλήθεια πολύ αδιάκριτο ως ένα σημείο. Επιχειρούμε λοιπόν πλήση εγκεφάλου αρχικά, χωρίς επιτυχία και με λίγες εξαιρέσεις, όπως καταλαβαίνετε. Στην περίπτωση ωστόσο επιτυχόντων γονέων θα έπρεπε να ληφθεί πρόνοια από την εκάστοτε παροικία ώστε να φιλοτεχνείται ένα ειδικό βραβείο και να τους απονέμεται. Ίσως όμως είναι καλύτερα να απομακρυνθούμε από ετούτο το θέμα, καθώς η επίμονη συζήτηση επί ευτού, ενδέχεται να στεναχωρήσει κάποιους από εμάς!

Ύστερα απ' όλα όσα είπα νομίζω ότι θα καταλάβετε γιατί οι Άγγλοαυστραλοί δίνουν τόση έμφαση στις καιρικές συνθήκες της ημέρας όταν εύχονται και ταυτόχρονα δηλώνουν: "good morning dear, what a lovely day to-day!" Και δόξα τω θεώ ο καιρός στο Σύδνεϋ είναι αρκετά καλός,

άσχετα αν τα άλλα δεν είναι τόσο ευοίωνα, και με τα τελευταία εννοώ τα οικονομικά, τα κοινωνικά κ.τ.λ. Γιατί οι Αγγλοαυστραλοί είναι κομμάτι ατομιστές και δεν πολυσκοτίζονται με τις λεπτομέρειες στη ζωή των παιδιών τους, ούτε και για τα γύρω τους. Και όταν συμβαίνει αυτό, ίσως θα πρέπει να σημειώνεται σε κάποιες καταθέσεις... "Δε βαρυνέσαι αδερφέ! Μια χαρά άνθρωποι είναι καλά κάνουν! Γιατί εμείς οι Έλληνες τρωγόμαστε με τον εαυτό μας, για ψύλλου πήδημα. Και συνεχώς τονίζουμε: "έτσι είμαστε εμείς οι Έλληνες!" με μια μοιραία υποχώρηση, λες και τίποτα μα την αλήθεια δεν μπορεί να αλλάξει και επομένως θα πρέπει να γίνεται αποδεκτό.

*Π*αύω να συλλογιέμαι και ξανακουττάζω. Μπα! Ο κόσμος κινείται όπως μερικά λεπτά πριν... βιαστικός, ρίχνοντας πάντα λοξές ματιές εδώ ή εκεί, και πάντα παρακολουθώντας το ωρολόγι... Βιάζονται, τρέχουν να μην αργήσουν στο γραφείο τους... Έχει περάσει το... lunch... time is over!..."

*"*Ήρθα! Πώς τα πέρασες;" Άκουσα την αγαπημένη φωνή... και χαμογέλασα. Πώς τα πέρασα; "Ωραία... ούτε και που κατάλαβα πόση ώρα έλειπες!" είπα χαμογελώντας παράξενα. Όμως ο Γιώργος είχε συνηθίσει σε τέτοιου είδους απαντήσεις. Ήξερε πως κάτι θα σκάρωνα όση ώρα περίμενα την επιστροφή του. Αν όχι τίποτα άλλο, το ελάχιστο που θα μπορούσα να κάνω ήταν να περάσω την ώρα μου χαζεύοντας, παρατηρώντας, κάνοντας σκέψεις και ζυγίζοντας εντυπώσεις. Από εδώ και πέρα όμως τις εκκολαπτόμενες σκέψεις μου περιμένει να τις αναλάβει μία άλλη διαδικασία... ας την πούμε έτσι τέλος πάντων... την καταγραφή τους στο χαρτί. Έτσι... για να θυμόμαστε κάποια πράγματα, όσο ζούμε...

Τέλος

Δείγμα από τα δοκίμια

που έχουν δημοσιευτεί στον Τύπο

1. Η δυστοχία του ξεριζωμού

(άρθρο στην Ηπειρωτική Εφημερίδα, δεκαετία του 1990)

Συναντιέμαι συχνά με συμπατριώτες της γενιάς μου. Ύστερα από τόσα χρόνια εγκατάστασης σ' ετούτον τον τόπο, και μολονότι κάποιοι από αυτούς έχουν παντρεμένα παιδιά και εγγόνια, δεν παύουν να μιλούν για ξενιτιά, και για πατρίδα. Τι είχαν, τι χάσανε, τι έχουν, και τι ελπίζουν να έχουν. Η επαναληπτική σύγκριση μεταξύ των δύο: της πατρίδας και της υιοθετημένης, πότε αποβαίνει παρηγοριά και πότε χάος όπου κατακρυσμνίζονται οι ελπίδες τους για επαναπατρισμό και "καλή ζωή". Ο απολογισμός είναι τελικά ένας πόνος που καταποντίζει: "άτυχοι όσοι άφησαν πίσω τους πατρίδα ακόμη και αν αυτή ήταν "Ψωροκώσταινα".

Προσωπικά ύστερα από τέτοιου είδους συζητήσεις αισθάνομαι πικραμένη και χωρίς να το θέλω πονάω συλλογικά για όλους τους συμπατριώτες μου, που έχουν μοιράσει την ψυχή τους και την αγάπη τους στα δύο. Έτσι γίνεται διπλός ο πόνος τους και η χαρά τους μικραίνει. Και όπως είναι ανθρώπινο αναλογίζομαι τα δικά μου και την διπλή θα έλεγα ατυχία όσον αφορά την οικογενειακή μας θέση σε σχέση με το ξεριζωμα από την πατρίδα γη. Γιατί οι γονείς μου είναι Έλληνες της Μικράς Ασίας. Οι παππούδες μου ήταν ο ένας από την Κωνσταντινούπολη και ο άλλος από το Αμόριο όπως και οι γιαγιάδες μου. Η Μικρασιατική καταστροφή τους ανάγκασε να έρθουν και να μείνουν στην Κύπρο για μερικά χρόνια. Από εκεί ήρθαν στην Ελλάδα ταλαιπωρημένοι, κουρασμένοι, αφήνοντας τους νεκρούς τους στη Μ.Ασία και στην Κύπρο.

Υποχρεωτικοί μετανάστες στην Ελλάδα οι δικοί μου -με τον τίτλο: *πρόσφυγες*, μέτοικος εγώ στην Αυστραλία ένεκα γάμου. Τώρα σκέφτομαι τα παιδιά μου και γνωρίζοντας τις αντιξοότητες της ζωής, ελπίζω να μη μπουν σε μία παρόμοια διαδικασία εξ ανάγκης. Γιατί μετοίκηση σημαίνει είδος μοναξιάς μέσα σε άγνωστη κοινωνία, σημαίνει είδος ξεριζώματος από τα *ημέτερα*, τα γνώριμα, τα οικεία, στο άγνωστο. Έχεις ποτέ σου αισθανθεί χαμένος τρομαγμένος μέσα σε πλήθος κόσμου, χωρίς έναν άνθρωπο να συνεννοηθείς ή να συζητήσεις ένα πρόβλημά σου, να συμμαριστεί τις έγνοιες σου χωρίς να σε κριτικάρει; Αυτό το ένιωσα εγώ όταν πρωτοήλθα σ' ετούτη τη γη, ακόμη και ας γνώριζα την αγγλική, όπως τη διδάχτηκα στα ιδιωτικά σχολεία Αγγλικής του Γ. Σακελίονα ή από την γλωσσομαθή Τούρκισσα, την Κυρία Ραφέτ, στην οδό Μανωλιάσσης τότε και νυν Ναπολέοντος Ζέρβα, που περέδιδε ιδιωτικά μαθήματα, και όπως τη διδάχτηκα στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων ως υποχρεωτικό μάθημα μαζί με τα άλλα.

Καθώς ο άνθρωπος είναι προσωρινός σ' ετούτον τον κόσμο και δεν έχει το χρόνο για να δοκιμάζει και να ξεπερνάει αυτού του είδους τις αλλαγές, δοκιμάζεται και ταλανίζεται ιδιαίτερα όταν προκύπτουν τα ζωτικά θέματα της γλώσσας, των ηθών και εθίμων, επομένως των αξιών που διακρίνουν τις ράτσες του Πλανήτη.

Η μετοίκηση γίνεται ξεριζωμα και οι ουλές που παραμένουν αθεράπευτες, επηρεάζουν και τους απογόνους του ξεριζωμένου. Δεν πειράζει πόσα καλά θα εύρεις στον τόπο της μετοίκησης. Ο άνθρωπος κουβαλά μέσα του τις αθώριαστες μνήμες του που επίμονα και σε καθημερινή βάση τον ταξιδεύουν νοηρά πίσω εκεί «στα πρώην τα δικά του». Η

ανάγκη του να αναζωογονήσει το παρελθόν του στη νέα γη, είναι ένας αγώνας που τελικά απάνια επιβραβεύεται. Να πούμε πως ματαιοπονεί; Μάλλον. Πώς ονομάζουμε ετούτη την Οδύσσεια; Δύναμη της συνήθειας... φόβο μην χαθεί μέσα στους αλλόφωνους, ανάμεσα στις άλλες κουλτούρες... ως ονομάσουμε αυτό το σύνολο των συναισθημάτων με μία λέξη: *ταυτότητα*.

Όλοι οι μετανάστες έχουν κάτι το γλυκανάλατο πάνω τους. Δεν είναι παρά το υποπροϊόν της πικρίας και της καχυποψίας και έχει αποτυπώσει τη σφραγίδα του στο πρόσωπό τους. *Πικρία*, γιατί στερήθηκαν το γνωστό, το οικείο, το αγαπητό, *υποψία*, γιατί δεν ξέρει ο ένας για τον απέναντί του: από πού βαστάει η σκούφια του και επομένως με ποιον έχει να κάνει, αν είναι ανώτερός του είτε ως προς την εκπαίδευση είτε οικονομικά. Και βέβαια το πράγμα τις περισσότερες φορές οδηγεί και στα «ενδότερα», ακόμη και στα «ανομολόγητα» περιουσιακά στοιχεία του «ανακρινόμενου». Πώς γίνεται και τελικά εξελίσσεται σε θρασύτητα αυτού του είδους η ανάκριση, δεν το έχω ακόμη κατανοήσει, αλλά έχω το διαπιστώσει και εξ ιδίας. Γίνεται λοιπόν επιφυλακτικός, "κουμπώνεται" και αρχίζει να ρωτάει αδιάκριτες, ανόητες ερωτήσεις, ξεκινώντας από τα απλά και προχωρώντας στα πολύπλοκα και ζόρικα: "Πώς είπες πως λέγεσαι; Α, έτσι! Και... τι δουλειά κάνεις; Α, είσαι παντρεμένος... έχεις παιδιά... τι λες τόσο μεγάλα... πότε πρόλαβες και τα σκάρωσες; Πόσων χρόνων είσαι λοιπόν; Έχεις επιχείρηση... α... μαγαζί... και σπίτι εξοχικό είπες; Καλά πας λοιπόν!" Και πάει λέγοντας η δήθεν αφελής ανάκριση, που δεν είναι απλά καθαρή περιέργεια, αλλά -και παρά τα φαινόμενα- κυρίως σύγκριση.

Ευτυχώς που μετά από την πρώτη περίοδο στην νέα πατρίδα ο μετανάστης αρχίζει και προσγειώνεται-εξοικειώνεται και η προσοχή του συγκεντρώνεται σε άλλα θέματα: την πολιτική για παράδειγμα. Αν λοιπόν ανήκει στην τάξη των αδιακρίτων που δικαιολογημένα έχουν γίνει έτσι - γιατί τι άλλο να περιμένεις από κάποιον που έχει γίνει φορέας υποψίας, για να επιζήσει στον κόσμο που δεν εμπιστεύεται;- περνάς στην επίθεση κατ' ευθείαν. Αν πάλι είσαι παθητικό μέρος στη συζήτηση περνάς στην άμυνα και προσπαθείς να μη ξεγυμνώσεις την ψυχή σου και κουρελιάσεις την αξιοπρέπείά σου σε μια τέτοια διαμάχη επαφής με έναν αδιάκριτο άγνωστο.

Τελικά δε φταίει κανείς. Φταίει η απορία, η ανάγκη για την επιβίωση, η ανικανοποίητη ψυχή και οι επιθυμίες, οι εγωϊσμοί και κυρίως -το τονίζω αυτό-, το παρελθόν. Ο μετανάστης αθεράπευτα πληγωμένος, παραμένει το θύμα, καθώς ο ίδιος έχει αποζητήσει τη μετανάστευση για οικονομικούς, πολιτικούς ή και για άλλους λόγους. Βασικά αισθάνεται και ομολογουμένως είναι ένας παρείσακτος, στην αλλοζωνική, αγγλοσαξωνική κοινωνία που τον δέχεται μόνο σαν second class citizen. Κι αν σας πει κανείς του κάτι καλύτερο να είστε επιφυλακτικοί απέναντί του.

Όλοι οι μετανάστες έχουν μια ιστορία να πουν, κάποια αιτία πολύ σπουδαία πέρα από την ένδεια, για να δικαιολογήσουν την παρουσία τους στη γη της επιτακτικής - κάποτε εκ των πραγμάτων-, απομόνωσης, των καγκουρώ και των κοάλα. Το τραγικό της υπόθεσης είναι, πως εδώ πολύ σπάνια οι μετανάστες αποδέχονται τη χώρα σαν πατρίδα τους, έστω και αν «τα σπλάχνα» τους -τα παιδιά τους εννοώ- αισθάνονται διαφορετικά. Και η γλώσσα του μετανάστη που καθιερώθηκε ως διδακτέα παρεκκλίνει από του φυσικού της,

καθώς οι νέοι με μητρική γλώσσα την αγγλική δεν ξεχωρίζουν τα οφέλη στην γνώση της γλώσσας των πατέρων τους. Υπάρχει όμως και μία μικρή μερίδα νέων που μιλάνε τέλεια την ελληνική ή την όποια γλώσσα μιλάνε τέλος πάντων οι γονείς τους, κι αυτό τους δίνει μία αίσλη.

Στην ώριμη ηλικία του ο μετανάστης και ενώ θέλει να αποδεχτεί την ξένη γη ως πατρίδα του, ενδόμυχα είναι σαν το χέλι που όταν έρθει η ώρα του να αποδημήσει στη γη του ονειρού, πάει στον τόπο όπου γεννήθηκε. Και παρόλο που η πραγματική πατρίδα του ίσως να υστερεί σε πολλά, εκείνος επιθυμεί να πάει κοντά της. Κι αν και ίσως έχει ξεπεραστεί εκείνο που άλλοτε λέγαμε: "μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα..." διαπιστώνεται ξανά η τραγικότητα της μετανάστευσης στο βεληνεκές.

Υπάρχουν κάποιες απαντήσεις; Ίσως να υπάρχουν ίσως όμως και όχι. Ο καθείς θα πρέπει να είναι υπεύθυνος και να αποφασίσει λογικά και χωρίς συναισθηματισμούς.

"Το αίμα νερό δε γίνεται", "βέβαια πάμε για να ξεκουραστούμε κι εμείς όπως όλοι". Το τελευταίο αυτό: "Κι εμείς όπως όλοι", νομοθετεί την φύση της μοίρας των μεταναστών. Το θέμα που προκύπτει σε αυτή τη *θέση* είναι ότι η Ελλάδα -αλλά και οι άλλες πατρίδες μεταναστών- σε θέλει με λεφτά. Για να μπορείς να ανταπεξέρχεσαι τις ανάγκες σου των γιατρών, της ιδιαίτερης νοσηλεύτριας, την εξυπηρέτηση στις δημόσιες υπηρεσίες. Πρόκειται για καθεστώς. Τα κυκλώματα είναι τρόπος ζωής και αν δεν ανήκεις σε κάποια, η ζωή σου μεταλλάσσεται από σχετικά εύκολη εδώ, σε πάρα πολύ δύσκολη εκεί. Οι επιτήδειοι δε βλέπουν χαρακτηριστικά στα πρόσωπα των ξενητεμένων ελληνο-αυστραλοχωριατών ή των ελληνο-γερμανοχωριατών ή άλλων, παρά δολάρια και μάρκα.

Υπάρχει κάποιος που δεν αγαπάει τα μάτια του; Αυτό ρωτάει κανείς όταν ρωτάει για την αγάπη του Έλληνα για την Ελλάδα. Ό,τι και να έχει πάθει και ό,τι και να του έχει συμβεί κι άσχετα προς τους λόγους που τον έδιωξαν τόσο μακριά της, την αγαπάει και την υποστηρίζει μέχρι τελευταίας πνοής. Αυτά και άλλα παρόμοια τα έχω διαπιστώσει μιλώντας και με μετανάστες άλλων εθνικοτήτων. Δεν είναι λοιπόν ένα μεμονωμένο φαινόμενο. Οι μετανάστες ευαισθητοποιούνται έκαστος διαφορετικά, και υπάρχουν κάποιοι που υποφέρουν περισσότερο από τους άλλους.

Γυρνάω πίσω μία στιγμή... εκεί που έλεγα Α... ναι βέβαια για τους Μικρασιάτες παππούδες και γιαγιάδες μου, που νεκροί από χρόνια, έχουν όλους τους απογόνους τους στην Ελλαδίτσα μας εκτός της αφεντιάς μου. Το δικό τους ξεριζώμα στιγματίστηκε με τον τίτλο της προσφυγιάς.... ενώ το δικό μου με τον τίτλο: εκλογή... εξ αγχιστείας...

Εύχομαι, όπως είπα και πριν, τα παιδιά μου και οι απόγονοί τους να μπορέσουν να συμβιβαστούν κάπου τέλος πάντων και να σταθεροποιηθούν και φυσικά εννοώ ετούτη τη χώρα ή την Ελλάδα μας και να μην προκύψει ποτέ η ανάγκη να ξεριζωθούν ακούσια τουλάχιστον!

2. Ο ρόλος του πατέρα στη σημερινή κοινωνία

*Ι*δεολογικά το χρήμα δεν είναι η ουσία της ζωής, ακόμη και σήμερα στα πρόθυρα της άφιξης του 21^{ου} αι., όπου τα πάντα ισοπεδώνονται και οι διάφορες μορφές της κοινωνίας εξωραϊζονται σε ένα καινούργιο πρόσωπο, εκείνο της παγκοσμιοποίησης. Η διαφοροποίηση δεν είναι παρά πηγή αντίδρασης και φόβου, για εκείνον που δε τη δέχεται.

*Α*λλά η ζωή είναι πολύ δύσκολη ούτως ή άλλως και περισσότερο όταν υπάρχει έλλειψη οικονομικών πόρων. Αν και αυτό δεν είναι παρά ένα cliché, δεν παύει να αποτελεί την πραγματικότητα και ισχύει όπως πριν και τώρα και ίσως για πάντα. Και επειδή ο σύγχρονος άνθρωπος έχει τη μανία να συγκρίνει την οικονομική του στάθμη εντός του περιβάλλοντός του, αρχίζοντας με εκείνη των συγγενών του και προχωρώντας στους γείτονες και στους συνεργάτες του, ασκεί από μόνος του πίεση στον εαυτό του ως υπεύθυνος της οικογένειας, που θεσμικά είναι ο πατέρας, αν και στις μέρες μας όλο και περισσότερο το βάρος της οικονομικής ευθύνης, τείνει να κατανεμηθεί ισομερώς σχεδόν στα δύο φύλα, επομένως στη περίπτωση οικογένειας, στα δύο πρόσωπα που αποτελούν το αντρόγυνο.

*Α*ν και στα τέλη του εικοστού αιώνα οι συνέπειες των κοινωνικών μεταρρυθμίσεων είναι διαφανείς, η μικρή κοινωνία της οικογένειας δεν έχει ακόμη αλλοιωθεί σε σημείο, ώστε ακόμη και με την ανάλογη οικονομική ευθυνότητα των φύλων, να μιλάμε για τη μεταβολή των ρόλων τους εντός της. Τι εννοώ; Η γυναίκα αν και αποβαίνει οικονομικός σύντροφος του άντρα συν τοις άλλοις, καθοδηγείται σταθερά

από τη φυσική της υπόσταση, στο ρόλο της μητέρας. Όταν λοιπόν συμβεί αυτό, παύει να είναι οικονομικός παράγων ή τουλάχιστον οι ώρες που καταναλώνει στον επαγγελματικό τομέα, μειώνονται ανάλογα με τις ανάγκες των παιδιών της. Η εργασία όμως του συζύγου συνεχής και αδιάσπαστη, διατηρεί την ισορροπία των δύο μέσα στην οικογένεια με το σταθερό εισόδημά του. Η αλλαγή αυτή δεν αλλοιώνει το ρόλο του πατέρα, απεναντίας εξακολουθεί ως ρόλος, να υφίσταται δυναμικός και εφόσον ο πατέρας παραμένει ο φυσικός αρχηγός της, εμμένει στο ρόλο του συντηρητή της καλής πορείας όλων των παραγόντων που συνεπάγονται την σταθερότητα της οικογένειας.

Σε κάποιες περιπτώσεις ο άντρας αναγκάζεται να υποδυθεί το διπλό ρόλο: της μητέρας και του πατέρα. Αυτό φυσικά υπερβαίνει ίσως τις δυνατότητές του, καθώς ενώ τρέφει την ίδια αγάπη για τα παιδιά του είναι πολύ δύσκολο να έχει στην ουσία τριπλό ρόλο: του οικονόμου, του πατέρα και της μητέρας. Εν τούτοις πολλοί άρρενες βρέθηκαν στην ανάγκη να αναλάβουν παρόμοια χρέη και μάλιστα με καταπληκτική επιτυχία. Τουλάχιστον στην αυστραλιανή κοινωνία είναι πολλά και αξιόπαινα αυτού του είδους τα παραδείγματα.

Ανέκαθεν ο άντρας διαδραμάτισε δυναμικό ρόλο στην οικογένεια, διαφορετικόν από εκείνον της γυναίκας. Αντίθετα με τη σύζυγο-μητέρα που η φύση την οπλίζει με ανεξάντλητη υπομονή, τρυφερότητα και υποχωρητικότητα προς τα παιδιά της, ο σύζυγος-πατέρας στο φυσικό ρόλο του, ισοζυγεί την αγάπη του με την αυστηρότητα και το κύρος του. Χαίρει υψηλού σεβασμού στην όποια κοινωνία, και στα καθαρώς πατριαρχικά συστήματα, είναι ο γεννάρχης, ο δεσπότης, ο

αρχηγός, ο πρεσβύτερος πολλές φορές σε δύο ή και περισσότερες γενιές, αν έχει μακρό βίο, και μέχρις ότου αποβιώσει, κυρίως στις κοινωνίες της μέσης Ανατολής.

Εμείς οι Έλληνες -και αναφέρομαι εδώ κυρίως στους απόδημους-, έχουμε την τάση να σεβόμαστε τους άντρες εξίσου με τις γυναίκες, αλλά ο άντρας, σχεδόν κατά κανόνα, τείνει να είναι το δυναμικότερο από τα δύο φύλα. Ο Έλληνας ως πατέρας, αναγνωρίζει τα καθήκοντά του και τις ευθύνες του, είναι προστατευτικός προς όλα τα μέλη της οικογένειάς του και η τιμή του αντιπροσωπεύεται από το κάθε μέλος της. Αν δηλαδή κάποιος από την οικογένεια ξεφύγει από τον κανόνα, ο πατέρας έχει πρώτιστα, το δικαίωμα του λόγου.

Σκοπός των γονέων είναι να αποκαταστήσουν τα παιδιά τους με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και δε σταματούν να τα βοηθούν ενόσω υπάρχουν. Κάποτε λέγαμε "ότι ο άντρας είναι η κολόνα του σπιτιού" και αυτό πιστεύω ότι ισχύει ακόμη, έστω και κάπως υποβαθμισμένα, καθώς εξαρτάται από τη σύνθεση των χαρακτήρων των δύο συζύγων. Αναμφίβολα ο πατέρας δεν έχει υποκατάστατο μέσα στην οικογένεια, κυρίως για το άρρεν παιδί. Ο άντρας που μεγαλώνει χωρίς πατέρα, ίσως να εξελιχτεί σε ένα δυνατό, ανεξάρτητο και ως προς πολλά σημεία ισορροπημένο πρόσωπο, με τη βοήθεια της μητέρας του, όμως το αισθηματικό κενό που δημιουργεί η απουσία του πατέρα, δεν αναπληρώνεται εύκολα. Ο άντρας αυτός, υστερεί στην αισθηματική του ανάπτυξη και όταν δεν υπάρχει αυτό το αντρικό-πατρικό πρότυπο ώστε να ταυτιστεί μαζί του ως προς το φύλο-γένος, εντελώς φυσικά αναζητάει το αντρικό πρότυπό του, μέσα στους άντρες του κύκλου των συγγενών του: στον παππού, σε ένα θείο, έναν οικογενειακό φίλο κ.τ.λ.

Είναι καθιερωμένο ο άντρας να είναι σοβαρός, δυνατός αισθηματικά και λιγότερο εκδηλωτικός σε σύγκριση με τη γυναίκα. Επιβάλλεται να είναι τέτοιος από τη μέρα που καταλαβαίνει τον κόσμο γύρω του. Από μικρός βομβαρδίζεται από το περιβάλλον του ότι είναι άντρας, ότι πρέπει να συμπεριφέρεται σαν άντρας, να στηρίζεται στις δυνάμεις του και επίσης να μπορεί να συγκρατείται και σύμφωνα με το πολύ κλασσικό που φαίνεται να ετυμολογεί ως προς το: «οι άντρες δεν κλαίνει!» Καλώς ή κακώς είναι κοινωνικά κατεστημένο και επιπλέον και το γεγονός ότι οι άρρενες οφείλουν να προστατεύουν το αδύνατο γυναικείο φύλο -μυϊκά αδύνατο φύλο μάλλον, γεγονός που στις ημέρες μας ίσως και να μην ευσταθεί τελικά. Πολλές είναι οι γυναίκες που μυούνται στις πολεμικές Τέχνες!..

Ο άντρας λοιπόν επωμίζεται το ρόλο που του επιβάλλεται από το άμεσο και έμμεσο περιβάλλον του, εφόσον συμπληρώνει την εκλεπτυσμένη φύση της γυναίκας. Όχι σπάνια όμως επαναστατεί, όταν οι προσδοκίες της οικογένειας ή της κοινωνίας ευρύτερα, γίνονται πιεστική απαίτηση. Πρώτα από όλα ως άνθρωπος, όπως τα λοιπά μέλη στην οικογένεια, έχει τις προσωπικές του ανάγκες και επομένως δε μπορεί να θεωρείται υπεράνθρωπος.

Όταν ο πατέρας εκλείψει από την οικογένεια, ο ρόλος του μεταβιβάζεται στον γιο του αν υπάρχει και είναι σε θέση να αναλάβει τα καθήκοντα του τιμονιέρη της οικογένειας. Άλλοτε ο ρόλος αυτός -όχι βέβαια με τις ίδιες αξιώσεις- μεταβιβάζεται έστω και υποτυπώδης, στους θείους ή στους παππούδες αν υπάρχουν. Αυτά συμβαίνουν στην οικογένεια θα έλεγα αυτόματα και χωρίς υποδείξεις, ανάλογα με τη

στενότητα των σχέσεων και κυρίως του αισθηματισμού που υπάρχει ανάμεσα στους τρίτους αυτούς που καλούνται να παίξουν τον ρόλο του υπακατάστατου του πατέρα. Η γυναίκα αδυνατεί να αναπληρώσει τον αντρικό ρόλο στην οικογένεια, όπως ήδη είπαμε.

Οι γυναίκες που ανήκουν στο κίνημα του φύλου τους για την απελευθέρωσή τους από τους ηθικούς δασμούς και από τις δοξασίες του παρελθόντος, όπως σωστά εννοήσατε αναφέρομαι στις *Φεμινίστριες*, υποστηρίζουν ότι δε χρειάζονται τον άντρα ως σύζυγο, σύντροφο ή φίλο και κατά συνέπεια ούτε την προστασία του, τη μυϊκή του δύναμη ή την υποσύνη του. Από αυτή τη θέση ξεκινούν διαφορετικές σχέσεις, που όχι μόνο είναι αντίθετες στη φυσική ροπή των φύλων αλλά και υποτιμούν και καταστρέφουν την παραδοσιακή δομή και αυτόν το θεσμό της οικογένειας όπως ίσχυε για αιώνες.

Είναι γεγονός ότι ως προς τη νοημοσύνη, τον αισθηματισμό και τις ικανότητες οι άνθρωποι ποικίλουν όχι σε σχέση με το φύλο, αλλά την κληρονομικότητα, την αγωγή και το περιβάλλον. Δίπλα λοιπόν στο διαφορετικό γένος τα δύο φύλα διαφέρουν και ως προς τη χημική τους σύνθεση, αυτό το κάτι που έλκει και ωθεί στην ένωση αυτών, ώστε αν και δύο αυτοτελείς υπάρξεις, αλληλοσυμπληρώνονται.

Τελικά θα ήθελα να υπογραμμίσω ότι γενικά οι Ελληνίδες αγαπούν τον άντρα και προσπαθούν με τον τρόπο τους να απαλύνουν και να γλυκάνουν τη ζωή του, στους μόχθους και στους κόπους του, με την προϋπόθεση ότι στον όποιο ρόλο του, του πατέρα του συζύγου ή του αδερφού ή του

γιου, είναι αντίστοιχα ευγενικός υποστηρικτής τους, μέσα στην οικογένειά τους.

Στη γιορτή του πατέρα πέρα από την εμπορικότητά της, ας σκεφτεί ο καθένας τον δικό του πατέρα και ας κάνει μία ευγενική χειρονομία αρχίζοντας με τους παπούδες που σίγουρα θα χαρούν να τους πιάσετε κουβεντούλα και να τους αφήσετε να σα μιλήσουν για τα περασμένα... το πιο αγαπητό ίσως θέμα σε αυτή την ηλικία...

3. Η σταύρωση του δικαίου

Δεν είναι ίσως καθόλου άτοπο να μιλήσει κανείς για το δίκαιο του δυνατού στις ημέρες μας. Θα μπορούσε μάλιστα να ισχυριστεί ότι η εκ των γεγονότων δικαιοδοσία το επιβάλλει.

Κάποτε ο διακεκριμένος Ένας, ο *Αγωνιστής του δικαίου των αδυνάτων*, που στάθηκε ενάντια στη βία και στον όλεθρο που επιβαλόταν από τον Ρωμαίο κατακτητή στο μεσσιανίζοντα λαό του, τραγικά επετράπη από αυτόν τον ίδιο σύσσωμο με ελάχιστες εξαιρέσεις, να τιμωρηθεί με την τιμωρία της σταύρωσης, ως μη Ρωμαίος πολίτης. Ήταν ίσως μοναδικά ηρωϊκός και αληθινός, καθώς πίστευε σε ό,τι δίδασκε: την αγάπη από πίστη στην ανθρώπινη ψυχή ότι θα δεχτεί και θ' ασπαστεί το πνεύμα του σαν ευλογημένη βροχή, καθώς είναι εύπλαστη ως η ζύμη του πολύτιμου άρτου.

Εκ των πραγμάτων ωστόσο, έχει αποδειχτεί στον αιώνα, ότι ο άνθρωπος -ως συνάνθρωπος- δεν έχει ανάγκη

τέτοιου είδους «αγάπης» για να επιζήσει, καθώς από καταβολής του έχει αντιληφθεί, ότι κι αυτή ακόμη εξαγοράζεται με τη δύναμη και δεν σχετίζεται με την ευαισθησία που υποτίθεται ότι αυθόρμητα αναβλύζοντας από το εσωτερικό του ανθρώπου, υπαγορεύει παρόμοια συναισθήματα.

Η αγάπη και η συμπόνοια προς τον συνάνθρωπο, σε κάποια δραματικά αποφασιστική φάση της ζωής του χαρακτηρίζονται ως αδυναμία που θέτει εμπόδια στην πορεία για την ευδοκίμηση της δύναμής του. Η συγκέντρωση προς αυτή την κατεύθυνση επιβάλλει παρωπίδες που υποβοηθούν τα μέγιστα στη διατήρηση της αδιαφορίας του και της σκληρότητάς του για την αυτοσυντήρηση και ακεραιότητά του, ως υπ' αριθμόν ένα, στην κοινωνική ζούγκλα της όποιας εποχής και την πρόοδο του εντός αυτής. Τα όποια - παρεμβαλλόμενα στην κατακτητική διαδικασία- θύματα αγνοούνται, καθώς τυγχάνουν να είναι αδύνατα. Η μάζα των αδυνάτων -ο λαός τελικά, ή ο όχλος: έτσι χαρακτηρίστηκε από υψηλό πρόσωπο της ορθοδοξίας εν Σύδνεϋ- γεννιέται για να παραμερίζεται και να μην παρεμβάλλεται ως εμπόδιο στην πορεία της ανόδου του όποιου αδίστακτου κατακτητή της δύναμης και της εξουσίας. Πίστεις όπως "ο άνθρωπος πλάστηκε κατ' εικόνα και ομοίωση του Θεού" ή ότι "η βασιλεία των Ουρανών ανήκει στους ταπεινούς", θεωρούνται ότι υιοθετούνται από εκείνους που είτε γεννήθηκαν αδύνατοι ή επιλέγουν να τις πιστεύουν, διότι αισθάνονται ότι τους εκφράζουν. Γι αυτούς τους ανθρώπους έδωσε το αίμα του ο Χριστός, πιστεύοντας και ο Ίδιος, ότι ετούτοι είναι οι δικαιούχοι της "Βασιλείας των Ουρανών" και ότι Αυτός είναι ο εκπρόσωπός τους. Ετούτοι αλλά και όλοι οι απλοί άνθρωποι -η μάζα των λαών-, διαπιστώνουν σε καθημερινή κλίμακα ότι

όχι μόνο δικαιούνται απολαβών, στην ανηφορική πορεία της ζωής, αλλά δέχονται τα απανωτά ραπίσματα, ακόμη κι από κάποιους που παρουσιάζονται να συνοδοιπορούν μαζί τους.

Το δίκαιο παραβιάζεται ανελλιπώς από τους κατέχοντες την οποιαδήποτε εξουσία από την ελάχιστη ως την μέγιστη, από εκείνους που κατέχουν διακριτική θέση της οποιασδήποτε δικαιοδοσίας. Πολύ ενωρίς ο Ησίοδος στιχοποίησε στο ποίημά του: *Έργα και Ημέρες* το δίκαιο του δυνατού με την παραβολή του γερακιού και της «ποικιλοδείρου αηδόνος» (στίχοι: 202-212). Το φαινόμενο - αδιαμφισβήτητα αποδεικτικό στην καθημερινότητα του αμέσου αλλά και και κατ' επέκταση του παγκόσμιου περιβάλλοντος- προκαλεί τη μεγαλύτερη ρύπανση των αιώνων... Εμείς, απλά, κάνουμε ξανά, μνεία του οδυνηρού φαινομένου!

4. Γιατί δεν εφαρμόζονται οι οδικοί κανόνες στη χώρα;

Τι φταίει επιτέλους; Μήπως η υπεροψία μας;
(Γιάννινα, Αύγουστος 2004)

Χωρίς να επιδιώκω να θεωρηθώ απαισιόδοξη, και έχοντας υποφέρει ως πεζός της πόλης μας, στη διάρκεια της παραμονής μου τους τελευταίους έξι μήνες, θεωρώ ότι είναι καθήκον μου, όπως άλλωστε και καθήκον όλων των πολιτών, να υποβάλω το ερώτημα, γιατί επιτέλους δεν εφαρμόζονται στην Ελλάδα εν γένει, οι οδικοί κανόνες; Και δεν περιμένω απαντήσεις, γιατί όλοι γνωρίζουμε ότι αυτό ερώτημα κάθε άλλο παρά απλό είναι.

Επιπλέον, επειδή δεν θέλω να κατανέμω τις ευθύνες, αφού ούτε νομικό πρόσωπο είμαι, ούτε ειδική επί των θεμάτων που αφορούν την πολυπλοκότητα του ζητήματος, ερωτώ σαν απλή παθούσα. Είμαι επίσης βέβαια ότι οι αναγνώστες συνηθισμένοι στα παρόμοια, θα αναρωτηθούν: «γιατί το δράμα;»

Όπως άλλες γιαγιάδες ή μητέρες που υποχρεώνονται να παίρνουν τα μωρά σε αμαξάκια, κάθε φορά που αναγκάζονται να κυκλοφορήσουν, έτσι και η αδερφή μου. Αυτό όμως αποβαίνει κάποτε μία οδύσσεια καθώς αντιμετωπίζει την κυνικότητα των οδηγών, με ελάχιστες εξαιρέσεις. Οι «πανίσχυροι» οδηγοί, αρνούνται να της επιτρέψουν τη διάβαση μέσα από τις γραμμές zebra -που οφείλω να ομολογήσω ότι η κρατική ευθύνη απαξιοί να ανανεώσει. Με τη σειρά της λοιπόν και αυτή παρουσιάζεται γαλαντόμα προς τους ανεύθυνους οδηγούς, επικροτώντας την οδική παρανομία και συμβάλλουσα, τολμώ να πω, τα μέγιστα σε αυτήν. Στο σημείο αυτό θα ήθελα να υπογραμμίσω την αγανάκτηση των οδηγών, όταν η αδερφή μου κατεβαίνει στο

πεζοδρόμιο και ζητάει υψώνοντας το χέρι της να της επιτρέψουν να περάσει ανάμεσα από τα αυτοκίνητά τους, που τα στριμώχνουν το ένα πίσω από το άλλο και περιμένουν να καθαρίσει ο δρόμος ώστε να ορμήσουν εκ νέου.

Όχι, δεν έχει δίκιο ο πεζός της Ελλάδας, και αυτό φαίνεται συχνά, όταν παραβιάζεται ακόμη και ο «*ταλαιπώρος Σταμάτης*». Συνέπεια αυτού είναι να βλέπει κανείς τους πεζούς να τρέχουν πάνω στις γραμμές zebra, και όχι να βαδίζουν όπως γίνεται σε όλες τις πολιτισμένες χώρες της εποχής μας. Και δε θα δεχτώ εδώ το σχόλιο «εμένα μου λες;» γιατί το βιώνω στο εξωτερικό και επομένως δεν το σχολιάζω περαιτέρω. Άλλωστε δεν υπάρχουν δικαιολογίες για μία τέτοια οδική συμπεριφορά, καθώς δεν είναι λίγοι οι Έλληνες που πεθαίνουν στο δρόμο από παρόμοια οδική παρανομία. Γιατί, αν αναστατώνει, πικραίνει και αγανακτεί ένα ατύχημα μεγέθους, όπως του πρόσφατου τραγικού δυστυχήματος στην Εθνική οδό Λαμίας Αθηνών -στις 27 /9- όπου επτά ανήλικοι μαθητές έχασαν τη ζωή τους βουτώντας στο πένθος τις οικογένειές τους, για να μην πούμε και για τους άλλους που τραυματίστηκαν σοβαρά ή ελαφρά και κυρίως ψυχικά... εξίσου φοβερό είναι και ένα δυστύχημα όπου θα χάσει τη ζωή του ο όποιος πεζός χωρίς αιτιατό, παρά μόνο εξαιτίας της αλλαζονείας ενός οδηγού.

Θα ήθελα ακόμη να πω ότι η παρανομία δε σταματάει στη οδήγηση, αλλά και στη γενική συμπεριφορά του οδηγού. Το «καβαλλίκευμα» των στενών ως επί το πλείστον πεζοδρομίων, ή το παρκάρισμα οχημάτων σε μονή ή και διπλή σειρά, κολλητά μεταξύ τους, εμποδίζουν το πέρασμα του πεζού ανάμεσά τους, που παγιδευμένος σκέφτεται, από πού επιτέλους θα μπορούσε να περάσει στο απέναντι πεζοδρόμιο.

Και εδώ, έτσι παρενθετικά, θα ήθελα να θυμίσω την αιώνια ακαταστασία της πεζοδρομιακής επιφάνειας σε πολλά μέρη της πόλης μας. Ο πεζός που κάποτε τρέχει για να γλυτώσει από το επερχόμενο «*μπλαμπούλα-αυτοκίνητο*», κινδυνεύει να προσγειωθεί ύπτια στο χαλασμένο πεζοδρόμιο -εδώ να πούμε ότι ακούγεται συχνά και το συνηθισμένο: τι να πρωτοκάνει η πολιτεία;- και να σπάσει κάποια κόκκαλά του, ή -στη χειρότερη περίπτωση- και να σκοτωθεί, αν κάποιος ιδιοκτήτης κάτω από τα «*στραβά μάτια*» του νόμου, φύτεψε κάποια σκαλοπάτια αδιαφορώντας για τη στενότητα του πεζοδρομίου, και τους συνανθρώπους του.

Σε καθημερινή βάση λοιπόν, διαδραματίζεται ένας πόλεμος με δύο μαζικούς αντιπάλους τους πεζούς και τους οδηγούς αυτοκινήτων. Έλεος πια Έλληνες οδηγοί! Έλεος υπεύθυνοι της ειρήνης των δρόμων! Σκεφτείτε επιτέλους όλοι, ότι κι εσείς οι ίδιοι συχνά είστε πεζοί και παρόμοια οι γυναίκες σας και τα παιδιά σας, οι γέροι γονείς σας και οι ανάπηροι... κι ας μην είναι είναι «οικογένεια» επιτέλους!..

Άς μη αφευθούν λοιπόν φωνές διαμαρτυρίας όπως αυτή εδώ, να αποβαίνουν «*φωνές βοώντων εν τη ερήμω*». Η παιδεία που απουσιάζει φανερά και κραυγαλέα, υποδεικνύει αν μη τι άλλο την πρόληψη, που αν και δεν είναι πανάκεια, είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος και συνίσταται σε όλες τις περιπτώσεις, και κυρίως σε σχέση με την ποιότητα της ανθρώπινης ζωής και τη διατήρησή της.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία.

Πιπίνα Δ..Elles

Περιεχόμενα

<u>Τίτλοι</u>	<u>σελίδες</u>
Νουβέλα «...και ο Θεός έπλασε τον άντρα!..»	9-128
<u>Ιστορίες</u>	
Ο τοκετός της αβύσσου	129-175
Ο Κούρος	176-188
Minima Moralia-Κόκκινο!	189-211
Η ζωή δεν είναι πανηγύρι	212-223
<u>Αφηγήσεις</u>	
Η βυσσινιά	224-228
Αν έχεις τύχη διάβαινε!	229-233
Σπίτια και σπιτάκια... άνθρωποι	234-251
Η Τριλογία: Άνθρωποι μονάχοι	
1. Ένας Άνθρωπος	252-256
2. Ο «Μοναχός»	257-265
3. «Άνθρωποι μονάχοι...»	266-278
<u>Τα παράπλευτρα της πείρας</u>	
1.Σοβαρές διαφορές- Προσπάθεια προσέγγισης	279-281
2.Στο βριθος της λήθης... Limited Planet	282-288
3.Θεατής	288-297
<u>Δοκίμια</u>	
1.Η Δυστοχία του Ξεριζωμού	298-303
2.Αφιέρωμα στη γιορτή του πατέρα	304-309

Περιεχόμενα

<u>Τίτλοι</u>	<u>σελίδες</u>
3. Η σταύρωση του Δικαίου	309-311
4. Γιατί δεν εφαρμόζονται οι οδικοί κανόνες στη χώρα; Τι φταίει επιτέλους; Μήπως η υπεροψία μας;	312-314

«Αλαλούμ... αλαλούμ...»

(αδημοσίευτο)
Σύδνεϋ, 22/9/2006

Π.Δ.Ε.

Τραγουδήθηκε τελικά κι ετούτη η λέξη -στην Ελλάδα μας βέβαια- χωρίς όμως να καλύπτει με την έννοιά της και περαιτέρω συμβάντα ανά τον Ελληνισμό... και τον εδώ βέβαια... Και φυσικά δεν είναι λίγα τα αυτής της συγκεκριμένης ποιότητας περιστατικά, αγαπητοί μου. Ναι... ναι... Και φυσικά εννοώ την παροικία μας στο Σύδνεϋ. Πολλά τα φαιδρά που σχετίζονται με την έννοια του τίτλου αγαπητοί μου!

Και για του λόγου το αληθές, θα αναφερθώ σε κάποιες επιστολές που κατεγράφησαν τελευταία σε τοπική ελληνική εφημερίδα, σχετικά με τον γνωστό ακαδημαϊκό δάσκαλο -κάτι για «σιρόπια»- και κάποιον άλλον, λίαν γνωστό καθότι διετέλεσε και υπάλληλος του ελληνικού προξενείου.

Εκείνο που δεν έγινε ποτέ κατανοητό είναι πώς ο συγκεκριμένος κύριος που βρίσκεται στην Αυστραλία περισσότερο ίσως από σαράντα χρόνια, είχε καταφέρει να πάρει διορισμό προξενικού υπαλλήλου από το ελληνικό κράτος -«ων εν Ελλάδι», είχε πάει για διακοπές... έτσι είχε πει...- στο Σύδνεϋ και δη στο ελληνικό προξενείο. Αυτό βέβαια σχετίζεται και με τον εξάδελφό του, πρώην υπουργό Γεωργίας επί των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ.

Εντάξει... Είπαμε βέβαια να ευλογούμε τα γένια μας αλλά όχι και έτσι... με μία θρασύτητα που υποτιμά την

νοημοσύνη των συμπαροίκων «εν Σύδνεϋ». Ατυχές γεγονός και περισσότερο ακόμη όταν το συγκεκριμένο πρόσωπο θεωρεί τον εαυτό του τον καλύτερο Έλληνα συγγραφέα της Διασποράς...

Δεν ήμουν στην παρουσίαση του δις παρουσιαζόμενου βιβλίου του -έτσι είπαν, έτσι άκουσα- έστω και μεταφρασμένου στην αγγλική, αλλά αυτό που με εντοπώσιασε ήταν ότι συγκρίθηκε με τον Καβάφη, από τον ακαδημαϊκό δάσκαλο! Ο κακομοίρης ο Κ. Καβάφης θεωρούσε ότι του άρεσε περισσότερο η ιστορία. Τώρα από πού και ως πού, ένας πεζογράφος «σουρεαλιστής» λέει; συγκρίνεται με τον «άτυχο Καβάφη...» δεν ξέρω. Και πάλι... ίσως, δεν είμαι βέβαιος για ετούτο τον χαρακτηρισμό της γραφής του ως... σουρεαλιστικής! Θεωρώ ότι μάλλον αναφανδόν, αραδιάζει ό,τι του κατέβει στο κεφάλι, με μια συσχέτιση που θα έλεγα ότι συμπίπτει του τίτλου: «αλαλούμ... αλαλούμ...»

Χαρούμενο Σύδνεϋ... τόσο χαρούμενου πια που αλοιμόνο μας αν παίρναμε τα λόγια του αγαπητού συγγραφέα -του «νέου Καβάφη»;- τοις μετρητοίς. Τελικά κάποιος από εμάς θεωρούμε ότι μόνο χαρά δεν αναδύεται από τα κείμενά του!.. Ξέχασέ τον λοιπόν τον τίτλο του βιβλίου του.

Τελικά για να μη νομίζει κανείς ότι το σχόλιο ετούτο είναι προϊόν ζήλειας ή χαιρεκακίας, θα σας πω ένα περιστατικό για να καταλάβετε ποιος ζηλεύει και ποιος είναι «κακούλης»! Όπως έλεγα, ο «νέος Καβάφης» είχε ρωτήσει τον παρουσιαστή βιβλίου συγγραφέως της παροικίας -ο οποίος είχε εκδώσει ως εκείνη τη στιγμή 13 περίπου βιβλία-, αν είχε κρίνει αντικειμενικά και ως εκ τούτου, είχε σχολιάσει ευμενώς τον πολυγραφότατο συγγραφέα... ή κρίνοντας από τον όγκο μόνο των γραπτών του αντί για το περιεχόμενό τους; Θιγμένος ο παρουσιαστής είχε ρωτήσει με τη σειρά του τον ερεθισμένο «νέο Καβάφη», αν είχε διαβάσει τα βιβλία του

συγκεκριμένου συγγραφέα. Ο «νέος Καβάφης» απαντώντας, είχε παραδεχτεί ότι δεν τα είχε κωττάξει ποτέ του!..

Παλαιότερα -ίσως και να το θυμάστε- είχε ξεσπάσει το σκάνδαλο αποστολών από το Σύδνεϋ προς την Ελλάδα... χάριν της ιδιοφυΐας του «νέου Καβάφης» -τότε δεν είχε ακόμη συγκριθεί με τον ταλαιπωρημένο πλέον Κ. Καβάφη... από τον κ. πανεπιστημιακό δάσκαλο, αν μη τι άλλο, δεν τα είχαν καθόλου καλά τότε, οι δυο τους, δηλαδή ο πανεπιστημιακός δάσκαλος και ο «νέος Καβάφης». Μου είναι άγνωστες οι κάποιες λεπτομέρειες... θυμάμαι μόνο το σούσουρο καθώς είχε αναμειχθεί το όνομα γνωστής -τότε φοιτήτριας- καθώς επιστολή που δεν είχε γράψει ποτέ της, έφερε την υπογραφή της!.. Η επιστολή της επιβεβαίωνε ότι ο «νέος Καβάφης» ήταν ο καλύτερος συγγραφέας της Αυστραλίας! Άκουσον, άκουσον!..

Βέβαια ίσως να πρόκειται και για σύνδρομο τελικά η αυτοπροβολή, αφού -όπως έχω ακούσει- και ένας άλλος ακαδημαϊκός δάσκαλος, στην Μελβούρνη αυτή την φορά, πάει εδώ κι εκεί και παρουσιάζεται ως ο καλύτερος συγγραφέας ή κάτι τέτοιο τέλος πάντων... Έτσι μου είπαν... έτσι λέω τελικά!

Και πάλι θα με κατηγορήσετε για κουτσομπολιό και μάλιστα ζηλόφθονο. Όχι βρε παιδιά! Για τ' όνομα του θεού! Εγώ ούτε που γνωρίζω πώς πιάνουν την πένα στο χέρι!.. Και τι άλλωστε έχει να ζηλέψει κανείς από τον «νέο Καβάφη; Την γλώσσα του, την σκέψη του ή την έκφρασή του; «Κακόμοιρε Κωστή μας... Καβάφη μας...» Ας όψεται ο πανεπιστημιακός δάσκαλος, που καθώς ψοφάει για show off... -βέβαια δεν είναι μόνο αυτό αν θέλετε να ξέρετε... Για να πούμε και του στραβού το δίκιο... έχει υποχρέωση να συμμετάσχει στα παροικιακά δρώμενα, για να μπορεί διατηρεί τη θέση του στην μονάδα... όπου ερευνά και ερευνά... για «νέους Καβάφηδες!..»

Περιεχόμενα

...και ο θεός έπλασε τον άντρα!..9-124

Πιπίνα Δ. Έλλη

**«... Και ο Θεός
έπλασε
τον άντρα!..»**

**ιστορίες και... ιστορίες...
Σύδνεϋ 2006**

